

**İLKOKUL DÜZEYİNDE ÖĞRENCİLERE KAZANDIRILMASI
GEREKLİ TEMEL YAŞAM BECERİLERİNİN HAYAT BİLGİSİ
DERSİ BAĞLAMINDA ANALİZİ**

Gölsüm Yıldırım

**DOKTORA TEZİ
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

TEMMUZ, 2020

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 3 (Üç) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Gülsüm
Soyadı : YILDIRIM
Bölümü : Temel Eğitim Bölümü
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : İlkokul Düzeyinde Öğrencilere Kazandırılması Gerekli Temel Yaşam Becerilerinin Hayat Bilgisi Dersi Bağlamında Analizi

İngilizce Adı : Analysis Of Basic Life Skills To Be Gained To Primary School Students In The Context Of Life Study Course

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Gülsüm YILDIRIM

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Gülsüm YILDIRIM tarafından hazırlanan “İlkokul Düzeyinde Öğrencilere Kazandırılması Gerekli Temel Yaşam Becerilerinin Hayat Bilgisi Dersi Bağlamında Analizi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Sınıf Eğitimi Bilim Dalı’nda Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Naciye AKSOY

(Sınıf Eğitimi Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

.....

Başkan: (Prof. Dr. Ali Ekber ŞAHİN)

(Sınıf Eğitimi Bilim Dalı, Hacettepe Üniversitesi)

.....

Üye: (Doç. Dr. Mustafa KALE)

(Sınıf Eğitimi Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

.....

Üye: Prof. Dr. Hüseyin KÖKSAL

(Sınıf Eğitimi Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

.....

Üye: Doç. Dr. Yasemin KUŞDEMİR

(Sınıf Eğitimi Bilim Dalı, Kırıkkale Üniversitesi)

.....

Tez Savunma Tarihi: 17/06/2020

Bu tezin Sınıf Eğitimi Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans/ Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

*Bilimin ışığının dünyayı aydınlatması için çaba harcayan tüm bilim insanlarına ve
hayata tutunmaya çalışan tüm kadın ve  ocuklara...*

TEŞEKKÜR

Eğitimin inanılmaz etkilerini hayatımızın her alanında hissederken farkında olduğumuz veya olmadığımız birçok beceri, değer, tutumun etkisi ile bakış açımız değişmektedir. Zorunlu eğitimimizin ilk basamağı olan ilkokulda hayatı tanımamızı ve zorluklarla başa çıkmamızı sağlayan hayat bilgisi dersinin dünyayı algılayış içimimizi etkilemesi ile eğitim hayatımızda önemli bir yeri olduğunu düşünmekteyim. Bu nedenle bu araştırmada problem durumunu ortaya koyarken bireyin içinde bulunduğu çağa uyum sağlamasının yanı sıra gelecekte de kaliteli bir hayat yaşamasını sağlayan yaşam becerilerinin Türkiye’de hayat bilgisi öğretim programında neler olması gerektiği ile ilgili eğitim taraflarının görüşlerine başvurulmuştur.

Doktora tez sürecim boyunca tezimin planlanmasından tamamlanma aşamasına kadar ihtiyacım olan her konuda kıymetli bilgi, birikim ve tecrübeleri ile daima yol gösterici ve destek olan, bilimsel çalışmaların üretilmesinde detaylı, titiz ve etik değerleri benimseyerek araştırma yapmanın önemini kendisinden öğrendiğim, sadece tez danışmanı değil; aynı zamanda hayatımın her alanında rehber olan ve kazandırdığı bakış açısıyla danışmanım olduğu için kendimi şanslı hissettiğim çok değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Naciye AKSOY’a sonsuz teşekkür ve minnetimi sunmak istiyorum.

Tezimin olgunlaşması, zenginleşmesi ve bilimsel olarak anlam kazanmasını sağlayan ve Tez İzleme Kurulu’nda yer alarak değerli bilgi, görüş ve önerileri ile katkı sağlayan Prof. Dr. Ali Ekber ŞAHİN ve Doç Dr. Mustafa KALE hocalarıma teşekkürlerimi arz ederim. Ayrıca tez sürecinde ve savunmamda yer alarak değerli görüşleri ile tezimin niteliğine katkı sunan Prof. Dr. Hüseyin KÖKSAL’a ve Doç. Dr. Yasemin KUŞDEMİR hocalarıma teşekkür ederim. Tez sürecinde desteklerini esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Hakan DÜNDAR hocama teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma boyunca verdiği her türlü desteği için arkadaşım Arş. Gör. Ülkü ÇOBAN SURAL’a teşekkürü borç bilirim. Araştırmada bilimsel ve manevi desteği için Öğr. Gör. Murat ALKAN’a teşekkür ederim. Tanıştığımız süreden bugüne her zaman yanımda olan ve

maneui desteğini esirgemeyen çok değerli arkadaşım Piraye ykw GÖKÇE ve ailesine teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma verilerimin toplanmasında benden yardım ve desteklerini esirgemeyen araştırmamın tüm katılımcılarına teşekkür ederim.

Yaşamımın boyunca desteklerini hissettiğim annem Fatma YILDIRIM, babam Ali YILDIRIM ve tüm kardeşlerime teşekkür ve minnetimi sunuyorum.

Doktora eğitimim boyunca sağladığı maddi destekten dolayı TÜBİTAK’a teşekkür ederim.

**İLKOKUL DÜZEYİNDE ÖĞRENCİLERE KAZANDIRILMASI
GEREKLİ TEMEL YAŞAM BECERİLERİNİN HAYAT BİLGİSİ
DERSİ BAĞLAMINDA ANALİZİ
(Doktora Tezi)**

**Gülsüm Yıldırım
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Temmuz, 2020**

ÖZ

Araştırmanın amacı; öğretmen, veli ve alan uzmanı akademisyenlerin ilkokul hayat bilgisi dersinde öğrencilere kazandırılması gerekli olan temel yaşam becerilerine ilişkin görüşlerini ve becerilere ilişkin uzlaşma durumlarını Delphi paneli ile ortaya koymak; belirlenen becerilerinin mevcut program ile karşılaştırmasını yapmak; bu becerilerin hayat bilgisi dersinde kazandırılabilme durumunu öğretmen ve veli görüşlerine göre tespit etmek; ve 2018-2019 öğretim yılında uygulanan Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın kazanımlarının sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre amacına ulaşma düzeyini tespit etmektir. Araştırmanın amaçlarını gerçekleştirmek için Delphi paneli ve tarama yöntemi kullanılmıştır. Hayat bilgisi dersi kapsamında öğrencilere kazandırılması gereken temel yaşam becerileri Delphi paneli ile belirlenmiştir. Araştırma kapsamında açık uçlu soru ile başlayan birinci Delphi paneline 34 kişi katılmıştır. İkinci Delphi panelinde katılımcılar için belirlenen ölçütü karşılayan 101 kişiye anket gönderilmiştir. Üçüncü Delphi panelinde ise daha önce anket gönderilen 101 kişiye tekrar gönderilmiş ve 86 kişi anketi cevaplamıştır. Dördüncü Delphi panelinde de 86 kişiden 80 kişi anketi cevaplamıştır. Delphi paneli sonucu oluşturulan maddelerin sınıf öğretmeni ve velilere göre hayat bilgisi dersinde kazandırılabilme durumuna yönelik görüşleri; 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın kazanımlarının becerilere göre dağılımı ve 2018-2019 öğretim yılında uygulanan hayat bilgisi dersinin kazanımlarının öğretmen görüşlerine göre gerçekleşme düzeyi tarama yoluyla belirlenmiştir. Araştırma verileri betimsel ve çıkarımsal istatistik yoluyla analiz edilmiştir. Ulaşılan sonuçlara göre Delphi panelinde yer alan 129 temel yaşam becerisinden 124 beceride uzlaşma sağlanmıştır. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın becerilerinin kazanımlara göre dağılımının eşit olmadığı görülmektedir. Delphi panelinde belirlenen

temel yaşam becerilerinin bir kısmının kazandırılma düzeyi sınıf öğretmenleri ve velilere göre diğer bir kısmı ise yalnızca sınıf öğretmenlerine göre düşüktür. Bununla birlikte 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı ile Delphi panelinde uzlaşma sağlanan 124 beceri karşılaştırıldığında 99 becerinin hayat bilgisi öğretim programında belirtilen 23 temel yaşam becerisi ile uyumlu olduğu, diğer 25 becerinin ise uyumlu olmadığı görülmüştür. Ayrıca öğretmen görüşlerine göre 2018-2019 uygulanan Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın kazanımlarına bütünüyle ulaşamadığı belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler : İlkokul, Hayat Bilgisi Öğretimi, Temel Yaşam Becerileri, Delphi Paneli
Sayfa Adedi : 246
Danışman : Prof. Dr. Naciye AKSOY

**ANALYSIS OF BASIC LIFE SKILLS TO BE GAINED TO PRIMARY
SCHOOL STUDENTS IN THE CONTEXT OF LIFE STUDY COURSE
(Ph.D Thesis)**

Glsm Yıldırım
GAZI UNIVESITY
GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES
July, 2020

ABSTRACT

The purpose of the research is to reveal the opinions of teachers, parents, and academicians who are experts in the field of primary school life study teaching about the basic life skills and the compromise of the skills with the Delphi panel; to compare the determined skills with the current program; to determine the acquisition of these skills in life study course according to the opinions of teachers and parents; to determine the achievement level of the objectives of the life study curriculum implemented in the 2018-2019 academic year according to the views of classroom teachers. Delphi panel and survey method were used to realize the objectives of the research. The basic life skills that should be gained to the students within the purpose of life study course were determined with Delphi panel. 34 people participated in the first Delphi panel, which started with an open-ended question. A questionnaire was sent to 101 people who met the criteria determined for the participants in the second Delphi panel. In the third Delphi panel, the questionnaire was sent to 101 people who were sent before and 86 people answered the questionnaire. In the fourth Delphi panel, 80 people out of 86 answered the questionnaire. The opinions of the items created as a result of the Delphi panel on the status of being able to be gained in the life study course according to the class teacher and parents, the distribution of the achievements of the 2018 Life Study Curriculum according to the skills and the realization level of the achievements of the life study lesson applied in the 2018-2019 academic year were determined by survey. The qualitative data were analysed through descriptive and quantitative data through descriptive and inferential statistics. According to the results, 124 out of 129 basic life skills in the Delphi panel were compromised. The distribution of skills of the 2018 Life Study Curriculum according to the gains is not equal. In addition, the level of acquisition of some of the basic life skills in the Delphi panel is lower than that of classroom teachers and parents, and the other is lower than classroom teachers only. However, compared to the 124 skills

that were agreed with the 2018 Life Study Curriculum and Delphi panel, 99 skills were found to be compatible with the 23 basic life skills specified in the life study curriculum, while the other 25 skills were not compatible. In addition, according to the classroom teachers' opinions, it was determined that the achievements of life study curriculum implemented in 2018-2019 could not be reached completely.

Key Words : Primary School, Life Study Course, Basic Life Skills, Delphi Panel
Page Number : 246
Supervisor : Prof. Dr. Naciye AKSOY

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ	vii
ABSTRACT	ix
İÇİNDEKİLER.....	xi
TABLolar LİSTESİ	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xvii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xviii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Amacı	4
Araştırmanın Önemi.....	5
Sınırlılıklar.....	8
Tanımlar.....	8
BÖLÜM II.....	11
KURAMSAL TEMELLER.....	11

Yaşam Becerileri Tanımı.....	11
Yaşam Becerileri Eğitiminin Amacı ve Önemi.....	13
İlkokul Çocuğunun Gelişimi	15
Fiziksel Gelişim	15
Bilişsel Gelişim.....	15
Ahlak Gelişimi	16
Kişilik ve Benlik Gelişimi	18
Yaşam Becerileri Eğitim Programı Kuram ve Yaklaşımları.....	21
Ekolojik Sistem Kuramı	21
Sosyal Öğrenme Kuramı	22
Problem Davranış Kuramı.....	24
Sosyal Etki Kuramı.....	26
Çoklu Zeka Kuramı.....	27
Direnç Gösterebilme ve Risk Kuramı	28
Yapılandırmacı Yaklaşım.....	30
Yaşam Becerileri Eğitim Programı	32
Yaşam Becerileri Eğitim Süreci.....	47
Hayat Bilgisi Dersinde Yaşam Becerileri	49
BÖLÜM III	55
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	55
Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar	55
Yurtdışında Yapılan Çalışmalar	64
BÖLÜM IV	71
YÖNTEM.....	71
Araştırmanın Modeli	71
Çalışma Grupları	74

Delphi Paneli Katılımcıları.....	74
Araştırmanın Beşinci Alt Probleminin Katılımcıları	78
Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması.....	79
Verilerin Analizi	84
BÖLÜM V	89
BULGULAR VE YORUMLAR.....	89
Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	89
Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	93
Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	107
Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	111
Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	118
BÖLÜM VI	129
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	129
Öneriler	131
KAYNAKLAR.....	135
EKLER.....	153
Ek-1. Davet Mektubu.....	154
Ek-2. I. Delphi Paneli.....	155
Ek-3. I. Delphi Paneli Uzman Değerlendirme Formu	156
Ek-4. II. Delphi Paneli	160
Ek-5. III. Delphi Paneli.....	168
Ek-6. IV. Delphi Paneli	172
Ek-7. Delphi Panelinde Belirtilen Maddelerin Hayat Bilgisi Dersinde Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri	179
Ek-8. Delphi Panelinde Belirtilen Maddelerin Hayat Bilgisi Dersinde Kazandırılmasına Yönelik Veli Görüşleri	187

Ek-9. Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanımlarının Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri Anketi	194
Ek-10. Delphi Anket Maddeleri ile 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Karşılaştırılması	209
Ek-11. 2015 ve 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programlarının Kazanımlarının Karşılaştırılması	220
Ek-12. I. Delphi Paneli Sonucunda Eğitim Taraflarının Belirttiği Temel Yaşam Becerileri	228
Ek-13. Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılması Gereken Temel Yaşam Becerilerine İlişkin II. Delphi Paneli Bulguları (N=101)	231
Ek-14. Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılması Gereken Temel Yaşam Becerilerine İlişkin III. Delphi Paneli Bulguları (N=86)	237
Ek-15. Etik Kurul İzni	243
Ek-16. Özgeçmiş	244

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. <i>Direnç Gösterebilme ve Risk kuramının Faktörleri</i>	29
Tablo 2. <i>4-H Programında Hedeflenen Yaşam Becerileri</i>	40
Tablo 3. <i>Sağlık için Yaşam Becerileri</i>	43
Tablo 4. <i>Farklı Kuruluşlar Tarafından Tanımlanan Yaşam Beceriler</i>	45
Tablo 5. <i>Delphi Panellerine Katılan Hayat Bilgisi Alan Uzmanlarının Sosyo-Demografik Bilgileri</i>	75
Tablo 6. <i>Delphi Panellerine Katılan Sınıf Öğretmenlerinin Sosyo-Demografik Bilgileri</i> ...	76
Tablo 7. <i>Delphi Anketlerine Cevap Veren Velilerin Sosyo-Demografik Bilgileri</i>	77
Tablo 8. <i>Sınıf Öğretmenlerine Ait Kişisel Bilgileri</i>	78
Tablo 9. <i>Uzlaşma Ölçütleri</i>	85
Tablo 10. <i>2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın Becerileri ve Kazanımlarının Karşılaştırılması</i>	89
Tablo 11. <i>Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılması Gereken Temel Yaşam Becerilerine İlişkin IV. Delphi Paneli Bulguları (N=80)</i>	95
Tablo 12. <i>Delphi Panelinde Uzlaşma Sağlanan Maddelerle 2018 Hayat Bilgisi Programında Kazandırılması Amaçlanan Temel Yaşam Becerileri Karşılaştırması</i>	108
Tablo 13. <i>Delphi Panelinde Yer Alan Temel Yaşam Becerilerinin Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılmasına Yönelik Veli ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Mann Whitney U Testi Sonuçları</i>	112
Tablo 14. <i>Birinci Sınıf Hayat Bilgisi Dersinin Kazanımlarının Gerçekleşme Durumuna İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Betimsel İstatistik Sonuçları (n=113)</i>	119
Tablo 15. <i>İkinci Sınıf Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının Gerçekleşme Durumuna İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Betimsel İstatistik Sonuçları (n=68)</i>	122

Tablo 16. Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının Gerçekleşme Durumuna İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Betimsel İstatistik Sonuçları (n=113)	124
---	-----

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> İlkokul yıllarında benlik gelişimi	20
<i>Şekil 2.</i> Problem davranış kuramının kavramsal yapısı.	25
<i>Şekil 3.</i> Van Den Akker'e göre eğitim programlarının seviyesi	33
<i>Şekil 4.</i> Yaşam becerileri programının mantıksal çerçevesi	35
<i>Şekil 5.</i> Sağlık için beceriler kapsamında geliştirilen planlama piramidi	36
<i>Şekil 6.</i> Genel yaşam becerileri uygulama ve gelişim modeli	38
<i>Şekil 7.</i> King'ori'nin yaşam becerileri programına yönelik kavramsal çerçevesi	48
<i>Şekil 8.</i> 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın çatısı	52
<i>Şekil 9.</i> Araştırma süreci	80
<i>Şekil 10.</i> Delphi paneli süreci.....	82

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

CASEL	Akademik, Sosyal ve Duygusal Öğrenme için İşbirliği
CDC	Centers for Disease Control and Prevention
ÇAF	Çeyrekler Arası Fark
EFA	Education For All
ICE	Peace Corps Information Collection and Exchange
MEB	Mili Eğitim Bakanlığı
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
PAHO	Pan American Health Organization
STEM	Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNFPA	United Nations Population Fund
WHO	World Health Organization,
$\bar{X}$	Aritmetik Ortalama
$\bar{R}$	Sıra Ortalaması
$\bar{R}_s$	Sınıf Öğretmenleri Sıra Ortalaması
$\bar{R}_v$	Veli Sıra ortalaması

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu açıklanarak, araştırmanın amacı ifade edilmiş, alt problemlere yer verilmiş; araştırmanın önemine değinilerek, araştırmanın sınırlılıkları belirtilmiş ve bazı terimlerin işlevsel tanımlamaları yapılmıştır.

Problem Durumu

Eğitim, formal ya da informal olarak insanlık tarihinde hep olagelmıştır. Eğitim kavramı yaygın olarak bireylerde davranış oluşturma ve geliştirme süreci olarak tanımlansa da amacı ve işlevi her zaman bir tartışma konusu olmuştur. 21. yüzyılda (sanayi toplumu, uzay çağı, teknoloji çağı, bilgi çağı vb.) tarihsel, politik, ekonomik, kültürel yapıları ve bu yapıların insana bakış açısı eğitimin amaç ve işleyişinde belirleyici etmenlerdir. Tarihsel süreçte sanayileşme ve ulus devletlerin doğuşuyla gelen eğitilmiş insan gücü ihtiyacı ile karmaşıklaşan ekonomik ve toplumsal yapılar diğer taraftan bu karmaşık yapılar içinde bireyin kendi ihtiyaçlarını tek başına karşılamakta yetersiz kalması veya ihtiyaçlarının farklılaşması eğitimin kitlesel ve planlı yapılmasını gerekli kılmıştır. Bu gereklilik beraberinde eğitimin planlı ve belli programlara göre gerçekleştirildiği yerler olan “okulları” ortaya çıkarmıştır.

Her ülkenin koşullarına göre amaç, yapı ve işleyişi farklılık göstermekle birlikte, genel olarak örgün eğitim sisteminin ilk basamağını ilkokullar oluşturmaktadır. Türkiye eğitim sisteminde ilkokulun amaç, yapı ve işleyişi farklı dönemlerde değişikliklere uğramıştır. İlkokulun amaçları 1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 23. Maddesi’nde; “Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek ve her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayata ve üst

öğrenime hazırlamaktır.” şeklinde belirtilmektedir. Bu amaçları gerçekleştirmek için hazırlanan programlardan birisi de “hayat bilgisi” öğretim programıdır. Hayat bilgisi dersi Türkiye’de farklı araştırmacılar tarafından farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Güleriyüz (2008, s. 2-3) hayat bilgisini; çocuğun doğayı, doğal düzeni yaparak, yaşayarak keşfetmesi ve yaşadığı toplumun değerlerine uygun biçimde kendi kişiliğini oluşturma ve yapılandırma süreci olarak tanımlarken; Bektaş (2009, s.5) çocuğun içinde yaşadığı toplumu ve doğayı tüm yönleriyle ele alıp, gelişim düzeyine, ilgi, merak ve ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenen bir ders olarak tanımlamaktadır. Binbaşioğlu (2003, s.11) ise küçük yaşlardan itibaren çocuğun toplumsal ve kültürel çevreyi incelemesini sağlayan, doğa ve çevre sorunlarıyla ilgili doğru ve sağlam bilgiler edinerek çevreye uyum için gerekli iyi alışkanlık ve beceriler öğretmeyi amaçlayan bir ders olarak açıklamıştır. Akınoğlu (2002, s.2); hayat bilgisi dersinin birey ve toplum öğelerine vurgu yaparak bireyin erken yaşlarda yaşamında karşılaşılabileceği farklı sorunları çözmesi için en uygun seçenekleri ortaya koyabilmesine yardımcı olan, sosyal bir insan ve vatandaş olarak görev ve sorumluluklarını hatırlatan ve öğreten bir ders olarak tanımlamaktadır. Tanımlardan hareketle hayat bilgisi; çocuğun kendini, toplumu ve içinde yaşadığı doğayı tanıması, uyum sağlaması, yaşadığı sorunlara çözüm bulması ve iyi bir vatandaş olmasına yardımcı olan çok boyutlu ve çok amaçlı bir ders olduğu söylenebilir.

Cumhuriyetin ilanından günümüze hayat bilgisi öğretim programının amaç ve içeriğinde ülkenin içinde bulunduğu siyasi, ekonomik ve sosyal durumların gerekli kıldığı ihtiyaç ve beklentilere göre değişiklikler yapılmıştır. Hayat bilgisi öğretim programı, 1926 yılındaki ilk oluşumundan bu yana gerçekleştirilen değişikliklerin en sonuncusu 2018 yılında yapılmıştır. Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nın 2004 ve 2018 dahil son 15 yıl içerisinde dört kez yenilenmesi ise oldukça dikkat çekicidir. 2004 yılından yenilenen program ile birlikte Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nın vizyonunda temel yaşam becerilerine vurgu yapılmıştır. 2004-2005 öğretim programının vizyonu şu şekilde açıklanmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2005, s.9);

Öğrenmekten keyif alan, kendisiyle, toplumsal çevresiyle ve doğa ile barışık, kendini, milletini, vatanını ve doğayı tanıyan, koruyan ve geliştiren, gündelik yaşamda gereksinim duyulan temel bilgilere, yaşam becerilerine ve çağın gerektirdiği donanımına sahip, değişikliklere dinamik bir biçimde uyum sağlayabilecek kadar esnek, mutlu bireyler yetiştirmektir.

Hayat bilgisi öğretiminin 2004-2005 programındaki vizyonu çerçevesinde yaşam becerilerine sahip mutlu bir birey yetişmesi hedeflenmiş; 2009 yılında programda bazı kazanımların eklenmesi ve bazı kazanımların çıkarılması dışında programda değişiklik

yapılmamıştır. 2015 yılında ise Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın vizyonu “temel yaşam becerilerine sahip, kendini tanıyan, sağlıklı ve güvenli bir yaşam süren, doğaya ve çevreye duyarlı, araştıran, özgüveni yüksek, çevresi ve kendisiyle barışık, milli ve manevi değerleri içselleştirmiş bireyler yetiştirmek” olarak belirtilmiştir (MEB, 2015, s.1). Son değişikliğin yapıldığı 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı, 2017 yılında taslak olarak yayınlanmış olup öğretmen ve velilerin değerlendirmesi istenmiştir. Değerlendirmeden sonra düzenlenerek 2018 yılında uygulamaya konulmuştur. Programın içeriği, genel amaçlar, temel yaşam becerileri, değerler ve kavramlar ile ünite ve kazanım bağlamında yapılandırılmış ve programın vizyonu “temel yaşam becerilerine sahip, kendini tanıyan, sağlıklı ve güvenli bir yaşam süren, yaşadığı toplumun değerlerini özümseyen, doğaya ve çevreye duyarlı, araştıran, üreten ve ülkesini seven bireyler yetiştirmek” olarak belirtilmiştir (MEB, 2017; MEB, 2018a, s. 8).

2004, 2009, 2015 ve 2018 hayat bilgisi öğretim programlarının vizyonunda “temel yaşam becerileri” kavramı kullanılmaktadır. Bu çerçeve içerisinde 2005 programında toplam 43, 2015 programında ise 22 beceri yer almıştır. 2018 programında ise 2015 programındaki 22 beceriye “Kariyer Bilinci Geliştirme” becerisi eklenerek toplam 23 beceri ele alınmıştır.

Temel yaşam becerileri kavramına yönelik literatür incelendiğinde birbirinden çok farklı tanımları olduğu görülmektedir. Kavramı ilk kullanan kurumlardan biri olan WHO'a (World Health Organization, 1997) göre içinde bulunulan bağlam ve kültür değişiklik gösterdiği için yaşam becerileri olarak kabul edilebilecek beceriler hem sayısızdır hem de tanım ve doğaları değişebilmektedir. Bu farklılık ve değişkenlikler yaşam becerilerini kazandırmaya dönük eğitim programlarının uygulandığı grubun özelliklerinden ve uygulama amacından da kaynaklanabilmektedir. Öte yandan yaşam becerileri konusunda kapsamlı araştırmalar yapan Gazda ve öğrencisi Brooks (1984) yaşam becerileri eğitiminde öncelikle insan gelişimine (human development) yönelik kuramların temele alınması ve bu kuramlara dayalı bir taksonomi geliştirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Nitekim Brooks'un (1984) doktora tezinden geliştirdiği yaşam becerileri taksonomisinin temelinde de yaş dönemlerine göre yedi gelişim alanı bulunmaktadır. Bu bağlamda bireyin fiziksel, sosyal, duygusal ve zihinsel gelişimi yaşam becerilerinin kazandırılmasında belirleyici olabilmektedir. Bununla birlikte 2015 ve 2018 hayat bilgisi programlarında “temel yaşam becerisi” kavramının hem net bir tanımı yapılmamış hem de programda yer verilen yaşam becerilerinin biyolojik, bilişsel, psikolojik ve sosyokültürel açıdan bilimsel temellerine ilişkin açıklamalar

bulunmamaktadır. Ancak 2018 programında kavrama ilişkin aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (MEB, 2017, s.4):

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı, temel yaşam becerilerine sahip bireyler yetiştirmek amacıyla beceri temelli bir yaklaşımla hazırlanmıştır. Programda beceriler, temel yaşam becerileri olarak adlandırılmıştır. Beceriler belirlenirken 2/1/2016 tarih ve 29581 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi’nde yer alan anahtar yetkinlikler (anadilde iletişim, yabancı dilde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yeterlilik, inisiyatif alma ve girişimcilik algısı, kültürel farkındalık ve ifade) dikkate alınmıştır. Bununla birlikte hayat bilgisi öğretimi ve beceri öğretimi üzerine yapılan çalışmalar, programdaki temel yaşam becerilerinin belirlenmesinde etkili olmuştur.

Programda temel yaşam becerileri kavramına ilişkin tanımlama ve teorik açıklamaların olmaması farklı kurumların, kişilerin ve toplumsal kesimlerin bu kavram altında farklı becerileri öne çıkarmasına yol açabilmektedir. Bu durum temel yaşam becerilerinin ne olduğu, hangi becerileri kapsadığı, becerilerin ne zaman ve nasıl kazandırılması gerektiği gibi sorulara açıklık getirme ihtiyacını doğurmaktadır. Bu ihtiyaç doğrultusunda bu çalışmada ilkokul çağındaki çocuklarla çeşitli yönlerden ilişkili olan aile, öğretmen ve hayat bilgisi öğretimiyle ilgili çalışan araştırmacılara göre ilkokul öğrencilerine hayat bilgisi dersi bağlamında kazandırılması gereken temel yaşam becerilerinin neler olduğu ve mevcut hayat bilgisi öğretim programının temel yaşam becerileri kazandırmada yeterli olup olmadığı sorunsallaştırılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı; hayat bilgisi öğretimiyle ilgili çalışan araştırmacıların, uygulayıcı olarak sınıf öğretmenlerinin ve çocuğun eğitiminde önemli bir taraf olan velilerin ilkokul hayat bilgisi öğretiminde öğrencilere kazandırılması gerekli olan temel yaşam becerilerine ilişkin görüşlerini tespit etmek, belirlenen becerilerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı ile karşılaştırmasını yapmak ve hayat bilgisi dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyini belirlemektir. Bu kapsamda şu sorulara cevap aranmıştır:

1. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nın temel yaşam becerilerinin kazanımlara göre dağılımı nasıldır?
2. Hayat bilgisi öğretimiyle ilgili çalışan araştırmacılar, üç ve dördüncü sınıf öğretmenleri ile üç ve dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrenci velilerinin hayat bilgisi dersinde kazandırılması gereken temel yaşam becerilerine yönelik görüşleri nelerdir? Tarafların beceriler üzerindeki uzlaşma durumları nasıldır?

3. Uzlaşmaya varılan temel yaşam becerileri ile 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda yer alan beceriler arasında benzerlik var mıdır?
4. Delphi paneline katılan üç ve dördüncü sınıf öğretmenleri ile velilerinin Delphi panelleri ile belirlenen temel yaşam becerilerinin hayat bilgisi dersinde kazandırılabilmesine yönelik görüşleri nasıldır? Öğretmenler ile velilerin görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?
5. 2018-2019 öğretim yılında uygulanan Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın kazanımlarının sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre amacına ulaşma düzeyi nedir?

Araştırmanın Önemi

Yirmi birinci yüzyılda bir yandan insan hayatını kolaylaştıran hızlı teknolojik ilerlemelere ve buna bağlı toplumsal dönüşümlere; diğer yandan da küresel ısınma, işsizlik, savaşlar, çatışmalar, su krizleri, açlık gibi yerel ve küresel sorunlara tanıklık edilmektedir. Hem bu dönüşümlere hızlı bir şekilde uyum sağlayacak hem de yerelde ve küresel düzeyde karşılaştığı sorunlarla etkili bir şekilde mücadele edecek ve çözüm üretecek bireylere duyulan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Bireyin içinde yaşadığı topluma uyum sağlaması, sorunlarıyla başa çıkması ve kaliteli bir yaşam sürmesi için temel yaşam becerilerini edinmiş olması oldukça önemlidir.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development -OECD) Yetişkin Becerileri Araştırması 2016 raporunun sonuçlarına göre Türkiye'de yetişkinler sözel beceriler, sayısal beceriler ve teknoloji yoğun ortamlarda problem çözme becerileri olmak üzere üç beceri alanında da OECD ülkeleri ortalamasının oldukça altında bir performans sergilemiştir. Raporda ayrıca yetişkinlerin zorunlu eğitimden sonra beceri kazanmadığı, işyerinde ve günlük hayatta becerilerini kullanamadıkları da belirtilmektedir (OECD, 2016). Yetişkinlerin temel yaşam becerilerinde istenilen performansı neden sergileyemediklerini anlamak için önceki yıllarda aldıkları eğitimin niteliğini ve programların içeriğini sorgulamak gerekir. Temel eğitim pek çok yurttaş için zorunlu ve evrensel bir hak olduğu için eğitimin niteliğinin sorgulanmasına temel eğitim basamağından başlamak önemlidir. Bu basamak bireyin yaşamı boyunca kullanacağı bilgi ve becerilerin kazanılması açısından da temel olma özelliğine sahiptir. Temel yaşam becerilerinin kazandırılmasında en etkin derslerden biri ise hayat bilgisidir. Bu dersin içeriğinin her yönüyle irdelenmesi birey, aile, toplum, bakanlık, araştırmacılar ve eğitim

fakülteleri açısından büyük önem arz etmektedir. Çalışmanın taraflara sunacağı olası katkılar şunlardır:

1. İlkokul hayat bilgisi dersinde bireylere kazandırılması beklenen temel yaşam becerilerini uzman araştırmacı, öğretmen ve ailelerin görüşlerine dayalı olarak “ortak bir zeminde” belirlenmeyi amaçlayan bu çalışmanın sonuçlarının hem 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nın içeriğinin gözden geçirilmesi hem de geleceğe yönelik hedeflerin ne yönde olması gerektiği konusunda Milli Eğitim Bakanlığı’na önemli dönütler sağlaması umulmaktadır.
2. Eğitim programının en önemli taraflarından biri kuşkusuz ailelerdir. Ailelerin eğitim ortamlarına katılımı öğrenci ve aileler üzerinde olumlu etki yapmaktadır (Kılıç, 2010). Ancak ailenin taraf olmasına rağmen kendisinden bir parça görmediği programlara desteğinin düşük olacağı söylenebilir. Toplum ve toplumu oluşturan bireylerin eğitimi birbirinden ayırmak veya ilişkisiz hale getirmek bireyin sosyal bir varlık olduğunun göz ardı edilmesi anlamı taşımaktadır. Bu yüzden eğitim ve onu yönlendiren programların toplumun kültürel yapısını, beklentilerini ve imkânlarını da dikkate alması gerekir (Tuncel, 2012, s. 58). Çocuğunun ihtiyaçları, becerileri ve beklentileri konusunda önemli gözlemlere sahip olan ebeveynlerin görüşlerinin de alınarak gerçekleştirildiği bu çalışmanın sonuçları, hayat bilgisi programının oluşturulma ve program içeriğinin kazandırılması sürecinde ailelerin beklentilerinin de dikkate alınması gerektiği konusunda hem kamusal hem de özel eğitim otoritelerine yol gösterici olabilir.
3. Bir eğitim programının başarıya ulaşmasındaki en önemli aktörlerden biri de programın aktarılmasına aracılık eden öğretmenlerdir. Öğretmenlerin başarısı da hizmet öncesinde aldıkları eğitimin niteliği ile doğru orantılıdır. İlkokul hayat bilgisi programında öğrencilere kazandırılması uygun görülen temel yaşam becerilerini uzlaşıya dayalı olarak ortaya koyan bu araştırmanın sonuçlarının, temel yaşam becerilerini öğretmen adaylarına tanıtmaya ve bu becerilerin gerektirdiği donanımı kazandırabilmelerinde sınıf eğitimi anabilim dallarında görev yapan eğitimci ve araştırmacılara önemli veriler sunması beklenmektedir.
4. Ulusal alanyazında eğitimde yaşam becerileri ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır. Yapılan çalışmaların hayat bilgisi öğretimi dersinde yaşam becerileri kazandırma amaçlı sınıf uygulamaları (Kılıç, 2015); hayat bilgisi öğretiminde yaşam becerilerinin kazandırılmasına dönük öğretmen görüşleri (Bastık, 2019; Yıldırım, 2019); fen öğretiminde yaşam becerilerinin kazandırılması (Kurtde-Fidan & Aydoğdu, 2018;

Erduran-Avcı & Kamer, 2018) ve yaşam becerilerine yönelik ölçek geliştirme (Bolat & Balaman, 2017) ile ilgili olduğu görülmektedir. Ancak, alanyazında hayat bilgisi öğretiminde hangi temel yaşam becerilerinin kazandırılması gerektiğini veli, öğretmen ve hayat bilgisi öğretim uzmanları üçgeninde inceleyen araştırmaya rastlanmamıştır. Hayat bilgisi öğretim programında kazandırılması gereken yaşam becerilerine yönelik ilgili kesimlerin görüşlerinin belirlenmesi ve yazılı program ile programın uygulamadaki etkililiğinin ortaya konulmasına yönelik olarak yapılan bu çalışmanın; program oluşturmada eğitim taraflarının beklentisi, öğrencilerin kazanımlara ulaşma durumları ve programın etkililiği ile ilgili yapılacak yeni çalışmalara kaynaklık etmesi beklenmektedir.

5. Çocukların yaşamlarında önemli rol ve sorumluluk üstelenen kesimlerin görüşlerinin bütüncül olarak değerlendirilmesi; taraflar arasındaki ikilemlerin ortadan kaldırılması ve çocuğa üzerinde uzlaşmış, nitelikli ve sağlıklı eğitim olanakları sunulabilmesi açısından elzemdir. Bu açıdan araştırma, temel yaşam becerileri konusunda ilgili tarafların ne derece uzlaşi içinde olduğunu görmek ve sağlıklı değerlendirmeler yapmak açısından önemlidir. Araştırmanın özellikle 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın hem ülkenin farklı koşullarındaki öğrenciler açısından uygunluğunu ortaya koymaya hem de bu koşullarda gerekli temel becerilerin tespit edilmesine katkı sunması beklenmektedir. Bu açıdan da çalışmanın hayat bilgisi öğretim programındaki temel yaşam becerilerinin bütüncül bir bakışla değerlendirilmesine ve çözümler üretilmesinde yol gösterici olacağı umulmaktadır.
6. Araştırmada Delphi paneli kullanılarak alanda yapılan çalışmalara yeni bir boyut getirildiği düşünülmektedir. Delphi panelinde bireyler, birbirlerinin görüşlerinden etkilenmemektedir. Yine katılımcılar arasında yüz yüze iletişim olmadığından katılımcılar görüşlerini rahatça ifade etmektedir. Bu durum tarafların hayat bilgisi öğretim programında temel yaşam becerileri konusunda eşit söz sahibi olmalarına da imkân tanımıştır. Nitekim tarafların farklı bakış açılarına sahip olması, ulusal ve yerel düzeyde farklı yaşam becerilerine duyulan ihtiyacın belirlenmesini sağlamaktadır. Araştırmanın veri toplama için kullandığı Delphi tekniğinin uzlaşi gerektiren konularda yapılacak çalışmalar için de esin vermesi beklenmektedir.

Sınırlılıklar

- Bu çalışmanın amaçları doğrultusunda, okuma-yazma ve dört işlem becerisi temel yaşam becerileri kapsamına dahil edilmemiştir.
- Delphi’yi kullanan veya uzman değerlendirmesine dayanan araştırmalarda olduğu gibi, bu çalışmanın kapsam geçerliliği de katılımcıların uzmanlığının doğasına dayanmaktadır.
- Araştırmanın Delphi katılımcı grubunu oluşturan hayat bilgisi uzmanları; eğitim fakültelerinde görev yapan, hayat bilgisi programı ve öğretimi konusunda bilimsel çalışmaları olan, en az doktor unvanına sahip ve “Hayat Bilgisi Öğretimi” dersini yürütmekte olan öğretim elemanları ile doktora tezini hayat bilgisi öğretimi alanında yazan akademik uzmanları kapsamaktadır.
- Araştırmanın bir diğer katılımcı grubunu en az 3 yıllık sınıf öğretmenliği deneyimine sahip ve aynı zamanda üçüncü ve dördüncü sınıflarda eğitim veren öğretmenlerden oluşmaktadır.
- Araştırmanın veli grubu okuma-yazma bilen ve çocukları üç ya da dördüncü sınıfa giden velilerden oluşmaktadır.
- Araştırmanın diğer bir sınırlılığı da Delphi uygulamaları arasında geçen sürenin katılımcıların görüşlerindeki etkisinin kesin olarak bilinmemesidir.

Varsayımlar

- Delphi panelinde gönüllü olarak yer alan katılımcıların görüşlerini içtenlikle açıkladıkları; panellerdeki katılımcı sayıları ile internet üzerinden uygulanan anketlerin araştırmanın amaçlarına ulaşmak açısından yeterli olduğu varsayılmaktadır.

Tanımlar

Hayat Bilgisi: Birey ve toplum öğelerine vurgu yaparak bireyin erken yaşlarda yaşamında karşılaşılabileceği farklı sorunları çözmesi için en uygun seçenekleri ortaya koyabilmesine yardımcı olan, sosyal bir insan ve vatandaş olarak görev ve sorumluluklarını hatırlatan ve öğreten bir ders olarak tanımlanmaktadır (Akinoğlu, 2002, s.2).

Temel Yaşam Becerileri: Alanyazında temel yaşam becerileri ile ilgili kişi ve kuruluşların yaptığı çok sayıda tanım vardır. Bu çalışmada temel yaşam becerileri için Curtis ve

Warren'in “İnsanların gündelik hayatın zor koşullarıyla başa çıkmasını sağlayan, özellikle bireylerin günlük görevler ve etkileşimlerinde başarılı olması temeline dayanan, kişilerarası beceri ve yetenekleri kazanmalarına yardımcı olan ve yaşamı geliştirici beceriler” (aktaran Stacy, 1981) tanımlaması benimsenmiştir

Delphi: Delphi paneli farklı şekillerde uygulanabilmektedir. Bu çalışmada “uzmanlardan oluşan bir gruptan görüş birliğini elde etmek amacıyla kontrollü geri bildirimlerle serpiştirilmiş, bir dizi sıralı anket veya “tur” (Linstone & Turoff, 1975) paneli kullanılmıştır.

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER

Araştırmanın kuramsal çerçevesinin çizildiği bu bölümde araştırmanın amacına uygun olarak yaşam becerilerinin tanımı, yaşam becerileri eğitiminin amacı ve önemi, çocuklarda beceri gelişiminin kuramsal temelleri, yaşam becerileri eğitimi programının tarafları, yaşam becerileri eğitimi ve hayat bilgisi programına ilişkin ayrıntılı açıklamalar yer almaktadır.

Yaşam Becerileri Tanımı

Dünyada yaşanan gelişmeler ve eğitimin birbiriyle ilişkili olduğu düşünülünce 1800'lerin sonunda dünya üzerinde farklı bir yapı olmuşmuş ve bireyci görüşler ön plana çıkmaya başlamıştır. Bu durum eğitim politikalarını da etkilemiştir. Eğitimde önceleri bireye okuma, yazma ve matematik becerileri kazandırma öncelikli amaç iken 1900'lerde yeni becerilerin eklenmesi gerektiği görüşü ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda atılan ilk adımlardan birisi ABD'de ortaöğretim için (Secondary Education) 1918 yılında ortaya konulan Yedi Temel Prensip (Cardinal Principles)'tir. Bireyin bir bütün olarak görülmesi yönünde atılan bir adım olan Yedi Temel Prensip; sağlık, temel işlemleri yönetme, aile üyesi olmanın önemi, meslek, iyi vatandaş, boş zamanı kullanımının önemi ve etnik karaktere vurgu yapmaktadır (Commission on the Recorganization of Secondary Education, 1918). Bu durum sonraki süreçlerde Amerikan Ulusal Eğitim İlerlemesinin Değerlendirmesi (National Assessment of Educational Progress) kuruluşu tarafından yedi alanda temel beceriler belirlenmesi ile devam etmiş olup bilinçli tüketicilik, sağlıklı yaşam, kişilerarası ilişkiler, vatandaşlık, aile ilişkileri, toplumsal beceriler ve mesleki ve kariyer gelişim becerilerinin eğitim alanında kazandırılması gerektiğine vurgu yapılmıştır (Gazda, Balzer, Childers, Nealy, Phelps & Walters, 2005, s.1). Bu bağlamda beceri kavramının tanımlanması ihtiyacı doğsa da henüz alanyazında beceri kavramının üzerinde uzlaşılmış bir tanım bulunmamaktadır.

Romiszowski (2009, s. 202) 'ye göre beceri “belli bir etkinlik ya da görevi/işi belirli bir etkililik, verimlilik ve hızla nitelik ve niceliksel olarak gerçekleştirme kapasitesi”dir. Vanpatten ve Benati' ye (2010, s. 39) göre beceri bir şeyi yapabilme yeteneğidir. Cambridge Üniversitesi (2019, s.6) becerinin pratikten elde edilen şey olduğu; diğer bir deyişle yeteneğin üst düzeyde ve akıcı bir şekilde kullanılması olarak açıklamaktadır. Avrupa Birliği Komisyonu [European Commission] (2018, s. 7) ise beceri kavramını; süreci yürütmek ve sonuçlara başarılı şekilde ulaşmak için var olan bilgiyi kullanma kapasite ve yeteneği olarak tanımlamaktadır. 2009 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda beceri kavramını “uygun öğrenme ve öğretme ortamında bireyin hazırbulunuşluk düzeyine göre düşünsel ve davranışsal bir çabaya girmesi sonucu bir işi kolaylıkla ve ustalıkla sürekli yapabilir hale gelmesi” olarak tanımlamıştır (MEB, 2005, s. 13). Tanımlarda görüldüğü üzere farklılık göstermektedir. Nitekim tanımında uzlaşma olmasa da beceri kavramı genel olarak bir kişinin bildiği, anladığı ve yapabildiklerini belirtmek amacıyla kullanılmaktadır (Avrupa Birliği Komisyonu, 2016, s. 2).

Beceriler, genel olarak sınıflanabilmektedir. Nitekim Romiszowski (2009) becerileri zihinsel beceriler (zihni içeren), motor, sensorimotor veya psikomotor beceriler (bedeni içeren), kişisel beceriler (duygular içeren) ve kişilerarası beceriler (diğerleriyle etkileşime giren) şeklinde gruplandırır. Becerilerin bu şekilde sınıflandırılması beden ile zihin arasında bir ayrım yapar (Cornford, 1996). Ancak bilişsel ve performans becerileri arasında çok fazla örtüşmenin olması nedeniyle zihin-beden ayrımının yapılması özellikle becerilerin tanımlayıcı niteliklerini göz önünde bulundurmada faydalı değildir (Annett 1991'den aktaran Conford 1996). Conford (1996, s.7-15) beceri kavramını açıklığa kavuşturmak için dokuz tanımlayıcı özellik sıralamaktadır:

1. Beceri öğrenilir;
2. Beceri, motivasyonu, amacı ve hedefleri içerir;
3. Şemalar yetenekli performans için ön koşuldur;
4. Beceriler içerik ve içerik bilgisi gerektirir;
5. Beceriler belirli uyaranların varlığında gerçekleştirilir ve aktarılır;
6. Beceriler, bağlamla ilgili problem çözmeyi içerir;
7. Beceri, yetenekli performansta açıkça görülen bireysel farklılıklar ile ilgili göreceli kararları içerir;
8. Mükemmellik standartları önemlidir;
9. Beceri karşılaştırılabilir çoğaltma içerir;
10. Yüksek beceri seviyelerine ulaşmak için kayda değer zaman süreleri gerekir.

Tek başına “beceri” kavramında olduğu gibi 1960'dan günümüze giderek artan bir yoğunlukta kullanılan “yaşam becerileri” kavramının da tanımında bir uzlaşma söz konusu değildir. Yaşam becerileri ilk kez 1960'ların sonunda klinik psikoloji alanında çalışan

psikologlar tarafından dile getirilmiş psikososyal becerileri içermektedir (Education For All-EFA, 2004). Ancak süreç içerisinde farklı tanımlar ele alınmıştır. Yaşam becerileri alanında çalışan Gazda vd. (2005, s. 1) akademik veya okuma-yazma-aritmetik becerilerden farklı ve bireyin kaliteli yaşaması için sahip olması gereken beceriler olarak tanımlamaktadır. Bir diğer tanım ise vatandaşlık, yaşam boyu öğrenme ve çalışma hayatına hazır olmak için öğrencilerin sahip olması gereken beceriler olarak tanımlanmaktadır (Wilson, 2007). Curtis ve Warren (aktaran Stacy, 1981) ise yaşam becerilerini, insanların gündelik hayatın zor koşullarıyla başa çıkmasını sağlayan, özellikle bireylerin günlük görevler ve etkileşimlerinde başarılı olması temeline dayanan, kişilerarası beceri ve yetenekleri kazanmalarına yardımcı olan ve yaşamı geliştirici beceriler olarak açıklamaktadır. Bireyin ihtiyaç duyduğu yetenek ve becerileri içeren yaşam becerileri; aile, arkadaş, toplum ve çevrenin etkin ve yapıcı şekilde ele alınarak bireyin kendi yaşamını değerlendirmesini sağlamaya yardımcı olmaktadır. Ayrıca günlük yaşamda istenen olumlu davranış, değer ve tutumlar ile karşılaştığı zorluklarla etkili bir şekilde başa çıkmasını ele almaktadır (Ministry of Education and Sports in Uganda, t.y.).

Yaşam becerilerinin başka bir tanımında; iletişim, karar verme, akran baskısına direnme, akrabalık ilişkileri gibi yaşamda ihtiyaç duyulan becerileri geliştirmek ve davranış değiştirme yoluyla bireyin değişen değerlere uyum sağlamasına yardımcı olan beceriler olarak açıklanmıştır (Peace Corps Information Collection and Exchange-ICE, 2011). Yaşam becerilerinin ele alınan tanımlamalarından anlaşılacağı üzere yaşam becerileri okuma, yazma ve aritmetik becerilerinden farklı olarak bireyin kaliteli bir yaşam sürmesi ve tüm olarak gelişimini sağlayıcı olan psikolojik, sosyal, duyuşsal, bilişsel vb. becerilere karşılık gelmektedir.

Yaşam Becerileri Eğitiminin Amacı ve Önemi

1990 yılında yayınlanan Herkes İçin Eğitim Dünya Konferansı'nın (UNESCO, 1990) hareket çerçevesi oluşturulurken bireylerin temel ihtiyacına cevap vermenin yolunun okuma-yazma, temel bilgi ve yaşam becerileri kazandırmaktan geçtiği açıklanmıştır. Yaşam becerilerinin temelinde ise bireyin yaşamda karşılaşacağı her türlü problemlerle baş etmesi ve değişen dünyaya uyum sağlaması bulunmaktadır. Nitekim WHO (1997); bireyin yaşamında karşılaştığı problemlere karşı bireyin kendisini cesaretlendirmesini sağlayan ve bireyin tüm gelişim alanlarını destekleyen beceriler olarak tanımladığı yaşam becerileri ile bağımsız yaşama, bireysel temizlik ve temel iş becerilerinin edinmesinin amaçlandığını

belirtmektedir. Bu bağlamda yaşam becerileri eğitimi ile bireylerin yaşamında karşılaştığı/karşılaşacağı risk faktörlerini en aza indirmek ve koruyucu faktörleri en üst seviyeye çıkarmak amaçlanmaktadır (UNICEF, 2015, s.5).

Yaşam becerileri eğitimi ile sosyal ve sağlık problemlerinden bireyi korumak ele alınmaktadır. Birey; psikolojik, biyolojik ve sosyal değişimlerle karşılaştığında bununla yüzleşmesi veya değişime ayak uydurması yaşam becerileri eğitimi ile sağlanabilir (Snow, 1985, s. 88). Bunun yanı sıra WHO'nun (1999) Cenevre'de yapılan toplantısında bireyin sağlıklı gelişimi, çocuk ve ergenlerin ölüm, hastalık ve sakatlığına neden olan durumlarını önlemek, sosyalleşme ile bireyi değişen koşullara hazırlamak için temel yaşam becerilerinin gerekli olduğuna vurgu yapılmıştır.

Özmete'de (2011, s. 6) yaşam becerileri eğitiminin amaçlarını şöyle açıklamaktadır:

- Gençlere anlamlı bir yaşama katkıda bulunacak sağlıklı seçimler yapma stratejileri sağlamak,
- Gençlerin işlevi en verimli şekilde geliştirme kapasitelerini analiz etmelerini sağlamak,
- Gençlerin diğer insanlarla anlaşabilmelerini, çevrelerine uyum sağlayabilmelerini ve sorumlu karar verebilmelerini sağlamak,
- Öğrencinin, kendine değer ve onurlu bir insan olarak bir fikir geliştirmesini sağlamak,
- Bireyin kendini anlamasına ve kişisel sorumlulukta büyümeye öncülük etmesine yardımcı olmak,
- Gençlerin zorlu koşullarda güçlenmelerini sağlamak.

Vasuki'ye (2012) göre yaşam becerileri; bireyin içinde yaşadığı belirsiz dünyada isteklerini tanıması ve buna ulaşmak için planlar yapmasına yardımcı olur. Bununla birlikte 2009 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda bireyin karşılaştığı nesne, olay ve materyallerle ilgili bilgileri işlemekte kullanacağı için yaşam becerileri kazandırılması gerektiğine vurgu yapılmaktadır (MEB, 2009). Beceriler, etkili öğrenme için gereklidir. Çünkü çocukların konuşmayı bilmesi ama dinlemeyi bilmemesi, kendini sözlü ya da yazılı olarak ifade edememesi, bilginin yanında becerilerin kazandırılmamasından kaynaklandığı vurgulanmaktadır (Karabağ & İnal, 2009, s. 271). Nitekim bireyin içinde yaşadığı kültürel çevre ve gelişim dönemine uygun psikososyal beceriler kazandırmayı, kişisel ve sosyal gelişiminin olumlu yönde ilerlemesini, sağlık ve sosyal sorunların önlenmesi ile insan haklarının korunmasına yardımcı olduğu da belirtilmektedir (WHO, 1999). Özetle; yaşam becerileri eğitiminin amacı bireyin içinde yaşadığı dünyaya uyum sağlaması, karşılaşacağı sorunlara çözüm üretmesi ile başarılı ve kaliteli bir yaşam sürmesini sağlayacak beceriler edinmesini sağlamaktır. Temel yaşam becerileri eğitiminin belirlenen amaçlara ulaşabilmesi için hazırlanan programlarda öncelikle programın uygulanacağı bireylerin gelişim özellikleri dikkate alınmalıdır.

İlkokul Çocuğunun Gelişimi

Bebek, çocuk, ergen, genç ve yetişkinlerin büyüme, öğrenme ve davranışlarını açıklayan kuramlar yaşam becerileri kavramının temelini oluşturur. Literatürde çok sayıda gelişim kuramı vardır ve bu kuramların her biri yaşam becerilerinin edinimine ve gelişimine farklı açılardan ışık tutmaktadır. Gelişim kuramlarının sunduğu bilgiler çocuk davranışlarını anlama, analiz etme ve yeni davranışlar kazandırma sürecinde önemli bilgiler sunar. Araştırmamanın amacına uygun olarak bu başlık altında ilkökul çocuğunun gelişim özellikleri sunulmuştur.

Fiziksel Gelişim

İlkokul dönemindeki (6-11) bireylerin fiziksel özelliklerine bakıldığında birçok beceriyi yapmasını engelleyen görsel algılama yetersizlikleri (ıraksak) normale dönmekte olup (Senemoğlu, 2006, s. 126) bu dönemde kas gelişimine vurgu yapılmaktadır. Birey kaba motor becerilerinin birçoğunu güvenle yapabilmekte iken ince motor becerilerini okulun ilk yıllarında henüz tam olarak yapamamaktadır. İlkokul sürecinde bireyin kalem tutma, yazı yazma gibi ince motor beceriler gelişmeye başlamaktadır. Bunun nedeni, merkezi sinir sistemindeki miyelinleşmenin artması ile ince motor becerilerin kullanılabilmesidir (Santrock, 2012, s. 279). Miyelinleşme, beyin nöronlarının birbirine bağlanarak gelişmesi olup beyin işlevlerinde ilerleme sağlamaktadır. Beynin duyuşal, motor ve zihinsel işlevlerinin birbirine bağlandığı çağrışım alanlarındaki nöronlar, çocuk okula başladığında bir dereceye kadar miyelinleşmiştir. 6-12 yaşlarında bu bölgedeki sinir hücreleri neredeyse bütünüyle miyelinleşir ve bu durum bilgi işleme hızında artışa da katkı sağlar (Bee & Boyd, 2009, s. 201).

Bilişsel Gelişim

Fiziksel gelişimiyle belirli davranışları yapabilme düzeyine ulaşan bireyin, bilişsel gelişiminde 5-7 yaşları arasında dikkatini yoğunlaştırma ve sürdürmesi gereken durumlar için daha düşükken yaş büyüdükçe bu performansın niteliğinde ciddi bir artış olmaktadır. Ancak birey okula ilk başladığında mantıksal düşünceden yoksun olduğu söylenebilir (Yavuzer, 2000, s. 15). Yaşı büyüdükçe bilişsel gelişimde Piaget'e göre somut işlemler dönemine (7-12 yaşlarında) geçmekte olup sıralama (nesneleri mantık sırasına göre düzenlemek) ve geçişkenlik (iki nesne arasındaki ilişkiyi üçüncü bir nesne ile de

ilişkilendirme) becerilerine dönem bitişinde sahip olmaktadır (Gander & Gardiner, 1993, s. 323; Santrock, 2012, s. 208; Slavin, 2012, s. 36). Ayrıca bu dönem çocuğu nesneleri belirli ortak özelliklere göre ayırabildiğı, sınıflama becerisinin yanı sıra (Gander & Gardiner, 1993, s. 323), tersine çevirebilirlik (başlangıç noktasına dönebilme), karşılık ilkesi ($A < B$ ise $B > A$) gibi geri dönüşümlü zihinsel aktarım becerilerini de kazanmıştır (Slavin, 2012, s. 36). Dönemin sonuna doğru çocuk toplama, çıkarma, bölme ve çarpma işlemlerini temel seviyede yapabilmektedir. Bu dönemde çocuklara verilen bilgiler somut olursa kolaylıkla öğrenebilirken soyut bilgilerde zorlanabilmektedir (Gander & Gardiner, 1993, s. 317). Kısacası, çocuk tecrübelerini devamlı bir bütünlük içinde organize ettiğı, tecrübelerine akılcı bir anlam verebildiğı ve yeniden düzenlemeler yapabildiğı dönemdedir. Ayrıca sınıflama ve düzenlemedeki korunumu işlemleri tersine çevirebilmektedir (Ülgen & Fidan, 2002, s. 141). Piaget'in bilişsel gelişim kuramında ilkokul çocuğu benmerkezcilikten uzaklaşmış olduğundan mantık yürütmekte, bilgiyi kazanma ve problem çözme ise somut yollarla gerçekleşmektedir (Senemoğlu, 2006, s. 136). Ancak bireyin bu davranışları gösterebilmesi için belirli bir olgunlaşmanın yanı sıra öğrenme ve deneyime de sahip olması gerekmektedir. Piaget'in aksine Vygotsky ise bilişsel gelişimin diğeri insanlardan sağlanan girdilerle yakından ilişkili olduğunu belirtmektedir. Diğeri bir deyişle bilişsel gelişimi, sosyal etkileşim ve dil gelişimine bağılı olarak açıklamaktadır (Senemoğlu, 2006, s. 136). Gelişime açık alan (zone of proximal) olarak tanımladığı alan çocukların tek başına yapamadığı bir durumu bir yetişkin veya akranıyla yaparak öğrenebilmesidir. Bu durum bilişsel destek (scaffolding) denilen yetişkin tarafından verilen destekteki değışim kavramıyla açıklanmaktadır (Santrock, 2012, s. 220). Ancak Vygotsky, Piaget gibi sembol sistemlerinin kazanımının tüm çocuklar için benzer şekilde bir dizi aşamalardan geçtiğini belirtmektedir. Bununla birlikte Vygotsky kuramında öğrenmenin gelişimden önce geldiğini savunmaktadır. Çünkü öğrenmeyi içsel bir süreç olarak değıl; toplumsal olarak açıklamaktadır (Slavin, 2012, s. 41-42). Özetle, bilişsel gelişim kuramcılarında Piaget bilişsel gelişimin içsel yönünü ön plana çıkarırken Vygotsky toplumsal olduğunu belirtmekte ve gelişimi dönemlere ayırmamaktadır.

Ahlak Gelişimi

Piaget bilişsel gelişimle ilgili görüşlerine paralel olarak ahlaki gelişim kuramı ortaya koymuş ve bilişsel gelişimin ahlaki gelişimi etkilediğini öne sürmüştür. Ahlaki gelişim, kültürel değıerler doğrultusunda doğru ve yanlış öğrenme süreci olarak tanımlanmaktadır (Bee &

Boyd, 2009, s. 669). Ahlaki gelişimin açıklanması için bireylerin ahlaki muhakeme süreçleri göz önüne alınmaktadır. Ahlaki muhakeme, eylemlerin doğru ya da yanlış olmasıyla ilgili yargılara varma sürecidir (Bee & Boyd, 2009, s. 673).

Piaget'in ahlaki gelişim kuramı; ahlaki gerçeklik ve ahlaki özerklik olarak iki dönemden oluşmaktadır. İlkokula başlayan çocukların genel olarak ahlaki gerçeklik evresinde olduğu belirtilmektedir. Ahlaki gerçeklik, yanlış veya doğrunun otorite tarafından konulduğu ve değiştirilemeyeceğine inanılan gelişim evresidir (Trawick- Smith, 2013, s. 449). Nitekim Çocuklarda benmerkezi düşünce azaldıkça başkalarının haklarını fark ederler (Doğan, 2007). Çocuklar 10-12 yaşlarına kadar kuralları bilinçli kullanıp, izleyemezler. Kuralların oyunlara yön vermek ve kişilerarası anlaşmazlıkları en aza indirmek için var olduğuna inandıkları söylenebilir. Kuralların değişmesi için herkesin üzerinde anlaşması gerektiğine inanırlar. Üst düzey ahlak seviyesine geçiş için bilişsel yapıların gelişmesi ve aynı statüdeki arkadaşlarla etkileşim olmalıdır (Slavin, 2012, s. 58).

Piaget'in ahlaki gelişim kuramından yola çıkan Kohlberg ise Piaget'in ahlaki gerçeklik evresinden özerklik evresine geçişi mantıksal açıklamadan yoksun olduğu ve özerklik evresinde toplumsal ilişkiye bağlı olmasını neden göstererek (Aypay, 2007, 162) Piaget'in çalışmalarını genişletmiştir. Kohlberg, ahlaki gelişimi 3 düzeyde açıklamakta olup her düzeyin kendi içinde iki alt evresi bulunduğunu savunmaktadır. Kohlberg, düzey ve evrelerin belirli bir sırayı takip ettiğini ve yaşa paralel geliştiğini savunmaktadır. Çocukların dokuz yaşına kadar gelenek öncesi düzeyin ilk evresinde iken 10 yaşından 16 yaşına kadar ikinci evrede olduğunu belirtmektedir (Santrock, 2012, s. 321; Trawick-Smith, 2013, s. 450). Bu bağlamda ilkokul çocuklarının genel olarak gelenek öncesi düzeyin ilk evresinde olduğu söylenebilir. Gelenek öncesi düzeyde dış denetim önemli olup çocuklar, ceza tehdidi veya ödüllere göre karar alırlar (Gander & Gardiner, 1993, s. 331). Doğru ya da yanlış yargılarının standartlarını, eylemlerin sonucu ya da neden oldukları durumlar belirler (Bee & Boyd, 2009, s. 677). Ceza ve itaat yönelimi olarak adlandırılan ilk evrede ceza ile desteklenmiş kuralları çiğnemekten kaçınma, itaat etme, kişi ve eşyaya zarar vermekten kaçınmayı içermektedir. Bu dönemde çocuk otoritenin bakış açısını kendi bakış açısıyla karıştırdığı benmerkezci bakış açısı bulunmaktadır (Gander & Gardiner, 1993, s.331). İkinci evre ise araçsal amaç eğilim evresi olup doğru olan çocuğun çıkarları doğrultusunda hareket eden durumlardır ve başkaları da aynı haklara sahiptir (Santrock, 2012, s.320). İnsanlara iyi davranmasının nedeni insanların ona iyi davranmasıdır (Trawick- Smith, 2013, s. 450).

Hem Piaget hem de Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramına göre ilkököl çocuğu ahlaki kararlarında dışa bağımlıdır. Çocuk otoritenin belirlediği kurallara bağlı olmakta ve bu kuralların değişmesi için üzerinde anlaşılması gerektiğine inanmaktadır. Bunun temel nedeninin bireyin bilişsel gelişimine bağlı olduğu söylenebilir.

Kişilik ve Benlik Gelişimi

Kişilik bireyi başkalarından ayıran, doğuştan getirilen ve sonradan kazanılan özelliklerin bir bütünüdür (Senemoğlu, 2010, s. 72). Kişilik gelişiminde birçok kuram ortaya konmuş olsa da Freud'un "psiko-seksüel gelişim kuramı" ve E. Erikson'un "psiko-sosyal gelişim kuramı" en fazla bilinen kuramlardır.

Freud, kişilik gelişiminde davranışların dürtüler tarafından yönetildiğini, bu dürtülerin insanlardan gelen tepkilerin etkileşimi sonucunda geliştiğini belirtmektedir. Ayrıca kişilik gelişimi dönemsel olup her dönemde belirli bir gereksinim veya görev bulunmaktadır. Bireyin kişiliği, dönemleri ne kadar başarılı geçirdiğine bağlıdır (Bee & Boyd, 2009, s. 516). Bununla birlikte Freud, kişilik gelişimini beş döneme ayırdığında ilkököl çocuklarının gelişimi bu dönemlerden gizil döneme (6-12 yaş) karşılık gelmektedir. Bu dönemde çocuk cinsiyetle ilgili konularda konuşmaktan hoşlanmaz ve kendini oyuna verir. Oyunları genel olarak hemcinsiyle oynar. Ayrıca çocuklar cinsiyet rol kimliğine yönelik güçlü bir ilgi duymaya başlar (Senemoğlu, 2010, s.74). Çocuklar bu dönemde sosyal ve entelektüel beceriler kazanmak üzere yoğunlaşmıştır. Libidinal enerji okul, öğretmen ve hemcinslerine yönelmiştir. Toplumsal ilişkiler geliştirilir ve dürtüler kontrol edilebilir (Özgölük & Öztumur, 2017, s. 84).

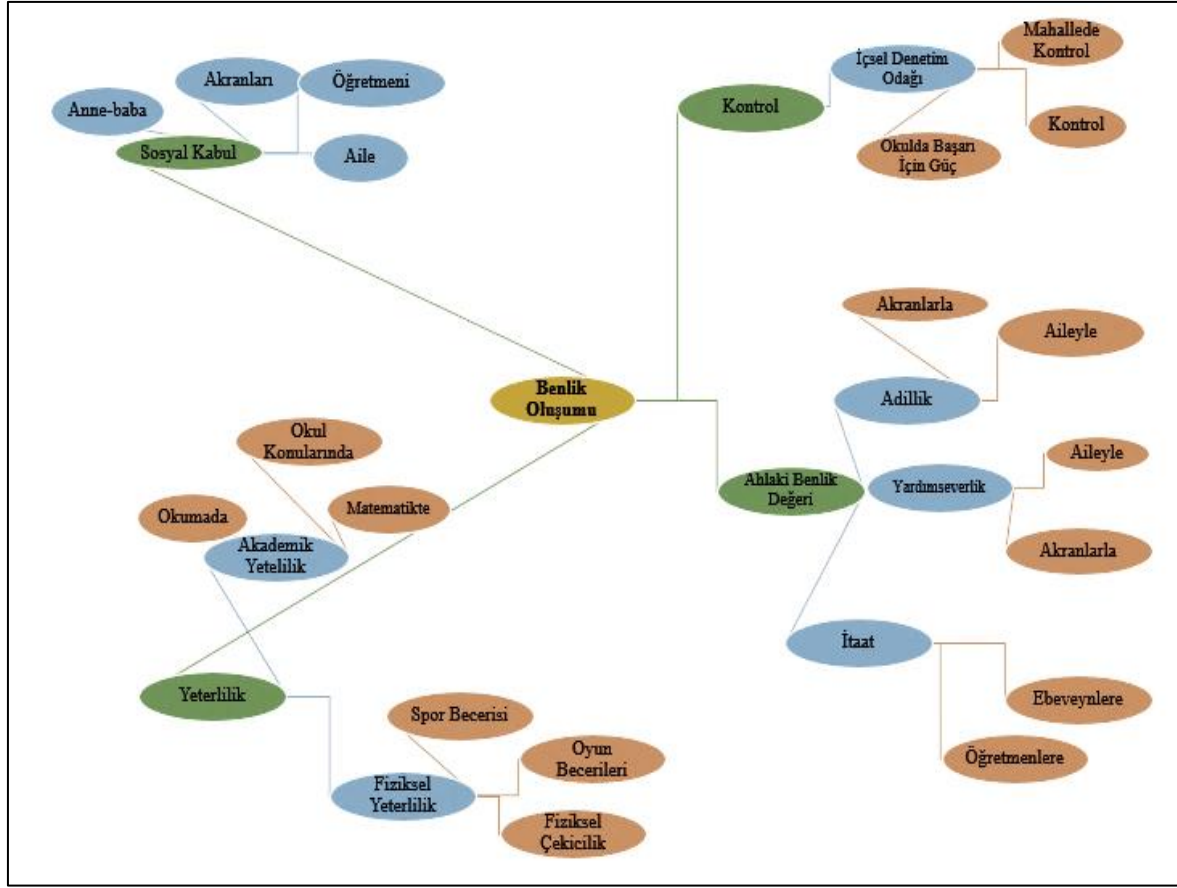
Sullivan, Freud'dan farklı olarak kişilik gelişiminde kişilerarası ilişkilere vurgu yapmıştır. İnsanın toplumsal bir varlık olduğu ve kişiliğin bu bağlamda ele alınması gerektiğini belirtmektedir. İlkokul çocuğunun ise entelektüel becerilerinin ve davranışları üzerinde iç kontrolünün arttığını belirtmektedir. Arkadaş gereksinimi artan bu yaş çocukları kendilerine otorite figürü aramakta olup kişilik gelişiminde değişimlerin yaratılabileceği açıklanmaktadır (Gümüş, 2017, s. 44)

Freud'un aksine Erikson da Sullivan gibi kişilik gelişiminde biyolojik faktörlerin yanı sıra toplumsal faktörlerin önemini vurgulamaktadır (Aydın, 2007, s. 22). Geliştirdiği psikososyal gelişim kuramına göre ilkököl çocukları çalışma ve başarıya karşı aşağılık duygusunun (6-12 yaşları) geliştiği dönemde bulunmaktadır. Sosyal çevre, ilköğretim çağı çocuğunun

kişiliğinin gelişmesinde en temel faktör olmaktadır. Okula başlayan birey; okuma, yazma ve diğer konulardaki becerilerinde başarılı olması için belirli yetkinlikler geliştirip onay kazanmalıdır. Bu durum toplumsal olarak beklenen yetenek alanlarının geliştirmektedir. Çocuk kendinden beklenen becerileri yerine getirmemezse aşağılık duygusu geliştirir. Bununla birlikte başarıya aşırı önem verilmesi durumunda çocuğun başarısızlığı kabullenememe sorununu ortaya çıkmaktadır. Ancak alçakgönüllüğün gelişmesi için çocuğun başarısız olması da gereklidir; bu durumda denge kurulmalıdır (Bee & Boyd, 2009, s. 524). Denge kurulmadığında çocukların benlik saygısı olumsuz şekilde etkilenmektedir.

Benlik, bireyin kendine bakış açısı, kendini algılayışı ve kavrayışıdır. Benlik kavramı, zayıf ve güçlü yönlerin, yeteneklerin, tutum ve değerlerin algılanış biçimidir (Aydın, 2007, s. 23). Öznel ve hipotetik görünse bile kişinin kendi gerçekliği ve kişisel evrenin merkezi olup bebeklik döneminde bireyin kendini çevreden ayırmasıyla gelişmeye başlamaktadır. Birey, kendi yaptıkları ve algıladığı davranışların yanı sıra dilinde gelişimiyle özne-beni ayırt etmeye başlar (Kılıççı, 1992, s. 25-26). İlkokul ve sonrasında bu durum soyutlaşır; sadece eylemler değil, sevilen ve seilmeyen şeyler, inançlar ve daha genel kişilik özellikleri benlik alanına girmeye başlar (Bee & Boyd, 2009, s. 587). Pozitif ve negatif değerlere sahip olan benlik, pozitif yönünde geliştirici ve yaşantıya açık yetenekler bulunurken negatif yön yaşantıya kapalıdır. Eğer yeteneklerden birine fazla önem verilirse o yeteneğin getirdiği başarı benlik saygısını yükseltmektedir. Bu durumda başarı ya da başarısızlık genel benlik merkezine yansımaktadır (Purkley'den aktaran Kılıççı, 1992, s.26).

İlkokul çocuğunun benlik gelişiminde aile ve kendisine yakın kişilerin tutumu önem arz etmektedir. Çocuk bu kişilerin değer verdikleri davranışları benimserken onların değer vermediği davranışlardan kaçınmaktadır. Bu durum zamanla bireylerde değer sistemini oluşturmaktadır (Eldeleklioğlu, 2016, s. 135). Bu bağlamda çocuğun benlik gelişimini etkileyen etmenler Şekil 1'de gösterilmiştir:

Şekil 1. İlkokul yıllarında benlik gelişimi. Trawick-Smith, J. (2013). *Erken çocukluk döneminde gelişim: Çok kültürlü bir bakış açısı* (B. Akman, Çev. Ed.). Ankara: Nobel.

İlkokul yıllarında benlik gelişimini etkileyen etmelerin gösterildiği Şekil 1'e göre çocuklar okulun ilk yıllarında aile ve yakın çevresinin yanı sıra öğretmenin beğenisini kazanmaya çalışmaktadır. Özellikle 6-8 yaşlarında bu durum bireye güven sağlamaktadır. Bireyin bu dönemindeki sosyal uyum sağlama çabası bireyde kontrol örüntüsü (supervisory pattern) geliştirerek geleneksel davranışları benimseye başlar. 9-10 yaşlarında arkadaş beğenisi önem kazanıp kontrol mekanizması yeni örüntüler ortaya koyar. Oyun kurallarına uyma davranışı önceleri arkadaş beğenisi kazanmak iken daha sonra bu durum gruba ait olma özverisiyle kurala bağlı kural olduğu için uyma davranışını getirecektir (Kılıççı, 1992, s. 50).

Özetle; ilkokul çocuğunun gelişim özelliklerine bakıldığında fiziksel gelişiminde dönemin sonuna doğru ince kas becerileri gelişmiştir. Bilişsel gelişiminde ise somut olan şeyleri kolayca öğrenmekte olup deneyimleyerek öğrenme ön plandadır. Bununla birlikte çevresel faktörler de çocuğun yeni şeyleri öğrenmesine olanak sağlamaktadır. Sosyal ve kişilik gelişiminde ailenin yanı sıra arkadaş ve öğretmeni önemli rol oynamaktadır. Ayrıca çocuk ahlaki gelişiminde kuralları sorgulamadan uyma davranışını göstermektedir.

Yaşam Becerileri Eğitim Programı Kuram ve Yaklaşımları

İlkokul çocuklarına kazandırılacak yaşam becerilerin programlarının hazırlanmasında hem çocuğun gelişim özellikleri hem de farklı kuram ve yaklaşımların açıklamaları dikkate alınmaktadır. Yaşam becerileri programları hazırlanırken ele alınan kuram ve yaklaşımlar; ekolojik sistem yaklaşımı, sosyal öğrenme kuramı, sosyal etki kuramı, problem davranış kuramı, direnç gösterme ve risk kuramı ile yapılandırmacı öğrenme yaklaşımıdır (James, 2010; Mangrulkar, Whitman ve Posner, 2001; McCollum, 2014; Subasree & Nair, 2014; WHO, 2000). Araştırmanın amacına uygun olarak bu başlık altında yaşam becerileri eğitim programlarının hazırlanmasında ele alınan kuram ve yaklaşımlar incelenmiştir.

Ekolojik Sistem Kuramı

Ekolojik sistem kuramı, Bronfenbrenner ortaya konmuştur. Felsefe ve psikolojide Hussrel, Köhler ve Katz'ın; sosyolojide George Herbert Mead ve Thomas ve Thomas'ın durumun tanımlanması; psikiyatride Sullivan'ın kişilerarası ilişki ve psikopatoloji, eğitimde Dewey'in deneyim; antropolojide de Linton ve Benedict'in görüşlerini temel almaktadır. Bununla birlikte kuramın temeli Kurt Lewin'in "Yaşam Alanı (Psikolojik Alan)" kavramına dayanmaktadır (Bronfenbrenner, 1979). Bronfenbrenner, bireyi etkileyen çevresel etkileri; mikrosistem, mezosistem, egzosistem, makrosistem ve kronosistem olarak beş sistemle açıklar.

Bronfenbrenner'in ekolojik sistem kuramına göre en küçük ve ilk katman mikrosistem katmanıdır. Mikrosistem katmanı; birey ile başlayıp ev, okul gibi birey-çevre arasında birebir ilişkinin kurulabildiği ilişkileri içermektedir. Birey bu katmanda çocuk, ebeveyn, çalışan gibi rollere sahip olmaktadır. Mezosistem katmanı, bireyin içinde bulunduğu ortamlar arasındaki ilişkileri içeren çevredir (Bronfenbrenner, 1977). Diğer bir deyişle; bireyi etkileyebilecek mikrosistemdekiler arasındaki ilişkileri ele alır. Bu katmanda aile-öğretmen-okul ya da bakıcı-okul arasındaki ilişkiler örnek verilebilir (Berk, 2015, s. 26; Trawick-Swith, 2013, s. 59). Mezositem aslında bir mikrosistemdir (Bronfenbrenner, 1977). Egzosistem katmanı ise bireyi dolaylı olarak etkileyen çevredir. Bu katmanda ailenin iş yerleri, çalışma durumları, ailenin görüştüğü arkadaşlar örnek olarak verilebilir (Santrock, 2012, s. 30; Trawick-Swith, 2013, s. 59). Çevresel katmanlardan en geniş olan makrosistem ise belirli bir kültür veya alt kültürün mikro, mezo ve egzosistemleri içeren ve bu sistemleri etkileyen her türlü inanç sistemini veya ideolojiyi ifade eder (Bronfenbrenner, 1979).

Bronfenbrenner'in bireyin büyüme ve çevre değişimlerine bağlı olarak diğer sistemler üzerinde değişim açıklamak amacıyla belirttiği sistem olan kronosistem ise sosyo-tarihsel, yaşam boyu geçişler ve çevresel olayların değişimiyle bireyin değişiminde meydana gelen eğilimleri içerir. Bu duruma örnek olarak, bireyin ailesini kaybetmesi, kardeşin doğması, taşınma gibi durumlar gösterilebilir (Berk, 2015, s. 27; Santrock, 2012, s. 30; Trawick-Swith, 2013, s. 59). Kronosistem; yaşam geçişlerine odaklanmakta olup normal (okula gitme, ergenlik, işe girme, evlilik, emeklilik gibi) ve normal olmayan (ailede ölüm veya ağır bir hastalık, boşanma, taşınma gibi) şekilde gerçekleşir. Yaşam boyu devam eden bu geçişler bireyi doğrudan etkileyebileceği gibi içinde bulunduğu mikrosistemi etkileyerek dolaylı bir etkide oluşturabilir (Bronfenbrenner, 1986).

Özetle; Bronfenbrenner gelişimin birey ile başladığını belirterek değişen çevresel koşulların ve zamanın etkili olduğunu belirtmektedir. Ancak birey çevreden pasif bir alıcı değil, çevreyle karşılıklı etkileşim içindedir. Birey çevreden etkilendiği gibi aynı zamanda çevreyi de etkilemektedir. Karşılıklı deneyimler sonucu bireyin günlük öğrendikleri şeyler yaşam becerileri olup erken yaşlarda edindiği bu deneyim ve beceriler sonraki hayatının şekillenmesine yardımcı olmaktadır (McCollum, 2014).

Sosyal Öğrenme Kuramı

Davranışın öğrenmesinde bilişsel süreçlerin ve çevresel faktörlerin davranışlar üzerinde etkili olduğunu savunan sosyal öğrenme kuramı; davranışın uyarıcılar üzerinde düşünülmeden verilen tepkilerle şekillendiği görüşüne karşı çıkmaktadır (Gümüş, 2017, s. 58). Temelinde George Kelly'nin insanların olayları yorumlamada kullandıkları bilişsel yapıları içeren biliş çalışması bulunduğu söylenebilir (Cervone & Pervin, 2016, s. 428). Sosyal öğrenme kuramına göre insanlar, kendi yaşamlarının doğası ve niteliği üzerinde davranışçılığın aksine etkide bulunduğu söylenebilir. Birey, sosyal sistemin hem üreticisi hem de ürünü olup davranışlarını hem içsel hem de dışsal faktörlere göre düzenlemektedir (Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2017, s. 203).

İnsanların olaylar üzerine düşünüp kendi davranışlarını belirleyebileceği ve tepki vereceğini belirten bu kuram, gözlem yoluyla öğrenmeye vurgu yapmaktadır (Gümüş, 2017, s. 59). Birey; duygusal tepki ve davranışları model aldıkları kişilerin duygusal tepki ve davranışları modelleyerek kazanmaktadır (Cervone & Pervin, 2016, s. 462). Bu öğrenme bireyin model aldığı kişinin davranışına dikkat ettiği, davranışı hatırladığı, davranışı yaparak modelin

davranışı ile kendi davranışını karşılaştırdığı ve daha sonra davranışı sürmek için motive olması şeklinde 4 aşamada gerçekleşmektedir (Benson, Collin, Ginsburg, Grand, Lazyan & Weeks, 2012, s. 288; Slavin, 2013, s. 139).

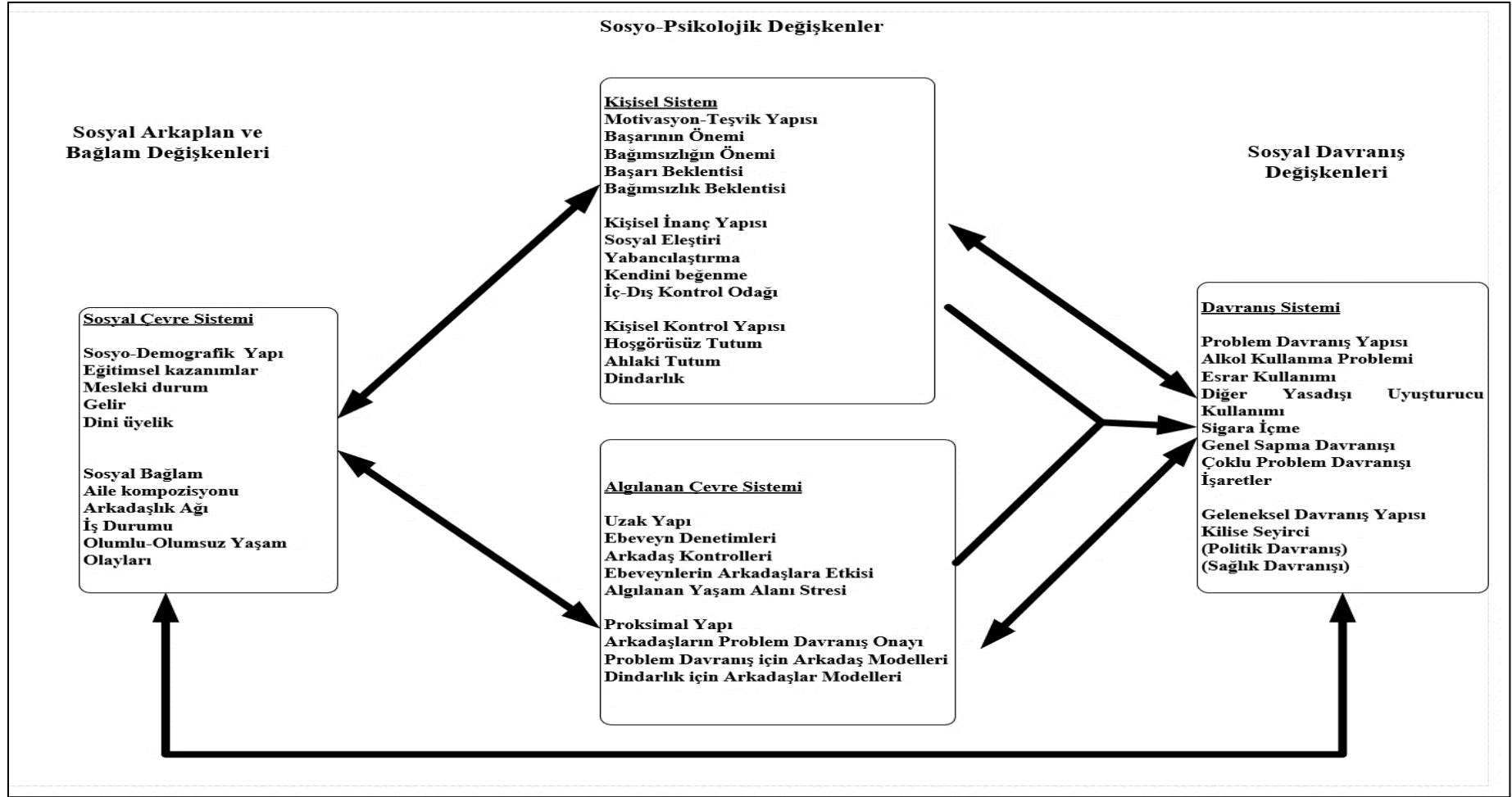
Bu kuramda önemli olan durum bireyin bir davranışı öğrenmesi için doğrudan kendisinin tecrübe etmesine gerek yoktur. Diğer insanların dolaylı yaşantılarının sonuçları yoluyla kişiler doğrudan yaşantı sorunlarına yönelik beklentileri öğrenip duygusal tepkileri kazandığını ve bu yolla, kişisel yeterlilik, beklenti, hedefler/standartlar ve özyeterlilik inançları gibi önemli kişilik özelliklerini kazandıklarını açıklamaktadır (Cervone & Pervin, 2016, s. 462). Bireyin davranışı öğrenmesine etki eden en önemli unsur toplum tarafından onaylanma isteğidir. İstenilen davranışları sergileyen kişilerin normal olarak tanımlanmasından dolayı toplumsal normlarla desteklenen bu kuram, normal ve sapkın davranışların oluşumunun çevresel etkenlere bağlı olduğunu belirtmektedir (Orhan ve Dağcı, 2015). Çocukluktaki saldırganlık davranışını inceleyen ve kuramın önemli temsilcilerinden Bandura, saldırganlığın yetişkinlerden özellikle de aile fertlerinden gözlem veya taklit yoluyla öğrenildiğini belirtmektedir. Sorunun çözümünde ise Skinner'ın ödül ve cezayı içeren edimsel koşullanma ile Freud'un psikanalitik özdeşim kurmanın birleşiminde olduğunu açıklamaktadır (Benson vd., 2012, s. 288). Buna karşın Bandura, öğrencinin kendi davranışları için beklenti geliştirme ve kendilerini pekiştirmenin öğretilmesi gerektiğini açıklamaktadır (Slavin, 2013, s. 139). Bunun için bireyde öz-etkinlik kavramını geliştiren Bandura, öz-etkinliği yüksek bir bireyin başarılı olacaklarını düşündüklerini ve bu durumun onların etkinliğini arttırdığını açıklamaktadır. Ayrıca olumsuz davranışları (sigara, uyuşturucu vb.) bırakma ihtimalleri yüksektir (Magnavita, 2016, s. 281). Bu yönüyle yaşam becerileri eğitim programları ile doğrudan ilişkilidir.

Sosyal öğrenme kuramı, bireyin yaşam becerileri ve sosyal beceriler edinmesinde önemli iki etkiye sahiptir. İlk olarak; stres azaltma, öz kontrol sağlama ve karar verme gibi sosyal yaşamlarının içsel yönleriyle başa çıkmasını ve becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Nitekim yaşam ve sosyal becerileri kazandırmayı amaçlayan programlar genel olarak bu durumları içermektedir. İkincisi ise bireyin yaşamda etkili olması için doğal süreçleri ele almaktadır. Bu yönüyle de yaşam ve sosyal beceri programlarında yöntem olarak gözlem, rol oynama ve akran eğitiminin önemi ortaya çıkmaktadır (Mangrulkar, Whitman & Posner, 2001).

Problem Davranış Kuramı

Davranışların, birey ve çevre arasındaki karmaşık etkileşimin ürünü olarak ortaya çıktığını açıklayan Jessor ve Jessor'un (aktaran WHO, 2003) problem davranış kuramı; kişilik sistemi, algılanan çevre ve davranış sistemi olarak üç psikososyal değişken temelinden hareket etmektedir. Sorunlu davranışlar; kişilik, çevre ve davranışsal eğilimlerin etkileşimi ile ortaya çıkmaktadır. Bütün davranışların kişi-çevre etkileşiminin ürünü olduğunu savunmaktadırlar. Problem davranış kuramının bu yönü ile sosyal öğrenme kuramına ve Kurt Lewin'in alan kuramına dayandığı söylenebilir.

Problem davranış kuramı, davranışı açıklamak için psikososyal eğilimlerin yanı sıra yaşam stresinin göz önüne alınması gerektiğini belirtmektedir. Davranış sistemi, algılanan çevre ve kişilik sistemlerinin her birinde bireyin sergilediği eğilimler, teşvik edilme durumu ve kontrol dengesidir. Bu kuramda sigara, uyuşturucu kullanma, yalan söyleme, hırsızlık, saldırganlık gibi bireyin problem davranışına odaklanılmaktadır. Kişilik sistemi ise kendine ve topluma yönelik değer, beklenti, inanç, tavır ve yönelimleri içeren ve genelde kalıcı olan sosyobilişsel değişkenlerden oluşmaktadır. Kişilik sisteminde yanlış davranış ve bu davranışın kontrol edilmesini ele almaktadır. Algılanan çevre sisteminde ise bireyin yakın çevresi ele alınmakta olup daha sonra bu çevreye dijital ortamlarda eklenmiştir. Bu alanlar problem davranış kuramına göre karşılıklı ilişkiler yoluyla bireyde davranış oluşturmaktadır (Jessor, Donovan & Costa, 1994, s. 17-39). Kuram için çevreler arasındaki ilişki Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2. Problem davranış kuramının kavramsal yapısı. Jessor, R. (1987). Problem-Behavior Theory, Psychosocial Development, and Adolescent Problem Drinking. *Addiction*, 82(4), 331–342.

Problem davranış kuramına göre davranışı etkileyen değişkenlerin yapısı Şekil 2’de de gösterildiği üzere bireyin sosyal arka plan ve bağlamını oluşturan sosyal çevre sistemi, sosyo-psikolojik değişkenleri oluşturan kişisel sistem ve algılanan çevre ile sosyal davranış değişkenlerini oluşturan davranış sisteminden oluşmaktadır. Bu sistemlerin tamamı birbirini etkilemekte olup problem davranışın çözülmesinin sorunun kaynağının bulunmasına bağlı olduğu söylenebilir.

Yaşam becerileri eğitim programlarında genel olarak problem davranışına odaklanmakta ve bunlar önleyici programlar olduğundan problem davranış kuramında yer alan riskli davranışlar değiştirilse de nedensel bağlantılar çözülmediğinde program etkili olamayacağı söylenebilir. Bu yüzden bireyin kendi değerlerini ve inançlarını daha iyi anlaması, sosyal çevrenin değerlerini tanıma ve analiz etmesi gibi becerilerin geliştirilmesi davranışlar üzerinde etkili olabilir. Ayrıca yoksulluğu azaltma programları, klinik sağlık hizmetleri veya okulu bırakmayı önleme gibi diğer değişkenleri içeren programlarla işbirliği ile yaşam becerilerinin gelişini daha olumlu etkiler (Mangrulkar, Whitman & Posner, 2001).

Sosyal Etki Kuramı

Bireylerin birbirlerinin davranışları üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak yaptığı değişime sosyal etki denilmektedir (Bıyık-Çalışkan, 2019). Tanımdan da anlaşılacağı gibi sosyal etki için bireyin davranışlarının değişiminde doğrudan veya dolaylı bir etkilenmenin olması gerekmektedir. Nitekim sosyal etki için psikolojik aşılama terimini kullanan McGuire (1964, s. 201), aşılama teriminin biyolojideki anlamına eşdeğer olarak sosyal etkiyi açıklamaktadır. Bireyin olumsuz davranış sergilemesinin temel nedenin sosyal etkiden kaynaklı ikna edici durumlar olduğunu belirtmektedir.

Sosyal etkinin nasıl olduğunu ve etkileyen unsurların neler olduğunu açıklamaya çalışan Latané (1981) bireylerin birbirlerini nasıl etkilediğini, zaman ve mekânın kısıtlamalarına ve özellikle etkinin diğer insanların gücü, aciliyeti ve sayısı tarafından nasıl yönetildiğinin nasıl belirlendiğini inceleyen bir kuram ortaya koymuştur. Latané “Dinamik Sosyal Etki Kuramı” olarak açıkladığı sosyal etkiyi beş önerme ile açıklamıştır. İlk önermede sosyal etki; bireyin yaş, cinsiyet, sosyal durumu gibi faktörlere bağlı olarak bireysel farklılık göstermektedir. İkinci önerme, fiziksel mesafenin sosyal etkiyi sınırlandırdığıdır. Üçüncüsü ise sosyal güç, kaynak ve etki hedefi arasındaki ilişki, etki kaynağının sayısı ile çarpıldığında sosyal etki bunlarla orantılıdır. Diğer bir ifadeyle birey, birden fazla kişinin olduğu bir ortamda daha

fazla sosyal etkiye maruz kalmaktadır. Dördüncü önermeye göre toplum içindeki sosyal etki sonucunda ortaya grup fenomenleri çıkmaktadır. Son önerme göre de sosyal etki önemli ve önemsiz konularda yanlışlığa yönlendirebilir. Bir başka ifadeyle, sosyal etki yoluyla birey olumlu davranışa yönelebileceği gibi olumsuz davranışa da yönelebilir. Nitekim Latané, sosyal etkiyi, başkalarının gerçekleri veya hayalleri yoluyla bireyin kişisel duygular, düşünceler veya davranışlar üzerindeki herhangi bir etkisi olarak açıklamaktadır (Bıyık-Çalışkan, 2019).

Latané'nin öne sürdüğü sosyal etki kuramı perspektifinden bakıldığında sosyal etkinin bireyde olumlu ve olumsuz davranış oluşturduğu söylenebilir. Nitekim Evans (1976) bireylerin sigara, alkol kullanması gibi bazı olumsuz yaşantıların sosyal etki kaynaklı olduğunu belirtmektedir. Özetle; sosyal etki kuramı, insanın sosyal bir canlı olmasından kaynaklı olarak gösterilen davranış üzerinde çevrenin etkisine vurgu yapmaktadır. Bu kapsamda oluşturulan sosyal etki programlarında, bireyin olumsuz davranışlarının altında yatan unsurun toplumsal baskı olduğunu ve bireyin bu baskıya maruz kalıp yanlış davranış (sigara, alkol kullanma vb.) gösterme durumuyla mücadele etmesini öğretmektedir (Yalçıntaş-Sezgin, 2019). Bu durumlar yaşam becerileri eğitiminin merkezinde yer almaktadır (Mangrulkar, Whitman & Posner, 2001).

Çoklu Zeka Kuramı

Zekanın yalnızca dil ve matematikten oluştuğunu söyleyen görüşün aksine bireyin müzikte, sporda, dansa, iletişimde, doğada, resimde ürün ve performans ortaya koyma yeteneğini yeniden tanımlayan çoklu zeka kuramı, 1983'te Gardner tarafından ortaya konulmuştur. Gardner kuramını ortaya koyarken Robbie, Case, Piaget, gibi psikologlar ile Jerry Fodor, Marc Hauser, Noam Chomsky ve Tecumseh Fitch gibi bilim insanlarından etkilendiğini Multiple Intelligences [Çoklu Zeka] (2006, s.72) kitabında açıklamaktadır. İnsan bilişinin merkezinde özyinelemeli düşünme (recursive thinking) kapasitesinin olduğunu belirtmekte olup dil, sayılar, müzik, sosyal ilişkiler ve diğer durumların düşünmede etkili olduğunu belirtmektedir (Gardner, 2011, s.23). Bu kapsamda; sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, görsel, bedensel, ritmik, sosyal, öze dönük ve doğa zeka olarak sekiz zekayı açıklayan Gardner, insanların zeki veya zeki olmamalarını değil; farklı olmalarından kaynaklandığını açıklamaktadır (Akinoğlu, 2008, s. 142). Bireyin bir olay, olgu karşısındaki gösterdiği sonuç durumu onun zeka karışımını ifade etmektedir. Bir tek zekâ boyutu, saf haliyle anormal bir insanda gözlemlenebilir (Özkan, 2008). Diğer bir deyişle insanların tamamı sekiz zeka

alanına sahip olup bir olay karşısında farklı zeka alanlarını kullandıkları söylenebilir. Ayrıca zeka alanları her insanda farklı seviyede gelişmektedir. Beceri geliştirme veya problem çözmede bireylerin farklı zeka alanlarını, farklı şekilde kullandıklarını belirtilmektedir. Bu durumda öğretmenin beceri öğretiminde, öğrencilerin farklı zekalarını kullanmaya teşvik edecek aktif öğretim yöntemleri kullanması gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Mangrulkar, Whitman & Posner, 2001).

Direnç Gösterebilme ve Risk Kuramı

Direnç Gösterebilme ve Risk Kuramı, bireyin sağlıklı bir şekilde gelişimini sürdürmesi için riskli davranışlar karşısında direnç göstermesi ve kendini sağlıklı yaşama yönlendirmesini ele almaktadır. Risk altındaki bireylerin içinde bulunduğu sağlık koşullarına uyum sağlamasına yardımcı olma; aile, okul ve toplumdaki durumun gelişmesini sağlama ile birey ve yaşamı arasında etkileşimi desteklemeye odaklanmaktadır. Çocukların sağlıklı gelişiminin korunmasını sağlayan mekanizmalarını iyileştirilmesi ve şekillendirmesi bu kuramın en önemli özelliğini yansıtmaktadır (Özmete, 2013, s.13). Bu kuramın temelinde bireyin uygulamalara daha aktif katılımını sağlama, bireylerin güçlü yönlerinin farkına varmasını sağlama ve sorunun çözümüne katkıda bulunması yatmaktadır (Duyan, 2010). Kuramın çocuk ve gençler için direnç ve risk faktörlerine yönelik görüşleri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1

Direnç Gösterebilme ve Risk kuramının Faktörleri

Risk Faktörleri	Koruyucu (Direnç Gösterebilme) Faktörleri
Bireysel Karakteristikler	
- Yapısal/bünyesel engeller: Perinatal komplikasyonlar, nörokimyasal dengesizlik, duysal engellilik - Beceri gelişiminde gecikmeler: Düşük zeka, sosyal yetersizlik, dikkat eksikliği, okuma güçlüğü, yetersiz iş becerileri ve alışkanlıklar - Duygusal zorluklar: İlgisizlik, duygusal olgunluk, düşük özgüven, duyguların kötü yönetimi - Okul sorunları: Eğitime yönelik cesaretin bozulması (demoralizasyon) ve okul başarısızlığı	- Bilişsel Beceriler - Sosyal-Bilişsel Beceriler - Sosyal Yeterlilik - Problem Çözme Becerileri - İç Kontrol Odağı - Amaç Duygusu - Olumlu Mizah Anlayışı - Ortalama Zeka
Aile ve Sosyal Karakteristikler	
- Aile koşulları: Düşük sosyal sınıf, ailede zihinsel hastalığı veya madde bağımlılığı, geniş aile, çocuk istismarı, stresli yaşam olayları, aile örgütlenmesi, iletişim kopukluğu, aile çatışması ve ebeveynlere yetersiz bağlanma - Kişilerarası problemler: Akran reddi, yabancılaşma ve soyutlanma	- Ebeveynlere güvenli bağlanma - Aile üyelerinden yüksek beklentiler - Olumlu sağlık ve sosyal davranışları modelleyen akranlara veya diğer yetişkinlere güvenli bağlanma
Çevresel Karakteristikler	
- Yetersiz duygusal ve sosyal destek - Okullarda katı veya keyfi öğrenci yönetimi uygulamaları - Okulda- toplumda alkol, tütün ve yasadışı uyuşturucular ve ateşli silahların ve silahları taşıma - Toplumun yasa ve kurallarının uyuşturucu madde kullanımı, silah taşıma ve suç işlemeye müsait olması - Toplum koşulları: mahalle düzensizliği, aşırı yoksulluk, ırkçı adaletsizlik, yüksek işsizlik	- Ev ve okul arasındaki bağlantı - Sınıfta ve okulda bakım ve destek, “toplum” duygusu - Okul personelinden yüksek beklentiler - Gençlerin katılımı, okul görevlerine ve kararlarına katılım ve sorumluluk - Toplum faaliyetlerine gençlerin katılımı için fırsatlar sunma - Madde kullanımı ve ateşli silahlar karşı toplumsal kural ve yasalar oluşturma

Kaynak: Mangrulkar, L., Whitman, C. V., & Posner, M. (2001). *Life skills approach to child and adolescent healthy human development*. Pan American Health Organization, Division of Health Promotion and Protection, Family Health and Population Program, Adolescent Health Unit.

Direnç gösterebilme ve risk kuramının faktörlerinin gösterildiği Tablo 1’de bireyden, aileden ve çevreden kaynaklı risklere neden olan durumlar ve bunlara karşı direnç göstermede etkili olan faktörler gösterilmiştir. Nitekim Greene (2002) direnci şu şekilde açıklamaktadır:

- Biyopsikososyal ve düşünsel bir durumdur.
- İnsan ve çevre arasında yaşanan değişimlerinin dinamik bir sürecini ele almaktadır.
- Uyumun iyi bitmesi uyum sürecini kapsamaktadır.
- Yaşam boyu gelişim; kendine özgü gelişim yolları deneyimleyen bireyler, aileler ve topluluklarla birlikte gerçekleşir.
- Yaşam stresi ve insanların farklı başa çıkma kapasitesi ile ilişkilidir.

- Günlük işleyiş sürecinde yetkinliği içerir.
- Risk karşıtı bir devamlılıkta olabilir.
- Risk faktörleriyle etkileşimli olabilir.
- Başkalarıyla bağlantı veya ilişki kurarak geliştirilir.
- Etnik köken, ırk, cinsiyet, yaş, cinsel yönelim, ekonomik durum, dini ilişki ve fiziksel ve zihinsel yetenek dahil olmak üzere çeşitlilikten etkilenir.
- Aile, okul, akranlar, mahalle, topluluk ve toplum dahil olmak üzere hem uzak hem de yakınsal düzeyli bağlanmalarla ifade edilir ve bunlardan etkilenir; sonuç olarak, esneklik mikro, egzo, mezzo ve makro faktörlerin bir fonksiyonudur.
- Çevresel kaynakların olma durumundan etkilenir.
- G farklılıklarından etkilenir.

Farklı değişkenlerden etkilenen direnç gösterme ve risk kuramı, Greene'nin (2002) açıklamaları ve Mangrulkar, Whitman ve Posner'in (2001) belirttiği risk ve koruyucu faktörler göz önüne alındığında yaşam becerileri programlarının oluşturulmasında önemli bir etkiye sahiptir. Nitekim riskli veya problem davranışlar programlarda doğrudan ele alınmaz; davranışa aracılık eden faktörlere karşı yetkinlik ve beceri geliştirmeleri sağlanır. Birçok nleme programı yoksulluk, adaletsizlik gibi faktörleri ele almaz iken direnç ve risk kuramı Tablo 1'de de gösterildiği üzere risk faktörlerini de ele almakta ve olumlu yönde geliştirmeye çalışmaktadır (Mangrulkar, Whitman & Posner, 2001).

Yapılandırmacı Yaklaşım

Yapılandırmacılık, bilgi ve öğrenmeyle ilgili bir kuram olup hem bilmenin ne olduğunu hem de bilmeye ulaşmanın nasıl olduğuyla ilgilenen bir yaklaşımdır. Psikoloji, felsefe, bilim ve biyoloji alanındaki çalışmalara dayanarak, bilgiyi aktarma, keşfederek/keşfedilen gerçekler olarak değil; kültürel ve sosyal iletişim sürecini anlamlandırmaya çaba gösteren insanların ortaya koydukları gelişimsel, nesnel olmayan ve uygulanabilir tutarlı açıklamalar olarak tanımlanmaktadır (Fosnot, 2007, s. 1). Yapılandırmacılıkta bilgi öznel olup bireyin yaşam koşullarına uyum göstermesini sağlayan bilişsel yapılar ve bu yapılar arasında kurulan bağlantılar olarak tanımlanmaktadır. Günlük yaşam içinde bireylerin bilgiyi farklı şekilde deneyimleyerek öğrendiği ve bilgilerin tutarlılığının sağlanması için bilginin fazla deneyimlemesi gerektiği belirtilmiştir (ztrk, 2014).

Yapılandırmacılık, ilerlemeci eğitim felsefesine dayanmakta olup geleneksel eğitime tepki olarak ortaya konmuştur. İlerlemecilik, geleneksel eğitimin bireyi dışlayıp toplumu önemseyen katı tutumuna karşı; bireyi merkeze alan her şeyden önce ve yalnız bireyi önemseyen katı görüşü ile karşıt bir eğitim felsefesidir (Kaygısız, 1997). 1918-1919 yıllarında bir grup ilerlemeci eğitimci Stanwood Cobb'un başkanlığında İlerlemeci Eğitim Birliği kurmuştur ve ilkelerini şu şekilde açıklamışlardır (Gutok, 2011, s. 325):

- Çocuğun doğal gelişimini sağlayarak, onun yaratıcılığını, kendi ifadesini, dürtüsünü ortaya çıkaracak özgür davranmaya olanak sağlamalıdır.
- Öğretimde çocuğun ilgi ve gerçek dünyası ile bağlantı kurma yolu olan dürtüleri rehberlik etmelidir.
- İlerlemeci öğretmenler, öğrencinin öğretimine tamamen yönlendirmek yerine araştırma faaliyetlerine yardımcı olmalıdır.
- Başarı; zihinsel, psikolojik, ahlaki ve sosyal gelişimle ölçülmelidir.
- Bireyin gereksinimlerinin karşılanması ve yetilerinin gelişmesi için ev, okul ve aile arasında işbirliği olmalıdır.
- İlerlemeci bir okul yeni eğitim düşüncelerinin ve uygulamalarının laboratuvarı olmalıdır.

Özetle; İlerlemeci Eğitim Birliği'ne göre ilerlemeci eğitimde bireyi merkeze alma ve değişime açık demokratik okullar vurgulanmıştır. Dinamik bir varlık olan insanın her duruma uyum göstermesi için eğitim insanın yeteneklerinin çevreye uyum sağlaması amacıyla geliştirilmesi gerektiğini savunur (Bal, 1991, s. 40). Eğitimin temelinde topluma ve dış dünyaya uyum değil; yaşantıların devamlı yeniden düzenlenmesi esası bulunmaktadır (Üstüner, 2002, s. 111). Dinamik toplumlar, kendi kendini yönetebilen bireyler istediklerinden ilerlemecilik “faal okullar” oluşturmalıdır (Bal, 1991, s. 40).

Eğitimin içeriği konusunda Rubin (1969, s. 17-19), ilerlemeci eğitimin geleneksel eğitim gibi beceriler konusunda okuma, yazma ve matematik gibi temel becerilere önem verdiğini öne sürer. Ancak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra endüstri ve teknolojinin ihtiyacını karşılamak için “Bütün İnsan (Whole Man)” görüşleriyle ilgili eleştiriler yapılmaya başlandı. İlerlemeciliğin bütün insan görüşü bu kapsamda psikolojideki yeni kuramlar ile desteklenmeye çalışılmıştır. Asıl tartışma konusu bireyin düzensiz ve gitgide karmaşık bir topluma uyum sağlaması için en iyi şekilde nasıl hazırlanacağı idi. Bu kapsamda teorik becerilere karşı pratik beceriler ele alınmaya başlanmıştır. Ayrıca eğitimin içeriğinin yanlış temellere oturtulmaması konusunda uyarıda bulunan Dewey, değer içermeyen bir faaliyetin önemsiz olduğunu belirtmiştir (Gutek, 2011, s. 327).

Özetle; ilerlemeci eğitim felsefesi, eğitimin dinamik yapıda olduğu ve sürekli değişebileceği görüşünü savunur. Ayrıca toplumu ön plana alan görüşün aksine; bireyin ilgileri, gereksinimleri, isteklerinin önemli olduğu bireyi merkeze alan ve bireyin aktif olarak eğitim ortamına katılmasını vurgulayan bir felsefi anlayıştır. Bununla birlikte eğitim öğretmenin rehber olduğunu belirtmektedir. Eğitimin içeriği temel beceriler olan okuma, yazma ve matematiğin aksine bireyin fiziksel ve duygusal iyi olması olarak açıklamıştır (Rubin, 1969, s. 20). Davranışların birer değeri olmalı ve öğrencinin başarısı zihinsel, psikolojik, ahlaki ve sosyal gelişimini de içermelidir. Bu durum yapılandırmacı yaklaşımın temelini oluşturmaktadır.

Yaklaşımın önemli temsilcileri; Piaget, Vygotsky ve Glasersfeld olup dış dünyanın kişinin deneyimleri, gözlemleri ve mantıksal düşünme süreciyle yapılandırıldığını belirtmektedirler (Akınoğlu, 2008, s.442). Bu kapsamda öğrenmede sadece yapı ve düşünce basamaklarının düzenleyen veya uyarıcılar yoluyla öğrenilen davranışları izole etmeden daha çok yapıların, dilin, evrim ve gelişimin karmaşık modellerine dayanmaktadır (Fosnot & Perry, 2007, s. 38). Bilmenin bir süreç olduğu, öğrenenin kendi başına ve aktif şekilde karmaşık bilgiyi içselleştirdiği, keşfetme ve dönüştürmenin gerekliliğine inanmaktadırlar. Öğrenmede işbirliği, soru sorma veya sorgulama stratejileri ve diğer üst düzey bilişsel beceriler üzerinde durmaktadır (Slavin, 2012, s.243).

Yaşam becerileri programlarında da önemli bir etkiye sahip olan yapılandırmacı öğrenme, akran işbirliğine önem vermesi, kültürel bağlamı ön plana çıkarması ve sosyal çevre ile bireyin karşılıklı etkileşimi ele almasından dolayı önemli görülmektedir (Mangrulkar, Whitman & Posner, 2001). Türkiye’de de 2004 -2005 öğretim programında eğitim programlarında yapılandırmacı anlayışa geçilmiştir. Bu anlayış ile yürütülen programlardan biri olan Hayat Bilgisi Öğretim Programı olup programın temel amacı çocuklara yaşam becerisi kazandırmak olarak belirtilmiştir.

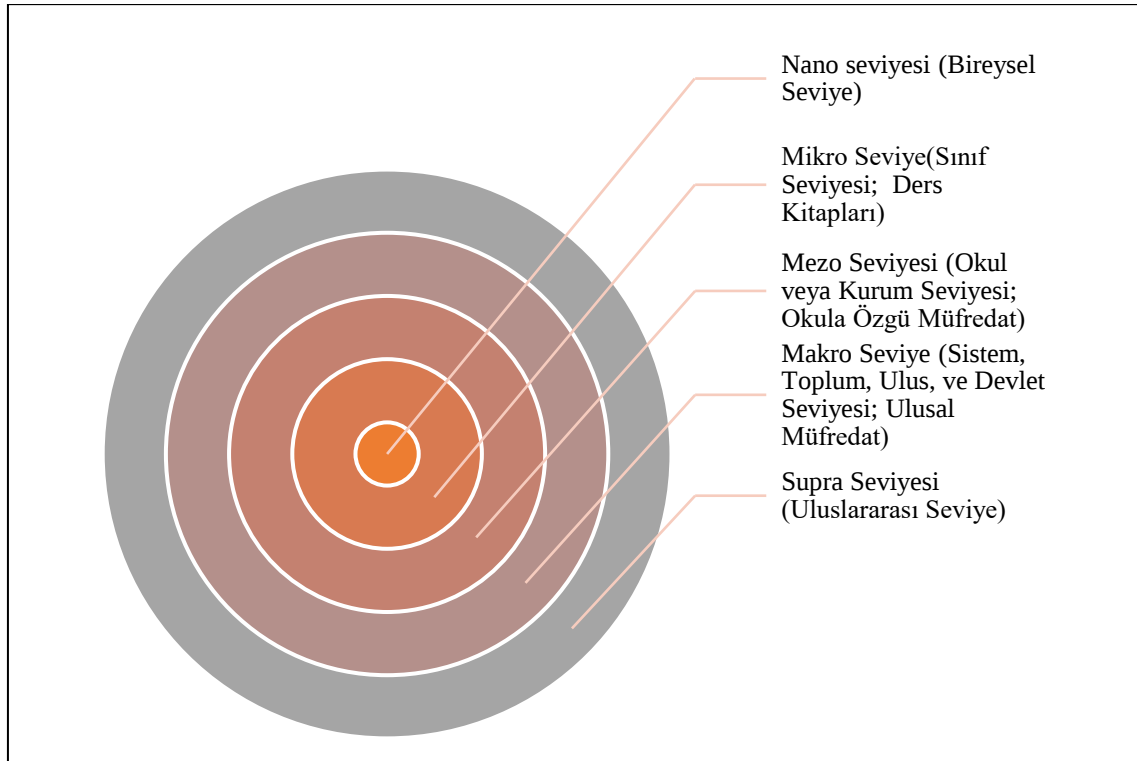
Yaşam beceri eğitim programlarında ele alınan gelişim kuramları özetlemek gerekirse, genel olarak bireyin gelişiminde hem bireyi hem de çevreyi ele alınmalarının en önemli ortak özellikleri olduğu söylenebilir. Bireyin gelişim özelliklerinin yaşam becerileri kazandırılmasında önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Bireylerin davranışına etki eden sosyal bağlamların ele alınması, bu bağlamlar arasındaki ilişkinin göz ardı edilememesi gerekliliğine de vurgu yapılmaktadır. Ayrıca bireyin biyolojik özelliklerinin ele alınarak beceri gelişiminde aktif öğretim stratejileri, akran işbirliğine de vurgu yapılmaktadır.

Yaşam Becerileri Eğitim Programı

Eğitim programı araştırmacılar tarafından farklı şekillerde tanımlanmaktadır. McKernan (2008, s. 4) eğitim programının, farklı eğitim seviyesindeki okullarda neyin planlandığı, uygulandığı, öğretildiği, öğrenildiği, değerlendirildiği ve araştırıldığı ile ilgili olduğunu savunmuştur. Küçükahmet (2000, s. 8) ise eğitim programının, bir eğitim kurumunda çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağlanan milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetleri kapsadığını belirtmektedir. Benzer bir diğer tanım ise; her konu alanına ilişkin hedef, içerik, öğrenme-öğretme etkinlikleri ve değerlendirme

çalışmalarının uygulanması için meydana getirilen yazılı doküman (Şahin, 2006, s. 14) şeklindedir. Demirel (2012, s. 6) eğitim programının öğrenene okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği olduğunu belirtmektedir. İnal ve Kaymak (2017, s. 21) ise eğitim programına farklı bir bakış açısı getirerek; eğitim sistemindeki egemen gücün (devlet, eğitim bakanlığı vb.) biçim ve içeriği tanımlayarak eğitim materyalleri ve süreçlerini, konu, bilgi ve değerlerini belli bir ideolojik söylem ve bilim anlayışı çerçevesinde açıkladığı resmi pedagojik yönerge olarak tanımlamaktadır. Görüldüğü üzere farklı bakış açılarına göre farklı tanımlar içeren eğitim programının; eğitim kurumlarında kazandırılması istenilen bilgi, değer, beceri ve tutumları içeren resmi yazılı yönerge olduğu söylenebilir.

Eğitim programı kavramıyla ilgili farklı tanımlar mevcut olsa bile hiçbir eğitim programı ona dâhil olan kişilerden bağımsız değildir (Ellis, 2015, s. 17). Nitekim eğitim programlarının farklı seviyelerde kurgulanması gerekliliğine vurgu yapan Van Den Akker (2010, s.179) Şekil 3'te gösterilen ayrımların göz önüne alınması gerekliliğine de vurgu yapmaktadır:

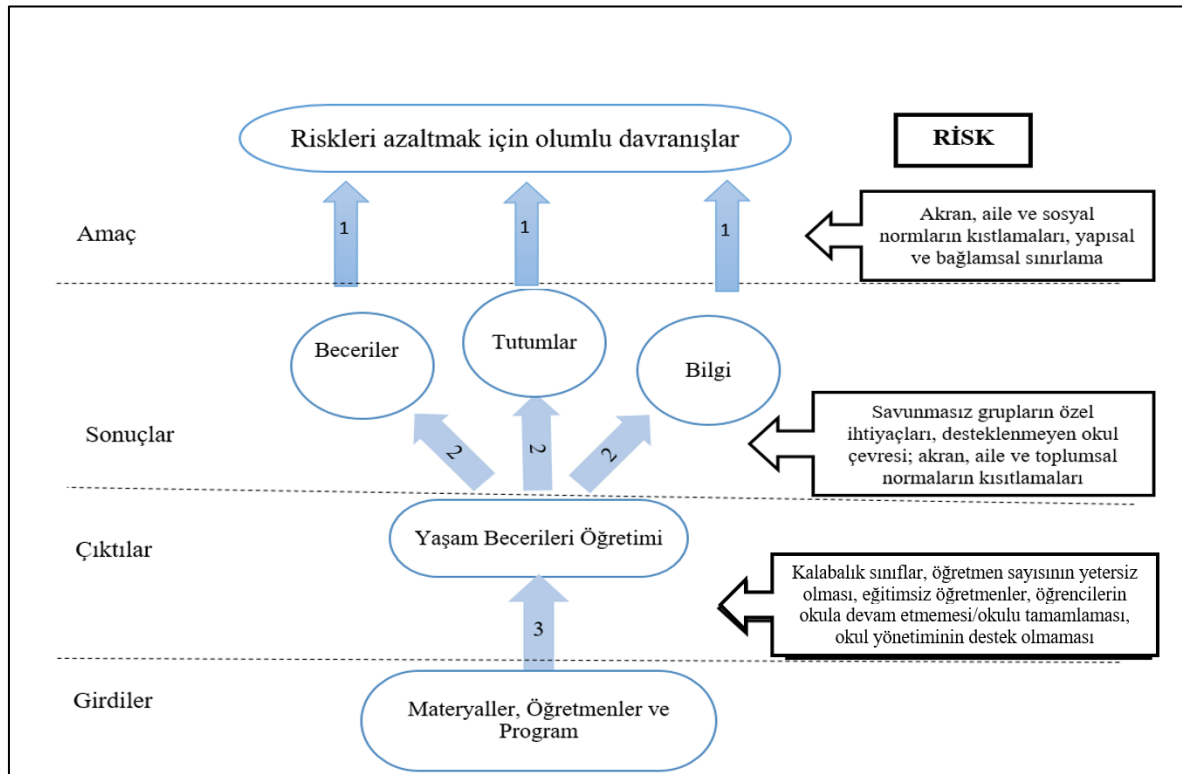
Şekil 3. Van Den Akker'e göre eğitim programlarının seviyesi. Van den Akker, J. (2010). Building bridges: How research may improve curriculum policies and classroom practices. *Beyond Lisbon*, 20, 175-195.

Van Den Akker'in eğitim programlarındaki farklı seviyelerinin gösterildiği Şekil 3'e göre en üst katmanı uluslararası seviye oluştursa da merkezinde birey yer almakta ve öğretmen, okul ve toplumdan bağımsız olamayacağı görülmektedir. Ayrıca Van Den Akker (2010, s.178) farklı sistemler (ulusal, yerel, okul ve sınıf) arasındaki zayıf bağlantıların, programın tasarlanmasındaki iç tutarlılığın eksik olmasının ve eğitimin gelişiminde rol oynayan aktörler arasındaki yetersiz işbirliğinin eğitim programlarının başarısız olmasına neden olduğunu belirtmektedir. Herkes İçin Eğitim Dünya Konferansı'nda (UNESCO, 1990) temel öğrenme ihtiyaçlarının belirlenmesinin karmaşık ve çeşitli olmasından dolayı eğitimin bütün toplumun sorumluluğu olarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Bu kapsamda eğitim yetkilileri, öğretmen, diğer eğitim personeli, aile ve toplumun, temel eğitimin planlaması, yönetimi ve çeşitli biçimlerde değerlendirilmesi çalışmalarına aktif olarak katılmalarının gerekliliği vurgulamaktadır. Bu durum eğitim programlarının temel sorusu olarak görülen "Neyi öğretelim?" sorusunun sadece otoriteler tarafından belirlenemeyecek kadar geniş bir özelliğe sahip olmasını gerektiğini göstermektedir (Tuncel, 2012, s. 58). Diğer bir deyişle toplum ve toplumu oluşturan bireylerin eğitimini birbirinden ayırmak veya ilişkisiz hale getirmek bireyin sosyal bir varlık olmasının göz ardı edildiği anlamı taşımaktadır. Bu yüzden eğitim ve onu yönlendiren programların toplumun kültürel yapısı, beklentileri, imkânları gibi özellikleri de dikkate alınmalıdır (Tuncel, 2012, s. 58). Nitekim öğrenciler eğitim programında kendilerinden parçalar ve kendilerinin temsil edildiğini gördüğünde kendilerini geliştirmek için çaba harcamakta, motivasyonları artmakta ve akranlarıyla sağlıklı ilişkiler kurmaktadır (Shema, 2015).

Öğrencinin eğitim programlarında kendilerinden bir parça görmesi için taraf olarak kabul edilen ve programın bir parçası olan öğretmen ve ailenin eğitim programı tasarlama aşamasında yer alması önem taşımaktadır. Nitekim Herkes İçin Eğitim Dünya Konferansı'nda (UNESCO, 1990) aile ve öğretmenin eğitimde üstlendiği rolün yaşamsal önem taşıdığı ve bunun kavranması gereken önemli bir olgu olduğu vurgulanmaktadır. UNESCO (2005) dünyadaki bütün eğitim programlarının geliştirme sürecine eğitim taraflarının katılımını desteklemekte ve hükümetlerin eğitim programı geliştirme sürecine tarafların katılımını sağlamak için gerekli adımları atmaları gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca, modern toplumdaki eğitim programında yaşanan yeniliklerin doğasının ve amacının halk tarafından anlaşılamaması durumunda başarılı olamayacağının altını çizmektedir.

Özetle; bir eğitim programı oluşturulurken bireyden hareketle içinde bulunduğu aile, toplum ve öğretmen gibi taraf desteğine ihtiyaç duyulmaktadır. Toplum ve öğretmenin taraf olarak

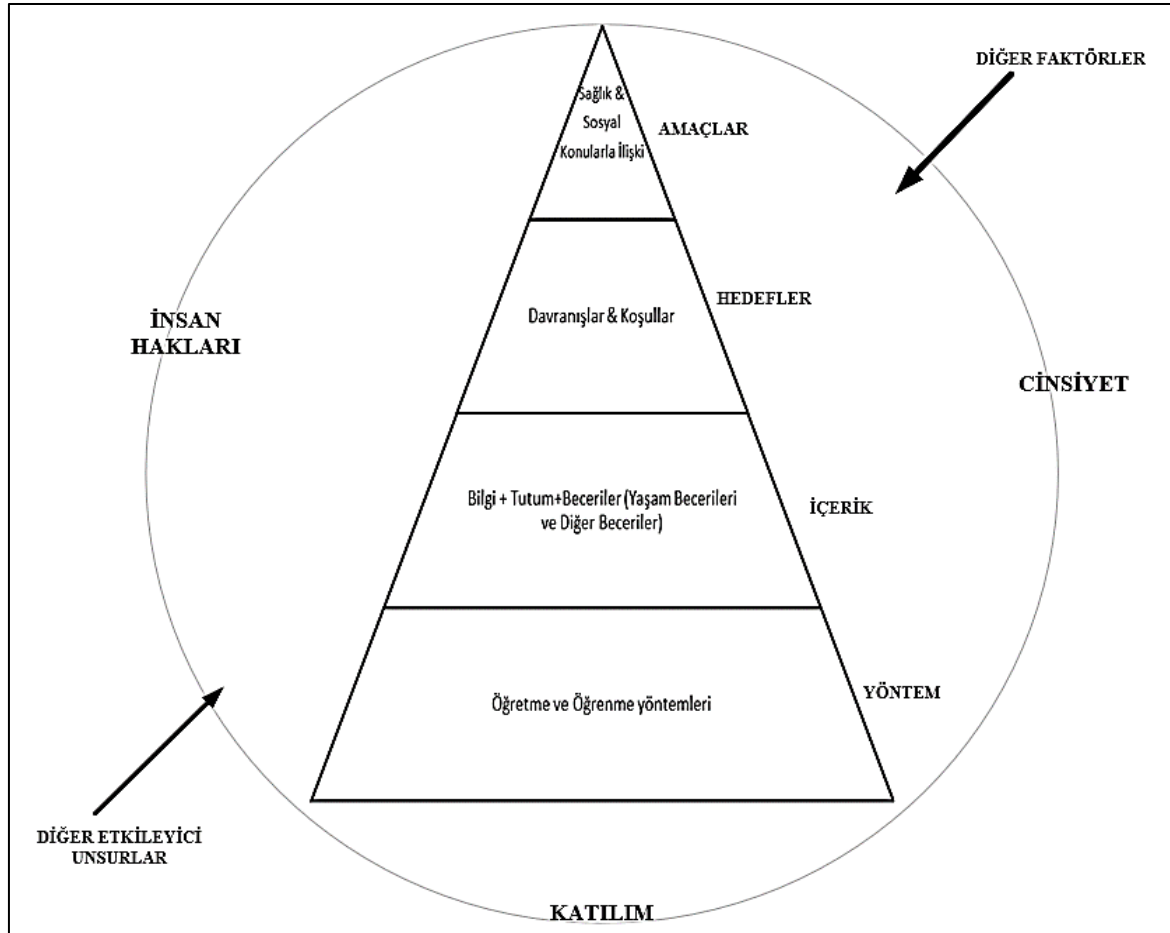
yer aldığı bir programda öğrencilerin yaşamlarından örnekler bulma durumunun artacağı düşünülmektedir. Bireyin kaliteli bir yaşam sürmesini amaçlayan ve karşılaştığı sorunlarla başa çıkmasını sağlayan yaşam becerileri programlarında sosyal bağlamın önem kazandığı söylenebilir. Nitekim yaşam becerileri eğitim programlarında ele alınan beceriler toplumsal ve kültürel normlar ile sorunlar kapsamında değişmektedir. Bu bağlamda yaşam becerileri eğitim programları göz önüne alındığında UNICEF (Chauhan, 2016) yaşam becerileri programlarının başarılı olması için sadece bilgi ve tutum değişikliğine değil; aynı zamanda davranış değişikliğine odaklanılması gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca geleneksel “bilgi temelli” yaklaşımların değişim için yeterli olmadığı; derslerin katılımcıların sınıf ortamında yaşam becerilerini deneyimleyebilecekleri ve uygulayabilecekleri etkinlik ve durumlarla desteklenmesi gerektiği belirtmektedir. Bu kapsamda yaşam becerileri programları hazırlanırken ortaya konulan model Şekil 4’te gösterilmiştir (UNICEF, 2012, s.10):

Şekil 4. Yaşam becerileri programının mantıksal çerçevesi. UNICEF. (2012). Global evaluation of life skills education programmes: evaluation report. New York: United Nations Children's Fund.

Yaşam becerilerinin mantıksal çerçevesinin gösterildiği Şekil 4’te görüldüğü üzere program bireye olumlu davranış kazandırmayı amaçlıyor olsa da programın başarıya ulaşamamasında bazı risk faktörleri bulunmaktadır. Bunların genel olarak okul olanakları ve çevresel

faktörler olduğu görülmektedir. Ancak başarıya ulaşmak amacıyla hazırlanan yaşam becerileri programı için sadece davranışın değil; aynı zamanda tutum, bilgi ve becerinin de ele alınması gerekliliği söz konusudur. Benzer şekilde Sağlık için Beceriler projesi kapsamında yaşam becerileri kazandırmayı amaçlayan WHO'nun (2003) oluşturduğu programın planlaması Şekil 5'te gösterilmiştir.

Şekil 5. Sağlık için beceriler kapsamında geliştirilen planlama piramidi. WHO. (2003). *Skills for health: skills-based health education including life skills: an important component of a child-friendly/ health-promoting school*. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/42818> sayfasından erişilmiştir.

WHO (2003) tarafından geliştirilen ve yaşam becerileri kazandırma amacıyla hazırlanan eğitim programın gösterildiği Şekil 5'te görüldüğü gibi program yöntem, içerik, hedef ve amaçları içermekte olup insan hakları, cinsiyet ve katılım programı etkileyen önemli unsurlar olarak belirtilmektedir. Hem UNICEF hem de WHO yaşam becerileri eğitim programında sadece beceri değil; bilgiyi ve tutumları ele almaktadır.

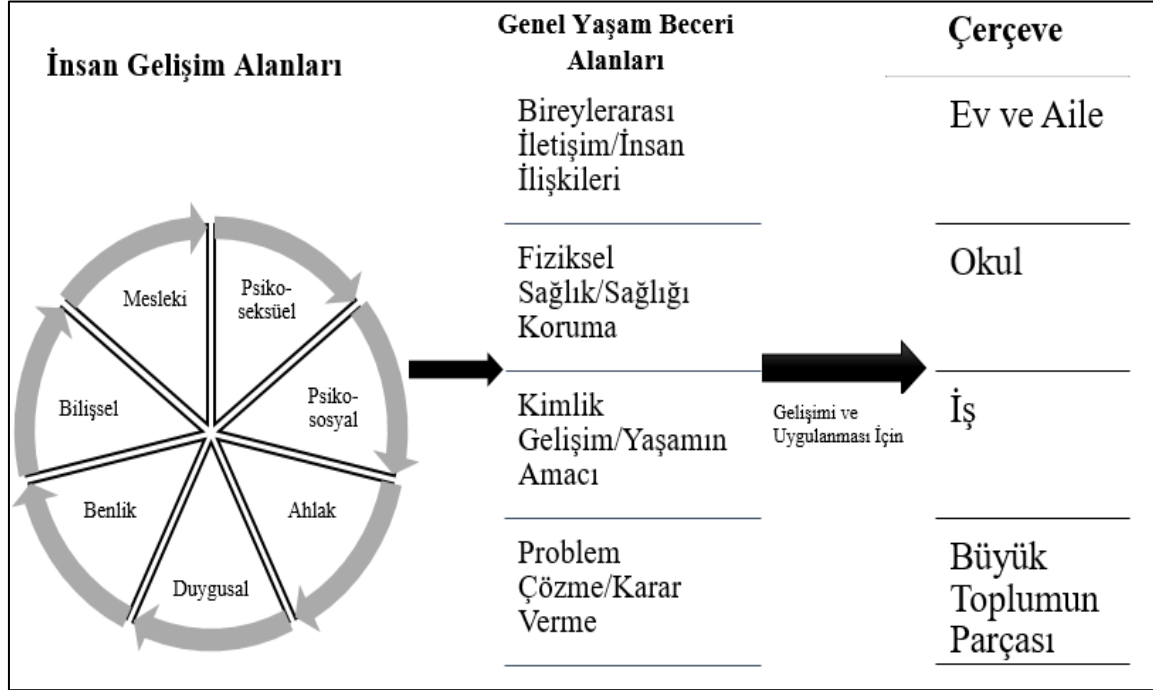
Bununla birlikte yaşam becerileri eğitim programının temel parçaları ele alındığında Mangrulkar, Whitman ve Posner (2001) yaşam becerisi olarak sosyal beceriler, bilişsel beceriler ve duygusal başa çıkma olarak 3 beceri alanı tanımlamıştır. Sosyal beceriler; iletişim, reddetme/karşı koyma, direnme bireylerarası beceriler, empati ve işbirliğidir. Bilişsel beceriler; karar verme ve eleştirel düşünme becerilerini kapsamaktadır. Son olarak duygusal başa çıkma becerisi de stresle başa çıkma, öfke yönetme, öz kontrolü artırıcı öz-yönetim becerilerini içermektedir. Bu beceri alanlarının kazandırılmasında bilgi içeriği olarak ise ergenlerin bireysel, sosyal ve sağlık sorunlarını temele alınması gerektiğini açıklamaktadırlar. Ayrıca etkileşimli başka bir deyişle aktif öğretim yöntemlerine vurgu yapmaktadırlar.

Nitekim yaşam becerileri programları genel olarak içinde bulunan ortama ve belirlenen yaşam becerilerine göre değişkenlik göstermektedir (Nasheeda, Abdullah, Krauss & Ahmed, 2019). Bu nedenle yaşam becerilerinin içerdiği becerilere ilişkin olarak da farklı görüşler ve gruplamalar vardır. Örneğin; Meade (1969, s.38) toplum ve okulda yaşam becerileri üzerine programlar için beş temel yaşam becerisine vurgu yapmaktadır. Bunlar:

- Durumları analiz edebilme gücü,
- Karakter olarak esnek olabilme,
- İş dışında zamanını yaratıcı kullanabilme,
- Kişilerarası demokratik ilişkilerde öncelikleri ve imkanları oluşturabilme,
- Toplumda birey olarak kalma.

Görüldüğü üzere Meade'ın yaşam becerileri ile ilgili yaptığı sıralama da bireyin yaşamını sürdürmesi için kişisel gelişimin yanı sıra toplumsal, kişilerarası ve mesleki alanda sahip olunması gereken beceri alanlarını içermektedir. Flanagan (1978); 30 yaş üstü bireylerin yaşam kalitesinin artırılması için sahip olunması gereken becerileri fiziksel ve maddi olarak iyi olma, diğer insanlarla ilişkiler, sosyal, toplumsal ve vatandaşlık etkinlikleri, bireysel gelişim ve yeniden yaratma olmak üzere beş başlık altında açıklamaktadır. Nitekim 30 yaş üstü belirtilen becerilerin psiko-sosyal gelişimi ve diğer gelişim alanlarının izleri görülmektedir. Bu bağlamda yaşam becerilerinin bireyin gelişim alanlarına hitap eden beceriler olduğu da ifade edilebilir. Hem Flanagan'ın çalışmalarından hem de NAEP'in ve Yedi Temel Prensipten çalışmalarından yola çıkan ise Gazda vd. (2005, s.1-3) yaşam becerilerinin kazandırılmasında bireyin gelişim alanlarına vurgu yapmıştır. Gelişimin bir

bütün olduğu ve her gelişim alanının yaşamda karşılaşacak sorunlardan etkilendiği göz önüne alındığında Gazda vd. (2005, s. 3) yaşam becerilerinde gelişim alanlarıyla ilgili model ortaya koymuştur:

Şekil 6. Genel yaşam becerileri uygulama ve gelişim modeli. Gazda, G. M., Balzer, F. J., Childers, W. C., Nealy, A. U., Phelps, R. E. & Walters, R. P. (2005). *Human relations development: a manual for educator*. USA: Pearson Education.

Gelişim alanları ile yaşam becerileri arasındaki ilişki ve yaşam becerilerinin geliştirildiği ve uygulandığı ortamları gösteren Şekil 6'da yaşam becerilerinin gelişiminin temelinde gelişim alanlarının bulunduğu görülmektedir. Yedi gelişim alanının içerdiği yaşam becerilerini kazanmak için bireyin yaşadığı ortamda bu becerileri uygulaması gerekmektedir.

Gazda'nın öğrencisi Brooks (1984) ise yaşam becerileri ile ilgili yaptığı Delphi çalışmasında 300 beceriye yer vermiştir. Ancak daha sonra bunları estetik farkındalık becerileri, kariyer gelişimi, duygusal farkındalık becerisi, aileyle yaşama becerileri, spor/sağlığı sürdürme becerisi, gelişimi tanımlama becerileri, bireylerarası iletişim becerileri, problem çözme/karar verme becerileri ve sosyal ilişki becerileri olarak dokuz kategori altında toplamıştır. Estetik farkındalık becerisi, doğa ve sanatsal etkinlikleri içeren güzelliklerin farkında olmaya; kariyer gelişimi becerisi meslek seçiminde iç ve dış koşulları göz önüne almaya; duygusal farkındalık becerisi, duygularını tanıma ve uygun şekilde ifade etmeye karşılık gelmektedir. Aileyle yaşama becerisi, aile içindeki ebeveyn ve kardeşlerle ilişki

becerisine sahip olmayı; spor/sağlığı sürdürme becerisi, motor gelişim ve koordinasyon, beslenme bakımı, kilo kontrolü gibi becerileri içerir. Gelişimi tanımlama becerileri, kendini izleme, benlik gibi kişisel kimliğin yapılanmasına etki eden becerilerdir. Bireylerarası iletişim becerileri sözlü ve sözsüz iletişim becerileridir. Problem çözme/karar verme becerileri bilgiyi arama, değerlendirme ile bir problemi tanımlama, çözüm, uygulama ve değerlendirme yollarını bilmektir. Sosyal ilişki becerileri; küçük ve büyük grup içerisinde arkadaşlık, kişilerarası ilişki, çatışma çözme gibi becerileri içermektedir. Oluşturulan bu dokuz kategori Gazda'nın (Ginter & Glauser, 2012, s. 10) psikososyal, fiziksel-cinsel, mesleki/kariyer, bilişsel, benlik, ahlaki ve duygusal beceriler olarak belirttiği yedi gelişim alanını kapsamaktadır. Ayrıca insan davranışının etkileri üzerine yapılan çalışmalarda göz ardı edilen gelişim alanlarının aslında insan davranışının altında yatan asıl karmaşanın daha iyi görünmesini sağladığını belirtmektedir.

Bütün gelişim alanlarına hitap eden bir diğer yaşam becerileri sıralaması Hendircks'e (1998) aittir. Hendircks yaşam becerilerini, bireyin yaşadığı ortama uyum sağlamasına yardımcı olan yetkinlikler olarak tanımlamakta ve hem bireyin hem de toplumun sağlıklı ve üretken becerilere sahip olmasına odaklanmaktadır. Hedeflenen Yaşam Becerileri (Targeting Life Skills) adını verdiği program ile bunu kazandırmayı amaçlayan Hendircks (1998) bireylerin bu becerileri kazanması için deneyime dayalı öğrenme yöntemini kullanılmasını önemsemektedir. Becerinin kazanılması için deneme, hata yapma ve tekrar denemek için fırsatlar verilmesi gerektiğini belirtmekte ve Brooks gibi Hendircks'te becerileri gelişim görevlerine bağlı olarak açıklamakta ve yaş faktörünün önemli olduğuna vurgu yapmaktadır. Geliştirdiği program; Head (Baş), Heart (Kalp), Hands (Eller) ve Health (Sağlık) baş harflerinden oluşturulan 4-H olarak kodlanmıştır.

Tablo 2

4-H Programında Hedeflenen Yaşam Becerileri

Sağlık (Health)	Yaşamak	Sağlıklı yaşam stilleri seçeneği Stres yönetimi Hastalıktan korunma Bireysel güvenlik
	Olmak	Özgüven Bireysel sorumluluk Karakter Duygu yönetimi Özdisiplin
Eller (Hands)	Vermek	Gönüllü toplum hizmetleri Liderlik Sorumlu vatandaş Grup etkileşiminde bulunmak
	Çalışmak	Pazarlayabilme becerileri Takım çalışması İçsel motivasyon
Kalp (Heart)	İlişkilendirme	Farklılıkları kabul etme Çatışma çözme Sosyal beceriler İşbirliği İletişim
	Önemseme	Başkalarıyla olumlu ilişki Paylaşma Empati Başkaları için endişelenme
Baş (Head)	Yönetme	Dirençli olma Kayıt tutma Kaynaklarını kullanma Planlama/örgütlenme Amaç belirleme
	Düşünme	Eleştirel düşünme Problem çözme Karar verme Öğrenmeyi öğrenme Hizmet ederek öğrenme

Kaynak: Hendricks, P. A. (1996). *Iowa State University extension targeting life skills model*. <https://nj4h.rutgers.edu/shooting-sports/docs/resources/dsptargetlifeskills1-8-03.pdf> sayfasından erişilmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü üzere 4-H programının ana başlıkları olan kalp, baş, sağlık ve eller yaşam becerilerinin ana başlığı olarak ele alınmaktadır. Kalp alanı, başka insanlarla ilişkileri ve kendinin yanı sıra diğer insanları önemsemeyi içeren becerileri içermektedir. İki alt kategoriye ayrılan kalp alanının ilk alt alanı olan ilişkilendirme becerileri; sağlıklı ve anlamlı ilişkilerin kurulması için iki kişi arasında kurulan karşılıklı ve ortak bağlantının kurulması iken; diğer alt alan olan önemseme becerileri ise başkalarına karşı anlayış, nezaket, ilgi ve sevgi göstermeyi ele almaktadır. Baş alanı ise bir amaca ulaşmak ve kaynakları kullanmak için sahip olunması gereken beceriler olan yönetme becerileri ve bir fikir oluşturma veya

karar verme için sahip olunması gereken düşünme becerileri olarak ikiye ayrılmıştır. Sağlık alanı bireyin yaşamını sürdürmesi ve karakterini oluşturmaya için gerekli olan becerileri içermektedir. Eller alanı ise gönüllü olarak yardım etme ve fiziksel/zihinsel çaba ile bir şeyleri gerçekleştirme becerilerini içermektedir (Norman & Jordan, 2006). Ayrıca bireyin bir bütün olarak gelişimini hedeflediği görülen Hedeflenen Yaşam Becerileri programı yaşam becerilerini pozitif gelişim olarak ele almaktadır.

Wilson (2007) ise yaşam becerilerini zaman yönetimi, yön bulma, problem çözme, birlikte çalışma, iyi çalışma alışkanlığı, sorumluluk, amaç belirleme, bilgiyi örgütlenme ve değerlendirme, bütünlük, kendi kendini disipline etme, olumlu tutum, sabırlı olma, topluma saygı gösterme, farklılıklara, başkalarına ve başkalarının doğrularına saygı duyma olarak açıklamıştır. Bu becerilerin bireylerin vatandaşlık, yaşam boyu öğrenme ve iş yaşamına hazır olmalarında yardımcı olacak temel beceriler olduğu belirtilmiştir.

Yaşam becerilerinin gelişmesi için sadece bireysel davranışların değil; aynı zamanda değerlerin de önemine vurgu yapan Dalton (2009) ise yaşam becerilerini para kazanmaya çalışmak, saygılı olma, zorluklarla baş etme ve sorumluluklarını yerine getirmek olarak ele almaktadır. Sosyal kodları aktaran değerlerin, sosyal alanda kazanılan davranışlar olduğunu belirtmiştir. Bu görüş ile becerilerin değer boyutu ön plana çıkmıştır.

Vajargah, Abolghasemi ve Sabzian (2009) ise İran'da öğretmen görüşleri çerçevesinde yaşam becerilerini; acil yaşam becerileri, etkin yaşam becerileri ve devamlı beceriler olarak 3 kategori altında toplamışlardır. Acil yaşam becerileri toplumdaki önemli sorunları yansıtan ve okul programlarına acilen dahil edilmesi gereken becerilerdir. Bu beceriler; sosyal kurallar ve düzenlemeleri bilmek ve gözlemlemek, insanları ve kendi haklarını yeniden düşünmek, milletine göre iyi bir sosyal davranış gösterme eğilimi, öfkesini ve duygularını, çatışma ve gerginlikleri kontrol etme, sağlıklı olmayan davranışları ve onların çözümünü bilme, çevre kirliliğinin türünü bilme olarak açıklanmıştır. Etkin yaşam becerileri ise, günümüzde acil olarak ihtiyaç duyulmasa da gelecekte okul müfredatına dahil edilmesi gereken beceriler olarak tanımlanmış; ancak bireylerin bu becerileri de eğitim ortamlarında kazanması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Karar verme, bireylerarası iletişimi geliştirme, sorumlulukları kabul etme ve tanıma, çevre sağlığı, sağlık, başkalarının inanç, duygu ve düşüncelerine saygı gösterme, eleştirel düşünme, özyeterlilik, vatandaşlığı anlama ve kavrama etkin yaşam becerileridir. Devamlı becerilerin ise günümüzde ve gelecekte yer alması gereken beceriler olduğu belirtilmiştir. Problem çözme, planlama, değişime açık olma, akıl ve mantığı kullanabilme, özsaygı, bilgiyi arama ve ilgi duyma, vatandaşlık hak ve

sorumlulukları bilme, birincil amaçlar koyma, sorunlarla baş etme, ocuk ve ergenlerin endişe ve sorunlarıyla ilgili bilgi sahibi olma, etkinliklerde bağımsız olma olarak açıklanmaktadır.

WHO (1997) yaşam becerilerini karar verme, problem çözme, yaratıcı dūřünme, eleştirel dūřünme, etkili iletişim, kişilerarası beceriler, öz farkındalık becerisi, empati, duyguları ile bařa çıkma ve stresle bař etme becerisi olarak 10 başlıkta toplamıştır. Dūnya üzerinde farklı bölgelerde yaşanan sorunlardan hareketle (HIV/AIDS gibi hastalıklar, şiddet, toplumsal cinsiyet eşitliği, savaş vb.) yaşam becerilerini bireylerin kazanması için eğitimler vermeye başlamıştır. Daha sonra yaşam becerileri eğitiminin kazandırılmasına vurgu yapan ve dūnyada yayılmasını sağlayan UNESCO, UNICEF, UNFPA (United Nations Population Fund), CDC (Centers for Disease Control and Prevention), World Bank (Dūnya Bankası) gibi örgütler tarafından desteklenen Sağlık için Beceriler (Skills for Health) (WHO, 1994) projesinin bir ortağı olan WHO bu örgütlerle ortak çalışmalar yapmaya başlamıştır. Eęitim programlarının geliştirilmesi için destekler verilmiş ve hazırlanacak programlar için ereve programlar yayınlanmıştır. Yayınlanan ereve bağlamında kazandırılması amaçlanan yaşam becerileri eğitiminin WHO (1997) řu şekilde açıklamaktadır:

Tablo 3

Sağlık için Yaşam Becerileri

İLETİŞİM VE BİREYLER ARASI İLİŞKİLER BECERİSİ	KARAR VERME VE ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİSİ	BAŞA ÇIKMA VE ÖZ-YÖNETİM BECERİSİ
Bireylerarası iletişim becerisi - Sözlü / sözsüz iletişim - Aktif dinleme - Duygularını ifade etmek; geribildirim vermek (suçlamadan) ve geribildirim almak Müzakere / Red Etme becerileri - Müzakere ve çatışma yönetimi - Atılmanlık becerileri - Reddetme becerileri Empati Kurma - Dinleme, başkalarının ihtiyaç ve koşullarını anlama ve bu anlayışı ifade etme becerisi İşbirliği ve Takım Çalışması - Başkalarının katkı ve farklı tarzlarını saygı çerçevesinde ifade etmek - Kendi yeteneklerini değerlendirmek ve gruba katkıda bulunmak Savunma Becerileri - İkna ve etkileme becerileri - Bağ kurma ve motivasyon becerileri	Karar Verme / Problem Çözme Becerileri - Bilgi toplama becerileri - Kendisi ve başkaları için mevcut faaliyetlerin gelecekteki sonuçlarını değerlendirmek- problemlere alternatif çözümler belirlemek - Kendisi ve diğerleriyle ilgili değerlerin ve tutumların analiz etme becerileri Eleştirel düşünme becerileri - Akran ve medyanın etkilerini analiz etme - Tutumları, değerleri, sosyal normları, inançları ve bunları etkileyen faktörleri analiz etme - Bilgileri ve onunla ilgili bilgi kaynaklarını tanımlama	Kişisel Güveni Artırmak ve Kontrol Altına Alma, Sorumluluk Alma, Fark Yaratma Veya Değişiklik Meydana Getirme Becerileri - Benlik saygısı / güven inşa etmek - Haklar, etkiler, değerler, tutumlar, güçlü yönler ve zayıflıkların farkındalığı da dahil olmak üzere benlik bilinci oluşturma becerileri yaratmak - Hedeflerin belirlenmesi - Öz-değerlendirme / kendini izleme becerileri Duygu Yönetimi Becerileri - Öfke yönetimi - Üzüntü ve endişe ile başa çıkma - Kayıp, istismar ve travma ile başa çıkma Stresle Başa Çıkma Becerileri - Zaman yönetimi - Olumlu düşünme - Gevşeme teknikleri

Kaynak: World Health Organization [WHO]. (1997). *Life skills education for children and adolescents in schools. Introduction and guidelines to facilitate the development and implementation of life skills programmes*. Geneva, Switzerland: World Health Organization.

Sağlık İçin Yaşam Becerileri programı kapsamında belirlenen yaşam becerilerinin gösterildiği Tablo 3'te etkili iletişim becerisi, durumlara uygun şekilde sözlü ve sözsüz olarak kendini ifade etmeyi; kişilerarası beceri, etkileşim kurulan insanlarla olumlu ilişki kurmaya yardımcı olmayı; kendini tanıma becerisi, bireyin karakterinin güçlü ve zayıf yönleri, arzu ve beğenilerini tanımasını sağlamayı; empati becerisi, başkasının gözünden durumları anlamayı; duygularla başa çıkma becerisi, kendisi ve başkalarının duygularını fark etmeyi, davranışları nasıl etkilediğini fark etme ve duygulara uygun şekilde yanıt vermeyi içermektedir. Karar verme becerisi; verilmesi gereken kararlarda sonuçlarını düşünerek sağlıklı kararlar almayı; problem çözme becerisi, karşılaştığı sorunlarla yapıcı şekilde başa çıkmayı; yaratıcı düşünme, problem çözme ve karar verme ile bağlantılı olup seçenek ve eylemlerin farklı sonuçlarını keşfetmeyi sağlamayı; eleştirel düşünme, bilgi ve deneyimleri objektif bir şekilde analiz edebilmeyi ele almaktadır. Stresle başa çıkma becerisi; hayattaki stres kaynaklarını tanıma, bunun bireyi nasıl etkilediğini bilmeyi ve stres düzeyini kontrol etmeye yardımcı olan yollarla hareket etmeyi içeren becerilerdir (WHO, 1997).

Özetle; eğitim alanında 1900'lerin başında başlayan değişim, eğitimde bilginin yanı sıra becerinin de kazandırılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bireyin okuma-yazma ve matematik becerileri dışında içinde bulunduğu çağa uyum sağlaması ve kaliteli yaşaması için yaşam becerilerine sahip olması gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda bireyin içinde yaşadığı çağın koşullarına uyum sağlaması, yaşadığı problemleri çözmesi için farklı becerileri eğitim yoluyla kazanması gerektiği vurgulanmıştır. Bu durum yaşam becerilerinin neler olabileceğine yönelik tartışma ve araştırmalara neden olmuştur. Bu konuda araştırmalar sürmekle birlikte UNICEF (2012, s. 7) hangi becerilerin yaşamla ilgili olduğunu ve hangisinin olmadığının belirlenmesinin zor ve karmaşık olduğunu belirtmektedir. Ayrıca uluslararası alanda farklı kuruluşlar yaşam becerilerine dönük olarak farklı tanımlar yapmış ve programlar hazırlamıştır. Bazı kuruluşlar tarafından belirlenen ve hazırlanan programlarda temel alınan yaşam beceriler Tablo 4'te açıklanmıştır (Singh & Menon, 2016, s. 4).

Tablo 4

Farklı Kuruluşlar Tarafından Tanımlanan Yaşam Beceriler

Hilton- Pellegrino Çerçevesi	WHO	Akademik, Sosyal ve Duygusal Öğrenme için İşbirliği (CASEL)	Karakter Laboratuvarı	Ortaklık için 21. Yüzyıl Becerileri
Bilişsel Yeterlilikler: • Bilişsel Süreçler • Bilgi • Yaratıcılık ve Yenilik Kişisel Yetkinlikler: • İş Etiği • Olumlu Öz-Değerlendirme • Entelektüel Açıklık Bireylerarası Yetkinlikler • Takım Çalışması ve İşbirliği • Liderlik	• Karar Verme • Problem Çözme • Yaratıcı Düşünce • Eleştirel Düşünme • İletişim • Kişilerarası Beceriler • Benlik Farkındalığı • Empati • Duygularla Baş Etme • Stresle Baş Etme	• Öz farkındalık: Kişinin duygularını, çıkarlarını, değerlerini ve güçlü yönlerini doğru olarak değerlendirmek • Öz-yönetim: Stresle başa çıkma duygularını düzenleme ve dürtüleri kontrol etme • Sosyal farkındalık: Başkaları ile empati kurabilme ve görüşlerini alma • İletişim becerileri: Sağlıklı ve ödüllendirici ilişkilerin kurulması ve sürdürülmesi, toplumsal baskıya direnme, çatışmanın çözümlenmesi • Kararlarından sorumluluk alma: Kararlar alma, başkalarına saygı gösterme, karar verme becerilerini akademik ve sosyal durumlara uygulama	• Merak • Şükran • Coşku • İyimserlik • Sosyal zekâ • Öz kontrol • Cesaret	Öğrenme Becerileri: • Eleştirel Düşünme • Yaratıcı Düşünme • İşbirliği Yapma • İletişim Kurma Okur Yazarlık Becerileri: • Bilgi Okuryazarlığı • Medya Okuryazarlığı • Teknoloji Okuryazarlığı Yaşam becerileri: • Esneklik • Girişim • Sosyal Beceriler • Verimlilik • Liderlik

Kaynak: Singh, B. D. & Menon, R. (2016). *Life skills in india: an overview of evidence and current practices in our education system*. <http://www.centuralsquarefoundation.org/wp-content/uploads/2015/12/Life-Skills-Education-in-India.pdf> sayfasından erişilmiştir.

Farklı kuruluşlar tarafından belirtilen yaşam becerilerinin gösterildiği Tablo 4’te içerik ne kadar farklı kategorilendirilse de aslında bireyin bir bütün olarak pozitif gelişimini sağlayan amaçlar içermektedir. Nitekim yaşam becerileri eğitim programlarının ortaya çıkış noktası olarak görünen ve Kanada hükümeti tarafından başlatılan yaşam becerileri programı, batı bölgelerindeki işsizleri istihdam etmek amacıyla başlatılmıştır. Hem devlet hem de özel kuruluşların sponsorluğunda hazırlanan program, 222 temel beceri dört beceri alanı altında kümelenmiştir. Saskatchewan olarak adlandırılan bu program belirtilen becerileri geliştirmek için düzenlense de sonrasında tam kapsamlı bir ulusal eğitim programı haline gelmiştir. Program 1960’lı yılların başlarında geliştirilmiş; ancak yakın zamanda uygulanmaya başlanmıştır (Smith’den aktaran Brooks, 1984). Bir başka program olan Ulusal Akıl Sağlığı Birliği tarafından 1996 Lela Rowland Önleme Ödülüne layık görülen GOAL programı, ergenlere geleceği konusunda kişisel kontrol ve güven duygusu kazandırma, daha iyi kararlar alabilme ve sonuç olarak daha iyi vatandaşlar olabilmesi için tasarlanmıştır (Danish, 1996).

Teresa LaFromboise (aktaran Buhs, 1997) tarafından geliştirilen ergenler arasında intiharı önleme programı olan Amerikan Hint Yaşam Becerileri Geliştirme Müfredatı, Etiyopya’da hazırlanan 10-24 yaşlarındaki bireylere bilişsel, davranışsal ve duygusal alanlarını geliştirmeyi amaçlayan yaşam becerileri programı (Kibret, 2016) ve spor tabanlı yaşam becerileri programlarına örnek olarak verilen “Play It Smart” programı (Petitpas, Raalte, Cornelius & Presbrey, 2004) gibi programların bireylerde ise pozitif gelişimi amaçladığı söylenebilir.

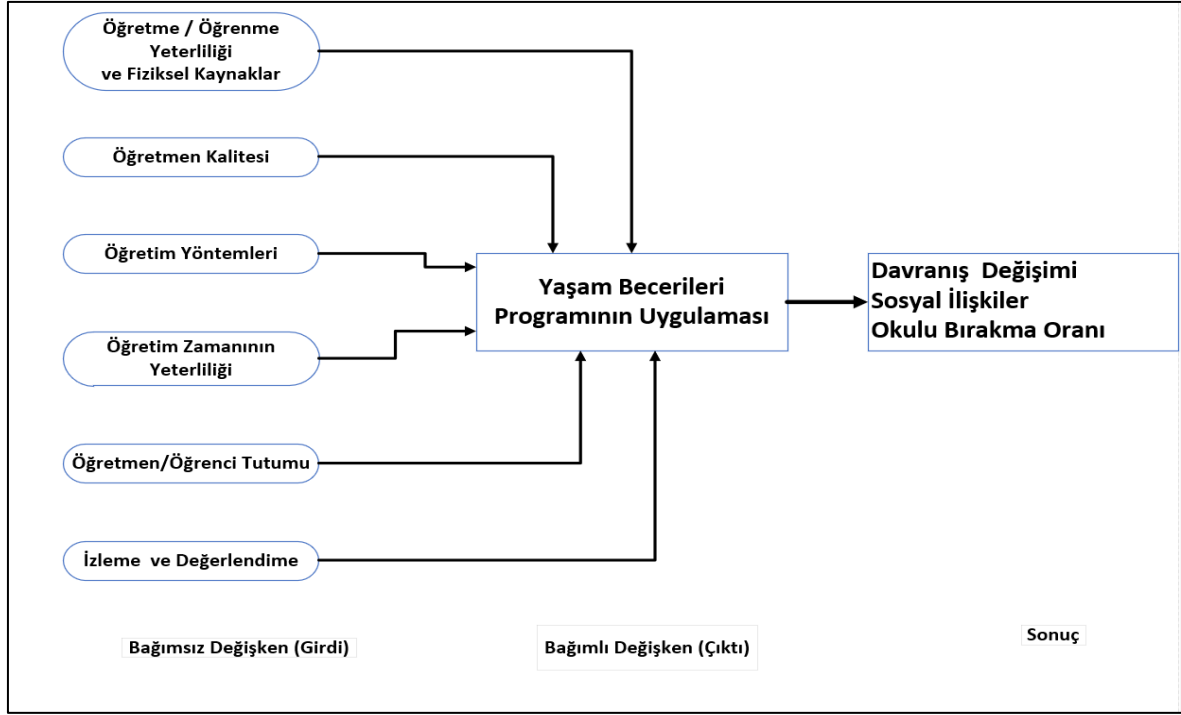
Bu programların yanı sıra UNICEF ve PAHO (Pan American Health Organization) tarafından 2003’den beri desteklenen “Sağlık ve Aile Yaşam Eğitimi” (Health And Family Life Education) programı ile Karayip ülkelerinde 2-12 ile 11-16 yaş aralığındaki çocuklara yaşam becerileri eğitimi vermektedir. Ayrıca cinsel istismar, şiddet, uyuşturucu ve intiharı önleme eğitimi vererek yaşam becerileri kazandırmaya çalışmaktadır (UNICEF, 2012, s.3-4). Sağlık için Yaşam Becerileri ile dünya çapında eğitim programları hazırlayan WHO, UNICEF ve UNESCO tarafından Güney Afrika’da okula devam eden gençlere yönelik HIV/AIDS’in yayılmasının önlenmesi için ortaöğretim okullarında yaşam becerileri temelli eğitimler verilmektedir (Visser, 2005). WHO, UNICEF, UNESCO gibi uluslararası kuruluşların desteklediği Sağlık için Yaşam Becerileri projesi ile bireylere kazandırılmak istenen yaşam becerilerinin konu alanları önem taşımaktadır. Nitekim belirlenen konular alkol, sigara ve diğer uyuşturucular; sağlıklı beslenme, cinsellik ve üreme, HIV/AIDS

önleme, bağırsak enfeksiyonlarını azaltma; şiddeti azaltma ve barış eğitimi (WHO, 1997) olarak seçilmiştir. Bunun yanı sıra cinsiyet eşitliği sağlanması ve kızlar/kadınların yaşam becerilerini kazanmasına yönelik olarak da eğitimler düzenlenmektedir. Yaşam becerileri eğitim programları, bireyin sosyal norm ve akran etkisi konusunda eleştirel değerlendirmeler yaparak değerleri ve bireysel anlamları keşfetmeye yardımcı olmalıdır. Bu nedenle yaşam becerileri eğitim programlarında farklı bilgi çeşitlerinin bulunması desteklenmektedir (Özmete, 2013, s.23). Bu kapsamda bir konu veya sosyal problemin yerel bağlamına odaklanan yaşam becerileri eğitim programı, önleyici programlar olarak alternatif bir program veya bir eğitim programına entegre edilerek öğretilbilir (Tan, 2018). Ancak yaşam becerileri eğitim programlarının amaçlarına ulaşmasında en önemli faktörler programın eğitici olarak öğretmen, programda kullanılacak yöntem-teknikler ile materyaller başka bir deyişle eğitim sürecinin olduğu söylenebilir.

Yaşam Becerileri Eğitim Süreci

Eğitim programlarının taraflarından bağımsız olamayacağı söylenebilir. Nitekim eğitim programlarının en önemli taraflarından biri, programın uygulayıcısı olan öğretmendir. Bu durum yaşam becerileri eğitim programı için de geçerli olup WHO (1999); programın tanıtılması ve öğretmen eğitiminin programın başarısı için gerekli olduğunu belirtmektedir. Programın başarılı bir şekilde uygulanmasında; öğretmenler için eğitim materyallerinin geliştirilmesi gerekli olduğu, bireyin gelişimine uygun ders planları ve öğretim kılavuzlarının düzenlenmesi ve öğretmen eğitiminde ve program materyallerinin kullanımında sürekli bir desteğin olması gerektiği vurgulanmaktadır.

Kenya'daki ilkokullarda yaşam becerileri programlarının inceleyen King'ori (2011) ise yeterli öğretim/öğrenme kaynakları, iyi eğitilmiş öğretmenler, uygun öğretim yöntemleri, etkili denetim ve öğretme ve öğrenmeye karşı olumlu tutum gibi değişkenlerin yaşam becerileri eğitimi müfredatının etkili bir şekilde uygulanmasını sağlayacağını belirtmektedir. Bunun da akademik mükemmellik, daha az okulu terk, iyi sosyal ilişki, disiplinli bireyler ve üst eğitim kurumuna devam etmede etkili olacağı açıklamaktadır. Bu bağlamda geliştirdiği kavramsal çerçeve Şekil 7'de gösterilmiştir.

Şekil 7. King'ori'nin yaşam becerileri programına yönelik kavramsal çerçevesi. King'ori, K.S. (2011). *Implementation of life skills education curriculum in public primary schools in Ruiru District, Kenya*. Yüksek Lisans Tezi, Kenyatta University School of Education, Nairobi.

King'ori'nin belirttiği kavramsal çerçeve, UNICEF'in (2012, s. 10) yaşam becerileri programı hazırlanırken ele alınan faktörlerini içermektedir. Nitekim programın girdileri materyal, öğretmen ve program olarak açıklanmış ve çıktılarda eğitim ortamını olumsuz etkileyen faktörlere vurgu yapılmıştır. Yaşam becerileri eğitim programının başarısının öğretimin kalitesine bağlı olduğunu belirten Gituma (2014) ve UNICEF (2012, s.10) öğretmenlere kaliteli ve sürekli destek sağlanan bir eğitimin verilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Ayrıca öğretmenin yaşam becerileri kazandırmak için kullanacağı yöntemler öğrencinin katılımını sağlayıcı ve aktif öğretim yöntemleri olmalıdır (Gituma, 2014; King'ori, 2011; Opio, 2010; WHO, 1997). Öğretim yöntemleri olarak beyin fırtınası, grup tartışması, rol oynama, öğrencilere öğretilenleri deneyimlemesini sağlayıcı ev ödevleri kullanılabilir (King'ori, 2011). Gituma (2014) ise bunların yanı sıra oyun, durum çalışması, hikaye anlatma ve simülasyon yöntemlerini önermektedir. Marieta (2014); yaşam becerileri derslerinin öğrencilerin günlük yaşamlarında deneyimledikleri ve gördükleri bağlamla başlaması gerektiğini açıklamaktadır. Abobo (2012) ise alan gezileri, panel tartışmaları,

posterler, projeler, şiir resitalleri kullanılabileceğini belirtmektedir. Özetle; yaşam becerileri eğitim programlarının başarılı olması hazırlanan programın yanı sıra iyi eğitilmiş öğretmen, aktif öğretim yöntemleri ve materyallere bağlı olarak başarıya ulaşabilir. Türkiye’de ise 2004-2005 Hayat Bilgisi Öğretim Programı ile öğrencilere yaşam becerileri kazandırmak amaçlanmış ve yapılandırmacı öğrenme kuramı çerçevesinde program düzenlenmiştir.

Hayat Bilgisi Dersinde Yaşam Becerileri

Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nda cumhuriyetten günümüze, dönemin koşullarına ve gereksinimlerine göre değişiklikler yapılmıştır. İlk defa 1926 yılında toplu öğretim anlayışı ile düzenlenen hayat bilgisi; 1936, 1948, 1968, 1998, 2004-2005, 2015 ve son olarak 2018 öğretim programları yenilenmiştir. 1926 yılından itibaren öğrencilere beceri kazandırıcı amaçlar yer alsa da ilk defa öğrencilere beceri kazandırmaya yönelik açıklamalar 1962 taslak programında yer almaktadır. 6 yıllık bir deneme süreci sonunda düzenlenerek uygulanan 1968 programında da öğrencilere kazandırılması gereken beceriler olduğu belirtilmiştir. Ancak resmi olarak belirtilmese de yaşam becerilerine yönelik amaçların programlarda yer aldığı ve 1998 programında yaşam becerilerine yönelik konu alanların olduğu görülmektedir. 2004-2005 programında ise temel yaşam becerileri kavramı hayat bilgisi programında belirtilen disiplin becerileri olarak açıklanmıştır. Nitekim 2004-2005 programı ile öğrencilere kazandırılması gereken yaşam becerileri şu şekilde belirlenmiştir (MEB, 2009):

- *Eleştirel düşünme*
- *Yaratıcı düşünme*
- *Araştırma*
- *İletişim*
- *Bilgi teknolojilerini kullanma*
- *Girişimcilik*
- *Problem çözme*
- *Türkçeyi etkili güzel kullanma*
- *Karar verme*
- *Kaynakları etkili kullanma*
 - Zaman, para ve materyal kullanma
 - Bilinçli tüketici olma
- *Güvenlik ve korunmayı sağlama*
 - Sağlık ve güvenlik kurallarına/prosedürlerine uyma
 - Doğal afetlerden korunma
 - Trafikte güvenliğini sağlama
 - Hayır diyebilme
 - Sağlığını koruma
- *Bilimin temel kavramlarını tanıma*
 - Değişim
 - Etkileşim
 - Neden – sonuç ilişkisi
 - Değişkenlik/benzerlik

- Çevre bilinci geliştirme ve çevredeki kaynakları etkili kullanma
- Planlama ve üretim
- *Öz yönetim*
 - Etik davranma
 - Eğlenme
 - Öğrenmeyi öğrenme
 - Amaç belirleme
 - Kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme
 - Duygu yönetimi
- Süreklilik
- Korunum
- Karşılıklı bağımlılık
- Sorumluluk
- Zamanı ve mekânı doğru algılama
- Katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması yapma
- Liderlik
- Farklılıklara saygı duyma
- Kariyer planlama

Bu becerilerin her birine karşılık gelen kazanımlar bulunmakta ve bu kazanımlar temalara dağıtılmıştır. Yaşam becerilerinin geliştirilmemesi halinde çocukların temalarla ilgili sonuçlara ulaşmalarının mümkün olamayacağı belirtilmektedir. Buna bağlı olarak hayat bilgisi eğitiminin temel görevlerinden birisinin de öğrencilerin bu yaşam becerilerini kazanmalarına yardımcı olmak (MEB, 2009; MEB, 2015; MEB, 2018a) olduğu ifade edilmektedir. Yaşam becerileri belirlenirken uluslararası kuruluşlara göre (UNESCO, UNICEF gibi) eğitimle bireye kazandırılmak istenen özellikler ve çeşitli ülkelerde (Yunanistan, Bulgaristan, İrlanda, İskoçya, Avustralya, ABD., İngiltere, Fransa, Almanya, Kanada) eğitim süreciyle bireylere kazandırılmak istenen özelliklere (MEB, 2009) paralel olarak yaşam becerileri içeriği hazırlanmıştır. Hazırlanan program; 2009 yılında Danıştay kararı sonucu iptal edilmiş ve yeni program 2004-2005 Hayat Bilgisi Öğretim Programı temele alınarak yapılan incelemeler, araştırmalar ve öğretmen görüşleri çerçevesinde revize edilmiştir (MEB, 2009).

2015 yılında bazı programlar değiştirilmiş ve değişen programlardan birisi de Hayat Bilgisi Öğretim Programı olmuştur. Programının vizyonu “temel yaşam becerilerine sahip, kendini tanıyan, sağlıklı ve güvenli bir yaşam süren, doğaya ve çevreye duyarlı, araştıran, öz güveni yüksek, çevresi ve kendisiyle barışık, millî ve manevi değerleri içselleştirmiş bireyler yetiştirmek” olarak açıklanmış ve programın amaçları şu şekilde belirlenmiştir (MEB, 2015, s.1):

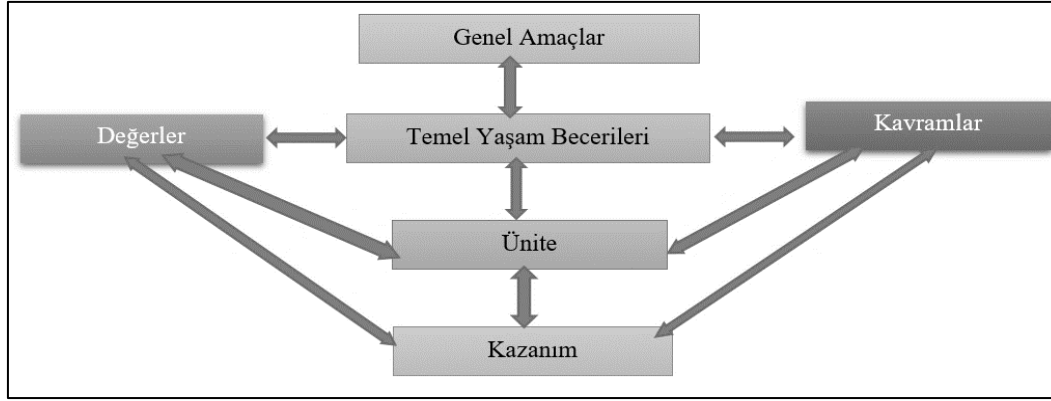
1. Okulu ve okul içindeki ilişkileri tanımasını,
2. Grupla çalışma, akranlarıyla işbirliği yapma ve sosyal katılım becerilerini geliştirmesini,
3. Fiziksel ve kişisel özellikleri ile kendini tanımasını,

4. Aileye ve aile içi ilişkilere dair bir anlayış geliştirerek aile ile ilgili temel değerleri içselleştirmesini,
5. Kişisel bakım becerilerini geliştirmesini,
6. Kaynakları verimli kullanma becerilerini geliştirmesini,
7. Zamanı algılama ve etkili kullanma becerilerini geliştirmesini,
8. Sağlıklı ve dengeli beslenme becerilerini ve alışkanlıklarını geliştirmesini,
9. Evde, okulda ve okulun dışında kişisel güvenliğini sağlama becerilerini geliştirmesini,
10. Bilişim teknolojilerini bilinçli ve güvenli kullanım becerilerini geliştirmesini,
11. Millî, manevi ve insani değerleri içselleştirmesini,
12. Düşünme, sorgulama, farklı düşünceler ve çözümler üretme becerilerini geliştirmesini,
13. Doğayı ve çevreyi temiz tutma ve koruma becerilerini geliştirmesini,
14. Doğa ile ilgili sorular sorabilme, gözlem yapabilme, gözlem sonuçlarını gruplama, sınıflama ve karşılaştırma yoluyla bilimsel bir anlayış geliştirmesini sağlamaktır.

Belirtilen amaçların her birinin kazanım karşılığı bulunduğu belirtilmiştir. 2015 programı 2004-2005 programında olduğu gibi bireyden hareket etmesi ve bireysel farklılıkları dikkate alması gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Ayrıca programda belirtilen beceriler 2004-2005 programında belirtilen disiplinlerarası beceriler ve yaşam becerilerinin aksine tek başlık altında ele alınmış ve şu şekilde açıklanmıştır (MEB, 2015):

• Araştırma	• Gözlem	• Kurallara Uyma
• Bilgi ve İletişim	• İletişim	• Mekânı Algılama
Teknolojilerini Kullanma		
• Değişim ve Sürekliliği	• İşbirliği	• Millî ve Kültürel
Algılama		Değerleri Tanıma
• Dengeli Beslenme	• Karar Verme	• Öz Yönetim
• Doğayı Koruma	• Kaynakların Kullanımı	• Sağlığını Koruma
• Girişimcilik	• Kendini Koruma	• Sorun Çözme
• Kişisel Bakım	• Kendini Tanıma	• Sosyal Katılım
		• Zaman Yönetimi

Ancak 2015 programı 2016-2017 yılında programda birinci sınıftan itibaren uygulanmış olsa da 2017 yılında taslak bir program değişikliği yayınlanmış ve taslak program ile görüşler incelenerek 2018 programı oluşturulmuştur. 2004 -2005 öğretim programının aksine, 2015 ve 2018 programları ünite temelli olarak hazırlanmış ve beceri kazandırılması gereksinimine vurgu yapılmıştır. 2017 yılında temel yaşam becerileri temelli hayat bilgisi programı taslak olarak hazırlanmıştır. 2018 yılında program yürürlüğe girmiş ve hazırlanan programın çatısı Şekil 8’de gösterilmiştir.

Şekil 8. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın çatısı. MEB. (2018a). Hayat bilgisi öğretim programları (ilkokul 1.2. ve 3. sınıflar). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda 2004-2005 öğretim programında program çatısında temalar bulunurken Şekil 8'de de görüldüğü üzere 2018 programında temalar yerine üniteler yer almaktadır. Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın vizyonu “temel yaşam becerilerine sahip, kendini tanıyan, sağlıklı ve güvenli bir yaşam süren, yaşadığı toplumun değerlerini özümseyen, doğaya ve çevreye duyarlı, araştıran, üreten ve ülkesini seven bireyler yetiştirme” olarak belirtilmiştir. Bu kapsamda öğrenciler (MEB, 2017, s.5; MEB, 2018a, s.8):

1. Kendini ve yaşadığı çevreyi tanır.
2. Aile ve toplumun temel değerlerine sahip olur.
3. Millî, manevî ve insanî değerleri yaşantısal hale getirir.
4. Kişisel gelişimini sağlamak için yapması gerekenlerin farkında olur.
5. Kişisel bakım becerilerini geliştirir.
6. Sağlıklı ve güvenli yaşam sürme bilinci edinir.
7. Sosyal katılım becerisi kazanır.
8. Zamanı ve mekânı algılama becerisi edinir.
9. Kaynakları verimli kullanma becerisi geliştirir.
10. Öğrenmeyi öğrenme becerisi kazanır.
11. Temel düzeyde bilimsel süreç becerilerini kazanır.
12. Ülkesini sever, tarihî ve kültürel değerlerini yaşatmaya istekli olur.
13. Doğaya ve çevreye karşı duyarlı olur.
14. Bilgi ve iletişim teknolojilerini amacına uygun olarak kullanır.

Hazırlanan amaçlar aslında öğrencilerin kazanması gereken yaşam becerilerine vurgu yapmaktadır. MEB (2017) bilgiye ulaşmanın kolaylaştığı çağımızda bilgiyi kullanma ve üretme için insanlarla birlikte mutlu bir yaşam sürdürmek için bireylerde yaşam becerilerinin geliştirilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda belirtilen yaşam becerileri 2015 programında belirtilen becerilerin yanı sıra “Kariyer Bilinci Geliştirme” becerisiyle birlikte 23 beceri olarak açıklanmıştır. Bu kapsamda 2018'de

yayımlanan ve 2018-2019 öğretim yılında uygulanan Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın yenilenmesinde göz önüne alınan unsurlar şu şekilde açıklanmıştır (MEB, 2018a, s.7):

- Farklı ülkelerin son yıllarda benzer gerekçelerle yenilenip güncellenen öğretim programları incelenmiş,
- Yurt içinde ve yurt dışında eğitim öğretim ve programlar üzerine yapılan akademik çalışmalar taranmış,
- Başta Anayasamız olmak üzere ilgili mevzuat, kalkınma planları, hükûmet programları, şûra kararları, siyasi partilerin programları, sivil toplum kuruluşları ve sivil araştırma kurumları tarafından hazırlanan raporlar vb. dokümanlar analiz edilmiş,
- Millî Eğitim Bakanlığı programlar ve öğretim materyalleri daire başkanlıkları tarafından geliştirilen an-ketler aracılığıyla öğretmen ve yöneticilerin programlar ve haftalık ders çizelgelerine yönelik görüşleri toplanmış,
- İllerden gelen her bir branşla ilgili zümre raporları incelenmiş,
- Branşlara yönelik açık uçlu sorulardan oluşan ve elektronik ortamda erişime açılan anket verileri derlenmiş,
- Eğitim fakültelerimizin branşlar ölçeğinde hazırladıkları raporlar incelenmiş.

2004-2005 programının aksine 2015 ve 2018 öğretim programlarında yaşam becerileri detaylı olarak açıklanmamıştır. 2004-2005 programında belirtilen eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, Türkçeyi etkili ve güzel kullanma, bilinçli tüketici olma, planlama ve üretim, doğal afetlerden korunma, trafikte güvenliği sağlama, hayır diyebilme ve bilimin temel kavramlarını tanıma becerilerine yer verilmemiştir. Bununla birlikte gözlem, mekân algılama, milli ve kültürel değerleri tanıma ve kurallara uyma gibi 4 yeni beceri tanımlanmıştır. 2004-2005 öğretim programında yaşam becerileri uluslararası literatüre dayandırılarak oluşturulduğu belirtilmiş; ancak 2015 ve 2018 programlarında Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi'ne göre oluşturulan Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'nin temel alındığı belirtilmiştir (MEB, 2018a).

Uluslararası alanda yapılan araştırmalarda kazandırılması gereken yaşam becerilerine yönelik belirlenen bir içerik bulunmamaktadır. Bunun nedeni yapılan yaşam becerileri programların içeriğine ilişkin olarak her ülke ulusal müfredatlarına göre bu beceriler şekillendirilmiş ve uyarlamış olmasıdır (Griffith, 1999). Tan (2018) genel olarak yaşam becerilerinin evrensel olsa dahi sosyal veya kültürel normlara göre uyarlandığını belirtmektedir. Nitekim yaşam becerileri programları bir konu veya sosyal problemin yerel bağlamında odaklanan önleyici programlar olarak alternatif bir program veya bir eğitim programına entegre edilerek öğretilir.

Türkiye'de alternatif program olduğu söylenebilecek ve MEB tarafından 2018 yılında "Mutlu Çocuklar Güçlü Türkiye" sloganı ile geliştirilen 2023 Eğitim Vizyonu'nda okullar "çocukların değerine değer, mutluluğuna mutluluk katan, milli ve manevi erdemlerle birlikte yaşam becerilerini içselleştirdikleri ortamlar" olarak ele alınmıştır. Çocuğun ilgili yetenek

ve mizaçları doğrultusunda yaşam becerilerini kazandırmak amacıyla zorunlu derslerin ders saatleri ve çeşitlerini azaltarak derinleşme, kişileştirme ve uygulamaya zaman ayrılacak atölyeler kurulması planlandığı belirtilmiştir (MEB, 2018b).

Ulusal alanda ilk defa belirtilen yaşam becerilerinin ele alındığı 2004-2005 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda belirtilen yaşam becerileri uluslararası alanyazına dayalı olarak belirlenmiştir. Program amaçlarında da belirtildiği üzere UNESCO ve UNICEF gibi kuruluşların bireye kazandırmak istedikleri özellikler ve çeşitli ülkelerdeki eğitim süreçleri örnek alınarak oluşturulmuştur. Bu durumu Mızıkacı ve Gözütok (2013, s. 244) hayat bilgisi öğretim programının program uzmanları tarafından yazılmaması ve Türkiye'ye benzeyen ve benzemeyen ülke programlarından yararlanılmasını; programın aceleye getirilmesi, öğretmenlere yeterince tanıtılmaması ve pilot uygulama sonuçları alınmadan ders kitaplarının yazılması açılarından eleştirmektedir.

2015 ve 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programları Avrupa Yeterlilik Çerçevesi'ne göre hazırlanan Türkiye Yeterlilik Çerçevesi temel alınarak hazırlandığı belirtilmektedir (MEB, 2018a). Bu bağlamda hayat bilgisi öğretim programının ulusal alanda ihtiyaç analizi yapılmadığı söylenebilir. Ayrıca uluslararası kuruluşlar ve Herkes İçin Eğitim Dünya Konferansı'nda (UNESCO, 1990) belirtildiği üzere eğitim programlarının başarıya ulaşmasının yolu, temel eğitim kapsamında öncelikle ulusal ihtiyaçlara göre hazırlanması gerekmektedir. Bu kapsamda hayat bilgisi öğretim programında belirtilen yaşam becerilerinin neler olması gerektiği ile ilgili eğitim tarafları olarak veli, sınıf öğretmeni ve hayat bilgisi uzmanlarının görüşlerinin alınmasının hayat bilgisi öğretim programı için önemli olduğu görülmektedir.

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırma konusuyla ilişkili yurtiçinde ve yurtdışında yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar

Temel yaşam becerileri ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde psikoloji, özel eğitim, öğretmen eğitimi, fen bilimleri gibi farklı bilim alanları tarafından farklı yaş ve sınıf düzeylerinde araştırmalar yürütüldüğü görülmektedir. Öğretim programları bağlamında 2018 ve sonrasında araştırmaların daha yoğun olduğu görülmektedir. Özellikle 2018 Fen Bilgisi Öğretim Programı'na yaşam becerilerinin alınması ile araştırmalar o alanda yoğunlaşmıştır. Bazı çalışmalarda yaşam becerileri birlikte değerlendirilirken bazı çalışmalarda da tek bir yaşam becerisine odaklanılmıştır. Yaşam becerilerini fen bilimlerine göre hayat bilgisi bağlamında inceleyen çalışmalar sınırlı sayıdadır. Burada öncelikle yaşam becerilerini hayat bilgisi dersi bağlamında inceleyen araştırmalar ele alınmış daha sonra da diğer disiplinlerde yapılan çalışmalar gözden geçirilmiştir.

Bastık (2019) “Hayat bilgisi dersinde yaşam becerilerinin kazandırılmasına yönelik öğretmen görüşleri” adlı araştırmasını karma araştırma yöntemi ile gerçekleştirmiştir. Araştırmanın nicel boyutu tarama modeli, nitel boyutu da durum çalışması modeli ile desenlenmiştir. Araştırmanın nicel verileri için Gaziantep ili Nizip ilçesinde görev yapan sınıf 261, nitel verileri için de 30 sınıf öğretmenine ulaşılmıştır. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen “Yaşam Becerileri Ölçeği” anketi ve “Öğretmen Görüşme Formu” ile toplanmıştır. Araştırmanın nicel verilerinin analizinde betimsel ve çıkarımsal istatistikler yapılmış ve nitel veriler ise betimsel analiz ile yüzde ve frekans analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerine göre yaşam becerilerinin

kazandırılmasında hayat bilgisi dersinin beceri eğitiminde etkili olduğunu düşünen öğretmenler programın eksik ve yetersiz olduğu görüşünü de belirtmektedir. Ayrıca programın yaşam becerileri kazandırmak için etkili olmadığını düşünen öğretmenler; müfredatın beceri eğitimine etkisi olmadığını, etkinliklerin öğrencilerin seviyesine uygun olmadığını, etkinliklerin öğrencilerin hayatlarıyla uyuşmadığını ve teorikte kaldığını, kitaplarda eksikliklerin olduğunu açıklamaktadır.

Kılıç'ın (2015); hayat bilgisi dersinde öğrencilerin yaşam becerilerinden “özyönetim becerileri”nin geliştirilmesinde etkin öğrenme uygulamalarının etkisini belirlemek amacıyla yaptığı araştırmada, karma modelden gömülü yarı deneysel desen kullanmıştır. Araştırmanın verileri Eskişehir ilindeki bir ilkokulun üçüncü sınıfında öğrenim gören öğrenciler, sınıf öğretmeni ve öğrenci velilerinden elde edilmiştir. Araştırmanın verileri öz-yönetim becerileri ölçeği, görüşme, açık uçlu sorudan oluşan anket formu, gözlem, ders planları, öğrenme materyalleri ve öğrenci ürünleri, yapılandırılmış öğrenci günlükleri, ses kayıtları ve araştırmacı günlüğü ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda etkin öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak yürütülen hayat bilgisi dersinde, öğrenciler öz-yönetim becerilerinden etik davranma, kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme, duygu yönetimi, sorumluluk, liderlik, eğlenme, öğrenmeyi öğrenme, amaç belirleme, kariyer planlama, sorumluluk, zamanı ve mekânı doğru algılama, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması ve farklılıklara saygı duyma becerilerinin geliştirdiği görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin dersi daha eğlenceli buldukları ve öğrendiklerini günlük hayatta da kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Topçu-Bilir (2019) yaşam becerileri programının beş yaş çocuklarının yaşam becerileri, benlik algıları ve sosyal duygusal uyum düzeylerine etkisini incelemeyi amaçladığı araştırmasını öntest, sontest ve izleme testli kontrol gruplu yarı deneysel model ile gerçekleştirmiştir. Araştırmanın verileri Düzce’de bir anaokulunda öğrenim gören beş yaşındaki toplam 41 çocuk ile yürütülmüştür. Araştırmanın verileri, “Erken Çocukluk Yaşam Becerileri Ölçeği”, “Demoulin Çocuklar İçin Benlik Algı Testi” ve “Marmara Sosyal Duygusal Uyum Ölçeği” 5 yaş formu ile toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel ve çıkarımsal istatistik kullanılmıştır. Araştırma sonucunda deney grubundaki çocuklara uygulanan yaşam becerileri programının beş yaş çocuklarının yaşam becerileri, benlik algı ve sosyal duygusal uyum düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık yarattığı tespit edilmiştir.

Türköz'ün (2019) fen bilgisi öğretmen adaylarının bazı sosyo-bilimsel konulara ilişkin kararlarının, gerekçelerinin ve yazılı argüman kalitelerini incelediği araştırmasında; nitel araştırma desenlerinden durum çalışması desenini kullanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını amaçlı örnekleme yöntemine göre belirlenmiş ve bir devlet üniversitesinin 3. sınıfında öğrenim gören, 26 fen bilgisi öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri medya-sosyal medya soru formu, gebelikte şeker yüklemesi, çiğ/açık süt ve işlenmiş/kapalı süt, nükleer enerji santrali sosyo-bilimsel konulara yönelik yazılı argümanlar, öğretmen adayı günlükleri, araştırmacı alan notları ve yarı yapılandırılmış odak grup görüşmeleri yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın verileri betimsel, içerik ve sürekli karşılaştırmalı analiz tekniklerine göre analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, fen bilgisi öğretmen adaylarının zamanlarının önemli kısmını daha çok bilgi edinme ve iletişim amaçlı medya-sosyal medya araçlarını kullanarak geçirdikleri görülmüştür. Ayrıca uygulama sonrasında öğretmen adaylarının bir kısmının sosyo-bilimsel konuları desteklemedikleri ancak sosyo-bilimsel konularla ilgili farkındalıklarının arttığı; karar verme, hipotez kurma, tartışma, analitik düşünme gibi bilimsel süreç becerilerinin ve yaşam becerilerinin geliştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kanyılmaz'ın (2018) sınıf öğretmenlerinin üç ve dördüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programında yer alan yaşam becerilerinin öğrencilere kazandırılmasına yönelik görüşlerini belirlediği ve bu becerilerin analitik düşünme becerisini geliştirmeye yönelik sınıf içi uygulamalarını incelediği araştırmasının ilk basamağında nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji deseni, ikinci basamağında çoklu durum deseni kullanmıştır. Araştırma ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenen Kocaeli'nin farklı ilçelerinde görev yapan farklı 7 ilkokulda bulunan 9 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Veriler öğretmenlerle yapılan görüşmeler ve sınıf içi gözlemlerle toplanmıştır. Görüşmeler içerik analiziyle çözümlenirken, sınıf içinde yapılan gözlemler için gözlem formu yoluyla analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda; öğretmenlerin çoğu fen bilimleri dersi öğretim programında yer alan yaşam becerilerinin önemli olduğunu ve kapsamının yeterli olduğunu belirtmiştir. Ayrıca bu becerilerin geliştirilebilmesi için çoğunlukla öğrenci merkezli yöntem ve tekniklerden yararlandıklarını ve gözlemler, yazılı sınavlar, ders içindeki davranışlar ve proje çalışmaları aracılığıyla bu becerilerdeki gelişimi izlediklerini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte; ailelerin ve okul idaresinin bu becerilerin geliştirilmesi üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Sınıf içi uygulamalarında öğrencileri üst düzey düşünmeye itecek sınıf içi uygulamaların

sınırlı kaldığı, daha çok bilgi, kavrama gibi daha alt düzey zihinsel becerilere yönelik sınıf içi uygulamaların kullanıldığı tespit edilmiştir.

Özdemir'in 2015 yılında fen bilimleri öğretmenlerinin yaşam becerileri hakkındaki görüşlerini incelemek amacıyla yaptığı araştırmada; , nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yöntemini kullanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını Burdur'da görev yapmakta olan 13 kadın, 13 erkek olmak üzere toplam 26 fen bilimleri öğretmeni oluşturmakta olup veriler görüşme yoluyla toplamıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; bazı fen bilimleri öğretmenleri yaşam becerilerini, fen okuryazarlığı kavramı ile özdeşleştirirken, bazıları da günlük yaşamı kolaylaştıran, hayatın getirdiği sorunlarla başa çıkmayı sağlayan, kişilerin kendi bireysel dünyasında veya sosyal yaşamında başarılı olmalarını sağlayan beceriler olarak algılamaktadır.

Deveci, Konuş ve Aydın (2018) Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımları yaşam becerileri (karar verme, analitik düşünme, takım çalışması, yaratıcı düşünme, iletişim, girişimcilik) açısından ele aldıkları araştırmalarında doküman incelemesi yöntemi kullanılmışlardır. Araştırmanın verilerini toplamak için 2018 yılı Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlar incelenmiş ve bu kazanımlar üzerinden betimsel analiz yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programında gerek sınıf düzeylerine gerekse konu alanlarına göre en fazla iletişim kurma, karar verme ve analitik düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik kazanımlara yer verildiği; girişimcilik, takım çalışması ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik kazanımların ise diğer yaşam becerilerine göre daha az sayıda olduğu görülmüştür. Öğrenme alanlarına göre yaşam becerilerini geliştirmeye yönelik kazanımlar en fazla "Fiziksel Olaylar" ve "Canlılar ve Yaşam" öğrenme alanlarında görülürken; sınıf düzeylerine göre yaşam becerilerini geliştirmeye yönelik kazanımlar en fazla yedinci sınıf en az ise üçüncü sınıf düzeyinde yer almaktadır.

Kurtdede-Fidan ve Aydoğdu (2018) sınıf ve fen bilimleri öğretmenlerinin yaşam becerileri ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmalarını fenomenolojik desene göre yürütmüşlerdir. Araştırmanın çalışma grubu 12 sınıf öğretmeni ve 12 fen bilgisi öğretmeninden oluşmaktadır. Veriler, dörder kişilik odak grup görüşmeleri yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmenler yaşam becerileri edinme sürecinde önemli bir rol oynamakta; fen derslerinin yaşam becerilerini öğretmek için önemli bir ortam sunmaktadır. Ayrıca öğretmenler ebeveynler, okul, eğitim programı, eğitim sistemi, okul

yönetimi ve toplumla ilgili sorunlardan dolayı yaşam becerilerini öğretmede zorluklar yaşamaktadır.

Erduran-Avcı ve Kamer (2018) fen bilgisi öğretmenlerinin yaşam becerilerini nasıl algıladıklarını ve fen bilimleri öğretim programında yer alan yaşam becerileri ilgili düşüncelerini inceledikleri araştırmada durum çalışması desenini kullanılmışlardır. Araştırmanın verileri, Burdur il merkezinde çalışan 26 fen bilgisi öğretmeni ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda fen bilgisi öğretmenlerinin yaşam becerilerinin her birey için gerekli olduğuna inandığı, ancak Fen Bilimleri Öğretim Programı'na göre değerlendirildiğinde, yaşam becerilerini günlük yaşama bağlamaya yönelik farkındalığın düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin çoğunun, yaşam becerilerini yalnızca fen bilimlerine özgü olarak ele aldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Yücel tarafından 2018'de yapılan sınıf öğretmenlerinin fen bilimleri dersi öğretim programında yer alan yaşam becerilerinin ilkökul öğrencilerine kazandırılmasına yönelik görüşlerinin ele aldığı araştırmada fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenen dokuz sınıf öğretmeninden, birebir görüşmeler aracılığıyla toplanan veriler, içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğu, fen dersinin, yaşam becerilerinin gelişimine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Bu becerilerin geliştirilebilmesi için çoğunlukla öğrenci merkezli yöntem ve tekniklerin kullanıldığı ve gözlemler, yazılı sınavlar, ders içindeki davranışlar ve proje çalışmaları aracılığıyla bu becerilerdeki gelişimin izlendiği görülmüştür. Ayrıca öğretmenler; ailelerin ve okul idaresinin bu becerilerin geliştirilmesi üzerinde etkili olduğunu ve fen bilimleri dersinin yaşam becerilerinin gelişimine katkısını artırmak için yaş grubuna uygun çeşitli öğretim materyalleri ve etkinliklerinin hazırlanması ve hizmetiçi eğitimlerin faydalı olacağı düşünmektedir.

Taştan-Akdağ'ın (2017) STEM (Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik) uygulamalarının fen bilgisi öğretim programına entegrasyonunun öğrencilerin akademik başarı, bilimsel süreç ve yaşam becerileri üzerine etkisini incelediği araştırmada deneysel karma desen yöntemini kullanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını Samsun ilindeki bir ortaokulun 7. sınıfında öğrenim gören 28 öğrenci oluşturmaktadır. Nicel veriler bilgi testi, bilimsel süreç becerileri testi ve mühendislik bilgi testi, öğrenci tasarım formu, grup kılavuzları ve araştırmacı grup süreç izleme formu; nitel verileri ise öğrenci görüşleri, öğrenci günlükleri ve araştırmacı gözlemleri yoluyla toplanmıştır. Araştırmada nicel veriler

betimsel ve çıkarımsal istatistikler ile nitel veriler ise içerik analizi yoluyla analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, STEM'in öğretim programına entegrasyonu ile yürütülen sürecin öğrencilerin akademik başarılarını, bilimsel süreç becerilerini ve mühendislik bilgi düzeylerini arttırdığı, Fen-Mühendislik-Teknoloji kavramları arasındaki ilişkiyi ortaya koyarken mühendislik için fenin önemini ifade edebildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerin işbirliği, organizasyon, fikirlere saygı gibi yaşam becerilerinin arttığı belirlenmiştir. Öğrenciler, STEM uygulamalarını yaparak yaşayarak öğrenme bağlamında yararlı ve eğlenceli görmektedir. STEM uygulama süreçlerinin öğrencilerin motivasyonlarını, öğrenme ve öğrendiklerini uygulayarak bir şeyler üretme isteklerini arttırdığı tespit edilmiştir. STEM uygulamaların, öğrencilerde öğrenme, disiplinler arası bilgi transferi, bilgiyi kullanma, tasarlama ve ürün oluşturma gibi önemli özellikleri geliştirebileceği ve programın uygulamasında öğretmeninde önemli rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kutsal tarafında 2018 yılında yapılan “Yaşam Becerileri Psikoeğitim Programının, Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Yaşam Becerilerine Ve Problem Davranışlarına Etkisi” adlı araştırmada; öntest, sontest, izleme kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanmıştır. Araştırmanın katılımcıları, Ankara Altındağ ilçesindeki bir mesleki ve teknik Anadolu lisesinin 11.sınıfında öğrenim gören 32 kız öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmanın nicel verileri “Yaşam Becerileri Ölçeği” ile “Davranış Problemleri Ölçeği” yoluyla, nitel veriler ise “Yaşam Becerileri Psikoeğitim Programı Değerlendirme Formu” ve “Öğretmen Gözlem Formu” ile toplanmıştır. Nicel verilerin analizinde ANOVA yapılırken nitel verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, deney grubundaki öğrencilerin Yaşam Becerileri Ölçeği ve Davranış Problemleri Ölçeği'nden aldıkları ön test ve son test puanlarında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Yaşam Becerileri Psikoeğitim Programı'nın, deney grubundaki öğrencilerin yaşam becerilerinin artmasında ve problem davranışların azalmasında etkili olduğu ve bu etkinin izleme testleri sonucuna göre dört buçuk ay sonra da devam ettiği belirlenmiştir. Ayrıca Yaşam Becerileri Psikoeğitim Programı'nın öğrencilerin yaşam becerilerinin artmasında ve problem davranışlarının azalmasında olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Altınok-Kalkan (2018) ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin sahip oldukları yaşam becerileri ve okul güvenlik algıları arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında tarama modelini kullanmıştır. Araştırma, Ordu ilindeki ortaokullarda öğrenim gören 894 öğrenci ile

gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri “Kişisel Bilgi Formu”, “Yaşam Becerileri Ölçeği” ve “Okul İklimi Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda; yaşam becerileri ve okul güvenliği arasında anlamlı ilişki olduğu ve yaşam becerilerinin, okul güvenliğini anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerin yaşam becerileri ve okul güvenliği algısının cinsiyete ve sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirlenmiştir.

Sefer ve Akfırat’ın (2009) yaratıcı drama yöntemi kullanarak yaşam becerileri konusunda farkındalık yaratmak amacıyla yaptıkları araştırma, İstanbul’da bir ortaokulun 8. sınıfında okuyan 15 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri görüşme yoluyla toplanmış ve içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Ulaşılan sonuçlara göre, yaşam becerilerinin kazandırılmasında yöntem olarak yaratıcı dramanın kullanılması katılımcıların öğrenmeleri üzerinde olumlu etki yapmakta, katılımcıların kendilerini rahat ifade edebilecekleri bir ortam yaratmasından dolayı motivasyonlarını artırmakta ve öğrenmelerini kolaylaştırmaktadır. Bununla birlikte yöntemin, katılımcıların kişisel gelişimleri açısından önemli olan yaşam becerilerini ve buna bağlı olarak kişisel özelliklerini tanımalarına olanak tanıdığı, özellikle bu yönde katılımcılarda farkındalık yarattığı tespit edilmiştir.

Dördüncü sınıfa devam eden öğrencilere iletişim, kendini tanıma, özgüven, hayır diyebilme ve problem çözme becerileri kazandırmayı hedefleyen bir program uygulamak amacıyla yapılan araştırmada, deneysel araştırma modeli kullanılmıştır. Gölcük’te bir ilkokulda 247 öğrenciye beş oturum öğrenci yaşam becerileri eğitim programı uygulanmıştır. Kazandırılacak becerileri incelemek için “Yaşam Becerileri Değerlendirme Formu” kullanılmış; öğretmenler ve öğrencilerin aileleri ile görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; uygulanan programın hedeflenen becerileri kazandırmada etkili olduğu görülmüştür (Akfırat & Kezer, 2016).

Özmete 2008 yılında gençlere yönelik kişisel gelişim, sağlık, aile yaşamı, tüketici eğitimi, finansal planlama ve kariyer planlama yaşam becerilerini belirlemek için bir ölçek geliştirme çalışması yürütmüştür. Araştırmanın verileri, lise birinci sınıfta öğrenim gören 121 öğrenci ile görüşülerek elde edilmiştir.

Bolat ve Balaman’ın (2017) Yaşam Becerileri Ölçeği (YBÖ) geliştirmek için yaptıkları araştırmada; çalışma grubunu Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesinde farklı sınıf düzeylerinde öğrenim gören 493 lisans öğrencisi oluşturmuştur. Çalışma grubundan elde edilen verilerle 30 maddeden oluşan ölçeğin son halinin faktör analizi için açımlayıcı faktör analizi yapılmış ve ölçeğin beş faktörden oluştuğu anlaşılmıştır. Ölçeğin tamamının

Cronbach's Alpha içtutarlılık katsayısı ise. 90 olarak bulunmuştur. Yapılan doğrulayıcı faktör analizine göre ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Girmen'nin (2012) Eskişehir yöresi, geleneksel çocuk oyunlarının niteliklerini ortaya koymak ve çocuklara yaşam becerileri kazandırmadaki işlevini incelemek amacıyla yaptığı araştırmada, kültür analizi desenini kullanmıştır. Araştırmanın verileri görüşme yoluyla toplanmıştır. Araştırmada geleneksel çocuk oyunlarının, çocuklar tarafından oynanması hem somut olmayan kültürel mirası tanımalarına ve sahip çıkmalarına olanak sağlarken hem de ilköğretim programlarının hedeflediği yaşam becerilerini edinmelerine önemli bir destek sağladığı sonucuna ulaşmıştır.

Özbay'ın (2018) "Pozitif Genç Gelişimi Temelli Sınıf Rehberliği Programı'nın ilkökul öğrencilerinin yaşam becerilerine etkisi" başlıklı araştırmasında karma gömülü desen kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ili Yenimahalle ilçesinde bir devlet okulunda öğrenim gören dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Deney grubunda 21, kontrol grubunda ise 20 öğrenciden bulunmaktadır. Araştırmada nicel veriler "Yaşam Becerileri Ölçeği" yoluyla; nitel veriler ise oturum değerlendirme formu, öğrenci görüşme formu, ebeveyn gözlem formu, öğretmen gözlem formu ve ebeveyn odak grup görüşmesi ile toplanmıştır. Araştırma sonunda deney grubundaki öğrencilerin "Yaşam Becerileri Ölçeği"nden aldıkları öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Uygulanan eğitim programı deney grubuna katılan öğrencilerin ilişki bağlamında farklılıkları yönetme, çatışma çözme, işbirliği yapma, sosyal beceriler ve iletişim becerileri; sosyal ilgi bağlamında başkalarıyla ilgilenme, empati, paylaşma ve besleyici ilişkiler boyutuna ait yaşam becerilerinde artış sağladığını göstermiştir. Ayrıca deney grubundaki öğrencilerin sontest ve izleme testi ölçümleri arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte deney grubuna verilen eğitimin uygulamadan bir ay sonra da etkisinin devam ettiği görülmüştür. Ayrıca deney grubuna uygulanan Yaşam Becerileri Eğitim Programı'nın öğrencilerin yaşam becerilerine dönük olumlu etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ümmet ve Demirci'nin (2017) yaşam becerileri eğitimi kapsamında yürütülen grupla psikolojik danışmanın ortaokul öğrencilerinin iyi oluş düzeylerini artırmada etkisini inceledikleri araştırmada; öntest, sontest kontrol gruplu deneysel desen kullanmışlardır. Araştırmanın katılımcıları Kocaeli ili Gebze ilçesinde bir ortaokulda öğrenim gören 24 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veriler "Ergenler İçin Beş Boyutlu İyi Oluş Ölçeği" yoluyla toplanmıştır. Yaşam becerileri eğitimi kapsamında yürütülen grupla psikolojik

danışma uygulamasının, ortaokul öğrencilerin iyi oluş düzeylerini artırmada etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kaya'nın 2016 yılında Yaşam Becerileri Programı'nın anaokuluna devam eden 4 yaş çocukların problem davranışlarına ve sosyal becerilerine etkisini incelediği araştırmasında; öntest, sontest ve izleme testi kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Çalışma grubu; Konya'da bir anaokulunda öğrenim gören 4 yaş grubundaki toplam 62 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri, Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği ile toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre yaşam becerileri programının çocukların sosyal becerilerini, sosyal işbirliği, sosyal etkileşim ve sosyal bağımsızlık ve sosyal kabul becerileri puan ortalamalarını anlamlı düzeyde arttırdığı belirlenmiştir. Bununla birlikte yaşam becerileri programı uygulanan çocukların dışa yönelim problem davranış, içe yönelim problem davranış, antisosyal davranış ve benmerkezci davranış puan ortalamalarında anlamlı düzeyde düşüş yaşandığı görülmüştür. Uygulanan yaşam becerileri programının 4 yaş çocuklarının problem davranışlarını azaltmada ve sosyal becerilerini geliştirmede etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Göl- Güven'in 2019 yılında yaptığı "Lions Quest Yaşam Becerileri Programı'nın Okullarda Kullanımını Ve Programın Sınıf Ortamı Ve Öğrenci Davranışları İle Olan İlişkisi" başlıklı araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanmıştır. Çalışma grubunu programı farklı şekillerde uygulayan iki okulda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Bir okulda yıl içindeki program uygulamaları öğretmenlerin tercihinin bırakılırken, diğerinde program müfredatın içine yerleştirilerek haftalık bir ders saati şeklinde uygulanmıştır. Araştırmanın verileri, sınıf gözlemleri ve öğretmenlerle yapılan görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Sınıf gözlemleri için "Sınıf Ortamı Gözlem Ölçeği" ve "Öğrenci Davranışları Gözlem Ölçeği" kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda Lions Quest Yaşam Becerileri Programı ile sınıf ortamı ve olumlu öğrenci davranışları arasında olumlu yönde ilişki görülürken olumsuz öğrenci davranışları arasında bir ilişki bulunamamıştır. Okullar ayrı ayrı değerlendirildiğinde, okullar arasında anlamlı farka rastlanırken, öğrenci davranışlarında etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kasapoğlu ve Didin (2019); okulöncesi öğretmen adaylarının yaşam becerileri ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkisi ve yaşam becerilerinin psikolojik iyi oluşlarını yordamalarını ele aldıkları araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanmışlardır. Bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 391 okul öncesi öğretmene "Yaşam Becerileri Ölçeği" ve "Psikolojik İyi Oluş Ölçeği" uygulanmıştır. Araştırma sonucunda okul öncesi öğretmen adaylarının

psikolojik iyi oluş düzeylerinin nispeten yüksek olduğu ve en çok geliştirdikleri yaşam becerisinin iletişim ve kişilerarası ilişkiler olduğu görülmüştür. Ayrıca, yaşam becerileri ile psikolojik iyi oluş arasında orta düzeyde bir ilişki bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Göktürk- İnce (2014) tarafından Barışçıl Yaşam Becerileri Temalı Eğitim Programı'nın okul öncesi dönem çocuklarının sosyal uyum ve becerilerine etkisinin incelediği araştırmada öntest-sontest kontrol gruplu yarı deneysel model kullanılmıştır. Çalışma grubunu, 2013-2014 eğitim öğretim yılında, Malatya'da bir anaokulunda öğrenim gören 5 yaşındaki 50 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veriler "Kişisel Bilgi Formu", "Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeği" yoluyla toplanmıştır. Çocuklar ve ailelere ilişkin demografik bilgiler için frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda uygulanan eğitim programının okul öncesi dönem çocuklarının sosyal uyum ve becerileri üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Yaşam becerilerine yönelik ulusal düzeyde yapılan çalışmaların nitel yöntemler kullanılmakla birlikte sıklıkla nicel yöntemlerle gerçekleştirildiği görülmektedir. Delphi paneli ile yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışmalarda farklı disiplin alanlarında bir veya birkaç beceri üzerinde odaklanılmaktadır. Bunun yanı sıra yaşam becerileri konusunda öğretmen ve öğretmen adaylarının görüşlerini inceleyen araştırmalarda bulunmaktadır. Yapılan çalışmalar genel olarak yaşam becerilerinin bireylerin sosyo-duygusal becerilerinin gelişimine olumlu katkı sağladığını ve öğretmenlerin de öğrencilerin yaşam beceri kazanmalarını desteklediğini ortaya koymaktadır.

Yurtdışında Yapılan Çalışmalar

Brooks (1984) gelişimsel yaşam becerileri taksonomisi ve bu taksonomiye uygun ölçek geliştirmek amacıyla yaptığı araştırmada Delphi tekniği kullanmıştır. Delphi anketinde 191 uzmandan 73'ü birinci turu tamamlarken üçüncü turda bu sayı 43'e düşmüştür. Araştırmada 305 yaşam becerisi araştırma kapsamına alınmış ve bu yaşam becerileri sekiz kategoriye ayrılmıştır. Bu kategoriler; kariyer geliştirme becerileri, duygusal farkındalık becerileri, aile yaşama becerileri, fitness/sağlık bakım becerileri, kimlik geliştirme becerileri, kişilerarası iletişim becerileri, problem çözme/karar verme becerileri ve sosyal ilişkiler becerileridir. Ayrıca kategorilendirme için geliştirilen ölçekte 4-11 yaş, 11-18 yaş ve 18 yaş ve üzeri olarak üç farklı ölçek geliştirilmiştir.

Singapur ve Finlandiya’da ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin eğitim programının bir parçası olan temel yaşam becerilerine yönelik algılarını inceleyen Tan (2018), nitel araştırma yöntemini kullanmıştır. Bu kapsamda Singapur’da 3, Finlandiya’da 3 ilköğretim öğretmeniyle görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın verileri içerik analizine dayalı olarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre; her iki ülkede de öğretmenler yaşam becerilerinin önemine dikkat çekmektedir. Ayrıca okulların resmi olarak yaşam becerilerini kazanmasında sorumlu olduğunu; ancak ebeveynlerin ve evde eğitim alan öğrenciler için öğretmenlerin önemli olduğunu belirtilmektedir. Ayrıca yaşam becerileri ile ilgili olarak ülke kültürlerinin etkili olduğu ve farklı bakış açılarının olduğu görülmektedir.

Blum’un (1991) 18-30 yaş için yaşam becerileri ölçeği geliştirmek amacıyla yaptığı araştırmada; kişilerarası iletişim/insan ilişkileri becerileri, fiziksel uygunluk/sağlık bakım becerileri, problem çözme/karar verme becerileri ve kimlik geliştirme/yaşam amaçlı beceriler olarak dört alt kategori belirlemiştir. Araştırmanın verileri 718 üniversite öğrencisinden toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilere göre, ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Darden’in (1991) 13-20 yaş grubu için yaşam becerileri (LSDS-B) ölçeği geliştirmek amacıyla yaptığı araştırmada LSDS-B ölçeği genel yaşam becerileri kavramının kişilerarası iletişim/insan ilişkileri becerileri; problem çözme/karar verme becerileri; fiziksel uygunluk/sağlık bakım becerileri ve kimlik geliştirme/küresel yaşam becerileri dört alt faktörünü değerlendirmek üzere tasarlanmıştır. Araştırmanın verilerini toplamak amacıyla 166 kişiye ölçek uygulanmış ve LSDS-B ölçeğinin geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Weiss, Bolter ve Kipp (2014) tarafından yapılan yaşam becerileri ölçeği geliştirme araştırmasında diğerlerine saygılı olmak, duygu yönetimi, amaçlarını belirleme, çatışma çözme, sağlıklı tercihler yapma, farklılıklara saygı gösterme, başkalarına yardım etme, başkalarından yardım almak, tanışma ve tebrik etme ve geleceği planlama becerileri belirlenmiştir. Uzman görüşlerinden sonra ölçek 90 maddelik olarak 10-16 yaşlarında 19 öğrenciye pilot olarak uygulanmıştır. Daha sonra 10-18 yaşlarındaki 553 bireye uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi için ise 303 öğrenciye uygulanmıştır. Yapılan geçerlilik ve güvenirlik çalışmasında ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Cronin ve Allen 2017’de spor yoluyla yaşam becerileri öğretimi kapsamında yaşam becerileri ölçeği geliştirme çalışması yürütmüşlerdir. Ölçeğin faktör yapısında; takım

çalışması, amaçlarını belirleme, zaman yönetimi, duygusal beceriler, sosyal beceriler, liderlik ve problem çözme ve karar verme boyutları ortaya çıkmıştır.

Young, Kelley ve Denny'nin (1997) Çağdaş Sağlık Serisi'nden Benim Becerilerim modülünün 6. sınıf öğrencilerinin benlik saygısı, sağlık (uyuşturucu) tutumları ve davranışlara etkisini incelemek amacıyla yaptıkları araştırmada, kontrol gruplu desen kullanılmıştır. Araştırmanın verileri Hare Benlik Saygısı Ölçeği ile Arkansas'taki bir okulda öğrenim gören 328 öğrenciden toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilere göre, sağlık serisinin öğrencilerin yaşam becerileri üzerinde anlamlı etki oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Wurdinger ve Qureshi tarafından 2015 yılında proje tabanlı öğrenme yoluyla yaşam becerilerini geliştirmek amacıyla yapılan araştırmada, çalışma grubunu proje tabanlı öğrenme dersine kayıtlı olan lisansüstü öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada 35 soruluk yaşam becerileri ölçeği öntest-sontest olarak kullanılmış ve 3 öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilere göre, zaman yönetimi, işbirliği ve iş etiği açısından anlamlı fark olmadığı; sorumluluk, problem çözme, kişisel yönlendirme, iletişim ve yaratıcılık konularında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, ortalama olarak tüm yaşam becerilerinde artış olduğu görülmüştür. Görüşmelerde ise proje tabanlı öğrenmenin öğrencilerin yaşam becerilerini geliştirildiği görülmüştür.

Kazemi, Momeni ve Abolghasemi'nin (2014) yaşam becerisi eğitiminin diskalkulili öğrencilerin öz saygısı ve iletişim becerileri üzerindeki etkililiği incelemek amacıyla yaptıkları araştırmada, öntest-sontest ve kontrol gruplu yarı deneysel model kullanmışlardır. “Matematik Testi”, “Benlik Saygısı Ölçeği” ve “Sosyal Gelişim Anketi” yoluyla öğrenme güçlüğü olan ilkokul öğrencileri arasından seçilen 20 deney, 20 kontrol grubu olmak üzere 40 öğrenciden toplamıştır. Araştırma sonucunda, yaşam becerileri eğitiminin özgüven ve iletişim becerilerini arttırmada önemli olduğu ve deney grubundaki öğrencilerin özgüven ve iletişim becerileri kontrol grubundaki öğrencilere göre anlamlı bir artış gösterdiği görülmüştür. Ayrıca yaşam becerileri eğitiminin; benlik saygısı ve iletişim becerilerini arttırmada etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Meyer'in (2015) proje tabanlı eğitim verilen okullara giden öğrencilerin yaşam becerileri konusundaki algılarını incelemek amacıyla yaptığı araştırmada, çalışma grubunu Minnesota'daki proje tabanlı eğitim veren 2 okuldan 6-12 sınıflarda eğitim gören 275 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, anket, yarı yapılandırılmış görüşmeler ve odak grup görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Sonuçlara göre bireylerin zaman yönetimi,

işbirliği, iletişim ve öz-yönetim becerilerini en gelişmiş beceriler olarak algıladıkları görülmüştür. Nicel sonuçlara göre ise bir akademik yıl içerisinde sorumluluk, problem çözme, kendine yönlendirme ve iş ahlakı en gelişmiş beceriler arasında yer almaktadır. Ayrıca öğrencilerin yaşam becerileri hakkındaki algılarının olumlu olduğunu ve proje tabanlı öğrenmenin, iletişim, işbirliği, problem çözme, sorumluluk ve zaman yönetimi de dâhil olmak üzere çoklu yaşam becerileri geliştirmelerine yardımcı olduğunu göstermektedir.

Prakash ve Devi (2015), lisans öğrencilerinin yaşam beceri düzeylerini incelemek amacıyla yaptıkları araştırmada, duygusal yaşam becerileri olarak stresle baş etme, empati, kişilerarası ilişki ve duygularla başa çıkma ve bilişsel yaşam becerileri olarak kendini tanıma, eleştirel düşünme, karar verme, etkili iletişim, yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerini incelenmişlerdir. Araştırmanın verileri, özel ve devlet okulunda öğrenim gören 100 öğrenciden kişisel bilgi formu ve yaşam becerileri ölçeği yoluyla toplanmıştır. Araştırmada ulaşılan sonuçlara göre; lisans öğrencileri arasındaki yaşam becerileri seviyesinin orta düzeyde olduğu, çalışma süresi, eğitim ortamı, yaşadığı yer, herhangi beceri kursuna katılıp katılmaması durumunun anlamlı fark oluştururken; cinsiyet ve yönetim şeklinin etkilemediği görülmüştür.

Irusa (2014) Kenya Dagoretti ilçesindeki devlet okullarında yaşam becerileri eğitiminin uygulanmasını etkileyen okul temelli faktörleri incelemek amacıyla yaptığı araştırmada, tanımlayıcı araştırma tasarımı yöntemini kullanmıştır. Araştırmanın katılımcıları, Dagoretti bölgesindeki devlet okullarında görev yapan 20 öğretmen ve 300 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veriler; anketler ve odak grup görüşmeleri yoluyla toplanmıştır. Araştırmada içeriğin yetersiz olması nedeniyle yaşam becerileri eğitim programının uygulamadan etkilendiğine, öğretim ve öğrenim kaynaklarının yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin genel olarak tartışmalar ve hikaye anlatımını tercih ettiği ve öğrencilerin yaşam becerileri eğitimine karşı olumlu tutumları olduğu belirlenmiştir.

Nagler ve Lobo (2018), Hindistan'da, Salaam Bombay Vakfı tarafından, Mumbai okullarında sigara kullanımını önlemek için uygulanan yaşam becerileri eğitimi programının etkilerini ortaya koymak için yaptıkları araştırmada; programın uygulandığı ve uygulanmadığı okullarda öğrenim gören 8. ve 9. sınıf öğrencilerinin (13-15 yaş) deneyimlerini ve algılarını karşılaştırmışlardır. Araştırmada 10'ar kişilik gruplardan oluşan toplam 80 öğrenci ile odak grup görüşmeleri yapılmış ve veriler tematik olarak analiz edilmiştir. Araştırmada programın uygulandığı okullardaki öğrencilerin gelecek ile ilgili

iyimser olduğu ve sigara kullanımına yönelik reddedici tutum sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Dinah-Chebii'nin (2014) okul öncesinde uygulanan yaşam becerileri eğitimi programının tanıtımı ve uygulanmasını etkileyen faktörlerin belirlenmesi ile ilgili yaptığı araştırmada; betimsel tarama araştırma yöntemi kullanmıştır. Kenya'da Kericho ilçesinin Ainamoi bölgesinde amaçlı örneklem yolu ile 47 okul öncesi öğretmenine anket uygulanmıştır. Ayrıca Kenya Eğitim Bakanlığı'na bağılı yaşam becerileri programından sorumlu iki eğitim programcısı ile görüşölmüştür. Araştırmada veriler doküman analizi, görüşme ve anketler yoluyla toplanmıştır. Verilerin betimsel olarak analiz edilip frekans, aritmetik ortalama ve yüzde değerleri incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre programın uygulama öncesinde ihtiyaç analizi yapılmadığı ve pilot uygulama yapılmadığı; ancak amaçlarının açık olduğu ve öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verdiği belirtilmiştir. Bununla birlikte öğretmenler uygulamaya yönelik olumlu bir tutuma sahip olsa da öğretmenlerin %83 program geliştirme sürecine dahil olmadığını ve %38,3'ünün kendi kendini geliştirme kursları yoluyla programı öğrendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte okul müdürlerinin büyük bir kısmı yaşam becerilerinin uygulanmasını destekledikleri; ancak yeterli öğrenme kaynaklarının bulunmadığı belirtmektedir.

Kenya'daki Kakamega İlçesi'nin Lurambi Bölgesi'nde ilköğretim okullarında yaşam becerileri öğretiminde kullanılan öğretme ve öğrenme kaynaklarının yeterli olup olmadığını, uygulama sırasında öğretmenleri nelerin etkilediğini, öğretmenlerin ve öğrencilerin yaşam becerilerine yönelik tutumlarını, uygulama sırasında topluluğun etkilediği faktörleri ve becerilerin ne ölçüde öğretilceğini belirlemeyi amaçlanan bir araştırmada betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veriler 10 ilköğretim okulunda görev yapan tüm başöğretmenler, 30 yaşam becerileri öğretmeni ve 90 öğrenciyle görüşme yoluyla toplanmıştır. Veriler betimsel ve çıkarımsal istatistik yoluyla analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda; ders kitaplarının yetersiz olmasına rağmen ders kitapları, tebeşir ve tahtanın yaşam becerileri kazandırmak için yeterli olduğu belirtilmektedir. Ayrıca öğrencilerin ve öğretmenlerin büyük bir kısmı yaşam becerileri dersini sevmediklerini açıklamaktadır. Öğretmenler, asıl sebep olarak diğer öğretim derslerinin yüklerinin fazla olmasını vurgulayarak yaşam becerilerini nadiren öğrettiklerini ifade etmişlerdir. Hiçbiri yaşam becerileri öğretim programının geliştirilmesinde yer almamış ve nasıl öğretilceği konusunda çok az kişinin eğitim aldığı görölmüştür. Başöğretmenler ise devletten çok az

yardım aldıklarını ve bir konu olarak yaşam becerilerinin toplum içinde popüler olmadığını açıklamışlardır (Roselyne, 2014).

Gatumu ve Kathuri (2018); Kenya Okul Öncesi eğitim sisteminin en yeni programlarından biri olarak kabul edilen Yaşam Becerileri Programı, Embu West kentindeki okul öncesi çocukların yaşamları üzerindeki etkisini belirlemek için yaptıkları araştırmada; 39 öğrenci, 43 okul öncesi öğretmen ve 31 ebeveyninden veri toplanmıştır. Veriler; anket, görüşmeler, gözlemler ve doküman incelemesi yoluyla toplanmış ve içerik analizi yoluyla analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda; öğretmenler ve ebeveynlerin, çocukların büyümeleri, gelişmeleri ve hayatta kalmaları ile ilgili becerileri edinmelerini sağlayan Yaşam Becerileri Programı'nı destekledikleri görülmüştür. Ayrıca yaşam becerileri ve akademik performans arasında da bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yurt dışında yaşam becerileri ile ilgili araştırmalar incelendiğinde bunların daha çok ölçek geliştirme veya uygulanan bir programın sonuçlarını değerlendirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Genel olarak da ölçülen veya kazandırılması amaçlanan beceriler yaşlara, çevreye ve okulun özelliklerine göre değişkenlik göstermektedir. Bu durum yaşam becerilerinin farklı ülkelerde/ortamlarda farklı ihtiyaçlara dayalı olarak uygulandığını göstermektedir.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, katılımcılar, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve veri analizine ilişkin ayrıntılı açıklamalar yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

İlkokul düzeyinde öğrencilere kazandırılması gerekli temel yaşam becerilerini hayat bilgisi dersi bağlamında analiz etmek amacıyla yapılan bu çalışmanın alt amaçlarına uygun olarak nitel ve nicel yaklaşımlar benimsenmiştir. Araştırmanın birinci alt problemi “2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nın temel yaşam becerilerinin kazanımlara göre dağılımı nasıldır?”, üçüncü alt problemi “Uzlaşmaya varılan temel yaşam becerileri ile 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nda yer alan beceriler arasında benzerlik var mıdır?” dördüncü alt problemi “Delphi paneline katılan üç ve dördüncü sınıf öğretmenleri ile velilerinin Delphi panelleri ile belirlenen temel yaşam becerilerinin hayat bilgisi dersinde kazandırılabilmesine yönelik görüşleri nasıldır? Öğretmenler ile velilerin görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?” ile beşinci alt problem olan “2018-2019 öğretim yılında uygulanan Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nın kazanımlarının öğretmen görüşlerine göre amacına ulaşma düzeyi nedir?” sorularını cevaplamak için tarama modeli kullanılmıştır. Tarama araştırma modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımı olup araştırma konusu kendi koşulları içinde ve var olan şekliyle müdahale edilmeden ortaya konur (Karasar, 2011, s. 77; Sönmez & Alacapınar, 2013, s. 48). Tarama araştırmalarında bir evren içinden seçilen bir örneklem üzerinde yapılan çalışmalar yoluyla evren genelindeki eğilim, tutum veya görüşler nicel ve sayısal olarak betimlenir (Cresswell, 2013, s. 155). Tarama modeli bireylerin tutum, eylem, fikir veya inançlarını belirlemede tercih edilen bir yöntem olduğundan değişkenler arasındaki ilişkileri

incelemeye, tahminler yapmaya ve alt grupların nasıl değiştiğini belirlemeye de yardımcı olmaktadır (Christen, Johnson & Turner, 2015, s. 371). Bununla birlikte incelenen olgu veya durumu kontrol etme, müdahale etme veya akışını değiştirme söz konusu değildir (Sönmez & Alacapınar, 2013, s. 48). Dördüncü ve beşinci alt problemleri cevaplamak için tekil tarama modeli kullanılmıştır.

Bu araştırmada, birinci ve üçüncü alt problemlerin cevaplanmasında doküman taraması yapılmıştır. Doküman taraması; araştırmada hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren materyallerin incelenmesini içermektedir. Bu materyaller kitap, dergi, gazete vb. olabileceği gibi araştırmanın konusuna uygun film, müzik arşiv gibi kaynaklarda olabilir (Yıldırım & Şimşek, 2013, s.217-219). Bu araştırmada doküman taramasında 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın incelenmiş ve incelenen kazanımların Delphi paneli sonucu ulaşılan kazanımlarla karşılaştırması yapılmıştır.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Hayat bilgisi öğretimiyle ilgili çalışan araştırmacılar, üç ve dördüncü sınıf öğretmenleri ile üç ve dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrenci velilerinin hayat bilgisi dersinde kazandırılması gereken temel yaşam becerilerine yönelik görüşleri nelerdir? Tarafların beceriler üzerindeki uzlaşma durumları nasıldır?” sorusunu cevaplamak için Delphi tekniği kullanılmıştır. Nicel ve nitel yöntemlerin beraber kullanıldığı Delphi tekniği, 1950’lerde RAND Şirketi (Research AND Development) tarafından acil savunma problemlerinde grubun fikrini almak üzere geliştirilmiştir (Okoli & Pawlowski, 2004; Rossman & Carey, 1973).

Delphi paneli, uzmanlardan oluşan bir gruptan görüş birliğini elde etmek amacıyla kontrollü geri bildirimlerle serpiştirilmiş, bir dizi sıralı anket veya “tur” dur (Linstone & Turoff, 1975). Diğer deyişle; fikir birliğine varılmak istenen alanda uzman sayılan katılımcılara geribildirimler yoluyla uzlaşmaya varılması için kullanılan bir araştırma yaklaşımıdır (Hanafin, 2004). Mukherje, Huge, Sutherland, McNeill, Opstal, Dahdouh-Guebas ve Koedam (2015) ile Sackman (1975) ise Delphi panelini bir uzman veya katılımcılardan oluşan panellerle gerçekleştirilen yapılandırılmış, anonim ve yinelemeli bir anket tekniği olduğunu belirtmektedir. Delphi paneli ile ilgili yapılan tanımlardan da anlaşılacağı üzere; Delphi paneli bir durum, olgu veya konuyla ilgili uzmanlığa sahip kişilerin gizliliğini koruyarak geribildirimler yoluyla uzlaşma sağlamaya çalışmaktır.

Delphi’nin temel amacı, belirli bir problem ya da ikilemle ilgili uzmanlardan oluşan paneller yoluyla güvenilir cevaplar almaktır (Stitt-Gohdes & Crews, 2005). Ayrıca anlaşmanın zor olduğu veya eksik bilginin olduğu durumlarda bireysel yargıların ele alınarak birleştirilmesi

gereken durumlar için uygun bir teknik olan (Delbecq, Van De Ven & Gustafson, 1975) Delphi’de konuyla ilgili fikir birliği oluşturma veya uzmanlarla karar verme amaçlanır (Duplessis & Human, 2007; Vernon, 2009; Lindstone & Turoff, 1975). Delphi paneli, yapısından dolayı ele alınan problem veya sorunun çözümü için beyin fırtınası sağlayarak bilgi alışverişini kolaylaştırır (Hasson & Keeney, 2011). Bununla birlikte sıklıkla tekrarlanan ve herkesin bulunamayacağı toplantıların aksine tüm katılımcıların karar alma sürecine katılımında eşit fırsatlara sahip olmasını sağlamaktadır (Geist, 2010).

Araştırmacıların bir eğitim programında bulunması uygun olan hedeflerin neler olabileceği, bir ürünün hangi niteliklere sahip olması gerektiği, gerçekleştirilmesi düşünülen bir etkinliğin yapılmaya değip değmediği gibi durumların çözümünde söz sahibi olan kişilerin problem durumuna farklı bakış açılarıyla yaklaşması, görüşlerin bazen çatışması söz konusu olduğu durumlarda, araştırmacıların bir araya gelememesi veya psikolojik faktörler söz konusu olduğunda kullanılan bir yöntemdir (Şahin, 2001). Bir dizi anketin seçilen uzmanlara dağıtılarak, sonuçlardan elde edilen bilgilerin değerlendirilmesi ve sonunda ortak bir ihtiyaç listesi oluşturulması şeklinde uygulanır (Akpınar, 2010, s. 70). Delphi panelinde; amaç bir problem üzerinden görüş birliği oluşturmak olsa da katılımcılar gizli tutulmakta ve yüz yüze gelmemektedir (Akar, 2015). Bu durum katılımcıların görüşlerini rahatça ifade etmesini sağlamaktadır. Delphi panelinin sağladığı bu avantajlardan hareketle bu araştırmada Delphi panelinin kullanılması uygun bulunmuştur. Böylelikle eğitim programlarının tarafları olan hayat bilgisi öğretimi ile ilgili çalışan araştırmacı, sınıf öğretmeni ile velilerin ulusal ve yerel bir yaşam becerileri seti oluşturması için beyin fırtınası yoluyla uzlaşması sağlanmıştır. Nitekim eğitim programlarında tarafların farklı bakış açılarına sahip olması ulusal anlamda yaşam becerileri seti oluşturulmasına sağlamaktadır. Ayrıca bu teknik ile hem zamansal ve mekânsal olarak bir araya gelemeyen tarafların görüşleri alınabilmiş hem de tarafların bir aradayken birbirini etkilemesi olasılığına karşı da bir önlem alınmıştır. Son olarak; tarafların hayat bilgisi öğretim programında temel yaşam becerileri konusunda eşit söz sahibi olmalarına imkân tanınmıştır. Nitekim yaşam becerileri, iyi bir programın yanı sıra ailenin ve sınıf öğretmeninin desteğiyle kazanılmaktadır.

Delphi paneli oluşturulma amacına göre politik, geleneksel ve karar Delphi’si olarak ayrılmaktadır (Woudenberg, 1991). Politik Delphi, sorun çözümüne yönelik yapılırken karar Delphi’sinde var olan sorunların çözümüne yönelik karara varmayı amaçlar. Geleneksel Delphi ise temel işlevi belirgin olmayan değişkenlerin kestiriminde bulunmak olup bilim, teknoloji gibi alanlarda oluşabilecek değişimlerle ilgili görüş birliğine varmaktır. Ayrıca

Geleneksel Delphi’de açık uçlu sorular bulunmakta olup nitel ve nicel verileri içermektedir (Hsu & Sandford, 2007). Bu araştırma kapsamında Geleneksel Delphi paneli kullanılmıştır.

Çalışma Grupları

Hayat bilgisi öğretim uzmanlarının, uygulayıcı olarak sınıf öğretmenlerinin ve çocuğun eğitiminde önemli bir taraf olan velilerin ilkökul hayat bilgisi öğretiminde öğrencilere kazandırılması gerekli olan temel yaşam becerilerine ilişkin görüşlerini analiz etmek amacıyla yapılan bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yaklaşımında bir araştırmanın sorularına zengin bilgi sağlayacak durumlar seçilir (Yıldırım & Şimşek, 2013, s.135). Bu araştırma kapsamında da Delphi paneli için amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılırken tekil taramanın yapıldığı beşinci alt problemi cevaplamak amacıyla yapılan ankette kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada hız ve pratiklik sağlayarak erişilmesi kolay olduğundan (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 141) beşinci alt problemin cevaplamak amacıyla oluşturulan anket kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi ile ele alınmıştır. Delphi panelinin katılımcılarında belli niteliklere sahip kişi, olay veya nesnelerden oluşması gerekliliğini esas alındığından (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2013, s.91) ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yoluyla belirlenen Delphi katılımcıları ile kolay ulaşılabilir durum örnekleminin katılımcıları olan beşinci alt problemin katılımcılarına ait açıklamalar aşağıda ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Delphi Paneli Katılımcıları

Hayat Bilgisi Öğretimi Alan Uzmanları: Eğitimin programlarının hazırlanmasında eğitim alan uzmanları taraf olarak kabul edilmektedir. Bunun yanı sıra eğitim alan uzmanları öğretmenlerin yetiştirilmesinde de önemli roller oynamaktadır. Hayat bilgisi öğretim programında öğrencilere kazandırılması gereken temel yaşam becerilerinin belirlenmesinde alan uzmanlarının görüşleri bu araştırma için büyük önem arz etmiştir. Araştırmaya katılan hayat bilgisi öğretimi alan uzmanlarının seçiminde şu ölçütler dikkate alınmıştır:

1. Türkiye’de farklı üniversitelerin sınıf öğretmenliği anabilim dalında en az 2 yıl “Hayat Bilgisi Öğretimi” dersini yürüten ve en az doktora derecesine sahip olan öğretim elemanları,

2. 2004-2005 öğretim programından sonraki süreçte doktora tezini hayat bilgisi ile ilgili bir konuda yapmış olan araştırmacılar,
3. Hayat bilgisi öğretimi alanında kitap, kitap bölümü, makale vb bilimsel çalışmalar yapan araştırmacılar.

Belirlenen ölçütlere göre belirlenen 70 araştırmacıya araştırmaya katılım göstermeleri amacıyla davet mektubu gönderilmiştir. Bu davet mektubuna 25 araştırmacı olumlu cevap vermiştir. Araştırmaya katılım gösteren uzmanlara ait sosyo-demografik bilgiler Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5

Delphi Panellerine Katılan Hayat Bilgisi Alan Uzmanlarının Sosyo-Demografik Bilgileri

		I. Delphi	II. Delphi	III. Delphi	IV. Delphi
		n	n	n	n
Cinsiyet	Kadın	9	13	12	11
	Erkek	7	10	10	9
Medeni Durum	Evli	13	19	19	17
	Bekar	3	4	3	3
Toplam		16	23	22	20

Tablo 5’te de görüldüğü gibi birinci Delphi paneline 16, ikinci Delphi paneline 23, üçüncü Delphi paneline 22, dördüncü Delphi paneline de 20 hayat bilgisi öğretimi alan uzmanı katılmıştır. Her dört panelde de kadın alan uzmanlarının sayısı erkek uzmanlardan yüksektir. Katılımcıların büyük bir kısmı evlidir.

Sınıf Öğretmenleri: Delphi panelinin bir diğer katılımcı grubunu oluşturan ve eğitim programlarının ilkokullardaki uygulayıcısı olan sınıf öğretmenlerin seçiminde;

- 1) Araştırmanın yapıldığı süreçte üçüncü ve dördüncü sınıflarda öğretmenlik yapıyor olmak,
- 2) Daha önce ilkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıf düzeylerinde görev yapmış olmak ve
- 3) En az üç yıllık öğretmenlik deneyimine sahip olmak ölçüt olarak kabul edilmiştir.

Bu ölçütlerin belirlenmesinde hayat bilgisi öğretim programının ilkokulun ilk üç yılında uygulanıyor olması ve sınıf öğretmenlerinin programdaki kazanımları ve kazanımlarla ulaşılması istenen temel yaşam becerilerinin neler olduğu ile güçlü ve zayıf yönleri gözlemlemiş ve deneyimlemiş oldukları düşüncesi belirleyici olmuştur. Ayrıca üçüncü ve dördüncü sınıf öğretmenlerinin ilkokul yıllarında çocuğun gelişimini gözlemleme ve gelişimi çerçevesinde ihtiyaç duyulan temel yaşam becerilerinin neler olması gerektiği konusunda bir bakış açısı geliştirdikleri düşünülmüştür. Dahası dördüncü sınıfta görev yapan

sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersinin kazanımlarının gerçekleşme durumuyla ilgili de değerlendirme yapabilme yeterliliğine sahip oldukları kabulü dikkate alınmıştır. Bu kapsamda birleştirilmiş sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenleri de katılımcı olarak gruba dahil edilmiştir. Uzman grubunda olduğu gibi belirli ölçütlere göre belirlenen sınıf öğretmenlerine de araştırmaya katılımları yönünde bir davetiye gönderilmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden sınıf öğretmenlerine ait sosyo-demografik bilgiler Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6

Delphi Panellerine Katılan Sınıf Öğretmenlerinin Sosyo-Demografik Bilgileri

		I.Delphi	II.Delphi	III. Delphi	IV.Delphi
		n	n	n	n
Cinsiyet	Kadın	9	26	19	16
	Erkek	4	15	14	13
Medeni durum	Evli	10	33	28	25
	Bekar	3	8	5	4
Hizmet süresi	3-5 Yıl	2	4	3	1
	6-10 Yıl	3	9	6	6
	11-15 Yıl	6	13	10	9
	16- 20 Yıl	2	7	6	6
	20 üzeri		8	8	7
Görev yaptığı sınıf	Bağımsız	10	37	29	26
	Birleştirilmiş	3	4	4	3
Görev yaptığı il	Afyonkarahisar	1	4	4	3
	Ankara	-	17	10	8
	Bitlis	1	-	-	-
	Çorum	1	1	1	1
	Diyarbakır	2	2	2	2
	Eskişehir	-	6	6	6
	Gaziantep	1	1	1	1
	Konya	-	1	1	1
	Kilis	1	1	1	1
	Hakkâri	2	1	1	1
	Şanlıurfa	1	2	2	2
	Van	3	5	4	3
Görev süresince ödül alma durumu	Evet	5	8	8	8
	Hayır	8	33	25	21
Görev yaptığı okulun türü	Özel	2	5	2	1
	Devlet	11	36	31	28
Toplam		13	41	33	29

Delphi anketlerine cevap veren sınıf öğretmenlerinin sosyo-demografik bilgilerinin gösterildiği Tablo 6’ya göre birinci Delphi paneline 13 öğretmen yanıt vermiştir. Birinci Delphi panelinden elde edilen veriler analiz edilip oluşturulan ikinci Delphi paneli; ikinci Delphi paneli katılımcılarının yanı sıra sınıf öğretmeni katılımcıları için seçilen ölçütlere uygun toplam 45 kişiye gönderilmiştir. Ankete 41 sınıf öğretmeni dönüt vermiştir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinden bazılarının üçüncü ve dördüncü sınıfa giden çocuğu bulunmaktadır.

Tabloda yer almayan ancak ödül alan sınıf öğretmenlerinden üçü başarı belgesi, ikisi maaşla ödüllendirilme, ikisi teşekkür belgesi ve biri kaymakamlık başarı belgesine sahiptir. İkinci Delphi panelinden elde edilen veriler analiz edilmiş ve üçüncü Delphi için 41 sınıf öğretmenine anketler gönderilmiştir. Öğretmenlerden 33'ü ankete cevap vermiştir. Son anket olan dördüncü Delphi paneline 33 sınıf öğretmeninden 29'u dönüt vermiştir.

Veliler: Eğitim programlarının bir diğer tarafı olan ailenin çocuğun eğitimindeki rolü göz önüne alınmış ve hayat bilgisi dersi kapsamında çocuklara kazandırılması gereken temel yaşam becerilerinin neler olması gerektiği ile ilgili görüşlerine başvurulmuştur. Velilerin katılımında 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin velisi olması, çocuklarıyla ilgilenen ve öğretmenlerle daha çok iletişimde olan veliler olması ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda sınıf öğretmenlerinden ölçütü sağlayan veliler hakkında bilgi alınarak Delphi panellerine katılım sağlayan velilerin sosyo-demografik bilgileri Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7

Delphi Anketlerine Cevap Veren Velilerin Sosyo-Demografik Bilgileri

		I. Delphi	II. Delphi	III. Delphi	IV. Delphi
		n	n	n	n
Cinsiyet	Kadın	12	26	23	23
	Erkek	3	9	8	8
Öğrenim Durumu	İlkokul	4	5	4	4
	Ortaokul	4	5	3	3
	Lise	3	11	8	8
	Önlisans-Lisans	2	10	10	10
	Yüksek Lisans	3	5	5	5
	Doktora	-	1	1	1
Yaşadığı il	Ankara	8	27	21	21
	Hakkari	2	2	2	2
	Gaziantep	3	3	3	3
	Van	2	5	5	5
Meslek	Ev hanımı	9	23	18	18
	Öğretmen	4	4	4	4
	Öğretim üyesi	-	1	1	1
	Memur	2	2	2	2
	Aşçı	-	1	1	1
	Biyolog	-	2	2	2
	Eczane teknikeri	-	1	-	-
	Pilates eğitmeni	-	1	1	1
	Tüccar	-	1	1	1
	Çalışmıyor	-	1	1	1
Okulla ilgili görevi	Sınıf temsilcisi	2	5	4	4
	Yok	13	32	27	27
Toplam		15	37	31	31

Delphi anketlerine cevap veren velilerin sosyo-demografik bilgilerinin gösterildiği Tablo 7'ye göre birinci Delphi paneline toplam 15 veli, ikinci Delphi paneline, 37 veli, üçüncü ve

dördüncü Delphi paneline 31 veli cevap vermiştir. Ayrıca dördüncü Delphi panelinin maddelerinden oluşturulan beceriler ve bu becerilerin hayat bilgisi öğretim programı kapsamında kazandırılabilme durumunu inceleyen anket Delphi katılımcısı olan velilere gönderilmiştir. Bu kapsamda dördüncü Delphi paneli katılımcıları aynı zamanda dördüncü alt problemin de bir parçasını oluşturmaktadır.

Araştırmanın Beşinci Alt Probleminin Katılımcıları

Araştırmanın beşinci alt problemi olan “2018-2019 öğretim yılında uygulanan Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nın kazanımlarının öğretmen görüşlerine göre amacına ulaşma düzeyi nedir” sorunu yanıtlamak için anket hazırlanmış ve oluşturulan anket internet üzerinden sınıf öğretmenlerine gönderilmiştir. İnternet üzerinden gönderilen anketlere dönüt veren sınıf öğretmenlerinin kişisel bilgileri Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8

Sınıf Öğretmenlerine Ait Kişisel Bilgileri

		Görev Yaptığı Sınıf		
		1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf
		n	n	n
Cinsiyet	Kadın	67	34	73
	Erkek	46	34	40
Öğrenim Durumu	Önlisans- lisans	99	54	87
	Yüksek lisans	14	14	24
	Doktora	-	-	2
Mezun olduğu bölüm	Sınıf öğretmenliği	102	64	103
	Sınıf öğretmenliği dışındaki bölümler	11	4	10
Görev yaptığı okul	Devlet okulu	107	63	107
	Özel Okul	6	5	6
Görev yaptığı sınıf	Bağımsız	96	51	108
	Birleştirilmiş (1. ve 2. sınıf)	12	12	-
	Birleştirilmiş (1. 2. ve 3. sınıf)	5	5	5
Hizmet yılı	1-5 yıl	40	13	26
	6-10 yıl	18	9	22
	11-15 yıl	20	18	21
	16-20 yıl	12	9	12
	20 yıl üzeri	23	23	32
Görev süresince ödül alma durumu	Ödül aldı	48	34	46
	Almadı	65	34	67
Toplam		113	68	113

Betimsel araştırma için hazırlanan hayat bilgisi dersi kazanımları ile ilgili ankete cevap veren ve farklı illerde görev yapan sınıf öğretmenlerinin gösterildiği Tablo 8’e göre sınıf dağılımlarına göre birinci sınıf için hazırlanan ankete; 67 kadın, 46 erkek öğretmen cevap

vermiştir. Bu öğretmenlerden 107'si devlet okulu ve 7'si özel okulda öğretmenlik yapmaktadır. 96 öğretmen bağımsız sınıfta öğretim yaparken, 12'si bir ve ikinci sınıfların 5'i de bir, iki ve üçüncü sınıfların birleştirildiği sınıflarda görev yapmaktadır. Öğretmenlerin hizmet yılına baktığımızda 40 öğretmenin 1-5 yıl, 18 öğretmenin 6-10 yıl, 20 öğretmenin 11-15 yıl, 12 öğretmenin 16-20 iken 23 öğretmenin 20 yıl ve üzeridir. Ayrıca öğretmenlerden 48'i farklı ödüllere (maaş, teşekkür, takdir vb.) sahiptir.

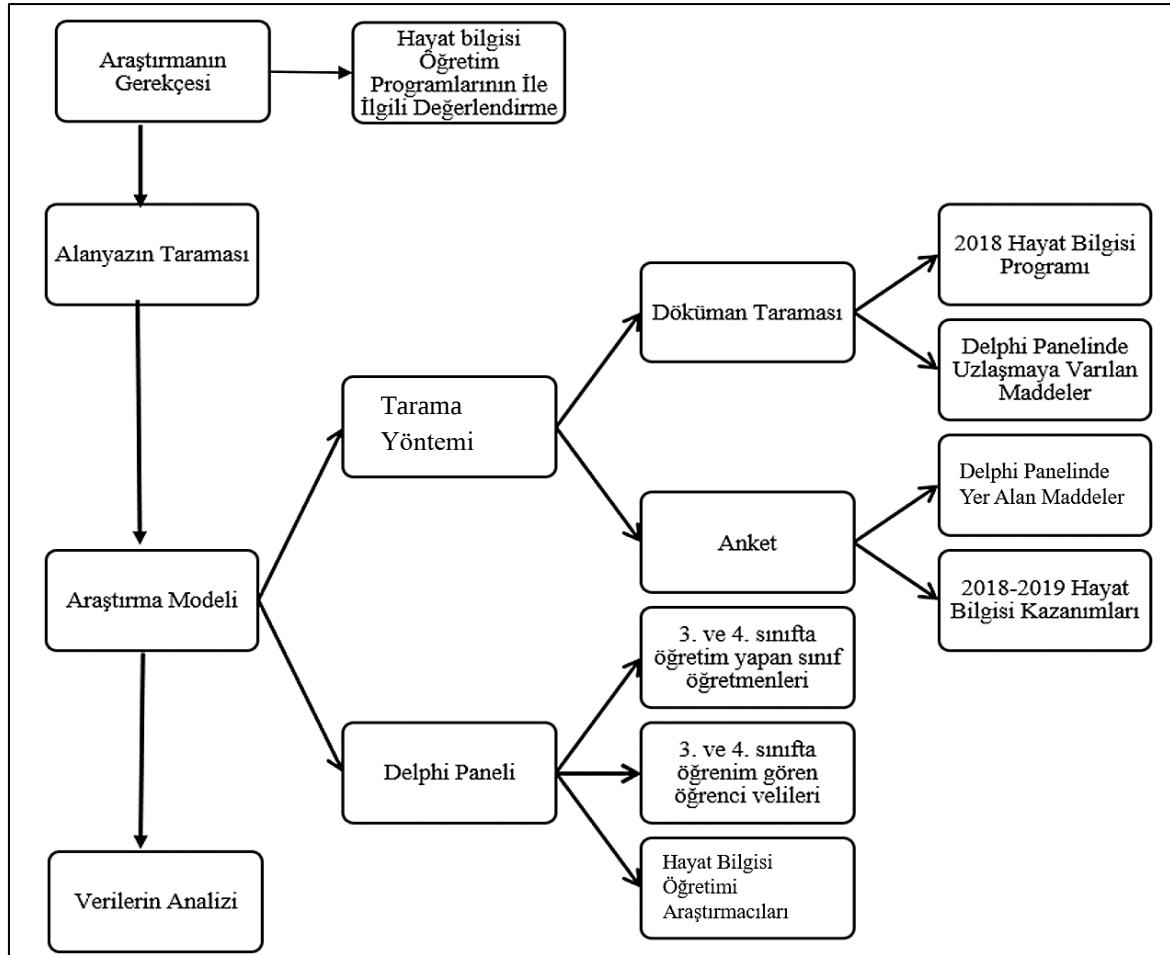
İkinci sınıf için hazırlanan ankete; 34 kadın, 34 erkek öğretmen cevap vermiştir. Bu öğretmenlerden 63'ü devlet okulu ve 5'i özel okulda öğretmenlik yapmaktadır. 51 öğretmen bağımsız sınıfta öğretim yaparken, 12'si de birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapmaktadır. Öğretmenlerin hizmet yılına baktığımızda 13 öğretmenin 1-5 yıl, 9 öğretmenin 6-10 yıl, 18 öğretmenin 11-15 yıl, 9 öğretmenin 16-20 iken 23 öğretmenin 20 yıl ve üzeridir. Ayrıca öğretmenlerden 34'ü çeşitli ödüller (maaş, teşekkür, takdir vb.) almıştır.

Üçüncü sınıf için hazırlanan ankete; 73 kadın, 40 erkek öğretmen cevap vermiştir. Bu öğretmenlerden 108'i devlet okulu ve 6'sı özel okulda öğretmenlik yapmaktadır. 108 öğretmen bağımsız sınıfta öğretim yaparken 5'i birleştirilmiş sınıflarda görev yapmaktadır. Öğretmenlerin hizmet yılına baktığımızda 26 öğretmenin 1-5 yıl, 22 öğretmenin 6-10 yıl, 21 öğretmenin 11-15 yıl, 12 öğretmenin 16-20 iken 32 öğretmenin 20 yıl ve üzeridir. Ayrıca öğretmenlerden 46'sının farklı (maaş, teşekkür, takdir vb.) ödülleri vardır.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Hayat bilgisi öğretim uzmanlarının, uygulayıcı olarak sınıf öğretmenlerinin ve velilerin ilkökul hayat bilgisi öğretiminde öğrencilere kazandırılması gerekli olan temel yaşam becerilerine yönelik görüşlerini analiz etmek amacıyla yapılan bu araştırmanın birinci alt problemi olan “2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın temel yaşam becerilerinin kazanımlara göre dağılımı nasıldır?” cevap vermek için 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı analiz edilmiştir. Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Hayat bilgisi öğretimiyle ilgili çalışan araştırmacılar, üç ve dördüncü sınıf öğretmenleri ile üç ve dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrenci velilerinin hayat bilgisi dersinde kazandırılması gereken temel yaşam becerilerine yönelik görüşleri nelerdir? Tarafların beceriler üzerindeki uzlaşma durumları nasıldır?” sorusuna cevap vermek için Delphi paneli yapılmıştır. Üçüncü alt problemi olan “Uzlaşmaya varılan temel yaşam becerileri ile 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda yer alan beceriler arasında benzerlik var mıdır?” sorusuna cevap vermek için Delphi maddeleri

ile 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı karşılaştırılmıştır. Dördüncü alt problemi olan “Delphi paneline katılan üç ve dördüncü sınıf öğretmenleri ile velilerinin Delphi panelleri ile belirlenen temel yaşam becerilerinin hayat bilgisi dersinde kazandırılabilmesine yönelik görüşleri nasıldır? Öğretmenler ile velilerin görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?” sorusuna cevap vermek amacıyla Delphi panelinde elde edilen becerilerden anket hazırlanmıştır. Araştırmanın beşinci alt problemi olan “2018-2019 öğretim yılında uygulanan hayat bilgisi öğretim programının kazanımlarının öğretmen görüşlerine göre amacına ulaşma düzeyi nedir?” sorusuna cevap vermek için hayat bilgisi öğretim programındaki kazanımlardan oluşan anket hazırlanmıştır. Araştırmada kullanılan hem tarama yöntemi hem de Delphi paneli için araştırma süreci Şekil 9’da gösterilmiştir.

Şekil 9. Araştırma süreci.

Araştırma sürecinin gösterildiği Şekil 9’a göre araştırma, araştırma sorusunun belirlenerek gerekçelerin ortaya konması ile başlamıştır. Araştırmanın önemi başlığında da bahsedildiği üzere 2004-2005 Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nın uluslararası kuruluşların

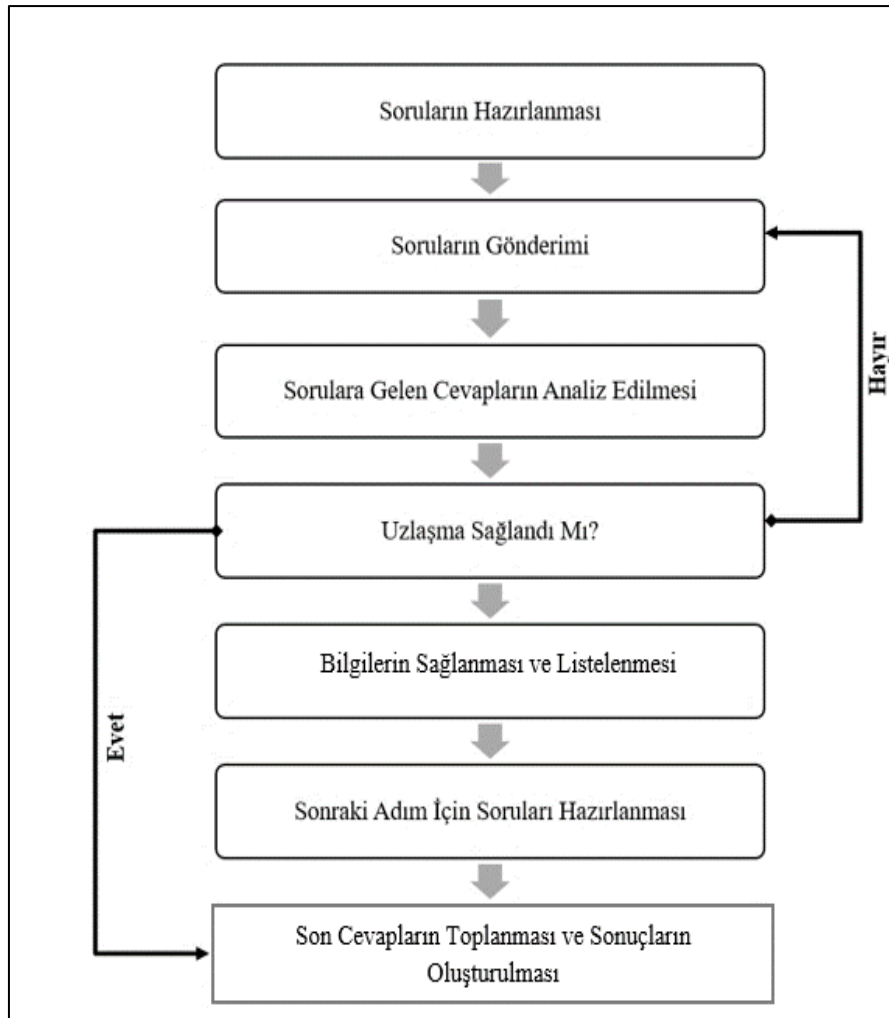
değerlendirmesi çerçevesinde ele alınarak oluşturulması ve son 15 yıl içinde uygulanan hayat bilgisi programlarının çatısı olarak ele alınan temel yaşam becerilerinin ulusal alanda neler olması gerektiği ile ilgili araştırmanın olmamasından dolayı bu araştırmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bu kapsamda alanyazın taraması yapılmıştır. Araştırma için 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın kazanımlarının belirtilen becerilere göre dağılımı incelenmiştir. Araştırmada hayat bilgisi öğretim programında olması gereken temel yaşam becerileri ile ilgili eğitim taraflarının görüşleri alınarak uzlaşma olup olmadığı Delphi paneli ile ele alınmıştır. Dört tur halinde düzenlenen Delphi panellerinde uzlaşma sağlanan becerilerin hayat bilgisi dersi kapsamında kazandırılma düzeyine yönelik Delphi katılımcısı olan sınıf öğretmeni ve velilerin görüşleri alınmıştır. Ayrıca Delphi panelinde uzlaşma sağlanan maddeler ile 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı karşılaştırılmıştır. 2018-2019 öğretim yılında uygulanan hayat bilgisi programının öğretmen görüşlerine göre kazanımların gerçekleşme düzeyi incelenerek verilerin analiz ve raporlanması gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları şöyle açıklanmaktadır:

2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı: 2004-2005 öğretim yılından itibaren hayat bilgisi programları temel yaşam becerileri kazandırmak amacıyla düzenlenmektedir. Ancak 2015 ve 2018 programlarında becerileri kazandırmak amacıyla hazırlanan kazanımların beceri dağılımı programda belirtilmemektedir. 2004-2005 öğretim programında temel yaşam becerileri ile kazanımların dağılımı verilirken 2015 ve 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programlarında kazanımlar ile ulaşılmak istenen becerilerin dağılımına dair açıklama bulunmamaktadır. Bu bağlamda araştırmanın birinci alt problemine cevap vermek amacıyla programda yer alan kazanımların becerilere göre dağılımları incelenmiştir. Yapılan dağılım iki sınıf öğretmeni uzmana gönderilmiş ve gelen dönütler çerçevesinde yeniden düzenlenmiştir. Gelen dönütler çerçevesinde yapılan değerlendirmeler arasında görüş birliği oluşturmak amacıyla Miles ve Huberman'ın (1994, s. 64) güvenilirlik formülü kullanılmıştır. Sınıf öğretmenleri 148 kazanımda 124 kazanımın doğru dağılım gösterdiğini belirtmiştir. Ancak 1 kazanım farklı bir beceriyi açıkladığından görüş birliği yapılan analiz sonucunda %99 olarak belirlenmiştir. Belirtilen formül ise şu şekildedir:

$$\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}}$$

Delphi Panelleri: Araştırmanın ikinci alt problemini cevaplamak amacıyla geleneksel Delphi paneli kullanılmış olup araştırma açık uçlu sorularla başlamıştır. Araştırmada eğitim programlarının tarafları olan hayat bilgisi alanında çalışma yapan akademisyenlerin, sınıf

öğretmelerinin ve velilerin hayat bilgisi öğretim programında kazandırılması istenen temel yaşam becerileri için farklı bakış açılarına sahip olduğu düşünülerek ve bir araya gelmesinin zor olmasından dolayı Delphi paneli kullanılmıştır. Bu kapsamda eğitim taraflarına öncelikli olarak araştırma daveti gönderilmiştir (Ek 1). Araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcılara birinci Delphi paneli kapsamında “Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nda bulunması gereken temel yaşam becerileri sizce neler olmalıdır? (Lütfen, kişisel bir beyin fırtınası gerçekleştirerek konuya ilişkin, olabildiğince çok sayıda [en az 10] yeterliliği belirleyip listeleyiniz. Belirlediğiniz bu yeterlilik maddeleri diğer katılımcıların belirttikleriyle bir araya getirilip II. Delphi paneli oluşturulacaktır.)” sorusuyla başlamıştır (Ek 2). Delphi paneli ile ilgili süreç Şekil 10’da gösterilmiştir.

Şekil 10. Delphi paneli süreci.

Delphi paneli sürecinin gösterildiği Şekil 10’a göre araştırmada birinci Delphi paneli 15 Nisan 2018 – 8 Temmuz 2018 tarihlerinde yapılmış ve gelen cevaplar analiz edilmiştir.

Analiz sonucunda gelen cevaplar 41 kategori ve 129 madde halinde sıralanmıştır. İkinci tur için hazırlanan anket, 1 “Kesinlikle Katılmıyorum”, 7 “Kesinlikle Katılıyorum” ifade edecek şekilde 7’li likert ölçeğine dönüştürülmüş ve ikinci Delphi paneli (Ek 4) için anket oluşturulmuştur. Anket eğitim tarafları olan hayat bilgisi araştırmacıları, sınıf öğretmenleri ve velilere gönderilmiştir. 11 Kasım 2018- 2 Nisan 2019 tarihleri arasında katılımcılardan gelen cevaplar değerlendirilmiştir. Gelen cevapların analiz edilmiş üçüncü Delphi paneli (Ek 5) için ikinci Delphi panelini cevaplayan gruba betimsel analiz sonuçları ile birlikte gönderilmiş ve gelen cevaplar analiz edilmiştir. Dördüncü Delphi panelinde (Ek 6) ise iki ve üçüncü Delphi panellerinin betimsel analizleri katılımcılarla paylaşılmıştır. Delphi panelinden gelen cevaplar değerlendirilerek uzlaşma ölçütlerine göre incelenmiştir. Hazırlanan Delphi panellerindeki anketlerin güvenirliliği için iç tutarlılık katsayı hesaplanmış ve üç turdaki anket için hesaplanan Cronbach Alfa (α) değeri ,99 olarak belirlenmiştir.

Delphi Panelinde Belirtilen Temel Yaşam Becerilerinin Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılmasına Yönelik Anket: Araştırmanın dördüncü alt problemine cevap bulmak amacıyla dördüncü Delphi paneline cevap veren veli ve sınıf öğretmenlerine, Delphi panelindeki temel yaşam becerilerinin hayat bilgisi dersi kapsamında kazandırılabilme durumunu incelemek amacıyla için oluşturulan anket gönderilmiştir (Ek 7, Ek 8). Anket, bir sınıf öğretmeni ve bir ölçme-değerlendirme uzmanına gönderilmiştir. Uzmanlardan gelen görüşler çerçevesinden anket düzenlenerek katılımcılara gönderilmiştir. Delphi panelinde yer alan temel yaşam becerilerinin hayat bilgisi dersi kapsamında kazandırılabilme durumuyla ilgili sınıf öğretmenlerine 1 “Kesinlikle Kazandırılmamaktadır” ile 7 “Kesinlikle Kazandırılmaktadır” olarak belirtebilecek şekilde 7’li likert ölçeğiyle hazırlanmış anket yönlendirilmiştir. Velilere ise 1 “Kesinlikle Kazandırılmamaktadır” ile 7 “Kesinlikle Kazandırılmaktadır” şeklinde 7’li likert ölçeği düzenlenerek iletilmiştir. Güvenirlik analizi için iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve Cronbach Alfa (α) değeri ,99 olarak belirlenmiştir.

Delphi Panelinde Uzlaşma Sağlanan Temel Yaşam Becerileri ile Hayat Bilgisi Programındaki Temel Yaşam Becerilerinin Karşılaştırması: Araştırmanın üçüncü alt problemine cevap vermek amacıyla Delphi panelinde uzlaşma sağlanan 124 beceri ile 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nda belirtilen 23 temel yaşam becerisi karşılaştırılarak analiz edilmiştir. Ayrıca Delphi panelince belirtilen beceriler ile 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nın kazanımları karşılaştırılarak incelemiştir (Ek 11). Yapılan analiz bir sınıf

öğretmenliği alanında doktora yapmış öğretim üyesi ile yüksek lisans mevzunu sınıf öğretmenine gönderilmiştir. Gelen dönütler çerçevesinde yapılan değerlendirmeler arasında görüş birliği oluşturmak amacıyla Miles ve Huberman'ın (1994, s. 64) güvenilirlik formülü kullanılmıştır. Görüş birliği ve ayrılığının toplamı 124 olarak ele alınmış ve görüş birliği sağlanan maddelerin sayısı ise 122 olarak ele alınmış ve yapılan analiz sonucunda %98 olarak belirlenmiştir.

Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanımlarının Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri: 2018-2019 öğretim yılında ilkokullarda uygulanan hayat bilgisi öğretim programının kazanımlarının öğrencilere kazandırılabilme durumunu incelemek amacıyla araştırmacı tarafından internet üzerinden anket oluşturulmuştur. 2018-2019 yılında iki ve üçüncü sınıflarda ilkokul hayat bilgisi dersinde 2015 Hayat Bilgisi Öğretim Programı uygulandığından dolayı 2015 ve 2018 öğretim programının iki ve üçüncü sınıf kazanımları karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırmada kazanımlar arasında büyük fark olmadığından iki ve üçüncü sınıf kazanımları 2015 programına göre oluşturulmuştur (Ek 10). Oluşturulan anket bir eğitimde ölçme değerlendirme uzmanı, bir hayat bilgisi öğretim uzmanı ve bir sınıf öğretmenine gönderilmiştir. Gelen dönütler esas alınarak düzenlenen anket sınıf öğretmenlerine elektronik posta ve sosyal medya yoluyla cevaplanması için paylaşılmıştır (Ek 9). Kazanımların tamamının uygulanmasının bitiş tarihi öğretim yılının sonu olduğundan anket 17 Haziran 2019- 23 Ağustos 2019 tarihleri arasında cevaplanması için paylaşılmıştır. Uygulanan anketlerin güvenilirliği için iç tutarlılık katsayı hesaplanmış ve Cronbach Alfa (α) değeri .98 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Hayat bilgisi öğretim uzmanlarının, uygulayıcı olarak sınıf öğretmenlerinin ve velilerin ilkokul hayat bilgisi öğretiminde öğrencilere kazandırılması gerekli olan temel yaşam becerilerine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmanın verileri nitel ve nicel teknikler kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın birinci alt problemine cevap vermek için 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın kazanımlarının becerilere göre dağılımı incelenmiştir. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı için belirlenen bir, iki ve üçüncü sınıf kazanımların dağılımı 23 beceriye göre araştırmacı tarafından yapılmıştır. Araştırmacı tarafından yapılan dağılımda 148 kazanımın becerilere göre dağılımında 127 kazanımın beceriye göre dağılımı yapılmıştır.

Araştırmanın ikinci alt problemini cevaplamak amacıyla yapılan Delphi paneline açık uçlu soruyla başlandığı için katılımcılardan gelen görüşler betimsel analiz ile incelenmiştir. Betimsel analizde veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenip yorumlanmasına dayanmaktadır. Araştırma sorularına dayalı olarak ortaya konulan temalara göre düzenlenebileceği gibi veri toplama aracında kullanılan sorulardan ya da boyutlar dikkate alınarak da oluşturulabilir (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 256). Bu araştırma kapsamında da birinci Delphi panelinde katılımcıların verdiği cevaplar alanyazında belirtilen belli beceri kategorileri altında toplanmıştır. Ayrıca verilen cevaplar aynı biçim özelliklerine uygun olarak düzenlenmiştir. Katılımcılardan gelen cevaplara yapılan analizler sonucu oluşturulan beceriler ana başlıklar altında eğitim programı alanında uzman olan bir profesör doktor, bir doktor öğretim üyesi ve bir doktor araştırma görevlisine gönderilmiştir. Uzmanların görüşlerini ifade edecekleri bir uzman değerlendirme formu hazırlanmıştır (Ek 3). Uzmanların gerekçeleriyle açıkladıkları ve çıkarılması gereken maddeler göz önüne alınarak bazı maddeler çıkarılmış, bazı maddeler ise diğer kategorilerle birleştirilmiştir. Sonuç olarak 129 madde 41 kategori altında ele alınarak ikinci Delphi paneli oluşturulmuştur.

Delphi paneli iki, üç ve dördüncü turlardaki verilerin analizinde betimsel istatistik yöntemleri kullanılmıştır. Betimsel istatistik, belirli bir veri kümesini tanımlamak, özetlemek ya da anlamlandırmaktır (Johnson & Christen, 2014, s. 451). Bu bağlamda Delphi panellerinden elde edilen veriler için merkezi eğilim ölçülerinden olan aritmetik ortalama, standart sapma, medyan, yüzdelik ve çeyrekler arası fark (ÇAF) hesaplanmıştır. Yapılan hesaplamalara göre uzlaşma sağlanan beceriler belirlenmiştir. Uzlaşma için oluşturulan ölçütleri Şahin'in (2010) belirttiği üzere şu şekildedir:

Tablo 9

Uzlaşma Ölçütleri

Uzlaşma	Uzlaşma Göstergesi
Ölçüte sahip	Eğer medyan ≥ 5 ve $\text{ÇAF} \leq 1,5$ ise Eğer medyan ≥ 5 ve $\text{ÇAF} \leq 2,5$ ve 5-7 frekansı $\geq \%70$ ise
Ölçüte sahip değil	Eğer medyan ≤ 3 ve $\text{ÇAF} \leq 1,5$ ise Eğer medyan ≤ 3 ve $\text{ÇAF} \leq 2,5$ ve 1-3 frekansı $\geq \%70$ ise
Nötr	Eğer medyan $=4$ $\text{ÇAF} \leq 2,5$

Kaynak: Şahin, A. E. (2010). Professional status of elementary teaching in Turkey: a Delphi study. *Teachers And Teaching: Theory And Practice*, 16(4), 437-459.

Tablo 9'da gösterildiği üzere uzlaşma ölçütüne göre anket sonuçları değerlendirilmiştir. Maddenin uzlaşma ölçütüne sahip olması için 7'li likert ölçeğinde medyan değerinin 5 ve üzeri değere sahip olması ve çeyrekler arası fark değerinin ise 1,5 ve altından olması

gerekmektedir. Ancak eğer medyan değeri 5 ve üzeri olmasına rağmen, çeyrekler arası fark değeri 2,5 ve altında ise maddenin 5-7 arasında puanlama değerinin %70 ve üzeri olması gerekmektedir. Bu ölçütlerden herhangi bir sağlanmazsa dahi uzlaşma olduğu söylenemez. Eğer medyan değeri 4 ve çeyrekler arası fark değeri 2,5 ve altında ise maddenin uzlaşma konusunda nötr (tarafsız) olduğu söylenebilir. Bununla birlikte eğer maddenin medyan değeri 3 ve altında, çeyrekler arası fark değeri 1,5 ve altında ise maddede katılımcılar arasında ölçütü sağlamadığı yönünde uzlaşma olduğu söylenebilir. Ayrıca çeyrekler arası fark değeri 2,5 altında olup 1-3 arasında puanlaması %70 ve üzeri ise ölçüte sahip olmadığı yönünde uzlaşmanın olduğu açıklanır. Bütün bunlarla birlikte eğer madde, Tablo 9’da gösterilen değerlere uygunluk sağlanmıyorsa uzlaşma sağlanmadığı belirtilir.

Araştırmanın dördüncü alt problemini cevaplamak için Delphi panelinde uzlaşma sağlanan maddelerin hayat bilgisi dersinden öğrencilere kazandırılabilme durumunu değerlendirmek amacıyla dördüncü Delphi paneline katılan veli ve sınıf öğretmenlerine gönderilen ankette betimsel ve çıkarımsal istatistik yapılmıştır. Betimsel istatistik kapsamında aritmetik ortalama, standart sapma, yüzde değerleri alınmıştır. Yapılan analizler sonucu değerler düşük, orta ve yüksek olarak üç gruba ayrılmıştır. 1-3 arasında puanlama “Düşük”, 4 olarak puanlama “Orta” ve 5-7 arasında puanlama ise “Yüksek” olarak ele alınmıştır. Ayrıca veli ve sınıf öğretmenlerin görüşlerini karşılaştırmak amacıyla çıkarımsal istatistik yapılmıştır. Çıkarımsal istatistik örneklemden elde edilen veriler yoluyla kestirimlerde bulunma, hipotezi test etme ve karara varma gibi konuları içermek amacıyla yapılan istatistik analizlerdir (Alpar, 2014, s.19). Çıkarımsal istatistik için verilerin normal dağılıp dağılmadığına bakılmıştır. Normallik için Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda verilerin $p < .05$ olduğundan verilerin normal dağılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda nonparametrik test uygulanmış olup veli ve sınıf öğretmenlerin görüşlerini karşılaştırılmak amacıyla nonparametrik test olan bağımsız örneklem için Mann Whitney U testi yapılmıştır.

2018-2019 öğretim yılında uygulanan Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nın kazanımların değerlendirilmesi için sınıf öğretmenlerine internete üzerinden gönderilen anketlerin değerlendirmesinde betimsel istatistik analizi yoluyla aritmetik ortalama, standart sapma ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır. Anketi yorumlamak amacıyla aritmetik ortalama değerleri kullanılmıştır. Ankette yer alan maddelerden en yüksek aritmetik ortalama 6,58 olup en düşük aritmetik ortalama değeri 4,30 olduğundan 6,58- 5,82 arasındaki değerler için

“Yüksek”, 5,81-5,05 arasındaki değerler “Orta” ve 5,04 ve altında yer alan değerler “Düşük” kazandırılabilme durumuna sahip olarak değerlendirilmiştir.

Araştırma kapsamında katılımcıların görüş, düşünce ve bilgilerine hiçbir şekilde müdahale edilmemiş olup veriler var olduğu şekliyle betimlenmiştir. Araştırmanın nicel verilerinin analizinde SPSS 23.00 programı kullanılmıştır.

BÖLÜM V

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde verilerin analizinin ortaya koyduğu bulgular araştırmanın alt problemlerine göre sunulmaktadır.

Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

“2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nda temel yaşam becerilerinin kazanımlara göre dağılımı nasıldır?” sorusunu cevaplamak amacıyla 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nda yer alan kazanımlar incelenmiştir. Temel yaşam becerileri kazandırmayı amaçlayan programın kazanımları ve temel yaşam becerileri karşılaştırması Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10

2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nın Becerileri ve Kazanımlarının Karşılaştırılması

2018 Temel Yaşam Becerileri	Kazanımlar
Araştırma	HB.1.6.7. Mevsimleri ve özelliklerini araştırır. HB.2.2.6. Evdeki kaynakları tasarruflu kullanmanın aile bütçesine katkılarını araştırır. HB.2.5.3. Atatürk’ün çocukluğunu araştırır. HB.2.6.9. Dünya’nın şekli ve hareketlerinin insan yaşamına etkilerini araştırır. HB.2.5.6. Yakın çevresindeki kültürel miras öğelerini araştırır. HB.3.5.6. Millî birlik ve beraberliğin toplum hayatına katkılarını araştırır. HB.3.5.8. Atatürk’ün kişilik özelliklerini araştırır. HB.3.5.9. Yaptığı çalışmalarla ülkemize katkıda bulunmuş kişileri araştırır. HB.3.6.2. Meyve ve sebzelerin yetiştirme koşullarını araştırır.
Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanma	HB.1.4.6. Teknolojik araç ve gereçleri güvenli bir şekilde kullanır. HB.2.4.5. Teknolojik araç ve gereçlerin güvenli bir şekilde kullanımı konusunda duyarlı olur. HB.3.2.5. Evde kullanılan alet ve teknolojik ürünlerin hayatımıza olan katkılarını örnekler verir.
Değişim ve Sürekliliği Algılama	HB.3.2.1. Aile büyüklerinin çocukluk dönemlerinin özellikleri ile kendi çocukluk döneminin özelliklerini karşılaştırır.
Dengeli Beslenme	HB.1.3.4. Gün içerisinde öğünlere uygun ve dengeli beslenir. HB.2.3.2. Dengeli beslenmeye uygun öğün listesi hazırlar. HB.3.3.4. Sağlığını korumak için yeterli ve dengeli beslenir.

Tablo 10 (devam)

2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın Becerileri ve Kazanımlarının Karşılaştırılması

Doğayı Koruma	HB.1.6.3. Yakın çevresinde bulunan hayvanları ve bitkileri korumaya özen gösterir. HB.1.6.4. Doğayı ve çevresini temiz tutma konusunda duyarlı olur. HB.1.6.5. Geri dönüşümü yapılabilecek maddeleri ayırt eder. HB.1.6.8. Mevsimlere göre doğada meydana gelen değişiklikleri kavrar. HB.2.6.1. Bitki ve hayvanların yaşaması için gerekli olan şartları karşılaştırır. HB.2.6.2. Bitki yetiştirmenin ve hayvan beslemenin önemini fark eder. HB.2.6.3. Yakın çevresindeki doğal unsurların insan yaşamına etkisine örnekler verir. HB.2.6.4. Tüketilen maddelerin geri dönüşümüne katkıda bulunur. HB.2.6.5. Doğa olaylarını tanıır. HB.2.6.6. Doğal afetlere örnekler verir. HB.2.6.7. Doğa olayları ve doğal afetlere karşı alınabilecek önlemleri açıklar. HB.3.6.1. İnsan yaşamı açısından bitki ve hayvanların önemini kavrar. HB.3.6.4. İnsanların doğal unsurlar üzerindeki etkisine yakın çevresinden örnekler verir. HB.3.6.5. Doğa ve çevreyi koruma konusunda sorumluluk alır. HB.3.6.6. Geri dönüşümün kendisine ve yaşadığı çevreye olan katkısına örnekler verir.
Girişimcilik	HB.3.2.6. Evdeki kaynakların etkili ve verimli kullanımına yönelik özgün önerilerde bulunur. HB.3.1.9. Okul kaynaklarının etkili ve verimli kullanımına yönelik özgün önerilerde bulunur. HB.3.2.6. Evdeki kaynakların etkili ve verimli kullanımına yönelik özgün önerilerde bulunur.
Gözlem	HB.1.4.2. Okula geliş ve okuldan gidişlerde insanların trafikteki davranışlarını gözlemler. HB.1.6.1. Yakın çevresinde bulunan hayvanları gözlemler. HB.1.6.2. Yakın çevresinde bulunan bitkileri gözlemler. HB.1.6.6. Güneş, Ay, Dünya ve yıldızları gözlemler. HB.2.5.8. Yakın çevresinde yapılan üretim faaliyetlerini gözlemler. HB.2.6.8. Güneş'i gözlemleyerek yönleri gösterir.
İletişim	HB.1.1.1. Sınıf içi tanışma etkinliğine katılır. HB.1.1.13. Okulda iletişim kurarken nezaket kurallarına uyar. HB.1.2.4. Evde aile bireyleri ile iletişim kurarken nezaket kurallarına uyar. HB.2.1.8. Okulda iletişim kurarken kendini anlaşılır ve açık bir dille ifade eder. HB.2.1.9. Okulda iletişim kurarken dinleme kurallarına uyar. HB.3.1.8. Okula ilişkin istek ve ihtiyaçlarını okul ortamında demokratik yollarla ifade eder.
İşbirliği	HB.2.1.7. Sınıfta ve okulda yapılan etkinliklerde grupla çalışma kurallarına uyar.
Karar Verme	HB.1.1.17. Kullanacağı ders araç ve gereçlerini seçer. HB.2.1.4. Sınıfla ilgili konularda karar alma süreçlerine katılır. HB.2.2.5. Aile içi karar alma süreçlerine katılır.
Kariyer Bilinci Geliştirme	HB.2.3.5. Sağlıkla ilgili hizmet veren kurumları ve meslekleri tanıır. HB.3.1.10. İlgi duyduğu meslekleri ve özelliklerini araştırır.
Kaynakların Kullanımı	HB.1.2.5. Evdeki kaynakları verimli bir şekilde kullanır. HB.2.1.6. Okul kaynaklarını ve eşyalarını kullanırken özen gösterir. HB.2.1.11. Okulda parasını ihtiyaçları doğrultusunda bilinçli bir şekilde harcar. HB.3.2.8. İstek ve ihtiyaçlarını karşılarken kendisinin ve ailesinin bütçesini korumaya özen gösterir. HB.3.3.1. Kişisel bakımını yaparken kaynakları verimli kullanır. HB.3.5.5. Ortak kullanım alanlarını ve araçlarını korur.
Zaman Yönetimi	HB.1.2.6. Gün içerisinde neler yapabileceğini planlar. HB.2.2.8. Gün içerisinde planladığı işleri uygular. HB.3.2.7. Planlı olmanın kişisel yaşamına olan katkılarını örnekler verir.
Sosyal Katılım	HB.1.1.11. Sınıf içi kuralları belirleme sürecine katılır. HB.2.2.7. Yakın çevresindeki yardıma ihtiyaç duyan insanlara karşı duyarlı olur. HB.2.4.3. Trafikte yardıma ihtiyaç duyan bireylere yardımcı olur. HB.3.1.7. Okuldaki sosyal yardımlaşma ve dayanışmayla ilgili çalışmalara katılmaya istekli olur. HB.3.5.7. Ülkemizde yaşayan farklı kültürdeki insanların sorunlarına yönelik sosyal sorumluluk projelerine katılır.
Sorun Çözme	HB.3.5.7. Ülkemizde yaşayan farklı kültürdeki insanların sorunlarına yönelik sosyal sorumluluk projelerine katılır.
Sağlığını Koruma	HB.1.3.2. Sağlığını korumak için alması gereken önlemleri fark eder. HB.1.3.3. Sağlığı için yararlı yiyecek ve içecekleri seçer. HB.1.3.5. Temizlik kurallarına dikkat ederek kendisi için yiyecek hazırlar. HB.1.3.7. Kitle iletişim araçlarını kullanırken beden sağlığını korumaya özen gösterir. HB.2.3.1. Sağlıklı büyüme ve gelişme ile kişisel bakım, spor, uyku ve beslenme arasındaki ilişkiyi fark eder. HB.2.3.4. Sağlıklı bir yaşam için temizliğin gerekliliğini açıklar. HB.2.3.6. Mevsimine uygun meyve ve sebze tüketiminin insan sağlığına etkilerini fark eder. HB.2.3.7. Mevsim şartlarına uygun kıyafet seçer. HB.3.3.3. Sağlığını korumak için mevsimlere özgü yiyeceklerle beslenir. HB.3.3.4. Sağlığını korumak için yeterli ve dengeli beslenir. HB.3.3.5. Kendisinin ve toplumun sağlığını korumak için ortak kullanım alanlarında temizlik ve hijyen kurallarına uyar.

Tablo 10 (devam)

2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın Becerileri ve Kazanımlarının Karşılaştırılması

Öz Yönetim	HB.1.1.15. Oyunlara katılmaya ve oyun oynamaya istekli olur. HB.3.1.2. Davranışlarının kendisini ve arkadaşlarını nasıl etkilediğini fark eder. HB.3.1.3. Arkadaşlarının davranışlarının kendisini nasıl etkilediğini fark eder. HB.3.1.4. Arkadaşlık sürecinde dikkat edilmesi gereken hususları kavrar.
Millî ve Kültürel Değerleri Tanıma	HB.1.1.6. Bayrak töreninde nasıl davranması gerektiğini kavrar. HB.1.2.2. Aile hayatının önemini kavrar. HB.1.5.3. Ülkemizin genel özelliklerini tanır. HB.1.5.5. Atatürk'ün hayatını bilir. HB.1.5.6. Millî gün, bayram, tören ve kutlamalara katılmaya istekli olur. HB.1.5.7. Dinî gün ve bayram kutlamalarına istekle katılır. HB.2.2.2. Akrabalık ilişkilerinin önemini kavrar. HB.2.5.2. Türk bayrağının ve İstiklâl Marşı'nın vatani ve milleti için önemini fark eder. HB.2.5.4. Millî gün ve bayramların önemini kavrar. HB.2.5.5. Dinî gün ve bayramların önemini kavrar. HB.2.5.6. Yakın çevresindeki kültürel miras öğelerini araştırır. HB.3.2.2. Komşuluk ilişkilerinin ailesi ve kendisi açısından önemine örnekler verir. HB.3.5.6. Millî birlik ve beraberliğin toplum hayatına katkılarını araştırır.
Mekânı Algılama	HB.1.1.4. Sınıfının okul içindeki yerini bulur. HB.1.1.5. Sınıf içerisinde bulunan ders araç ve gereçleri ile şeref köşesini tanır. HB.1.1.7. Okulunun bölümlerini tanır. HB.1.2.3. Evinin yerini tarif eder. HB.1.5.1. Yaşadığı yeri bilir. HB.1.5.2. Yakın çevresindeki tarihi, doğal ve turistik yerleri fark eder. HB.2.1.5. Okulunun yakın çevresini tanıtır. HB.2.2.3. Yaşadığı evin adresini bilir. HB.2.5.1. Harita ve küre üzerinde ülkesini, başkentini ve yaşadığı yeri gösterir. HB.3.1.5. Sınıfının ve okulunun krokisini çizer. HB.3.2.3. Evinin bulunduğu yerin krokisini çizer. HB.3.5.3. Yakın çevresinde yer alan tarihi, doğal ve turistik yerlerin özelliklerini tanıtır.
Kurallara Uyma	HB.1.1.3. Okula geliş ve okuldan gidişlerde güvenlik kurallarına uyar. HB.1.1.12. Okul kurallarına uyar. HB.1.1.13. Okulda iletişim kurarken nezaket kurallarına uyar. HB.1.3.6. Yemek yerken görgü kurallarına uyar. HB.1.4.1. Okulda ve evde güvenlik kurallarına uyar. HB.1.4.3. Okula geliş ve gidişlerinde trafik kurallarına uyar. HB.2.1.7. Sınıfta ve okulda yapılan etkinliklerde grupla çalışma kurallarına uyar. HB.2.1.10. Okulda arkadaşlarıyla oyun oynarken kurallara uyar. HB.2.3.3. Yemek yerken görgü kurallarına uyar. HB.2.4.2. Ulaşım araçlarıyla yolculuk yaparken güvenlik kurallarına uyar. HB.3.3.5. Kendisinin ve toplumun sağlığını korumak için ortak kullanım alanlarında temizlik ve hijyen kurallarına uyar. HB.3.4.2. Trafikte kurallara uymanın gerekliliğine örnekler verir.
Kendini Tanıma	HB.1.1.2. Kendisiyle akranları arasındaki benzer ve farklı yönleri ayırt eder. HB.2.1.1. Kendini farklı özellikleriyle tanıtır. HB.3.1.1. Güçlü yönlerini ve güçlendirilmesi gereken yönlerini fark eder.
Kişisel Bakım	HB.1.1.8. Tuvalet kullanma ve temizlik alışkanlığı geliştirir. HB.1.3.1. Kişisel bakımını düzenli olarak yapar.
Kendini Koruma	HB.1.4.4. Çevresindeki kişilerle iletişim kurarken güvenlik kurallarını uygular. HB.1.4.5. Acil durumlarda yardım almak için arayacağı kurumların telefon numaralarını bilir. HB.1.4.7. Kendisi için güvenli ve güvensiz alanları ayırt eder. HB.2.4.4. Acil durumlarda yardım alabileceği kurumları ve kişileri bilir. HB.2.4.6. Oyun alanlarındaki araçları güvenli bir şekilde kullanır. HB.3.4.3. Yakın çevresinde meydana gelebilecek kazaları önlemek için alınması gereken tedbirleri açıklar. HB.3.4.4. Acil bir durum olduğunda ne yapacağını ve kimlerden yardım isteyebileceğini açıklar. HB.3.4.5. Güvenliğini tehdit eden bir kişi olduğunda ne yapacağını ve kimlerden yardım isteyebileceğini açıklar. HB.3.4.6. Günlük yaşamında güvenliğini tehdit edecek bir durumla karşılaştığında neler yapabileceğine örnekler verir. HB.3.4.7. Oyun alanlarındaki araçları güvenli bir şekilde kullanır.

2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın kazanım ve becerilerinin karşılaştırıldığı Tablo 10'a göre bir, iki ve üçüncü sınıflar için hazırlanan 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda toplam 148 kazanım bulunmaktadır. Bu kazanımların 128'i programda yer

alan temel yaşam becerileri ile uyumludur. Ayrıca “Sağlığını korumak için yeterli ve dengeli beslenir” kazanımı sağlığını koruma ve dengeli beslenme becerileri ile, “Kendisinin ve toplumun sağlığını korumak için ortak kullanım alanlarında temizlik ve hijyen kurallarına uyar” kazanımı sağlığını koruma ve kurallara uyma becerisi ile, “Sınıfta ve okulda yapılan etkinliklerde grupta çalışma kurallarına uyar” kazanımı kurallara uyma ve işbirliği becerisi ile “Okulda iletişim kurarken nezaket kurallarına uyar” iletişim ve kurallara uyma becerisi ile “Yakın çevresindeki kültürel miras öğelerini araştırır” kazanımı da araştırma ve milli ve kültürel değerleri tanıma becerisi ile açıklanmaktadır. Bununla birlikte kazanımların temel yaşam becerilerine eşit dağılmadığı görülmektedir. “Doğayı Koruma” becerisi için 15, “Mekanı Algılama” becerisi için 12, “Sağlığını Koruma” becerisi için ise 11 kazanıma yer verilirken “İşbirliği”, “Değişim Ve Sürekliliği Algılama”, “Sorun Çözme” gibi becerilere yönelik birer kazanım yer almaktadır. Bu dönemde çocukların kişilik ve benlik gelişiminde sosyal çevrenin önem kazanması, başarıya karşı aşâğılık döneminde olmasından dolayı işbirliğine yönlendirici, girişimciliği arttırıcı ve deneyimleri geliştirici kazanımların yeterli oranda yer almadığı söylenebilir. Bununla birlikte “Sorun Çözme” becerisine yönelik bir kazanımın yer alması, programın çocuğun ahlaki gelişimini bir üst evreye çıkması konusunda yeterli olmadığı belirtilebilir. Ayrıca “Girişimcilik” becerisine sadece üçüncü sınıf kazanımlarında yer almaktadır. “Karar Verme” ve “Gözlem” becerilerine ise bir ve ikinci sınıfta yer verilmiştir. “Kariyer bilinci geliştirme” becerisi için iki ve üçüncü sınıfta iki kazanımla yer verilmiştir. “Özyönetim” becerisi için bir ve üçüncü sınıf kazanımları ile ele alınmış olup ikinci sınıfta kazanımlara yer verilmemiştir. Ayrıca “Kişisel Bakım” becerisine yalnızca birinci sınıf kazanımları ile yer verilmiştir. Çocuğun psikolojik özelliklerinin hayat bilgisi dersinin önem ve değerini arttırdığını belirten Binbaşioğlu (2003, s. 66) hayat bilgisi dersi çocukların nesnel düşünmesini sağlayıcı ve becerileri geliştirici olması gerektiğini vurgulamaktadır. Ancak 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nın bu bağlamda yeterli olmadığı söylenebilir. Nitekim Altun ve Güler’in (2020) hayat bilgisine yönelik öğretmen görüşlerini ele aldığı araştırmada programdaki kazanımların bazılarının soyut olduğu, bu kazanımların gerçek yaşama aktarımı zor olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Temel yaşam becerilerini kazandırabilmek amacıyla hazırlanan 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nın 148 kazanımından 128 kazanımı program çerçevesinde belirtilen yaşam becerileri ile uyumlu bulunduğu söylenebilir. Bununla birlikte “Okul çalışanlarını tanır.”, “İhtiyaç duyduğu durumlarda okul çalışanlarından yardım alır.”, “Okulla ilgili olumlu duygu ve düşünceler geliştirir.”, “İstek ve ihtiyaçları arasındaki farkı ayırt eder.”, “Ülkemizde,

farklı kültürlerden insanlarla bir arada yaşadığını fark eder.”, “Atatürk’ün hayatını bilir.”, “Bireysel farklılıklara saygı duyar.”, “Aile bireylerini tanıtır.”, “Ders araç ve gereçlerini günlük ders programına göre hazırlar.”, “Evde, üzerine düşen görev ve sorumluluklarını fark eder.”, “Yakın akrabalarını tanıtır.”, “Ulaşım türlerini ve araçlarını sınıflandırır.”, “Ülkemizde yaşayan farklı kültürdeki insanların yaşam şekillerine ve alışkanlıklarına saygı duyar.”, “Okulunun bireysel ve toplumsal katkılarının fark eder.”, “Yiyecek ve içecekler satın alınırken bilinçli tüketici davranışları gösterir.”, “Trafik işaretleri ve işaret levhalarını tanıtır.”, “Yakın çevresinde bulunan yönetim birimlerini ve yöneticilerini tanır.”, “Evde üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirir.”, “Ülkemizin yönetim şeklini açıklar.”, “Ülkesinin gelişmesi ile kendi görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi arasında ilişki kurar.”, “Doğadan yararlanarak yönleri bulur.”, “İstek ve ihtiyaçları arasındaki farkı ayırt eder.”, “İstek ve ihtiyaçlarını öncelik sırasına göre listeler.” şeklindeki 20 kazanım 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nda belirtilen temel yaşam becerileri ile açıklanamamaktadır. Diğer bir deyişle programda yer alan 20 kazanım ile belirtilen temel yaşam becerileri arasında bir uyum bulunmadığı söylenebilir. Öztürk’ün (2019) birinci sınıf hayat bilgisi konuları ile temel yaşam becerilerini karşılaştırdığı araştırmada kitabın eksik olduğu, “araştırma yapma” yönelik konu içerikleri sınırlı olmasına rağmen “kurallara uyma” yönelik birçok konu yer almasının çocuğun yaratıcılığını geliştirmediğini ifade etmektedir. Karaman’ın (2019) bazı hayat bilgisi kazanımlarının öğrenci seviyesine uygun olmadığı bulgusu ve Öztürk’ün (2015) öğretmen görüşlerine göre hayat bilgisindeki temel yaşam becerilerinin kazandırılma durumunu incelediği araştırmada, hayat bilgisi dersinin temel becerileri kazandırma bakımından yeterli; ancak eksikleri olduğu belirtildiği sonucuna ulaşması araştırma bulgularına kısmen paraleldir. Ancak Aslan’ın (2007) araştırmasına göre öğrencilerin temel becerileri yeterli düzeyde kazandığı bulgusunu bu bağlamda desteklemediği söylenebilir.

Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

“Hayat bilgisi öğretimiyle ilgili çalışan araştırmacılar, üç ve dördüncü sınıf öğretmenleri ile üç ve dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrenci velilerinin hayat bilgisi dersinde kazandırılması gereken temel yaşam becerilerine yönelik görüşleri nelerdir? Tarafların beceriler üzerindeki uzlaşma durumları nasıldır?” sorusunu yanıtlamak için Delphi panelleri gerçekleştirilmiştir. Birinci Delphi panelinde taraflara Ek 2’de gösterilen anket gönderilmiştir. 15 Nisan 2018-8 Temmuz 2018 tarihleri arasında katılımcıların cevapları

alınmıştır. Gelen cevaplar 41 başlık altında 129 beceri olarak ele alınmış ve Ek 12’de gösterilmiştir. Cevaplar 7’li likert ölçeği formunda düzenlenerek ikinci Delphi paneli için 11 Kasım 2018- 2 Nisan 2019 tarihlerinde katılımcılara gönderilmiştir. İkinci Delphi paneline ilişkin bulgular Ek 13’te gösterilmiştir. Birinci Delphi panelinde belirtilen beceriler; ikinci Delphi paneli sonucuna göre 129 beceriden 95 becerinin ölçütleri karşıladığı yönünde uzlaşma sağlanırken, 34 beceride uzlaşma sağlanmamıştır. Bununla birlikte ölçütleri karşılamadığı yönünde bir uzlaşma veya nötr olan beceri bulunmamaktadır.

İkinci Delphi panelinden elde edilen veriler, üçüncü Delphi paneline cevap veren 101 katılımcıya kendi cevaplarının yanı sıra grubun betimsel istatistik değerleri ile katılımcılara gönderilmiştir. Üçüncü Delphi anketinden gelen cevaplar Ek 14’te gösterilmiştir. Üçüncü uygulama sonunda katılımcılar uzlaşma yönünde hareketlilik göstermişlerdir. Üzerinde uzlaşma sağlanan beceri sayısının bu uygulama sonunda 95’ten 124’e çıktığı gözlemlenmiştir. Ancak beş beceride uzlaşma sağlanamamıştır. “Basit yemekler yapabilme ($\bar{X}=5,29$; $SS=1,81$; $\text{ÇAF}=3$)”, “Meslek seçiminde devleti geliştirici mesleklere yönelme ($\bar{X}=5,57$; $SS=1,73$; $\text{ÇAF}=3$)” becerilerinin 5-7 arasında puanlaması %70’in üstünde olmasına rağmen çeyrekler arası fark değeri 3 olmasından dolayı uzlaşma ölçütlerini sağlamamaktadır. Ayrıca “Marangozluk ve ufak tefek tamir-tadilat işlerini temel seviyede öğrenme ($\bar{X}=4,90$; $SS=1,73$; $\text{ÇAF}=2$)”, becerisinin 5-7 arasında puanlaması %70’in altındadır. “Dokumacılığı temel seviyede öğrenme ($\bar{X}=4,56$; $SS=1,88$; $\text{ÇAF}=3$)”, “Terziliği ve dikiş dikmeyi temel seviyede öğrenme ($\bar{X}=4,66$; $SS=1,89$; $\text{ÇAF}=3$)” becerilerinin 5-7 arasında puanlaması %70’in altında olduğundan dolayı uzlaşma ölçütlerine uygun olmadığı görülmektedir. Bu kapsamda son değerlendirme için dördüncü Delphi paneli için anket 86 katılımcıya kendi cevaplarının yanı sıra grubun betimsel istatistik değerleri ile gönderilmiştir. Dördüncü Delphi panelinden gelen cevaplar Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11

Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılması Gereken Temel Yaşam Becerilerine İlişkin IV. Delphi Paneli Bulguları (N=80)

Temel Yaşam Becerileri	$\bar{x}$	SS	ÇAF	Medyan	%			Uzlaşma*
					1	2	3	
1. Öğrencinin Kendisiyle İlgili Farklı Özelliklerini Tanıma Becerisi								
Fiziksel özelliklerini tanıma	6,44	,88	1	7	--	6,3	93,7	K
Duygu, düşünce, ilgi, yetenek ve davranışlarını tanıma	6,41	,95	1	7	1,3	6,3	92,4	K
2. Gelişimini Fark Etme ve Gelişimi İçin Çaba Gösterme Becerisi								
Ergenlik dönemiyle ilgili bilgi edinme	5,56	1,67	3	6	13,8	11,3	74,9	UY
Toplumsal cinsiyet eşit(siz)liğini fark etme, anlama ve sorgulama	5,70	1,52	2	6	8,8	12,5	79,7	K
Başarılı kimlik kazanma becerisi	6,11	1,24	2	7	5,0	2,5	92,5	K
3. Farklı İş ve Mesleklere Yönelik Beceriler								
Çiftçiliği temel seviyede öğrenme	5,26	1,51	3	5	12,5	17,5	70,0	UY
Marangozluk ve ufak tefek tamir-tadilat işlerini temel seviyede öğrenme	5,05	1,62	2	5	16,3	15,0	69,7	UY
Dokumacılığı temel seviyede öğrenme	4,77	1,75	2	5	23,8	18,8	58,2	UY
Terziliği ve dikiş dikmeyi temel seviyede öğrenme	4,94	1,79	3	5	18,8	16,3	64,9	UY
4. Kendini Koruma Becerisi								
İstismar, taciz gibi başkalarından gelecek her türlü kötülük ve zararlı şeylere karşı ne yapacağını ve nasıl korunacağını bilme	6,39	1,13	1	7	3,8	3,8	92,6	K
5. Hayır Diyebilme Becerisi								
Suçluluk duymadan hayır diyebilme	6,41	1,10	1	7	3,8	1,3	94,9	K
6. Özyönetime Sahip Olma Becerisi								
Öğrenmeyi öğrenme	6,40	1,03	1		1,3	7,5	91,2	K
Kendi kendine öğrenme	6,24	1,15	1	7	3,8	8,8	88,4	K
Disiplinli çalışma	6,24	1,22	1	7	6,3	5,0	89,7	K
7. Özbakım Becerisi								
Tuvalet eğitimi	6,40	1,22	1		3,8	5,0	89,2	K
Kişisel temizlik ve bakımını yapma	6,44	1,07	1	7	3,8	2,5	93,7	K
Yardıma ihtiyaç duymadan yemeğini yeme	6,49	1,04	1	7	2,5	5,0	92,5	K
8. Doğayı-Çevreyi Tanıma ve Koruma Becerisi								
Çevresini temiz tutma	6,55	,80	1	7	--	3,8	96,2	K
Kullandıkları ürünleri geri dönüştürme becerileri edinme	6,41	,94	1	7	1,3	5,0	93,7	K
Bitkileri, sebze-meyveleri tanıma ve yetiştirme	6,10	1,13	2	6,5	3,8	7,5	89,9	K
Bitki ve hayvanları koruma ve sevmeye	6,54	,87	1	7	1,3	3,8	94,9	K
Doğayı ve çevreyi korumak için doğaya zararlı ürünler kullanmama	6,45	1,00	1	7	2,5	3,8	93,7	K
Ekolojik ayak izini azaltma	6,01	1,33	1	6	6,3	8,8	84,9	K
Doğal afetlere karşı yapabileceklerinin farkında olma ve alınacak önlemleri bilme	6,26	1,04	1	7	1,3	7,5	91,2	K
9. Kaynakları Etkili Kullanma Becerisi								
Kaynakları etkili kullanmayı bilme	6,26	1,04	1	7	3,8	2,5	93,7	K
10. Sosyal Katılım (Etkin Vatandaşlık) Becerisi								
Demokrasi ve insan haklarını bilme ve sahip çıkma	6,27	1,15	1	7	5,0	1,3	93,7	K
Bir birey olarak haklarını bilme ve sahip çıkma	6,40	1,01	1	7	2,5	3,8	93,7	K
Toplumsal sorunlarda sorumluluk alma ve bu sorunları çözmeye yönelik adımlar atma	6,16	1,29	1	7	5,0	7,5	87,5	K

Tablo 11 (devam)

Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılması Gereken Temel Yaşam Becerilerine İlişkin IV. Delphi Paneli Bulguları (N=80)

Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve Yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konularda sorumluluk alma	5,76	1,42	2	6	10,0	5,0	85,0	K
Sosyal yardım kuruluşlarında görev alma ve dezavantajlı gruplara yardımcı olma	5,83	1,44	2	6	10,0	8,8	81,2	K
11. Sağlıklı ve Dengeli Beslenme Becerisi								
Sağlıklı besinler tüketme	6,36	1,09	1	7	3,8	3,8	87,4	K
Günlük öğünlerine dikkat etme	6,26	1,14	1	7	3,8	6,3	89,9	K
Basit yemekler yapabilme	5,60	1,66	2	6	13,8	8,8	77,4	K
Besinleri uygun koşullarda saklayabilme	5,93	1,31	2	6	3,8	15,0	81,2	K
12. Stresle Başa Çıkma Becerisi								
Stresle başa çıkmayı bilme	5,97	1,34	1	6	5,0	10,0	85,0	K
13.Öfkesini Kontrol Etme Becerisi								
Öfkesini kontrol etmeyi bilme	6,11	1,30	1	7	5,0	8,8	86,2	K
14. Bilinçli Tüketici Olma Becerisi								
Harçlığını ihtiyacı kadar tüketme	6,29	1,06	1	7	2,5	3,8	93,7	K
Tasarruf yapma	6,26	1,10	1	7	3,8	3,8	87,4	K
Aldığı ürünün etiketini okuma	6,39	1,07	1	7	3,8	2,5	93,7	K
15. Üretim Yapma Becerisi								
Üretken olma	6,17	1,18	1	7	6,3	3,8	89,9	K
Üretim ve tüketim arasındaki farkı anlama	6,47	,86	1	7	--	5,0	95,0	K
16.Kurallara Uyuma Becerisi								
Toplumsal kurallara uyma	6,34	1,08	1	7	3,8	2,5	93,7	K
Trafik kurallarına uyma	6,60	,79	1	7	1,3	1,3	97,4	K
Nezaket ve görgü kurallarına uyma	6,54	,87	1	7	1,3	2,5	97,2	K
Sofra kurallarını bilme	6,40	,96	1	7	2,5	2,5	95,0	K
Büyükklere-küçükklere davranış kurallarını bilme	6,44	,91	1	7	2,5	1,3	94,2	K
17. Etik Davranma Becerisi								
Arkadaşlarına saygı duyma	6,46	,93	1	7	3,8	--	96,2	K
İnsanlarla olumlu ilişkiler kurma	6,45	,93	1	7	2,5	1,3	94,2	K
Aile ilişkilerine değer verme	6,50	,81	1	7	1,3	1,3	97,4	K
Ödevlerinde etik davranma	6,34	1,10	1	7	2,5	6,3	91,2	K
18. Empati Kurma Becerisi								
Sosyal ilişkilerde karşı tarafı anlama	6,37	,90	1	7	1,3	3,8	94,9	K
Diğer insanların duygularına karşı hassas olma	6,24	1,05	1	7	2,5	5,0	92,5	K
19. İletişim Becerisi								
Etkin dinleme	6,45	,95	1	7	3,8	1,3	84,9	K
Kendini özgürce ifade etme	6,49	,928	1	7	2,5	2,5	95,0	K
Etkili ve güzel konuşma	6,34	1,05	1	7	3,8	1,3	84,9	K
Düşüncelerini yazıya dökme	6,09	1,31	1	7	6,3	6,3	87,4	K
İnsanlarla sağlıklı iletişim kurma	6,29	1,07	1	7	3,8	2,5	93,7	K
Özgür tartışma ortamlarında özgün konulardaki münazaralara katılma	5,91	1,36	2	6	7,5	8,8	83,7	K
20. Problem Çözme Becerisi								
Kendi sorunlarını çözme	6,26	1,29	1	7	6,3	7,5	86,2	K

Tablo 11 (devam)

Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılması Gereken Temel Yaşam Becerilerine İlişkin IV. Delphi Paneli Bulguları (N=80)

Sorunu (problem) tanımlama ve çözüm yollarını arama	6,30	1,17	1	7	5,0	2,5	82,5	K
Sorunlara barışçıl ve demokratik yollarla çözüm bulma	6,36	1,10	1	7	2,5	6,3	81,2	K
Çatışma çözme	6,07	1,25	2	7	6,3	2,5	81,2	K
21. İşbirliği Yapma Becerisi								
Grup-takım çalışması yapma	6,35	1,13	1	7	3,8	6,3	89,9	K
Akranlarıyla gerektiğinde işbirliği yapma	6,37	1,01	1	7	2,5	6,3	81,2	K
22. Farklılıklara Saygı Duyma Becerisi								
Dünya üzerinde farklı kültürel yapıların olduğunun farkında olma	6,25	1,16	1	7	5,0	1,3	83,7	K
Ayrımcılık yapmama	6,42	1,08	1	7	2,5	2,5	95,0	K
Dil, din, ırk ayrımı yapmadan bütün insanlara saygı duyma	6,41	1,12	1	7	3,8	2,5	93,7	K
Başkalarını tanıma ve her yönüyle kabul etme	6,31	1,16	1	7	3,8	2,5	93,7	K
Farklı görüşlere saygı duyma	6,36	1,22	1	7	5,0	2,5	92,5	K
Birlikte yaşama kültürü edinme	6,30	1,17	1	7	2,5	6,3	81,2	K
Kendini/başkalarını sevmeye	6,40	,99	1	7	2,5	--	97,5	K
23. Sorumluluk Alma Becerisi								
Kendi sorumluluklarının farkında olma ve sorumluluklarını yerine getirme	6,42	,98	1	7	2,5	2,5	95,0	K
Görev bilincine sahip olma	6,34	1,11	1	7	3,8	5,0	91,2	K
24. Milli ve Kültürel Değerlere Sahip Çıkma ve Saygı Duyma Becerisi								
Milli kültürü ve modern hayatı birlikte yürütme	6,00	1,28	2	6,5	6,3	8,8	84,9	K
Kültürel mirası öğrenme ve koruma	6,26	1,09	1	7	3,8	5,0	91,2	K
Milli ve dini bayramlara sahip çıkma	6,19	1,37	1	7	5,0	7,5	87,5	K
Tarihi kavrama	6,01	1,24	2	6	3,8	8,8	87,4	K
Vatan ve millet sevgisine sahip olma	6,22	1,31	1	7	5,0	7,5	87,5	K
Evrenselliğin yanı sıra devletçilik fikrine sahip olma	5,65	1,59	2	6	8,8	10,0	81,2	K
Atatürk ilke ve inkılaplarını bilme ve sahip çıkma	6,12	1,30	2	7	6,3	2,5	91,2	K
Meslek seçiminde devleti geliştirici mesleklerle yönelme	5,54	1,62	2	6	11,3	8,8	79,9	K
25. Araştırma Yapma Becerisi								
Kendisine faydalı olacak bilgileri araştırma	6,25	1,17	1	7	3,8	5,0	91,2	K
Bilgi okuryazarı olma/öğrendiği bilgileri araştırma ve inceleme	6,20	1,23	1	7	6,3	6,3	87,4	K
Bilim tarihini araştırma	5,65	1,51	1	6	12,5	2,5	85,0	K
Çocuklar için düzenlenen bilimsel etkinliklere katılma	6,06	1,24	1	6	6,3	5,0	88,7	K
Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konuları araştırma	5,76	1,46	2	6	8,8	10,0	81,2	K
26. Estetik Algı Becerisi								
Bir sanat dalında eğitim alma	5,85	1,53	2	6,5	12,5	2,5	85,0	K
Bir müzik aleti çalabilme	5,67	1,73	2	6	16,3	2,5	81,2	K
Sanatın güzellik ve faydalarını bilme	5,90	1,56	1	6,5	10,0	7,5	82,5	K
Estetik bilinci kazanmış olma	6,04	1,44	1	7	10,0	2,5	87,5	K
Sanatsal etkinliklere (sergi, tiyatro vb.) katılma	5,96	1,49	1	6,5	10,0	3,8	86,2	K
27. Akıl Yürütme Becerisi								
Zeka oyunları oynama	6,25	1,26	1	7	6,3	1,3	92,4	K
Dikkat-koordinasyon ve konsantrasyon geliştirici etkinliklere katılma	6,17	1,28	1	7	5,0	8,8	86,2	K

Tablo 11 (devam)

Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılması Gereken Temel Yaşam Becerilerine İlişkin IV. Delphi Paneli Bulguları (N=80)

Neden-sonuç arasında bağlantı kurma	6,34	1,20	1	7	5,0	5,0	90,0	K
28. Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanma Becerisi								
Medya okuryazarı olma	6,01	1,35	1	6	8,8	1,3	89,9	K
Teknoloji okuryazarı olma	5,91	1,45	2	7	11,3	7,5	81,2	K
Teknolojinin yarar ve zararlarını farkında olma	6,29	1,18	1	7	5,0	3,8	91,2	K
Bilişim yeterliliğine sahip olma	6,07	1,21	1	6	7,5	2,5	90,0	K
Robotik kodlama yapabilme ve yapay zeka teknolojilerinin farkında olma	5,60	1,78	2	6	15,0	3,8	81,2	K
Teknolojiyi yaratıcı ve insanlık yararına kullanma	6,04	1,53	1	7	8,8	5,0	86,2	K
29. Planlama ve Zaman Yönetimi Becerisi								
Amaç belirleme	6,22	1,28	1	7	7,5	2,5	90,0	K
Günlük yaşam ve okul-derslerle ilgili plan yapma ve uygulama	6,26	1,20	1	7	6,3	1,3	92,4	K
Geleceğiyle ilgili plan yapma	6,19	1,18	1	7	6,3	1,3	92,4	K
Zamanı verimli kullanma	6,25	1,24	1	7	6,3	3,8	89,9	K
30. Kariyer Bilinci Geliştirme Becerisi								
Kariyer bilincine sahip olma	5,81	1,58	2	6	11,3	3,8	84,9	K
31. Mekanı Doğru Algılama Becerisi								
Harita okuma	5,97	1,36	2	7	7,5	5,0	87,5	K
Yönünü bulma	6,06	1,31	2	7	7,5	5,0	87,5	K
Mekanı algılama	6,11	1,25	1	7	7,5	3,8	88,7	K
32. Evrensel Değerlere Sahip Çıkma Becerisi								
Sevgi, hoşgörü, paylaşım, doğruluk gibi değerlere sahip olma	6,49	1,03	1	7	2,5	6,3	81,2	K
Demokrasiye sahip çıkma	6,30	1,15	1	7	6,3	1,3	82,4	K
Adil olma	6,54	1,05	0,5	7	2,5	3,8	83,7	K
Yardımsaver olma	6,56	,97	1	7	2,5	7,5	90,0	K
Fedakar olma	6,12	1,37	1	7	6,3	5,0	88,7	K
33. Eleştirel Düşünme Becerisi								
Eleştirel düşünebilme	6,17	1,33	1	7	6,3	3,8	89,9	K
34. Yaratıcı Düşünme Becerisi								
Yenilikçi düşünme	6,22	1,37	1	7	6,3	3,8	89,9	K
Yaratıcı düşünme	6,20	1,44	1	7	8,8	2,5	88,7	K
İmgelem yapma	5,99	1,34	2	6	7,5	2,5	90,0	K
Yeni fikirler oluşturma	6,31	1,28	1	7	6,3	3,8	89,9	K
35. Gözlem Yapma Becerisi								
Geziler yaparak doğayı gözlemleme	6,22	1,28	1	7	7,5	1,3	91,2	K
Canlı-cansız varlıkları gözlemleme	6,35	1,20	1	7	6,3	2,5	91,2	K
Gözlediklerini kaydetme ve aktarma	6,26	1,33	1	7	6,3	3,8	89,9	K
Gözlemleri arasında karşılaştırma yapma ve bunları bağdaştırma	6,26	1,30	1	7	6,3	2,5	91,2	K
36. Analitik Düşünme Becerisi								
Analitik düşünebilme	6,10	1,42	1	7	8,8	5,0	86,2	K
37. Girişimcilik Becerisi								
Girişimci olma	5,97	1,45	2	7	10,0	3,8	86,2	K
38. Karar Verme ve Kararlarını Uygulama Becerisi								

Tablo 11 (devam)

Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılması Gereken Temel Yaşam Becerilerine İlişkin IV. Delphi Paneli Bulguları (N=80)

Karar verme ve kararlarını uygulayabilme	6,14	1,30	1	7	6,3	3,8	89,9	K
39. Yansıtıcı Düşünme Becerisi								
Yansıtıcı düşünebilme	6,10	1,38	1	7	8,8	1,3	89,9	K
40. Bedensel Okuryazarlık Becerisi								
Bir spor dalı ile uğraşma	6,00	1,45	1	6,5	8,8	6,3	84,9	K
Oyun oynama	6,49	1,08	1	7	5,0	2,5	82,5	K
41. Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi								
Değişim ve sürekliliği algılayabilme	6,20	1,22	1	7	5,0	5,0	90,0	K

*K: Ölçütü karşıladığı yönünde uzlaş, UY: Uzlaşma Yok

Hayat bilgisi dersi kapsamında kazandırılması gereken temel yaşam becerilerine ilişkin IV. Delphi paneli istatistiklerinin gösterildiği Tablo 11'e göre katılımcıların cevap verdiği 129 maddeden 124 becerinin uzlaşma ölçütlerini karşıladığı yönünde uzlaşma olduğu söylenebilir. 124 becerinin aritmetik ortalama değeri 5,54 ile 6,55 arasında değişen yüksek değerler aldığı ve standart sapma değerleri ,81 ile 1,81 arasında değiştiği gözlenmektedir. Çeyrekler arası fark değerleri 0,5 ile 2 arasında değişmektedir. Ayrıca medyan değerlerinin 6 ile 7 arasında değer almakta ve 7 değeri çoğunluktadır. Becerilerin 5-7 arasında puanlama yüzdelikleri %77,4 ile %95,0 arasında değişmektedir. Bununla birlikte “Ergenlik dönemiyle ilgili bilgi edinme ($\bar{X}=5,56$; $SS=1,67$; $\text{ÇAF}=3$)” ve “Çiftçiliği temel seviyede öğrenme ($\bar{X}=5,26$; $SS=1,51$; $\text{ÇAF}=3$)” becerilerinin 5-7 puanlanma yüzdeliğinin %70 üzerinde olmasına rağmen çeyrekler arası fark değerinin 3 olmasından dolayı uzlaşma ölçütlerini karşılamadığı ve uzlaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. “Marangozluk ve ufak tefek tamir-tadilat işlerini temel seviyede öğrenme ($\bar{X}=5,05$; $SS=1,62$; $\text{ÇAF}=2$)”, “Dokumacılığı temel seviyede öğrenme ($\bar{X}=4,77$; $SS=1,75$; $\text{ÇAF}=2$)” ve “Terziliği ve dikiş dikmeyi temel seviyede öğrenme ($\bar{X}=4,94$; $SS=1,79$; $\text{ÇAF}=3$)” becerilerinin medyan değerinin 5 olmasına rağmen 5-7 arasında puanlanma yüzdeliğinin %70'in altı olmasından dolayı uzlaşma ölçütlerini karşılamadığı için uzlaşma olmadığı görülmektedir. Bu becerilerde uzlaşma olmamasının nedeni katılımcı grubunun genel olarak şehir ortamında yaşamasından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca küresel çağda bireylerin iş ve yaşam koşulları ele alındığında çiftçilik, marangozluk, dokuma ve terzi-kdikiş gibi becerilerin küresel iş piyasasının belirttiği beceriler olarak görülmediği söylenebilir. Nitekim “Bilişim yeterliliğine sahip olma”, “Robotik kodlama yapabilme ve yapay zekâ teknolojilerinin farkında olma”, “Teknolojiyi yaratıcı ve insanlık yararına kullanma” gibi beceriler Endüstri 4.0'a yönelik olup son yıllarda ön plandadır (Buyruk, 2018). Bu kapsamda “Çiftçiliği temel seviyede öğrenme”, “Marangozluk ve ufak tefek tamir-tadilat işlerini temel seviyede öğrenme”, “Dokumacılığı temel seviyede öğrenme”, “Terziliği ve dikiş dikmeyi temel seviyede öğrenme” becerilerinin çocukların gelecekteki iş yaşamı bağlamında ele alınarak değerlendirildiğinden taraflar arasında uzlaşma sağlanamadığı düşünülmektedir.

Sonuç olarak; hayat bilgisi dersi kapsamında kazandırılması gereken temel yaşam becerileri ile ilgili yapılan Delphi panelinde 129 beceriden 124 beceride uzlaşma sağlandığı, 5 beceride ise uzlaşmanın sağlanmadığı görülmüştür. Delphi panelinde belirtilen bütün beceriler alanyazında da vurgulanmaktadır. Nitekim “Öğrencinin kendisiyle ilgili farklı özelliklerini

tanıma becerisi” birçok araştırmada yaşam becerileri olarak yer almaktadır (Bolat & Balaman, 2017; Brooks, 1984; Güvenç & Aktaş, 2006; Junior Achievement România, 2019; PAHO, 2000; Stoica & Vlasie, 2012; Tan, 2018; UNICEF, 2009, s. 71; WHO, 1997). “Gelişimini fark etme ve gelişimi için çaba gösterme becerisi” Brooks 1984’te yaptığı Delphi panelinde uzlaşma sağlanan beceriler arasında belirtmektedir. Ayrıca “Ergenlik dönemiyle ilgili bilgi edinme” alt becerisinin Vajargah, Abolghasemi ve Sabzian’ın (2009) İran’da öğretmenlerle yaptıkları çalışmada da yaşam becerisi olarak ele alınmasının gerekli görüldüğü bulgusuyla örtüşmektedir. Tan’ın (2018) Singapur ve Finlandiya’da yaşam becerileri ile ilgili öğretmen görüşlerini aldığı çalışmada Singapur’daki öğretmenler “Terziliği ve dikiş dikmeyi temel seviyede öğrenme”nin gerekli olduğunu düşünmektedir. “Kendini koruma becerisi”ni Sağlık ve Aile Eğitim Program’ının (Health and Family Life Education) birçok ülkede uygulanması için destekleyici kuruluş olan UNICEF’in (2009) belirttiği beceriler arasında yer almaktadır. Ayrıca Hedeflenen Yaşam Becerileri programında (Hendricks, 1998) kazandırılması gereken temel yaşam becerileri arasında belirtilmektedir. Benzer şekilde “Hayır diyebilme becerisi” öğrencilere kazandırılması gereken yaşam becerileri arasında sayılmaktadır (Botvin 1983; UNICEF 2009). “Öz yönetime sahip olma” (Stoica & Vlasie, 2012) temel yaşam becerisi olmasının yanı sıra alt beceri olarak “Öğrenmeyi öğrenme” (Hendricks, 1998) ile “Kendi kendine öğrenme” ve “Disiplinli çalışma” (Wilson, 2007) şeklinde temel yaşam becerisi olarak ele alınmıştır.

“Özbakım” becerisini alt beceri olarak temel yaşam becerisi kabul eden araştırmalarda bulunmaktadır (Stoica & Vlasie, 2012; Tan, 2018). Ayrıca günümüzün önemli sorunu olarak görülen çevre kirliliğinin engellenmesi için bireylerin “Doğayı-çevreyi tanıma ve koruma becerisi” sine sahip olmak temel yaşam becerileri arasında görülmektedir (Stoica & Vlasie, 2012; Tan, 2018; Vajargah, Abolghasemi & Sabzian, 2009). “Sosyal katılım (Etkin vatandaşlık)” becerisi Junior Achievement România (2019) ve Hendricks (1998) tarafından yaşam becerisi olarak ele alınırken “Demokrasi ve insan haklarını bilme ve sahip çıkma” ile “Bir birey olarak haklarını bilme ve sahip çıkma” (Vajargah, Abolghasemi & Sabzian, 2009) ve “Toplumsal sorunlarda sorumluluk alma ve bu sorunları çözmeye yönelik adımlar atma”, “Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konularda sorumluluk alma” (Hendricks, 1998; Junior Achievement România, 2019) alt becerileri de temel yaşam beceri olarak ele alınmaktadır. Bununla birlikte “Sorumluluk alma becerisi” de öğrencilere kazandırılması gereken temel yaşam becerisi olarak kabul edilmektedir (World Bank, 2014; Vajargah, Abolghasemi & Sabzian 2009).

Temel yaşam becerilerinin yayılmasında önemli bir etken olan bireyin sağlıklı ve dengeli beslenmesine yönelik becerisini de temel yaşam becerisi olarak ele alan araştırmalar bulunmaktadır (Brooks, 1984; Hendircks 1998; International Youth Foundation [IYF], 2003; Stoica & Vlasie, 2012; UNICEF, 2009, s. 71; Vajargah, Abolghasemi & Sabzian, 2009). Ayrıca bireyin duygularını yönetmesi için sahip olması gereken “Stresle başa çıkma becerisi” (Bolat & Balaman, 2017; Botvin, 1983; Brooks, 1984; Hendircks, 1998; Kurtde-Fidan & Aydoğdu, 2018; PAHO, 2000; Stoica & Vlasie, 2012; UNICEF, 2009, s. 71; Vajargah, Abolghasemi & Sabzian, 2009; WHO, 1997; World Bank, 2014, s. 8) ve “Öfkesini kontrol etme becerisi” (Brooks, 1984; Hendircks, 1998; PAHO, 2000; Stoica & Vlasie, 2012; UNICEF, 2009, s. 71; Vajargah, Abolghasemi & Sabzian, 2009; WHO, 1997; World Bank, 2014, s. 8) temel bir yaşam becerisi olarak görülmektedir. Bireyin “Etik davranma becerisi” (World Bank, 2014, s.8), “Arkadaşlarına saygı duyma” (Brooks, 1984; World Bank, 2014, s. 8), “İnsanlarla olumlu ilişkiler kurma (Brooks, 1984), “Aile ilişkilerine değer verme” (Brooks, 1984; Tan, 2018) becerilerin de alt beceriler olarak önemi vurgulanmaktadır.

Karşıdaki insanın duygularını anlamada önemli bir beceri olan “Empati kurma becerisi” ile (Bolat & Balaman, 2017; Hendircks, 1998; Kurtde-Fidan & Aydoğdu, 2018; PAHO, 2000; UNICEF, 2009, s. 71; WHO, 1997; World Bank, 2014, s. 8), bireylerarası ilişkiler açısından gerekli olan “iletişim beceri”si de (Bolat & Balaman, 2017; Botvin, 1983; Brooks, 1984; Hendircks, 1998; Kurtde-Fidan & Aydoğdu, 2018; PAHO, 2000; Stoica & Vlasie, 2012; UNICEF, 2009, s. 71; Vajargah, Abolghasemi & Sabzian, 2009; WHO, 1997; World Bank, 2014, s. 8) önemli temel yaşam becerisi olarak ele alınmaktadır. Bununla birlikte her insanın biricik ve tek olduğu ve farklıların bulunması gerekliliği görüşüyle insanların farklılıklara saygı duyma becerisi kazanması birçok araştırmada yaşam becerisi kapsamında ele alınmıştır (Hendircks, 1998; Junior Achievement România, 2019; Stoica & Vlasie, 2012; Vajargah, Abolghasemi & Sabzian, 2009; Wilson, 2007; World Bank, 2014, s. 8). Bununla birlikte “Çatışma çözme” alt becerisi Brooks (1984), Hendircks (1998), Stoica ve Vlasie (2012), UNICEF (2009, s. 71), Vajargah, Abolghasemi ve Sabzian (2009) ve World Bank (2014, s. 8) tarafından alt beceri olarak değil; bir yaşam becerisi olarak kazandırılması gerektiğini belirtmektedir.

Bununla birlikte 21. yüzyıl becerileri olarak belirtilen iş dünyasında bireyden istenen beceriler arasında yer alan “Problem çözme becerisi” (Brooks, 1984; IYF, 2003; Hendircks, 1998; MEB, 2005; Kurtde-Fidan & Aydoğdu, 2018; PAHO, 2000; Stoica & Vlasie, 2012;

Tan, 2018; UNICEF, 2009, s. 71; Vajargah, Abolghasemi & Sabzian, 2009; WHO, 1997; Wilson, 2007; World Bank, 2014, s. 8); “İşbirliği yapma becerisi” (Hendircks, 1998; Junior Achievement România, 2019; Kurtdede-Fidan & Aydoğdu, 2018; Stoica & Vlasie, 2012; UNICEF, 2009, s. 71; WHO, 1997; Wilson, 2007; World Bank, 2014, s. 8); “Eleştirel düşünme becerisi” (Bolat & Balaman, 2017; Hendircks, 1998; Kurtdede-Fidan & Aydoğdu, 2018; PAHO, 2000; UNICEF, 2009, s. 71; Vajargah, Abolghasemi & Sabzian, 2009; WHO, 1997; World Bank, 2014, s. 8), “Yaratıcı düşünme becerisi” (Bolat & Balaman, 2017; PAHO, 2000; UNICEF, 2009, s. 71; WHO, 1997; World Bank, 2014, s. 8), “Girişimcilik becerisi” (Kurtdede-Fidan & Aydoğdu, 2018; IYF, 2003; Stoica & Vlasie, 2012), “Karar verme ve kararlarını uygulama” (Bolat & Balaman, 2017; Brooks, 1984; Hendircks, 1998; Kurtdede-Fidan & Aydoğdu, 2018; PAHO, 2000; Tan, 2018; UNICEF, 2009, s. 71; Vajargah, Abolghasemi & Sabzian, 2009; WHO, 1997; World Bank, 2014, s. 8) becerilerini temel yaşam becerisi olarak kabul eden araştırmalar bulunmaktadır.

Ayrıca “Milli ve kültürel değerlere sahip çıkma ve saygı duyma becerisi”, “Kendisine faydalı olacak bilgileri araştırma”, “Bilgi okuryazarı olma/öğrendiği bilgileri araştırma ve inceleme”, “Akıl yürütme becerisi” “Değişim ve sürekliliği algılama becerisi” Vajargah, Abolghasemi ve Sabzian (2009) araştırmasında da yaşam becerileri olarak ele alınmıştır. Bununla birlikte “Kariyer bilinci geliştirme becerisi” ve “Estetik algı becerisi” Brooks (1984) yaşam becerisi olarak kazandırılması gerektiğine yönelik bulguları ile aynı doğrultudadır.

Delphi panelinde belirtilen yaşam becerilerinden “Kişisel temizlik ve bakımını yapma”, “Sağlıklı besinler tüketme”, “Günlük öğünlerine dikkat etme”, “Basit yemekler yapabilme”, “Besinleri uygun koşullarda saklayabilme”, “Zeka oyunları oynama”, “Dikkat-koordinasyon ve konsantrasyon geliştirici etkinliklere katılma”, “Geziler yaparak doğayı gözlemleme”, “Bir spor dalı ile uğraşma”, “Oyun oynama”, “Bir sanat dalında eğitim alma”, “Bir müzik aleti çalabilme”, “Sanatın güzellik ve faydalarını bilme”, ilkökul çocuğunun fiziksel gelişimine karşılık gelen beceriler olarak görülebilir. Ancak ilkökul çocuğunun gelişim özellikleri göz önüne alındığında “Tuvalet eğitimi”, “Yardıma ihtiyaç duymadan yemeğini yeme” gibi beceriler okulöncesi dönemde kazanılması gerekirken ilkökul hayat bilgisi dersi kapsamında kazandırılması gerektiği belirtilmiştir. Bu durumun okulöncesi eğitimin zorunlu olmamasından veya çocukların aileleri arasındaki sosyo-ekonomik\demografik farklılıklardan kaynaklı olduğu söylenebilir. Nitekim yapılan araştırmalarda gelir düzeyi

düşük aileler daha geç tuvalet eğitimine başladığı sonucuna ulaşmıştır (Önen, Aksoy, Taşar & Dallar-Bilge, 2012).

Ayrıca “Kendi kendine öğrenme” Disiplinli çalışma”, “Kaynakları etkili kullanmayı bilme”, “Kendisine faydalı olacak bilgileri araştırma”, “Bilgi okuryazarı olma/öğrendiği bilgileri araştırma ve inceleme”, “Bilim tarihini araştırma”, “Çocuklar için düzenlenen bilimsel etkinliklere katılma”, “Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konuları araştırma” “Neden-sonuç arasında bağlantı kurma”, “Harita okuma”, “Yönünü bulma”, “Mekanı algılama”, “Eleştirel düşünebilme” Yenilikçi düşünme”, “Yaratıcı düşünme”, “İmgelem yapma”, “Yeni fikirler oluşturma”, “Canlı-cansız varlıkları gözlemleme”, “Gözlediklerini kaydetme ve aktarma”, “Gözlemleri arasında karşılaştırma yapma ve bunları bağdaştırma”, “Analitik düşünebilme”, “Karar verme ve kararlarını uygulayabilme”, “Yansıtıcı düşünebilme”, “Değişim ve sürekliliği algılayabilme”, “Aldığı ürünün etiketini okuma”, “Üretim ve tüketim arasındaki farkı anlama”, “Medya okuryazarı olma”, “Teknoloji okuryazarı olma”, becerilerinin çocuğun bilişsel gelişimine etkide bulunması söz konusudur.

İlkokul çocuğunun ahlak gelişiminde otoritenin ön planda olduğu düşünülürse “Suçluluk duymadan hayır diyebilme”, “Toplumsal kurallara uyma”, “Trafik kurallarına uyma”, “Nezaket ve görgü kurallarına uyma”, “Sofra kurallarını bilme”, “Büyüklerle-küçüklerle davranış kurallarını bilme” “Ödevlerinde etik davranma” “Kendi sorumluluklarının farkında olma ve sorumluluklarını yerine getirme”, “Görev bilincine sahip olma”, Sevgi, hoşgörü, paylaşım, doğruluk gibi değerlere sahip olma”, “Demokrasiye sahip çıkma”, “Adil olma”, “Yardımsever olma”, “Fedakar olma”, “Milli kültürü ve modern hayatı birlikte yürütme”, “Kültürel mirası öğrenme ve koruma”, “Milli ve dini bayramlara sahip çıkma”, “Tarihi kavrama”, “Vatan ve millet sevgisine sahip olma”, “Evrenselliğin yanı sıra devletçilik fikrine sahip olma”, “Atatürk ilke ve inkılaplarını bilme ve sahip çıkma” becerileri ile çocuğa toplumsal ve evrensel değerlerin verilmesi ile ahlak gelişiminin bir üst basamağına geçişinin kolaylaştırabileceği söylenebilir.

Bununla birlikte ilkokul çocuklarının sosyal çevre ile daha fazla bağlantı kurduğu ve bu durumun kişilik gelişiminde önemli rol oynadığını açıklaması göz önüne alındığında “Demokrasi ve insan haklarını bilme ve sahip çıkma”, “Bir birey olarak haklarını bilme ve sahip çıkma”, “Toplumsal sorunlarda sorumluluk alma ve bu sorunları çözmeye yönelik adımlar atma”, “Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konularda sorumluluk alma”, “Sosyal yardım kuruluşlarında

görev alma ve dezavantajlı gruplara yardımcı olma” “Arkadaşlarına saygı duyma”, “İnsanlarla olumlu ilişkiler kurma”, “Aile ilişkilerine değer verme” “Sosyal ilişkilerde karşı tarafı anlama”, Diğer insanların duygularına karşı hassas olma”, “Etkin dinleme”, “Kendini özgürce ifade etme”, “Etkili ve güzel konuşma”, “Düşüncelerini yazıya dökme”, “İnsanlarla sağlıklı iletişim kurma”, “Özgür tartışma ortamlarında özgün konulardaki münazaralara katılma”, “Grup-takım çalışması yapma”, “Akranlarıyla gerektiğinde işbirliği yapma”, “Dünya üzerinde farklı kültürel yapıların olduğunun farkında olma”, “Ayrımcılık yapmama”, “Dil, din, ırk ayrımı yapmadan bütün insanlara saygı duyma”, “Başkalarını tanıma ve her yönüyle kabul etme”, “Farklı görüşlere saygı duyma”, “Birlikte yaşama kültürü edinme” , “Girişimci olma”, “Estetik bilinci kazanmış olma”, “Sanatsal etkinliklere (sergi, tiyatro vb.) katılma” becerileri çocuğun psikososyal gelişimine ve kişilik gelişimine olumlu katkı sağlayabilir .

Bireyin kendine bakış açısı, kendini algılaması ve kavraması olarak tanımlanan benlik gelişimi için “Fiziksel özelliklerini tanıma”, “Duygu, düşünce, ilgi, yetenek ve davranışlarını tanıma”, “Toplumsal cinsiyet eşit(siz)liğini fark etme, anlama ve sorgulama”, “Başarılı kimlik kazanma becerisi”, Stresle başa çıkmayı bilme”, “Öfkesini kontrol etmeyi bilme”, “Kendi sorunlarını çözme”, “Sorunu (problem) tanımlama ve çözüm yollarını arama”, “Sorunlara barışçıl ve demokratik yollarla çözüm bulma”, “Çatışma çözme”, “Kendini/başkalarını sevmek”, “Günlük yaşam ve okul-derslerle ilgili plan yapma ve uygulama” becerilerinin etkili olacağı söylenebilir.

Son olarak Ginzberg ve arkadaşlarına göre ilköğretim çocuğunun meslek seçiminde fantezi dönemde, Super’e göre ise büyüme döneminde olduğunu belirtmektedir. Diğer bir deyişle; çocuk, çevresinde bulunan büyüklerin mesleklerini oyunlarında taklit ederek, bu kişilerle ilgili geliştirdiği özdeşime göre meslekî tercihlerini ortaya koymaktadır (aktaran Karagözoğlu & Kemertaş, 2004, s.106-108). “Meslek seçiminde devleti geliştirici mesleklere yönelme”, Kariyer bilincine sahip olma”, “Amaç belirleme”, “Geleceğiyle ilgili plan yapma, “Zamanı verimli kullanma”, “Bilişim yeterliliğine sahip olma”, “Robotik kodlama yapabilme ve yapay zeka teknolojilerinin farkında olma”, “Teknolojiyi yaratıcı ve insanlık yararına kullanma” becerilerinin mesleki gelişim alanını destekleyeceği düşünülebilir.

“Çiftçiliği temel seviyede öğrenme”, “Marangozluk ve ufak tefek tamir-tadilat işlerini temel seviyede öğrenme”, “Dokumacılığı temel seviyede öğrenme”, “Terziliği ve dikiş dikmeyi temel seviyede öğrenme” becerilerinde uzlaşma sağlanamamış olsa da hem fiziksel gelişimi

hem de mesleki gelişimi sağlayan beceriler olarak belirtilebilir. Ayrıca belirtmek gerekirse, gelişim bir bütün olup bir gelişim alanını geliştirici becerilerin diğer gelişim alanlarını da etkilediği söylenebilir. Örnek vermek gerekirse; iletişim becerisi bireyin sosyal gelişimine katkı sağlasa da aynı zamanda dil gelişimi ve buna bağlı olarak Piaget'e (Inhelder, 2017, s.79) göre bilişsel gelişime de sağlamaktadır. Bu dönem çocuğunun önceki dönemde kazanmış olması gereken tuvalet eğitiminin doğru verilmemesi Freud'a göre kişilik gelişimini olumsuz yönde etkileyecektir (Senemoğlu, 2010, s.73). İlkokul çocuğun gelişim özellikleri göz önüne alındığında belirtilen beceriler çocuğun bir bütün olarak gelişimine katkı sağlamaktadır. Yaşam becerileri ile ilgili kapsamlı çalışmalar yapan ve yaşam becerileri ile gelişim alanları arasında bir ilişki olduğunu belirten Gazda vd. 'nin (2005, s.3) ortaya koydukları modelde farklı gelişim alanlarının; bireylerarası iletişim/insan ilişkileri, fiziksel sağlık/sağlığını koruma, kimlik gelişimi/yaşamın amacı ve problem çözme/karar verme becerilerini geliştirdiği belirtilmektedir. Gazda'nın öğrencisi Brooks (1984) yaşam becerilerini ele alırken gelişim alanlarını temele almakta olup estetik farkındalık becerileri, kariyer gelişimi, duygusal farkındalık becerisi, aileyle yaşama becerileri, spor/sağlığı sürdürme becerisi, gelişimi tanımlama becerileri, bireylerarası iletişim becerileri, problem çözme/karar verme becerileri ve sosyal ilişki becerileri olarak dokuz kategori altında açıklamaktadır. Delphi panelinde belirtilen becerilerin hem Brooks'un (1984) çalışmaları hem de alanyazında açıklanan beceriler ile uyumlu olduğu ve çocukların bir bütün olarak gelişimini sağlayıcı birçok beceri tarafından desteklendiği görülmektedir.

Ayrıca Delphi panelinde belirtilen yaşam becerileri, kuramlar çerçevesinde ele alındığında ekolojik sistem kuramına bireyin merkezde olduğu ilk katman olan mikrosistem ile ilişkili olarak “Kendisiyle ilgili farklı özelliklerini tanıma becerileri”, “Gelişimini fark etme ve gelişimi için çaba gösteren becerileri”, “Özyönetim becerileri” ve “Özbakım becerileri” örnek gösterilebilir. Bununla birlikte aileyi, çevreyi, öğretmeni ele alan sistemlerin tamamını içeren ve tüm sistemlerin kapsayıcısı olan makrosisteme dönük “Milli ve kültürel değerlere sahip çıkma ve saygı duyma becerileri” “Evrensel değerlere sahip çıkma becerileri”, “İletişim becerileri”, “Sosyal katılım becerileri”, “Etik davranma becerileri”, “Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konuları araştırma”, “Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konuları sorgulama” gibi beceriler ekolojik sistem kuramının beceri kazandırmanın yanı sıra becerin ortaya konmasında da sistemin etkilerini göstermektedir. Ayrıca beşinci sistem olan ve sonradan eklenen kronosisteme

dönük olarak bireylerin “Değişim ve sürekliliği algılama” becerisi de bu durumu desteklemektedir. Problem davranış kuramının sorunlu davranışları bireyin kendi değerlerini ve inançlarını daha iyi anlaması, sosyal çevrenin değerlerini tanıma ve analiz etmesi gibi becerilerin geliştirilmesi yaşam becerileri kazandırmada etkili olacağı (Mangrulkar, Whitman & Posner, 2001) görüşünden hareketle bireyin “Öfkesini kontrol etme”, “Stresle başa çıkmayı bilme”, “Problem çözme” becerileri bu kuram bağlamında ele alınabilir. Sosyal öğrenme kuramı; stres azaltma, öz kontrol sağlama ve karar verme gibi sosyal yaşamlarının içsel yönleriyle başa çıkmasını ve becerilerinin gelişmesine katkı sağlaması yönüyle “Öfkesini kontrol etme becerisi”, “Stresle başa çıkmayı bilme becerisi” “Problem çözme”, “Karar verme ve kararlarını uygulayabilme”, “Özyönetim becerisi”, “Kendini koruma” gibi beceriler kuramı destekleyici becerilerdir. Direnç gösterebilme ve risk kuramında bireyin risk faktörlere karşı direnç göstermesi için birey-aile ve çevre ele alınmakta olup bireyin “Bilişsel Beceriler”, “Sosyal-Bilişsel Beceriler”, “Sosyal Yeterlilik”, “Problem Çözme Becerileri”, “İç Kontrol Odağı”, “Amaç Duygusu” gibi koruyucu faktörlere sahip olması istenmektedir. Nitekim Delphi panelinde belirtilen becerilere bakıldığında belirtilen beceriler bu faktörlerin tamamını içermektedir. Bireyin sekiz farklı zeka alanına sahip olduğu ve bu zeka alanlarının her bireyde olduğu görüşünü kabul eden çoklu zeka kuramında da destekleyici beceriler bulunmaktadır. Dil zekasına dönük olarak iletişim becerileri; sosyal zekaya dönük olarak empati kurma, farklılıklara saygı duyma, işbirliği, etik davranma gibi beceriler; ritmik zekaya dönük olarak estetik algı becerileri, bedensel zekaya dönük olarak bedensel okuryazarlık becerileri, öze dönük olarak kendini tanıma, gelişimini fark etme, özyönetim gibi beceriler ve son olarak doğa zekası için gözlem becerisi, doğayı-çevreyi tanıma ve koruma becerileri örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca yapılandırmacı yaklaşım çerçevesinde ele alındığında bireyin bir bütün olarak gelişimini desteklediği görülmektedir. Özetle; yaşam becerileri programlarının kuramlar çerçevesinde oluşturulduğu düşünüldüğünde Delphi panelinde belirtilen yaşam becerilerinin kuramlar yoluyla da desteklendiği söylenebilir.

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

“Uzlaşmaya varılan temel yaşam becerileri ile 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nda yer alan beceriler arasında benzerlik var mıdır?” sorusunu yanıtlamak için uzlaşma sağlanan ile 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nda belirtilen 23 temel yaşam becerisi karşılaştırılmıştır ve sonuçlar Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12

Delphi Panelinde Uzlaşma Sağlanan Maddelerle 2018 Hayat Bilgisi Programında Kazandırılması Amaçlanan Temel Yaşam Becerileri Karşılaştırması

Delphi Paneli Temel Yaşam Becerileri	2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı Yaşam Becerileri
Fiziksel özelliklerini tanıma	Kendini Tanıma
Duygu, düşünce, ilgi, yetenek ve davranışlarını tanıma	Kendini Tanıma
Toplumsal cinsiyet eşit(siz)liğini fark etme, anlama ve sorgulama	---
Başarılı kimlik kazanma becerisi	Kendini Tanıma
İstismar, taciz gibi başkalarından gelecek her türlü kötülük ve zararlı şeylere karşı ne yapacağını ve nasıl korunacağını bilme	Kendini Koruma
Suçluluk duymadan hayır diyebilme	İletişim Kendini Koruma
Öğrenmeyi öğrenme	Özyönetim
Kendi kendine öğrenme	Özyönetim
Disiplinli çalışma	Özyönetim
Tuvalet eğitimi	Kişisel Bakım
Kişisel temizlik ve bakımını yapma	Kişisel Bakım
Yardıma ihtiyaç duymadan yemeğini yeme	Özyönetim
Çevresini temiz tutma	Doğayı Koruma
Kullandıkları ürünleri geri dönüştürme becerileri edinme	Doğayı Koruma
Bitkileri, sebze-meyveleri tanıma ve yetiştirme	Doğayı Koruma
Bitki ve hayvanları koruma ve sevmeye	Doğayı Koruma
Doğayı ve çevreyi korumak için doğaya zararlı ürünler kullanmama	Doğayı Koruma
Ekolojik ayak izini azaltma	Doğayı Koruma
Doğal afetlere karşı yapabileceklerinin farkında olma ve alınacak önlemleri bilme	Kaynakların Kullanımı
Kaynakları etkili kullanmayı bilme	Kaynakların Kullanımı
Demokrasi ve insan haklarını bilme ve sahip çıkma	Sosyal Katılım
Bir birey olarak haklarını bilme ve sahip çıkma	Sosyal Katılım
Toplumsal sorunlarda sorumluluk alma ve bu sorunları çözmeye yönelik adımlar atma	Sosyal Katılım
Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konularda sorumluluk alma	Sosyal Katılım Sorun Çözme
Sosyal yardım kuruluşlarında görev alma ve dezavantajlı gruplara yardımcı olma	Sosyal Katılım
Sağlıklı besinler tüketme	Dengeli Beslenme
Günlük öğünlerine dikkat etme	Sağlığını Koruma
Basit yemekler yapabilme	Sağlığını Koruma
Besinleri uygun koşullarda saklayabilme	Sağlığını Koruma
Stresle başa çıkmayı bilme	Sorun Çözme
Öfkesini kontrol etmeyi bilme	Sorun Çözme
Harçlığını ihtiyacı kadar tüketme	Kaynakların Kullanımı Özyönetim
Tasarruf yapma	Kaynakların Kullanımı
Aldığı ürünün etiketini okuma	Kaynakların Kullanımı
Üretken olma	Kaynakların Kullanımı
Üretim ve tüketim arasındaki farkı anlama	Kaynakların Kullanımı
Toplumsal kurallara uyma	Kurallara Uyma
Trafik kurallarına uyma	Kurallara Uyma
Sofra kurallarını bilme	Kurallara Uyma
Nezakete ve görgü kurallarına uyma	Kurallara Uyma
Büyükler-küçükler davranış kurallarını bilme	İletişim
Arkadaşlarına saygı duyma	Kurallara Uyma Sosyal Katılım
İnsanlarla olumlu ilişkiler kurma	İletişim
Aile ilişkilerine değer verme	Milli ve Kültürel Değerleri Tanıma
Ödevlerinde etik davranma	Özyönetim
Sosyal ilişkilerde karşı tarafı anlama	İletişim
Diğer insanların duygularına karşı hassas olma	İletişim
Etkin dinleme	İletişim
Kendini özgürce ifade etme	İletişim
Etkili ve güzel konuşma	İletişim
Düşüncelerini yazıya dökme	İletişim
İnsanlarla sağlıklı iletişim kurma	İletişim
Özgür tartışma ortamlarında özgün konulardaki münazaralara katılma	Sosyal Katılım İletişim
Kendi sorunlarını çözme	Sorun Çözme
Sorunu (problem) tanımlama ve çözüm yollarını arama	Sorun Çözme
Sorunlara barışçıl ve demokratik yollarla çözüm bulma	Sorun Çözme
Çatışma çözme	Sorun Çözme
Grup- takım çalışması yapma	İşbirliği

Tablo 12 (devam)

Delphi Panelinde Uzlaşma Sağlanan Maddelerle 2018 Hayat Bilgisi Programında Kazandırılması Amaçlanan Temel Yaşam Becerileri Karşılaştırması

Akranlarıyla gerektiğinde işbirliği yapma	
Dünya üzerinde farklı kültürel yapıların olduğunun farkında olma	
Ayrımcılık yapmama	
Dil, din, ırk ayrımı yapmadan bütün insanlara saygı duyma	---
Başkalarını tanıma ve her yönüyle kabul etme	
Farklı görüşlere saygı duyma	
Birlikte yaşama kültürü edinme	
Kendini/başkalarını sevmek	Kendini Tanıma
Kendi sorumluluklarının farkında olma ve sorumluluklarını yerine getirme	
Görev bilincine sahip olma	---
Milli kültürü ve modern hayatı birlikte yürütme	
Kültürel mirası öğrenme ve koruma	
Milli ve dini bayramlara sahip çıkma	Milli ve Kültürel Değerleri Tanıma
Tarihi kavrama	
Vatan ve millet sevgisine sahip olma	
Evrenselliğin yanı sıra devletçilik fikrine sahip olma	
Atatürk ilke ve inkılaplarını bilme ve sahip çıkma	
Meslek seçiminde devleti geliştirici mesleklere yönelme	Kariyer Bilinci Geliştirme Milli ve Kültürel Değerleri Tanıma
Kendisine faydalı olacak bilgileri araştırma	Araştırma Kariyer Bilinci Geliştirme
Bilgi okuryazarlığı/öğrendiği bilgileri araştırma ve inceleme	
Bilim tarihini araştırma	Araştırma
Çocuklar için düzenlenen bilimsel etkinliklere katılma	
Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konuları araştırma	Sosyal Katılım Araştırma
Bir sanat dalında eğitim alma	
Bir müzik aleti çalabilme	
Sanatın güzellik ve faydalarını bilme	
Estetik bilinci kazanmış olma	---
Sanatsal etkinliklere (sergi, tiyatro vb.) katılma	
Zeka oyunları oynama	
Dikkat-koordinasyon ve konsantrasyon geliştirici etkinliklere katılma	
Neden-sonuç arasında bağlantı kurma	Problem Çözme
Medya okuryazarı olma	
Teknoloji okuryazarı olma	
Teknolojinin yarar ve zararlarını farkında olma	Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanma
Bilişim yeterliliğine sahip olma	
Robotik kodlama yapabilme ve yapay zeka teknolojilerinin farkında olma	
Teknolojiyi yaratıcı ve insanlık yararına kullanma	
Amaç belirleme	---
Günlük yaşam ve okul-derslerle ilgili plan yapma ve uygulama	Zaman Yönetimi
Geleceğiyle ilgili plan yapma	Kariyer Bilinci Geliştirme Zaman yönetimi
Zamanı verimli kullanma	Zaman Yönetimi
Kariyer bilincine sahip olma	Kariyer Bilinci Geliştirme
Harita okuma	
Yönünü bulma	Mekanı Algılama
Mekanı algılama	
Sevgi, hoşgörü, paylaşım, doğruluk gibi değerlere sahip olma	
Demokrasiye sahip çıkma	
Adil olma	Milli ve Kültürel Değerleri Tanıma
Yardımcı olma	
Fedakar olma	
Eleştirel düşünebilme	
Yenilikçi düşünme	
Yaratıcı düşünme	---
İmgelem yapma	
Yeni fikirler oluşturma	
Geziler yaparak doğayı gözlemleme	
Canlı-cansız varlıkları gözlemleme	Gözlem
Gözlediklerini kaydetme ve aktarma	
Gözlemleri arasında karşılaştırma yapma ve bunları bağdaştırma	
Analitik Düşünebilme	---
Girişimci olma	Girişimcilik
Karar verme ve kararlarını uygulayabilme	Karar Verme

Tablo 12 (devam)

Delphi Panelinde Uzlaşma Sağlanan Maddelerle 2018 Hayat Bilgisi Programında Kazandırılması Amaçlanan Temel Yaşam Becerileri Karşılaştırması

Yansıtıcı düşünebilme	
Bir spor dalı ile uğraşma	---
Oyun oynama	
Değişim ve sürekliliği algılayabilme	Değişim ve Sürekliliği Algılama

Delphi panelinde uzlaşma sağlanan temel yaşam becerileri ile 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda kazandırılması amaçlanan temel yaşam becerilerinin karşılaştırıldığı Tablo 12'de görüldüğü üzere 124 beceriden 99 beceri 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda yer alan 23 beceriyle açıklanabilmektedir. Ayrıca “Suçluluk duymadan hayır diyebilme”, “Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konularda sorumluluk alma”, “Harçlığını ihtiyacı kadar tüketme”, “Arkadaşlarına saygı duyma”, “Özgür tartışma ortamlarında özgün konulardaki münazaralara katılma”, “Meslek seçiminde devleti geliştirici mesleklere yönelme”, “Kendisine faydalı olacak bilgileri araştırma”, “Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konuları araştırma”, “Geleceğiyle ilgili plan yapma” becerileri hayat bilgisi öğretim programında yer alan ikişer beceriyle ilişkilendirilebilmektedir.

Ancak “Toplumsal cinsiyet eşit(siz)liğini fark etme, anlama ve sorgulama”, “Dünya üzerinde farklı kültürel yapıların olduğunun farkında olma”, “Ayrımcılık yapmama”, “Dil, din, ırk ayrımı yapmadan bütün insanlara saygı duyma”, “Başkalarını tanıma ve her yönüyle kabul etme”, “Farklı görüşlere saygı duyma”, “Birlikte yaşama kültürü edinme”, “Görev bilincine sahip olma”, “Bir sanat dalında eğitim alma”, “Bir müzik aleti çalabilme”, “Sanatın güzellik ve faydalarını bilme”, “Estetik bilinci kazanmış olma”, “Sanatsal etkinliklere (sergi, tiyatro vb.) katılma”, “Zeka oyunları oynama”, “Dikkat-koordinasyon ve konsantrasyon geliştirici etkinliklere katılma”, “Amaç belirleme”, “Eleştirel düşünebilme”, “Yenilikçi düşünme”, “Yaratıcı düşünme”, “İmgelem yapma”, “Yeni fikirler oluşturma”, “Analitik düşünebilme”, “Yansıtıcı düşünebilme”, “Bir spor dalı ile uğraşma” ve “Oyun oynama” becerilerinin hayat bilgisi dersi kapsamında belirtilen temel yaşam becerileri ile uyumlu olmadığı görülmüştür. Hayat bilgisi dersinde kazandırılması gereken ve taraflar arasında uzlaşma sağlanan 124 temel yaşam becerisi ile 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı kapsamında kazandırılan 23 temel yaşam becerileri karşılaştırıldığında 99 beceriyle uyumlu olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle Delphi paneli sonucu uzlaşma sağlanan beceriler ile

2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda belirtilen temel yaşam becerileri arasında (99/124) %80 oranında uyum bulunmaktadır.

Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

“Delphi paneline katılan üç ve dördüncü sınıf öğretmenleri ile velilerinin Delphi panelleri ile belirlenen temel yaşam becerilerinin hayat bilgisi dersinde kazandırılabilmesine yönelik görüşleri nasıldır? Öğretmenler ile velilerin görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?” sorusuna yanıt bulmak için Delphi katılımcıları olan sınıf öğretmenleri ve velilere Delphi panelinde yer alan temel yaşam becerilerini içeren bir anket hazırlanmıştır. Hazırlanan bu anket IV. Delphi panelinde yer alan katılımcılara gönderilmiştir. Katılımcıların görüşleri araştırmacı tarafından hazırlanan 7’li likert ölçeği esas alınarak hazırlanan anket ile toplanmıştır. Gönderilen anketin analiz sonuçları Tablo 13’te yer almaktadır.

Tablo 13

Delphi Panelinde Yer Alan Temel Yaşam Becerilerinin Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılmasına Yönelik Veli ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Temel Yaşam Becerileri	Sınıf Öğretmenleri (n=29)			Veliler (n=31)			$\bar{x}$	SS	p
	Düşük	Orta	Yüksek	Düşük	Orta	Yüksek			
Fiziksel özellikleri tanıma	3,4	10,3	86,3	16,1	3,2	80,7	5,98	1,41	,13
Duygularını tanıma	3,4	10,3	86,3	16,1	9,7	74,2	5,78	1,51	,52
Düşüncelerini bilme	3,4	17,2	79,4	16,1	6,5	77,4	5,75	1,70	,10
İlgilerini fark etme	6,9	13,8	79,3	16,1	--	83,9	5,62	1,70	,07
Yeteneklerini tanıma	17,2	13,8	69,0	19,4	--	80,6	5,43	1,88	,10
Davranışlarını tanıma	3,4	10,3	86,3	16,1	6,5	77,4	5,63	1,64	,22
Ergenlik dönemiyle ilgili bilgi edinme	20,7	20,7	58,6	19,4	6,5	74,1	5,15	1,97	,33
Toplumsal cinsiyet eşit(siz)liğini fark etme, anlama ve sorgulama	27,6	3,4	69,0	25,8	3,2	71,0	5,08	2,02	,49
Başarılı kimlik kazanma	10,3	20,7	69,0	16,1	6,5	77,4	5,47	1,79	,20
Çiftçiliği temel seviyede öğrenme	31,8	13,8	54,4	32,3	12,9	54,8	4,52	2,11	,52
Marangozluk ve ufak tefek tamir-tadilat işlerini temel seviyede öğrenme	34,5	27,6	37,9	32,3	16,1	51,6	4,20	2,15	,99
Dokumacılığı temel seviyede öğrenme	44,8	20,7	34,5	38,7	12,9	48,4	3,83	2,20	,90
Terziliği ve dikiş dikmeyi temel seviyede öğrenme	37,9	20,7	41,4	41,9	6,5	51,6	3,98	2,18	,95
İstismar, taciz gibi başkalarından gelecek her türlü kötülük ve zararlı şeylere karşı ne yapacağını ve nasıl korunacağını bilme	--	17,2	82,8	16,1	6,5	77,4	5,76	1,45	,18
Suçluluk duymadan hayır diyebilme	3,4	17,2	79,4	16,1	9,7	74,2	5,73	1,64	,17
Öğrenmeyi öğrenme	6,9	20,7	72,4	12,9	9,7	77,4	5,65	1,68	,07
Kendi kendine öğrenme	6,9	20,7	72,4	16,1	9,7	74,2	5,56	1,75	,14
Disiplinli çalışma	13,8	10,3	75,9	12,9	9,7	77,4	5,50	1,72	,21
Tuvalet eğitimi	3,4	13,8	82,8	12,9	9,7	77,4	5,85	1,72	,70
Kişisel temizlik ve bakımını yapma	--	10,3	89,7	9,7	3,2	87,1	6,01	1,32	,32
Yardıma ihtiyaç duymadan yemeğini yeme	3,4	10,3	86,3	12,9	3,2	83,9	6,06	1,53	,17
Çevresini temiz tutma becerisi	--	10,3	89,7	9,7	3,2	87,1	6,11	1,41	,08
Kullandıkları ürünleri geri dönüştürme becerileri edinme	3,4	10,3	86,3	9,7	--	90,3	5,96	1,49	,01*
Bitkileri, sebze-meyveleri tanıma	10,3	3,4	86,3	12,9	9,7	77,4	5,58	1,62	,27
Bitkileri, sebze-meyveleri yetiştirme	13,8	13,8	72,4	22,6	6,5	70,9	5,08	1,82	,60
Bitki ve hayvanları koruma ve sevmeye	--	6,9	93,1	9,7	9,7	80,6	5,80	1,38	,64
Doğayı ve çevreyi korumak için doğaya zararlı ürünler kullanmama	6,9	--	93,1	9,7	9,7	80,6	5,80	1,51	,26
Ekolojik ayak izini azaltma	20,7	6,9	72,4	19,4	9,7	70,9	5,15	1,84	,36
Doğal afetlere karşı yapabileceklerinin farkında olma ve alınacak önlemleri bilme	3,4	6,9	89,7	9,7	3,2	87,1	5,86	1,22	,19
Kaynakları etkili kullanmayı bilme	10,3	6,9	82,8	12,9	6,5	80,6	5,63	1,70	,24
Demokrasi ve insan haklarını bilme	10,3	17,2	72,5	9,7	6,5	83,8	5,81	1,56	,03*
Demokrasi ve insan haklarına sahip çıkma	10,3	13,8	75,9	9,7	3,2	87,1	5,73	1,56	,01*
Bir birey olarak haklarını bilme	6,9	10,3	82,8	9,7	3,2	87,1	5,80	1,53	,03*
Bir birey olarak haklarına sahip çıkma	10,3	6,9	82,8	16,1	3,2	80,7	5,73	1,67	,02*
Toplumsal sorunlarda sorumluluk alma ve bu sorunları çözmeye yönelik adımlar atma	17,2	20,7	62,1	12,9	9,7	77,4	5,50	1,81	,02*
Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konularda sorumluluk alma	20,7	10,3	69,0	22,6	3,2	74,2	5,20	1,92	,10
Sosyal yardım kuruluşlarında görev alma ve dezavantajlı gruplara yardımcı olma	27,6	13,8	58,6	22,6	--	77,4	4,90	2,01	,23

Tablo 13 (devam)

Delphi Panelinde Yer Alan Temel Yaşam Becerilerinin Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılmasına Yönelik Veli ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Sağlıklı besinler tüketme	10,3	3,8	85,9	12,9	--	87,1	5,80	1,64	,08
Günlük öğünlerine dikkat etme	10,3	--	89,7	9,7	6,5	83,8	5,88	1,56	,02*
Basit yemekler yapabilme	24,1	13,8	62,1	22,6	9,7	67,7	4,85	1,97	,23
Besinleri uygun koşullarda saklayabilme	17,2	3,4	79,4	16,1	6,5	77,4	5,25	1,92	,26
Stresle başa çıkmayı bilme	17,2	31,0	51,8	22,6	6,5	70,9	5,18	1,96	,24
Öfkesini kontrol etmeyi bilme	13,8	27,6	58,6	22,6	3,2	74,2	5,20	1,93	,23
Harçlığını ihtiyacı kadar tüketme	6,9	10,3	82,8	16,1	6,5	77,4	5,61	1,84	,43
Tasarruf yapma	6,9	3,4	89,7	19,4	--	80,6	5,70	1,63	,26
Aldığı ürünün etiketini okuma	13,8	3,4	82,8	12,9	6,5	80,6	5,73	1,75	,21
Üretken olma	20,7	6,9	72,4	19,4	3,2	77,4	5,36	1,82	,05
Üretim ve tüketim arasındaki farkı anlama	10,3	6,9	82,8	19,4	3,2	77,4	5,45	1,65	,07
Toplumsal kurallara uyma	6,9	10,3	82,8	9,7	3,2	87,1	5,90	1,38	,01*
Trafik kurallarına uyma	3,4	3,4	93,2	9,7	--	90,3	6,21	1,19	,01*
Nezaket ve görgü kurallarına uyma	6,9	3,4	89,7	9,7	--	90,3	6,21	1,27	,01*
Sofra kurallarını bilme	6,9	6,9	86,2	12,9	6,5	80,6	5,83	1,55	,10
Büyüklerle-küçüklerle davranış kurallarını bilme	6,9	3,4	89,7	9,7	--	90,3	6,05	1,26	,05
Arkadaşlarına saygı duyma	6,9	--	93,1	9,7	--	90,3	6,16	1,20	,02*
İnsanlarla olumlu ilişkiler kurma	6,9	6,9	86,2	12,9	--	87,1	6,00	1,32	,04*
Aile ilişkilerine değer verme	6,9	--	93,1	9,7	--	90,3	6,08	1,30	,10
Ödevlerinde etik davranma	13,8	6,9	79,3	9,7	--	90,3	5,75	1,64	,03*
Sosyal ilişkilerde karşı tarafı anlama	13,8	--	86,2	9,7	--	90,3	5,88	1,49	,06
Diğer insanların duygularına karşı hassas olma	13,8	3,4	82,8	16,1	--	83,9	5,73	1,53	,02*
Etkin dinleme	6,9	13,8	79,3	19,4	--	80,6	5,65	1,82	,04*
Kendini özgürce ifade etme	6,9	6,9	86,2	9,7	9,7	80,6	5,75	1,57	,08
Etkili ve güzel konuşma	10,3	3,4	86,3	12,9	6,5	80,6	5,70	1,56	,18
Düşüncelerini yazıya dökme	20,7	17,2	62,1	3,2	9,7	87,1	5,61	1,65	,02*
İnsanlarla sağlıklı iletişim kurma	3,4	10,3	86,3	9,7	9,7	80,6	5,76	1,49	,20
Özgür tartışma ortamlarında özgün konulardaki münazaralara katılma	24,1	10,3	65,6	22,6	3,2	74,2	5,26	1,92	,33
Kendi sorunlarını çözme	3,4	17,2	79,4	12,9	6,5	80,6	5,70	1,58	,08
Sorunu (problem) tanımlama	6,9	20,7	72,4	19,4	--	80,6	5,51	1,75	,03*
Sorunlara çözüm yollarını arama	13,8	13,8	72,4	19,4	--	80,6	5,53	1,75	,13
Sorunlara barışçıl ve demokratik yollarla çözüm bulma	10,3	17,2	72,5	12,9	6,5	80,6	5,63	1,71	,07
Grup-takım çalışması yapma	6,9	--	93,1	9,7	--	90,3	5,88	1,36	,06
Akranlarıyla gerektiğinde işbirliği yapma	3,4	10,3	86,3	9,7	6,5	83,8	5,90	1,39	,07
Çatışma çözme	6,9	17,2	75,9	19,4	--	80,6	5,56	1,69	,05
Dünya üzerinde farklı kültürel yapıların olduğunu farkında olma	10,3	13,8	75,9	16,1	6,5	77,4	5,60	1,68	,06
Ayrımcılık yapmama	10,3	6,9	82,8	19,4	3,2	77,4	5,65	1,64	,13
Dil, din, ırk ayrımı yapmadan bütün insanlara saygı duyma	10,3	--	89,7	19,4	3,2	77,4	5,65	1,73	,10
Başkalarını tanıma ve her yönüyle kabul etme	10,3	3,4	86,3	19,4	3,2	77,4	5,61	1,80	,31
Farklı görüşlere saygı duyma	3,4	10,3	86,3	19,4	3,2	77,4	5,73	1,72	,08
Birlikte yaşama kültürü edinme	3,4	13,8	82,8	19,4	3,2	77,4	5,68	1,60	,12

Tablo 13 (devam)

Delphi Panelinde Yer Alan Temel Yaşam Becerilerinin Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılmasına Yönelik Veli ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Kendini/başkalarını sevmek	3,4	6,9	89,7	19,4	--	80,6	5,78	1,55	,07
Kendi sorumluluklarının farkında olma	3,4	13,8	82,8	16,1	3,2	80,7	5,81	1,46	,17
Sorumluluklarını yerine getirme	10,3	6,9	82,8	9,7	9,7	80,6	5,76	1,51	,05
Görev bilincine sahip olma	10,3	6,9	82,8	16,1	3,2	80,7	5,71	1,60	,06
Milli kültürü ve modern hayatı birlikte yürütme	10,3	17,2	72,5	12,9	3,2	83,9	5,61	1,56	,00*
Kültürel mirası öğrenme ve koruma	6,9	17,2	75,9	9,7	--	90,3	5,71	1,54	,00*
Milli ve dini bayramlara sahip çıkma	3,4	3,4	93,2	12,9	--	87,1	5,98	1,53	,02*
Tarihi kavrama	6,9	13,8	79,3	16,1	12,9	71,0	5,48	1,61	,02*
Vatan ve millet sevgisine sahip olma	3,4	6,9	89,7	6,5	--	93,5	6,08	1,40	,10
Evrenselliğin yanı sıra devletçilik fikrine sahip olma	10,3	6,9	82,8	19,4	--	80,6	5,45	1,77	,14
Atatürk ilke ve inkılaplarını bilme ve sahip çıkma	6,9	6,9	86,2	12,9	--	87,1	5,73	1,65	,14
Meslek seçiminde devleti geliştirici mesleklere yönelme	10,3	13,8	75,9	16,1	3,2	80,7	5,45	1,77	,06
Kendisine faydalı olacak bilgileri araştırma	6,9	17,2	75,9	12,9	9,7	77,4	5,56	1,71	,05
Bilgi okuryazarı olma /öğrendiği bilgileri araştırma ve inceleme	10,3	17,2	72,5	12,9	6,5	80,6	5,56	1,68	,02*
Bilim tarihini araştırma	24,1	13,8	62,1	12,9	16,1	71,0	5,15	1,98	,16
Çocuklar için düzenlenen bilimsel etkinliklere katılma	17,2	10,3	72,5	22,6	6,5	70,9	5,41	1,74	,26
Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konuları araştırma	27,6	13,8	58,6	22,6	16,1	61,3	4,86	2,06	,54
Bir sanat dalında eğitim alma	34,5	6,9	58,6	35,5	6,5	58,0	4,55	2,17	,59
Bir müzik aleti çalabilme	37,9	3,4	58,7	38,7	3,2	58,1	4,43	2,36	,56
Sanatın güzellik ve faydalarını bilme	31,0	10,3	58,7	22,6	3,2	74,2	4,78	2,10	,10
Estetik bilinci kazanmış olma	31,0	13,8	55,2	22,6	9,7	67,7	4,85	2,08	,20
Sanatsal etkinliklere (sergi, tiyatro vb.) katılma	24,1	6,9	69,0	19,4	6,5	74,1	5,13	1,89	,42
Zeka oyunları oynama	13,8	6,9	79,3	22,6	--	77,4	5,56	1,91	,12
Dikkat-koordinasyon ve konsantrasyon geliştirici etkinliklere katılma	10,3	13,8	75,9	22,6	--	77,4	5,45	1,79	,19
Neden-sonuç arasında bağlantı kurma	10,3	20,7	69,0	22,6	--	77,4	5,45	1,86	,07
Medya okuryazarı olma	24,1	13,8	62,1	22,6	3,2	74,2	5,01	1,95	,15
Teknoloji okuryazarı olma	24,1	20,7	55,2	19,4	3,2	77,4	5,06	1,94	,11
Teknolojinin yarar ve zararlarını farkında olma	20,7	13,8	65,5	19,4	--	80,6	5,25	1,96	,14
Bilişim yeterliliğine sahip olma	20,7	13,8	65,5	22,6	--	77,4	5,11	1,98	,18
Robotik kodlama yapabilme ve yapay zeka teknolojilerinin farkında olma	34,5	10,3	55,2	22,6	6,5	70,9	4,81	2,19	,20
Teknolojiyi yaratıcı ve insanlık yararına kullanma	20,7	17,2	62,1	19,4	3,2	77,4	5,16	2,00	,31
Amaç belirleme	10,3	17,2	72,5	22,6	3,2	74,2	5,33	1,91	,27
Günlük yaşam ve okul-derslerle ilgili plan yapma	10,3	13,8	75,9	19,4	--	80,6	5,46	1,74	,32
Günlük yaşam ve okul-derslerle ilgili planlarını uygulama	10,3	13,8	75,9	19,4	--	80,6	5,51	1,79	,35
Geleceğiyle ilgili plan yapma	13,8	10,3	75,9	12,9	6,5	80,6	5,46	1,71	,07
Zamanı verimli kullanma	13,8	13,8	72,4	19,4	--	80,6	5,43	1,78	,25
Kariyer bilincine sahip olma	20,7	13,8	65,5	19,4	--	80,6	5,13	1,90	,06
Harita okuma	20,7	13,8	65,5	22,6	6,5	70,9	5,01	1,85	,36
Yönünü bulma	13,8	10,3	75,9	16,1	12,9	71,0	5,33	1,74	,63
Mekânı algılama	13,8	6,9	79,3	22,6	3,2	74,2	5,26	1,85	,34

Tablo 13 (devam)

Delphi Panelinde Yer Alan Temel Yaşam Becerilerinin Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılmasına Yönelik Veli ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Sevgi değerine sahip olma	6,9	10,3	82,8	9,7	9,7	80,6	5,77	1,54	,16
Hoşgörüye sahip olma	6,9	10,3	82,8	9,7	9,7	80,6	5,85	1,62	,06
Paylaşımçı olma	3,4	3,4	93,2	9,7	9,7	80,6	5,95	1,50	,28
Doğruluk değerine sahip olma	6,9	3,4	89,7	9,7	9,7	80,6	5,88	1,57	,10
Demokrasiye sahip çıkma	3,4	10,3	86,3	12,9	9,7	77,4	5,66	1,61	,18
Adil olma	3,4	13,8	82,8	19,4	3,2	77,4	5,75	1,67	,06
Yardımsaver olma	--	3,4	96,6	9,7	9,7	80,6	5,98	1,42	,15
Fedakâr olma	6,9	10,3	82,8	16,1	3,2	80,7	5,68	1,62	,02*
Eleştirel düşünebilme	20,7	6,9	72,4	19,4	3,2	77,4	5,33	1,94	,04*
Yenilikçi düşünme	10,3	20,7	69,0	19,4	--	80,6	5,36	1,90	,11
Yaratıcı düşünme	17,2	10,3	72,5	19,4	--	80,6	5,35	1,91	,17
İmgelem yapma	20,7	17,2	62,1	19,4	3,2	77,4	5,05	1,94	,17
Yeni fikirler oluşturma	13,8	24,1	62,1	19,4	3,2	77,4	5,28	1,91	,12
Geziler yaparak doğayı gözlemleme	6,9	3,2	89,9	19,4	9,7	70,9	5,23	1,74	,35
Canlı-cansız varlıkları gözlemleme	6,9	6,9	86,2	16,1	6,5	77,4	5,58	1,62	,09
Gözlediklerini kaydetme ve aktarma	13,8	10,3	75,9	16,1	9,7	74,2	5,38	1,75	,13
Gözlemleri arasında karşılaştırma yapma ve bunları bağdaştırma	13,8	10,3	75,9	16,1	9,7	74,2	5,35	1,72	,13
Analitik düşünebilme	20,7	27,6	51,7	19,4	6,5	74,1	5,06	2,08	,12
Girişimci olma	20,7	27,6	51,7	19,4	6,5	74,1	5,18	1,97	,16
Karar verme	6,9	13,8	79,3	19,4	3,2	77,4	5,50	1,72	,16
Kararlarını uygulayabilme	6,9	17,2	75,9	19,4	3,2	77,4	5,46	1,77	,11
Yansıtıcı düşünebilme	17,2	20,7	62,1	19,4	3,2	77,4	5,21	1,96	,26
Bir spor dalı ile uğraşma	24,1	10,3	65,6	25,8	12,9	61,3	5,08	1,95	,67
Oyun oynama	--	6,9	93,1	12,9	3,2	83,9	5,98	1,38	,71
Değişim ve sürekliliği algılayabilme	13,8	17,2	69,0	19,4	3,2	77,4	5,41	1,82	,12

Veli ve sınıf öğretmenlerinin görüşleri karşılaştırıldığında hem sınıf öğretmenleri hem de velilere göre hayat bilgisi dersinde “Çiftçiliği temel seviyede öğrenme”, “Marangozluk ve ufak tefek tamir-tadilat işlerini temel seviyede öğrenme”, “Dokumacılığı temel seviyede öğrenme”, “Terziliği ve dikiş dikmeyi temel seviyede öğrenme”, “Basit yemekler yapabilme”, “Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konuları araştırma”, “Estetik bilinci kazanmış olma”, “Bir spor dalı ile uğraşma” becerilerin kazandırılmasına yönelik 5-7 arasında puanlanması %70’in altındadır. Ayrıca aritmetik ortalama değerleri 7 üzerinden 3,83 ile 4,86 arasında değişmekte olup bu değerler orta veya düşük düzeydedir. Ayrıca standart sapma değerleri 1,97 ile 2,20 arasında değiştiğinden veriler heterojen dağılım göstermektedir.

Ancak sadece öğretmenlerin “Yeteneklerini tanıma”, Ergenlik dönemiyle ilgili bilgi edinme”, “Toplumsal cinsiyet eşit(siz)liğini fark etme, anlama ve sorgulama”, “Başarılı kimlik kazanma”, “Toplumsal sorunlarda sorumluluk alma ve bu sorunları çözmeye yönelik adımlar atma”, “Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve Yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konularda sorumluluk alma”, “Sosyal yardım kuruluşlarında görev alma ve dezavantajlı gruplara yardımcı olma”, “Stresle başa çıkmayı bilme”, “Öfkesini kontrol etmeyi bilme”, “Bilim tarihini araştırma”, “Bir sanat alanında eğitim alma”, “Bir müzik aleti çalabilme”, “Sanatın güzellik ve faydalarını bilme”, “Sanatsal etkinliklere (sergi, tiyatro vb.) katılma”, “Neden-sonuç arasında bağlantı kurma”, “Medya okuryazarı olma”, “Teknoloji okuryazarı olma”, “Teknolojinin yarar ve zararlarını farkında olma”, “Bilişim yeterliliğine sahip olma”, “Robotik kodlama yapabilme ve yapay zeka teknolojilerinin farkında olma”, “Teknolojiyi yaratıcı ve insanlık yararına kullanma”, “Kariyer bilincine sahip olma”, “Harita okuma”, “Yaratıcı düşünme”, “İmgelem yapma”, “Yeni fikirler oluşturma”, “Analitik düşünebilme”, “Girişimci olma”, “Yansıtıcı düşünebilme”, “Değişim ve sürekliliği algılayabilme” becerilerinin hayat bilgisi dersi kapsamında kazandırılmasına yönelik olarak 5-7 arasında puanlanması %70’in altındadır. Bununla birlikte hem öğretmen hem de velilerin aritmetik ortalama değeri 4,43 ile 5,41 arasında değişmekte olup standart sapma değeri 2,36 ile 1,87 arasındadır. Bu bağlamda, verilerin dağılımının heterojen olduğu ve katılımcılar arasında Delphi panelinde yer alan becerilerin hayat bilgisi dersinde kazandırıldığına dönük öğretmen ve veliler arasında farklı görüşlerin mevcut olduğu söylenebilir.

“Kullandıkları ürünleri geri dönüştürme becerileri edinme ($\bar{R}_s = 25.2$, $\bar{R}_v = 35.4$, $U = 297$, $z = -2.43$, $p = .01$)”, “Demokrasi ve insan haklarını bilme ($\bar{R}_s = 25.8$, $\bar{R}_v = 34.9$, $U = 312$,

$z = -2.19, p = .03$ ”, “Demokrasi ve insan haklarına sahip çıkma ($\bar{R}_s = 24.6, \bar{R}_v = 36.0, U = 277, z = -2.68, p = .01$)”, “Bir birey olarak haklarını bilme ($\bar{R}_s = 25.8, \bar{R}_v = 34.9, U = 312, z = -2.14, p = .03$)”, “Bir birey olarak haklarına sahip çıkma ($\bar{R}_s = 25.4, \bar{R}_v = 35.2, U = 302, z = -2.31, p = .02$)”, “Toplumsal sorunlarda sorumluluk alma ve bu sorunları çözmeye yönelik adımlar atma ($\bar{R}_s = 25.1, \bar{R}_v = 35.4, U = 288, z = -2.53, p = .01$)”, “Günlük öğünlerine dikkat etme ($\bar{R}_s = 25.3, \bar{R}_v = 35.3, U = 299, z = -2.39, p = .02$)”, “Toplumsal kurallara uyma ($\bar{R}_s = 24.9, \bar{R}_v = 35.7, U = 297, z = -2.43, p = .01$)”, “Trafik kurallarına uyma ($\bar{R}_s = 24.6, \bar{R}_v = 36.0, U = 278, z = -2.82, p = .00$)”, “Nezaket ve görgü kurallarına uyma ($\bar{R}_s = 25.1, \bar{R}_v = 35.6, U = 291, z = -2.68, p = .01$)”, “Arkadaşlarına saygı duyma ($\bar{R}_s = 25.4, \bar{R}_v = 35.3, U = 301, z = -2.41, p = .02$)”, “İnsanlarla olumlu ilişkiler kurma ($\bar{R}_s = 26.2, \bar{R}_v = 34.5, U = 324, z = -2.00, p = .04$)”, “Ödevlerinde etik davranma ($\bar{R}_s = 25.7, \bar{R}_v = 35.0, U = 309, z = -2.21, p = .03$)”, “Diğer insanların duygularına karşı hassas olma ($\bar{R}_s = 25.5, \bar{R}_v = 35.1, U = 306, z = -2.23, p = .02$)”, “farklı görüşlere hoşgörülü davranma ($\bar{R}_s = 24.9, \bar{R}_v = 35.7, U = 289, z = -2.54, p = .01$)”, “Etkin dinleme ($\bar{R}_s = 26.1, \bar{R}_v = 34.7, U = 322, z = -2.03, p = .04$)”, “Düşüncelerini yazıya dökme ($\bar{R}_s = 25.3, \bar{R}_v = 35.4, U = 298, z = -2.38, p = .02$)”, “Sorunu (problem) tanımlama ($\bar{R}_s = 25.6, \bar{R}_v = 35.6, U = 308, z = -2.20, p = .03$)”, “Milli kültürü ve modern hayatı birlikte yürütme ($\bar{R}_s = 24.0, \bar{R}_v = 36.6, U = 260, z = -2.92, p = .01$)”, “Kültürel mirası öğrenme ve koruma ($\bar{R}_s = 23.8, \bar{R}_v = 36.7, U = 256, z = -2.56, p = .00$)”, “Milli ve dini bayramlara sahip çıkma ($\bar{R}_s = 25.9, \bar{R}_v = 35.2, U = 304, z = -2.73, p = .02$)”, “Vatan ve millet sevgisine sahip olma ($\bar{R}_s = 25.5, \bar{R}_v = 35.1, U = 306, z = -2.34, p = .02$)”, “Bilgi okuryazarı olma /öğrendiği bilgileri araştırma ve inceleme ($\bar{R}_s = 25.4, \bar{R}_v = 35.2, U = 302, z = -2.27, p = .02$)”, “Fedakâr olma ($\bar{R}_s = 25.3, \bar{R}_v = 35.3, U = 300, z = -2.33, p = .02$)” ve “Eleştirel düşünebilme ($\bar{R}_s = 26.1, \bar{R}_v = 34.7, U = 321, z = -1.97, p = .04$)” becerilerinin hayat bilgisi dersi kapsamında kazandırılması konusunda veli ve öğretmenlerin görüşleri arasında Mann Whitney U testi sonucuna göre velilerin lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Veliler, sınıf öğretmenlerine göre belirtilen becerilerin hayat bilgisi dersinde daha fazla kazandırıldığını belirtmektedir. Aynı programa rağmen yaşanan görüş farklılıklarının sınıf öğretmenleri ile ailelerin hayat bilgisi dersine farklı açılardan bakmalarından kaynaklandığı da düşünülmektedir.

Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

“2018-2019 öğretim yılında uygulanan Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nın kazanımlarının öğretmen görüşlerine göre amacına ulaşma düzeyi nedir?” sorusunu cevaplamak için 2018-2019 öğretim yılında uygulanan Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nın kazanımlarına dayalı olarak 7’li likert ölçeğine uygun anket kullanılmıştır. Bu kapsamda 2018-2019 öğretim yılında birinci sınıf hayat bilgisi öğretim programının kazanımlarının sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre kazandırılma durumları Tablo 14’te gösterilmiştir.

Tablo 14

Birinci Sınıf Hayat Bilgisi Dersinin Kazanımlarının Gerçekleşme Durumuna İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Betimsel İstatistik Sonuçları (n=113)

Kazanımlar	$\bar{x}$	SS	%		
			1-2-3	4	5-6-7
Sınıf içi tanışma etkinliğine katılır	6,03	1,31	5,3	9,7	85,0
Kendisiyle akranları arasındaki benzer ve farklı yönleri ayırt eder	5,65	1,29	8,0	9,7	82,3
Okula geli ve okuldan gidişlerde güvenlik kurallarına uyar	5,26	1,57	13,3	15,9	70,8
Sınıfının okul içindeki yerini bulur	6,58	0,92	1,8	2,7	95,5
Sınıf içerisinde bulunan ders araç ve gereçleri ile şeref köşesini tanır	6,32	1,01	1,8	3,5	94,7
Bayrak töreninde nasıl davranması gerektiğini kavrar	5,99	1,27	5,3	5,3	89,4
Okulunun bölümlerini tanır	6,19	1,13	3,5	2,7	93,8
Tuvalet kullanma ve temizlik alışkanlığı geliştirir	5,50	1,42	8,0	11,5	80,5
Okul çalışanlarını tanır	6,04	1,25	5,3	2,7	92,0
İhtiyaç duyduğu durumlarda okul çalışanlarından yardım alır	5,91	1,29	4,4	7,1	88,5
Sınıf içi kuralları belirleme sürecine katılır	5,70	1,38	9,7	5,3	85,0
Okul kurallarına uyar	5,45	1,25	5,3	15,0	79,7
Okulda iletişim kurarken nezaket kurallarına uyar	5,39	1,39	8,8	12,4	78,8
Okul içi etkinliklerde görev almaya istekli olur	5,88	1,27	4,4	3,5	92,1
Oyunlara katılmaya ve oyun oynamaya istekli olur	6,43	0,93	1,8	2,7	95,5
Okulla ilgili olumlu duygu ve düşünceler geliştirir	6,05	1,08	1,8	6,2	92,0
Kullanacağı ders araç ve gereçlerini seçer	5,69	1,37	8,0	10,6	81,4
Aile bireylerini tanıtır	6,26	1,13	2,7	7,1	90,2
Aile hayatının önemini kavrar	5,96	1,15	3,5	6,2	90,3
Evinin yerini tarif eder	5,37	1,45	11,5	11,5	77,0
Evde aile bireyleri ile iletişim kurarken nezaket kurallarına uyar	5,27	1,49	12,4	11,5	76,1
Evdeki kaynakları verimli bir şekilde kullanır	5,26	1,46	11,5	13,3	75,2
Gün içerisinde neler yapabileceğini planlar	4,67	1,66	21,2	22,1	56,7
İstek ve ihtiyaçları arasındaki farkı ayırt eder	5,26	1,50	15,9	8,8	75,3
Kişisel bakımını düzenli olarak yapar	5,23	1,55	13,3	15,0	71,7
Sağlığını korumak için alması gereken önlemleri fark eder	5,29	1,49	9,7	15,9	74,4
Sağlığı için yararlı yiyecek ve içecekleri seçer	4,96	1,74	18,6	18,6	62,8
Gün içerisinde öğünlere uygun ve dengeli beslenir	4,84	1,76	20,4	15,9	63,7
Temizlik kurallarına dikkat ederek kendisi için yiyecek hazırlar	4,74	1,83	28,3	11,5	60,2
Yemek yerken görgü kurallarına uyar	5,22	1,61	17,7	7,1	75,2
Kitle iletişim araçlarını kullanırken beden sağlığını korumaya özen gösterir	4,67	1,91	25,7	13,3	61,0
Okulda ve evde güvenlik kurallarına uyar	5,19	1,52	15,0	11,5	73,5
Okula geli ve okuldan gidişlerde insanların trafikteki davranışlarını gözlemler	5,05	1,73	18,6	15,9	65,5
Okula geli ve gidişlerinde trafik kurallarına uyar	5,18	1,72	17,7	12,4	69,9
Çevresindeki kişilerle iletişim kurarken güvenlik kurallarını uygular	5,23	1,64	15,9	12,4	71,7
Acil durumlarda yardım almak için arayacağı kurumların telefon numaralarını bilir	5,76	1,55	11,5	4,4	84,1
Teknolojik araç ve gereçleri güvenli bir şekilde kullanır	5,02	1,65	17,7	15,9	66,4
Kendisi için güvenli ve güvensiz alanları ayırt eder	5,49	1,61	10,4	12,6	77,0
Yaşadığı yeri bilir	5,83	1,48	8,8	7,1	84,1
Yakın çevresindeki tarihî, doğal ve turistik yerleri fark eder	4,71	1,81	27,4	8,8	63,8
Ülkemizin genel özelliklerini tanır	4,62	1,76	24,8	20,4	54,8
Ülkemizde, farklı kültürlerden insanlarla bir arada yaşadığını fark eder	5,12	1,77	22,1	5,3	72,6
Atatürk'ün hayatını bilir	6,05	1,20	3,5	5,3	91,2
Millî gün, bayram, tören ve kutlamalara katılmaya istekli olur	6,25	1,14	2,7	6,2	91,1
Dini gün ve bayram kutlamalarına istekle katılır	6,27	1,17	4,4	3,5	92,1
Yakın çevresinde bulunan hayvanları gözlemler	6,15	1,26	5,3	7,1	87,6
Yakın çevresinde bulunan bitkileri gözlemler	6,05	1,23	4,4	7,1	88,5
Yakın çevresinde bulunan hayvanları ve bitkileri korumaya özen gösterir	5,96	1,23	5,3	6,2	88,5
Doğayı ve çevresini temiz tutma konusunda duyarlı olur	5,85	1,32	5,3	8,8	85,9
Geri dönüşümü yapılabilecek maddeleri ayırt eder	5,70	1,57	11,5	6,2	82,3
Güneş, Ay, Dünya ve yıldızları gözlemler	5,49	1,65	12,4	6,2	81,4
Mevsimleri ve özelliklerini araştırır	5,69	1,34	8,8	6,2	85,0
Mevsimlere göre doğada meydana gelen değişiklikleri kavrar	5,85	1,28	7,1	5,3	87,6

Tablo 14'te görüldüğü gibi öğretmenlere göre birinci sınıf hayat bilgisi öğretim programında yer alan 53 kazanımdan 21 kazanımının aritmetik ortalama değerleri ele alınarak değerlendirildiğinde “yüksek”tir. “Sınıf içi tanışma etkinliğine katılır ($\bar{X}=6,03$; $SS= 1,31$)”,

“Sınıfının okul içindeki yerini bulur ($\bar{X}=6,58$; $SS= 0,92$)”, “Sınıf içerisinde bulunan ders araç ve gereçleri ile şeref köşesini tanır ($\bar{X}=6,32$; $SS= 1,01$)”, “Bayrak töreninde nasıl davranması gerektiğini kavrar ($\bar{X}=5,99$; $SS=1,27$)”, “Okulunun bölümlerini tanır ($\bar{X}=6,19$; $SS= 1,13$)”, “Okul çalışanlarını tanır ($\bar{X}=6,04$; $SS=1,25$)”, “İhtiyaç duyduğu durumlarda okul çalışanlarından yardım alır ($\bar{X}=5,91$; $SS=1,29$)”, “Okul içi etkinliklerde görev almaya istekli olur ($\bar{X}=5,88$; $SS=1,27$)”, “Oyunlara katılmaya ve oyun oynamaya istekli olur ($\bar{X}=6,43$; $SS= 0,93$)”, “Okulla ilgili olumlu duygu ve düşünceler geliştirir ($\bar{X}=6,05$; $SS=1,08$)”, “Aile bireylerini tanıtır ($\bar{X}=6,26$; $SS= 1,13$)”, “Aile hayatının önemini kavrar ($\bar{X}=5,96$; $SS=1,15$)”, “Yaşadığı yeri bilir ($\bar{X}=5,99$; $SS=1,27$)”, “Atatürk’ün hayatını bilir ($\bar{X}=6,05$; $SS=1,20$)”, “Millî gün, bayram, tören ve kutlamalara katılmaya istekli olur ($\bar{X}=6,25$; $SS=1,14$)”, “Dinî gün ve bayram kutlamalarına istekle katılır ($\bar{X}=6,27$; $SS=1,17$)”, “Yakın çevresinde bulunan hayvanları gözlemler ($\bar{X}=6,15$; $SS=1,26$)”, “Yakın çevresinde bulunan bitkileri gözlemler ($\bar{X}=6,05$; $SS=1,23$)”, “Yakın çevresinde bulunan hayvanları ve bitkileri korumaya özen gösterir ($\bar{X}=5,96$; $SS=1,23$)”, “Doğayı ve çevresini temiz tutma konusunda duyarlı olur ($\bar{X}=5,85$; $SS=1,32$)”, “Mevsimlere göre doğada meydana gelen değişiklikleri kavrar ($\bar{X}=5,85$; $SS=1,28$)” kazanımları anketi cevaplayan sınıf öğretmenlerinin görüşleri bağlamında aritmetik ortalamaları değerleri “yüksek”tir.

“Sağlığı için yararlı yiyecek ve içecekleri seçer ($\bar{X}=4,96$; $SS= 1,74$)”, “Gün içerisinde öğünlere uygun ve dengeli beslenir ($\bar{X}=4,84$; $SS=1,76$)”, “Temizlik kurallarına dikkat ederek kendisi için yiyecek hazırlar ($\bar{X}=4,74$; $SS=1,83$)”, “Kitle iletişim araçlarını kullanırken beden sağlığını korumaya özen gösterir ($\bar{X}=4,67$; $SS=1,91$)”, “Teknolojik araç ve gereçleri güvenli bir şekilde kullanır ($\bar{X}=5,02$; $SS=1,65$)”, “Yakın çevresindeki tarihî, doğal ve turistik yerleri fark eder ($\bar{X}=4,71$; $SS=1,81$)”, “Ülkemizin genel özelliklerini tanır ($\bar{X}=4,62$; $SS=1,76$)”, kazanımlarının kazandırılma düzeyi anketi cevaplayan sınıf öğretmenlerine göre aritmetik ortalamaları “düşük”tür.

Ayrıca diğ er 25 kazanımın aritmetik ortalama değeri 5,81 ile 5,05 arasında olup standart sapma değeri 1,25 ile 1,77 arasında değeri almıştır. Bu bulgulara göre bu becerilerin kazandırılma düzeyinin anketi cevaplayan öğretmenlerin görüşleri çerçevesinde “orta düzey” de olduğu görülmüştür. Özetle;  ğretmenlere göre birinci sınıf için hazırlanan 53 hayat bilgisi  ğretim programı kazanımından % 40’ı yüksek (21 kazanım); % 47’si orta (25 kazanım), %13’  (7 kazanım) ise “düşük” düzeyde kazandırılmaktadır.

Hayat bilgisi  ğretim programı ikinci sınıf kazanımlarının gerçekleşme düzeyine yönelik  ğretmen görüşleri Tablo 15’de gösterilmiştir.

Tablo 15

İkinci Sınıf Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının Gerçekleşme Durumuna İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Betimsel İstatistik Sonuçları (n=68)

Kazanımlar	$\bar{x}$	SS	%		
			1-2-3	4	5-6-7
Kendini farklı özellikleriyle tanıtır	5,12	1,37	11,8	22,1	66,1
Bireysel farklılıklara saygı duyar	5,26	1,38	10,3	13,2	76,5
Okulunun yakın çevresini tanıtır	5,50	1,38	8,8	16,2	75,0
Sınıfla ilgili konularda karar alma süreçlerine katılır	5,69	1,12	5,9	8,8	85,3
Kaynakları ve eşyaları özenli kullanır	4,79	1,50	17,6	26,5	55,9
Sınıf ve okul içi çalışmalarda arkadaşlarıyla yardımlaşır	5,31	1,24	5,9	14,7	79,4
İhtiyaçlarını, isteklerini, duygularını, düşüncelerini ve itirazlarını nezaket kuralları içerisinde açık bir şekilde ifade eder	5,15	1,33	8,8	13,2	78,0
Rutin bir günde neleri, hangi zaman diliminde yaptığını açıklar	5,03	1,48	14,7	13,2	72,1
Sınıfta ve okulda grupla yapılan etkinliklere katılır ve grupla çalışma kurallarına uyar	5,38	1,39	7,4	10,3	82,3
Sınıfta ve okulda arkadaşlarıyla oyun oynarken kurallara uyar	5,22	1,37	11,8	10,3	77,9
Parasını ihtiyaçları doğrultusunda bilinçli bir şekilde harcar	4,69	1,60	23,5	13,2	63,3
Yaşadığı evin adresini bilir	5,15	1,54	16,2	8,8	75,0
Evinde sorumluluk almaktan ve yapmaktan hoşlandığı işleri açıklar	5,59	1,35	8,8	8,8	82,4
Evdeki kişisel eşyalarını temiz ve düzenli kullanır	5,03	1,46	11,8	22,1	66,1
Evdeki kaynakları tasarruflu kullanmanın aile bütçesine katkıları konusunda görüşlerini belirtir	5,31	1,47	11,8	10,3	77,9
Yakın akrabalarını tanıtır	5,60	1,50	10,3	11,8	77,9
Aile bireyleri ve akrabalar arasındaki dayanışma ve yardımlaşmaya örnekler verir	5,47	1,38	8,8	8,8	82,4
Dengeli beslenme için vücudun ihtiyaç duyduğu besin maddelerini tanıtır	5,26	1,54	14,7	7,4	77,9
Dengeli beslenmeyi dikkate alarak kendisi için yiyecek hazırlar	4,69	1,57	19,1	19,1	61,8
Yemek yerken görgü kurallarına uyar	5,16	1,51	14,7	10,3	75,0
Sağlıklı büyüme ve gelişme ile kişisel bakım, spor, uyku ve beslenme arasındaki ilişkiyi fark eder	5,15	1,56	13,2	10,3	76,5
Sağlığını korumak için yaşadığı evi ve çevreyi temiz tutar	5,25	1,29	8,8	11,8	79,4
Sağlıkla ilgili hizmet veren kurumları ve meslekleri tanıtır	5,74	1,23	5,9	8,8	85,3
Kendisinin ve toplumun sağlığını korumak için ortak kullanım alanlarında temizlik ve hijyen kurallarına dikkat eder	5,35	1,41	8,8	10,3	80,9
Yaya olarak trafik kurallarına uyar	5,35	1,38	10,3	10,3	79,4
Ulaşım araçları ile yolculuk ederken kurallara uyar	5,41	1,36	5,9	16,2	77,9
Tanıdığı veya tanımadığı kişilerle iletişim kurarken nelere dikkat etmesi gerektiğini bilir	5,66	1,23	4,4	8,8	86,8
Oyun oynamak için güvenli alanları seçer ve oyun araçlarını güvenli kullanır	5,46	1,40	10,3	8,8	80,9
Teknolojik araç ve gereçleri güvenli bir şekilde kullanır	4,85	1,59	14,7	20,6	64,7
Acil durumlarda yardım alabileceği kurumların yanı sıra, yakın çevresindeki kişilerin hangilerinden yardım alacağını bilir	5,79	1,22	5,9	4,4	89,7
İlaç kullanımı ile ilgili nelere dikkat edeceğini bilir	5,22	1,44	14,7	11,8	73,5
Herhangi bir sağlık problemi, alerjik durumu, sürekli kullandığı ilaç vb. varsa bunları yazılı olarak yanında bulundurması gerektiğini bilir	4,68	1,76	29,4	17,6	53,0
Yakın çevresindeki kültürel miras öğelerine örnekler verir	4,74	1,57	25,0	10,3	64,7
Yakın çevresinde yapılan üretim faaliyetlerini gözlemler	4,75	1,63	20,6	14,7	64,7
Harita ve küre üzerinde Türkiye'nin yerini gösterir	5,40	1,63	10,3	11,8	77,9
Türk bayrağının ve İstiklal Marşı'nın vatanını ve milletini temsil ettiğini fark eder	6,26	1,17	4,4	1,5	94,1
Millî bayramlar ile ilgili etkinliklere katılır	6,31	1,19	4,4	1,5	94,1
Millî bayramlar ile Atatürk ilişkisini kavrar	6,21	1,13	1,5	4,4	94,1
Dini bayramların paylaşım ve dayanışma için özel günler olduğunu fark eder	6,18	1,17	2,9	4,4	92,7
Bitkilerin büyümesinde ve sağlıklı kalmasında uygun ısı, hava ve suyun etkisini gözlemleyerek tanımlar	5,74	1,29	2,9	16,2	80,9
Bitkilerin büyümesinde ve sağlıklı kalmasında uygun ısı, hava ve suyun etkisini gözlemleyerek tanımlar	5,76	1,27	4,4	10,3	85,3
Bitki yetiştirme ve ağaç dikmenin doğaya olan katkılarını kavrar	6,19	1,12	1,5	7,4	91,1
Hayvanların hayatlarını sürdürülebilmesi için su, hava ve besinlere ihtiyacı olduğunu açıklar	6,18	1,12	1,5	5,9	92,6
Çevresinde bulunan bitki ve hayvanları korur	5,91	1,34	4,4	8,8	86,8
Güneşin hareketlerini gözlemleyerek yönleri gösterir	5,24	1,55	13,2	13,2	73,6
Mevsimleri ve mevsimlere göre doğadaki değişiklikleri kavrar	5,79	1,43	7,4	8,8	83,8
Doğa olayları sonucu oluşan doğal afetlere örnekler verir	5,82	1,29	5,9	7,4	86,7
İnsanların çevre üzerinde olumsuz etkilerine örnekler verir	5,65	1,29	5,9	10,3	83,8
İnsanların hangi davranışlarının çevre kirliliğine neden olduğunu gözlemler	5,71	1,36	8,8	7,4	83,8
Tüketilen maddelerin geri dönüşümüne katkıda bulunur	5,84	1,35	5,9	8,8	85,3

Tablo 15’de görüldüğü gibi 50 kazanımdan altı kazanımın aritmetik ortalama değeri 6,18 ile 6,31 arasında, standart sapma değeri ise 1,12 ile 1,19 arasında değişmektedir. Bu değerler göz önüne alındığında öğretmenlere göre “Türk bayrağının ve İstiklal Marşı’nın vatanını ve milletini temsil ettiğini fark eder ($\bar{X}=6,26$; $SS=1,17$)”, “Millî bayramlar ile ilgili etkinliklere katılır ($\bar{X}=6,31$; $SS=1,19$)”, “Millî bayramlar ile Atatürk ilişkisini kavrar ($\bar{X}=6,21$; $SS=1,13$)”, “Dinî bayramların paylaşım ve dayanışma için özel günler olduğunu fark eder ($\bar{X}=6,18$; $SS=1,17$)”, “Bitki yetiştirme ve ağaç dikmenin doğaya olan katkılarını kavrar ($\bar{X}=6,19$; $SS=1,12$)”, “Hayvanların hayatlarını sürdürebilmesi için su, hava ve besinlere ihtiyacı olduğunu açıklar ($\bar{X}=6,18$; $SS=1,12$)”, “Çevresinde bulunan bitki ve hayvanları korur ($\bar{X}=5,91$; $SS=1,34$)”, “Doğa olayları sonucu oluşan doğal afetlere örnekler verir ($\bar{X}=5,82$; $SS=1,29$)”, “Tüketilen maddelerin geri dönüşümüne katkıda bulunur ($\bar{X}=5,84$; $SS=1,35$)” şeklinde belirtilen 9 kazanımın sınıf öğretmen görüşlerine göre öğrencilere kazandırılma düzeyi “yüksek”tir.

Öte yandan “Kaynakları ve eşyaları özenli kullanır ($\bar{X}=4,79$; $SS=1,50$)” “Rutin bir günde neleri, hangi zaman diliminde yaptığını açıklar ($\bar{X}=5,03$; $SS=1,48$)”, “Parasını ihtiyaçları doğrultusunda bilinçli bir şekilde harcar ($\bar{X}=4,69$; $SS=1,60$)”, “Evdeki kişisel eşyalarını temiz ve düzenli kullanır ($\bar{X}=5,03$; $SS=1,46$)”, “Dengeli beslenmeyi dikkate alarak kendisi için yiyecek hazırlar ($\bar{X}=4,69$; $SS=1,57$)”, “Yemek yerken görgü kurallarına uyar ($\bar{X}=5,16$; $SS=1,51$)”, “Teknolojik araç ve gereçleri güvenli bir şekilde kullanır ($\bar{X}=4,85$; $SS=1,59$)”, “Herhangi bir sağlık problemi, alerjik durumu, sürekli kullandığı ilaç vb. varsa bunları yazılı olarak yanında bulundurması gerektiğini bilir ($\bar{X}=4,68$; $SS=1,76$)”, “Yakın çevresindeki kültürel miras öğelerine örnekler verir ($\bar{X}=4,74$; $SS=1,57$)”, “Yakın çevresinde yapılan üretim faaliyetlerini gözlemler ($\bar{X}=4,75$; $SS=1,63$)” 9 kazanımın öğretmenlerin görüşlerine göre kazandırılma düzeyi “düşük”tür.

Bununla birlikte diğer 32 kazanımın aritmetik ortalama değeri 5,12 ile 5,79 arasında olup standart sapma değeri 1,12 ile 1,63 arasındadır. Öğretmenlerin görüşlerine göre 30 kazanımın kazandırılma düzeyi “orta düzeyde” dir. Özetle; öğretmenler ikinci sınıf için

hazırlanan 50 hayat bilgisi öğretim programı kazanımından %18 'si (9 kazanım) yüksek düzeyde; %64'ü (32 kazanım) orta düzeyde %18'i (9 kazanım) ise düşük düzeyde kazandırıldığı görüşündedir.

Hayat bilgisi öğretim programı üçüncü sınıf kazanımlarının gerçekleşme düzeyine yönelik öğretmen görüşleri Tablo 16'da gösterilmiştir

Tablo 16

Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının Gerçekleşme Durumuna İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Betimsel İstatistik Sonuçları (n=113)

Kazanımlar	$\bar{x}$	SS	%		
			1-2-3	4	5-6-7
Sınıfının ve okulunun krokisini çizer	5,08	1,58	15,0	13,3	71,7
Okulunun özelliklerine ilişkin bilgileri arkadaşları ile paylaşır	5,62	1,51	7,1	11,5	81,4
Okuldaki sosyal yardımlaşma ve dayanışmayla ilgili çalışmalara katılır	5,81	1,52	7,1	9,7	83,2
Arkadaşlık ilişkilerinde temel değerleri kavrar	5,48	1,44	11,5	11,5	77,0
Bireysel farklılıklara saygı duyar	5,35	1,52	14,2	13,3	72,5
Okula ilişkin istek ve ihtiyaçlarını okul ortamında demokratik yollarla ifade eder	5,10	1,61	17,7	11,5	70,8
Ev adresinin krokisini çizerek gösterir	4,73	1,71	23,9	17,7	58,4
Evde kullanılan alet ve teknolojik ürünlerin hayatımıza olan katkılarını örneklendirir	6,02	1,32	6,2	6,2	87,6
Evdeki basit işleri yapar	5,93	1,41	6,2	8,0	85,8
Komşuluk ilişkilerinin ailesine ve kendisine olan katkılarını örnekler verir	5,56	1,49	9,7	9,7	80,6
Aile büyüklerinin çocukluk dönemlerinin özellikleri ile kendi çocukluk döneminin özelliklerini karşılaştırır	5,38	1,49	11,5	9,7	78,8
Evde nelerden ve nasıl tasarruf edilebileceğine örnekler verir	5,82	1,43	8,8	8,0	83,2
Bilinçli tüketici özellikleri göstererek sağlıklı yiyecek ve içecekleri satın alır	5,01	1,77	18,6	15,0	66,4
Sağlığını korumak için mevsimlere özgü yiyeceklerle beslenir	4,91	1,67	21,2	8,0	70,8
Vücudun gereksinimi olan besinleri yeterli miktarlarda ve uygun zamanlarda tüketir	4,84	1,65	18,6	15,9	65,5
Yemek yerken görgü kurallarına uyar	5,14	1,55	15,0	14,2	70,8
Kendisinin ve toplumun sağlığını korumak için ortak kullanım alanlarında temizlik ve hijyen kurallarına dikkat eder	5,16	1,58	15,9	5,1	79,0
Trafikte güvenliği için farklı hava koşullarında nelere dikkat edeceğini bilir	5,28	1,51	12,4	8,8	78,8
Trafik işaretlerinin anlamlarını kavrar	5,55	1,57	14,2	3,5	82,3
Evde kullanılan elektrikli aletler ve diğer araç-gereçlerin güvenli kullanımını sağlayacak temel kuralları bilir	5,66	1,39	8,8	5,3	85,9
Okulda, evde ve çevrede yaralanma, boğulma, zehirlenme, yanma gibi kazaların önlenmesi için nelere dikkat edeceğini bilir	5,35	1,53	10,6	15,9	73,5
İlaç kullanımı ile ilgili nelere dikkat edeceğini bilir	5,44	1,42	10,6	12,4	77,0
Herhangi bir sağlık problemi, alerjik durumu, sürekli kullandığı ilaç vb varsa bunları yazılı olarak yanında bulundurması gerektiğini bilir	5,25	1,72	15,9	12,4	71,7
Okulda ve evde meydana gelebilecek kazaları önlemek için alınması gereken tedbirleri listeler	5,52	1,43	8,8	8,0	83,2
Afetlerin etkilerinden korunmak için alınması gereken güvenlik tedbirlerine örnekler verir	5,52	1,43	11,5	7,1	81,4
Çevresinde güvenliğini tehdit eden bir kişi ya da durum olduğunu hissetmesi halinde ne yapacağını ve kimlerden yardım isteyebileceğini bilir	5,78	1,35	6,2	8,0	85,8
Yaşadığı yeri Türkiye haritası üzerinde gösterir	5,95	1,27	6,2	5,3	88,5
Yakın çevresinde bulunan yönetim birimlerini fark eder	5,22	1,67	15,9	11,5	72,6
Çevresinde yer alan tarihi eserleri ve özelliklerini tanıır	4,94	1,57	18,6	13,3	68,1
Yakın çevresinde yapılan üretim faaliyetlerinin aşamalarını inceler	4,85	1,66	23,0	13,3	63,7
Ülkesinin gelişmesi ile kendi görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi arasında bağlantı kurar	4,92	1,71	19,5	12,4	68,1
Milletin ortak mallarını özenli kullanır ve korur	5,13	1,70	15,0	14,2	70,8
Milli bayramlar ile ilgili etkinliklere katılır	6,18	1,28	6,2	2,7	91,1
Milli Mücadele'de Atatürk'ün liderliğini açıklar	6,05	1,22	4,4	7,1	88,5
Dini bayramların paylaşım ve dayanışma için özel günler olduğunu fark eder	6,13	1,08	4,4	3,5	92,1
Doğadan yararlanarak yönleri bulur	5,39	1,45	12,4	11,5	76,1
Meyve ve sebzelerin nasıl ve nerede yetiştirildiğinin farkına varır	5,58	1,43	9,7	8,0	82,3
Yaşadığı yerde doğal çevrenin insan üzerindeki etkilerine örnekler verir	5,46	1,55	11,5	10,6	77,9
Yaşadığı yerde insanların doğal çevrede yaptıkları değişikliklere örnekler verir	5,69	1,46	8,8	9,7	81,5
Çevresinde bulunan bitki ve hayvanları korur	5,82	1,50	10,6	5,3	84,1
Doğa ve çevreyi koruma konusunda sorumluluk alır	5,77	1,49	10,6	3,5	85,9
Geri dönüşüme bireysel olarak nasıl katkı sağlayacağını bilir	5,91	1,31	8,0	2,7	89,3

Sınıf öğretmenlerine göre üçüncü sınıf hayat bilgisi öğretim programı kazanımlarının öğrencilere kazandırılabilmesine yönelik görüşlerinin gösterildiği Tablo 16'ya göre 43 kazanımdan “Evde kullanılan alet ve teknolojik ürünlerin hayatımıza olan katkılarını örneklendirir ($\bar{X}=6,18$; $SS=1,28$)”, “Evdeki basit işleri yapar ($\bar{X}=5,93$; $SS=1,41$)”, “Evde nelerden ve nasıl tasarruf edilebileceğine örnekler verir ($\bar{X}=5,82$; $SS=1,43$)”, “Yaşadığı yeri Türkiye haritası üzerinde gösterir ($\bar{X}=5,95$; $SS=1,27$)”, “Millî bayramlar ile ilgili etkinliklere katılır ($\bar{X}=6,18$; $SS=1,28$)”, “Millî Mücadele’de Atatürk’ün liderliğini açıklar ($\bar{X}=6,05$; $SS=1,22$)”, “Dinî bayramların paylaşım ve dayanışma için özel günler olduğunu fark eder ($\bar{X}=6,13$; $SS=1,08$)”, “Çevresinde bulunan bitki ve hayvanları korur ($\bar{X}=5,82$; $SS=1,50$)”, “Geri dönüşüme bireysel olarak nasıl katkı sağlayacağını bilir ($\bar{X}=5,9$; $SS=1,31$)” kazanımlarının anketi cevaplayan sınıf öğretmenlerin görüşlerine göre kazandırılma düzeyi aritmetik ortalama göz önüne alındığında “yüksek” düzeydedir.

Öte yandan “Ev adresinin krokisini çizerek gösterir ($\bar{X}=4,73$; $SS=1,71$)”, “Bilinçli tüketici özellikleri göstererek sağlıklı yiyecek ve içecekleri satın alır ($\bar{X}=5,01$; $SS=1,77$)”, “Sağlığını korumak için mevsimlere özgü yiyeceklerle beslenir ($\bar{X}=4,91$; $SS=1,67$)”, “Vücudun gereksinimi olan besinleri yeterli miktarlarda ve uygun zamanlarda tüketir ($\bar{X}=4,84$; $SS=1,65$)”, “Çevresinde yer alan tarihî eserleri ve özelliklerini tanıır ($\bar{X}=4,94$; $SS=1,57$)”, “Yakın çevresinde yapılan üretim faaliyetlerinin aşamalarını inceler ($\bar{X}=4,85$; $SS=1,66$)”, “Ülkesinin gelişmesi ile kendi görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi arasında bağlantı kurar ($\bar{X}=4,92$; $SS=1,71$)”, 7 kazanımının anketi cevaplayan sınıf öğretmenlerin görüşlerine göre öğrencilere kazandırılması “düşük” düzeydedir.

Ayrıca diğer 27 kazanımın aritmetik ortalama değeri 5,08 ile 5,81 değişmektedir. Standart sapma değeri ise 1,35 ile 1,77 arasında değişmektedir. Bu bağlamda bu kazanımların anketi cevaplayan öğretmenlerin görüşleri çerçevesinde kazandırılma düzeyinin “orta” olduğu görülmüştür. Özetle; öğretmenlere göre üçüncü sınıf için hazırlanan 43 hayat bilgisi öğretim programı kazanımından % 21’i (9 kazanım) yüksek, %63’ü (27 kazanım) orta, %16’sı (7 kazanım) ise düşük düzeyde kazandırılabilir. Bu bağlamda temel yaşam becerileri

kazandırmak amacıyla hazırlanan hayat bilgisi öğretim programının kazanımlarını gerçekleştiremeyen öğrencilerin becerileri de gerçekleştiremeyeceği söylenebilir.

Anketi cevaplayan sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre üst sınıflara doğru öğrencilerin kazanımları gerçekleştirmeleri düzeyleri karşılaştırıldığında genel olarak orta düzeyde kazandırıldığı belirtilmektedir. Bu duruma neden olarak; okulların fiziksel yetersizlikleri, ders kitaplarından kaynaklanan sorunlar, sınıfların kalabalık olması gibi sorunlardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Tuncer'in (2009) yaptığı üçüncü sınıf hayat bilgisi öğretim programında kazanım ve becerilerin ne derece gerçekleştiğini incelediği araştırma da bu çalışmanın bir sonucu olan kazanımların orta düzeyde gerçekleştiği bulgusunu desteklemektedir. Ayrıca Şeref 'in (2008) araştırmasına göre hayat bilgisi dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyinin düşük olduğu ve bu durumu bağımsız-birleştirilmiş sınıflarda ve öğretmenin mesleki kıdemine göre anlamlı fark oluşturacak şekilde etkilediğini belirtmektedir. Nitekim hayat bilgisi dersinin kazanımlarının öğretmen görüşlerine göre tüm öğrencilere kazandırılmadığı söylenebilir. Bu durumun hayat bilgisi dersinin diğer eğitim programları gibi ulusal düzeyde uygulanmasından kaynaklı olduğunu, aynı ders kitaplarının kullanılarak çevresel koşulların göz ardı edilmesinden kaynaklı olduğu söylenebilir. Hayat bilgisi öğretiminde çocuğu, okulu ve çevreyi önemseyen Baymur (1954, s.15) ders kitaplarına karşı çıkmaktadır. Nitekim hayat bilgisi öğretiminin yerelleşmesi ile ilgili araştırma yapan Hızlı-Alkan'ın (2016) görüşme yaptığı on sınıf öğretmeninden dokuzu programın yerelleşmesi gerektiğini vurgulayarak öğrencilerin farklı ihtiyaçları, içeriğin anlaşılır olması ve bireysel farklılıkların dikkate alınması gibi konularda yerel öğretim programlarının etkili olacağı düşüncesi hakim olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Sever'in (2015) yaptığı araştırma çerçevesinde sınıf öğretmeni ve velilere göre hayat bilgisinde yer alan değerlerin kazandırılması sürecine öğrencinin seviyesi, bölgesel farklılıklara uygun olmayan program ve fiziksel olanakların yetersiz olmasından kaynaklandığı belirtilmektedir. Karaman'ın (2019) da hayat bilgisi konularının ülkenin bölgesel farklılıkları dikkate alınmadan hazırlandığından öğretmenler tarafından eleştirildiği bulgusu da bu yöndedir. Ayrıca öğrencilerin kazanımlara ulaşmasında en önemli etmenin kendi özellikleri olduğu (Öztürk, 2015) dikkate alındığında program hazırlanırken öğrenci farklılığı ve hazırbulunuşluğu göz önünde bulundurulmamış (Öztürk & Kalafatçı, 2016; Türkyılmaz, 2011; Yıldız, 2009) olabilir.

Altun ve Güler'in (2020) hayat bilgisi dersine yönelik yaptığı araştırmaya göre program çerçevesinde hazırlanan ders kitabındaki örneklerin günlük yaşamla benzeşmediği,

programdaki kazanımların bazılarının soyut olduğu, bu kazanımların gerçek yaşama aktarımı zor olduğu ve yenilenen bu programın köy çocuklarına uygun olarak düzenlenmediği belirtilmektedir. Ayrıca Yıldız (2009) birleştirilmiş sınıflarda ğretim yapan öğretmenlerle yaptığı çalışmada hayat bilgisi dersinin evre olanakları, zaman, araç-gereçlerin ve fiziki koşulları yetersizliği, gelişim özellikleri farklı öğrencilerin bir arada olması, köylerde sağlık, ulaşım ve iletişim sorunlarının yaşanması gibi pek çok sorundan dolayı öğrencilerin beceri ve kazanımlara ulaşamadığı sonucuna ulaşmıştır. Özetle; hayat bilgisi dersi ğretim programının kazanmalarının tüm öğrencilere kazandırılmadığı bunların alanyazındaki araştırmalar çerçevesinde programın merkezi olarak hazırlanması, okulların fiziki ve çevresel koşulları ile materyal eksikliği ve zaman yetersizliğinden kaynaklı olduğu söylenbilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlar ile bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilen öneriler yer almaktadır.

- Araştırmanın birinci alt sorusunu cevaplamak amacıyla 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın kazanımlarının becerilere göre dağılımı incelenmiştir. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın kazanım ve temel yaşam becerileri karşılaştırıldığında 143 kazanımdan 128 kazanımın beceriler ile uyumlu olduğu görülmüştür. Bununla birlikte kazanımların temel yaşam becerilerine eşit dağılmadığı görülmektedir. Programda belirtilen “İşbirliği”, “Değişim ve sürekliliği algılama”, “Sorun çözme” becerilerine yönelik birer kazanım yer alırken “Doğayı koruma” becerisi için 15, “Mekanı algılama” becerisi için 12, “Sağlığını koruma” becerisi için ise 11 kazanıma yer verilmiştir. Ayrıca “Girişimcilik” becerisi sadece üçüncü sınıf kazanımlarında yer almaktadır. “Karar verme” becerisi için bir ve ikinci sınıfta üç kazanıma yer verilmiştir. “Kariyer bilinci geliştirme” becerisi için iki ve üçüncü sınıfta iki kazanım yer almaktadır. “Özyönetim” becerisi ise bir ve üçüncü sınıf kazanımları ile ele alınmış olup ikinci sınıf kazanımlarında bu beceriyi kazandırmaya dönük kazanım bulunmamaktadır. Ayrıca “Kişisel bakım” becerisine yalnızca birinci sınıf kazanımlarında ile yer verilmiştir.
- Delphi panelinde eğitim taraflarının (uzman, öğretmen ve veli) görüşlerine göre oluşturulan 129 yaşam becerisinden ilkokul hayat bilgisi dersi kapsamında kazandırılması gerektiğine yönelik olarak 124 yaşam becerisinde uzlaşma sağlanmıştır. Ayrıca 2004-2005 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda yer alan; ancak 2015 ve 2018 hayat bilgisi öğretim programlarında yer almayan eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, hayır diyebilme, etik davranma, amaç belirleme, sorumluluk, duygu yönetimi, farklılıklara

saygı duyma becerilerinin öğrencilere kazandırılması gerektiği konusunda uzlaşma sağlanmıştır.

- Delphi panelindeki 99 yaşam becerisi 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'ndaki 23 beceriyle örtüşmektedir. Ancak “Toplumsal cinsiyet eşit(siz)liğini fark etme, anlama ve sorgulama”, “Dünya üzerinde farklı kültürel yapıların olduğunun farkında olma”, “Ayrımcılık yapmama”, “Dil, din, ırk ayrımı yapmadan bütün insanlara saygı duyma”, “Başkalarını tanıma ve her yönüyle kabul etme”, “Farklı görüşlere saygı duyma”, “Birlikte yaşama kültürü edinme”, “Görev bilincine sahip olma”, “Bir sanat dalında eğitim alma”, “Bir müzik aleti çalabilme”, “Sanatın güzellik ve faydalarını bilme”, “Estetik bilinci kazanmış olma”, “Sanatsal etkinliklere (sergi, tiyatro vb.) katılma”, “Zeka oyunları oynama”, “Dikkat-koordinasyon ve konsantrasyon geliştirici etkinliklere katılma”, “Amaç belirleme”, “Eleştirel düşünebilme”, “Yenilikçi düşünme”, “Yaratıcı düşünme”, “İmgelem yapma”, “Yeni fikirler oluşturma”, “Analitik düşünebilme”, “Yansıtıcı düşünebilme”, “Bir spor dalı ile uğraşma” ve “Oyun oynama” becerilerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı kapsamında belirtilen temel yaşam becerileri arasında yer almadığı görülmüştür.
- Delphi panelleri ile belirlenen temel yaşam becerilerinin hayat bilgisi dersinde kazandırılabilmesi konusunda veli ve sınıf öğretmenleri farklı düşünmektedir. Özellikle “Kullandıkları ürünleri geri dönüştürme becerileri edinme”, “Demokrasi ve insan haklarını bilme”, “Demokrasi ve insan haklarına sahip çıkma”, “Bir birey olarak haklarını bilme”, “Bir birey olarak haklarına sahip çıkma”, “Toplumsal sorunlarda sorumluluk alma ve bu sorunları çözmeye yönelik adımlar atma”, “Günlük öğünlerine dikkat etme”, “Toplumsal kurallara uyma”, “Trafik kurallarına uyma”, “Nezaket ve görgü kurallarına uyma”, “Arkadaşlarına saygı duyma”, “İnsanlarla olumlu ilişkiler kurma”, “Ödevlerinde etik davranma”, “Diğer insanların duygularına karşı hassas olma”, “Etkin dinleme”, “Düşüncelerini yazıya dökme”, “Sorunu (problem) tanımlama”, “Milli kültürü ve modern hayatı birlikte yürütme”, “Kültürel mirası öğrenme ve koruma”, “Milli ve dini bayramlara sahip çıkma”, “Vatan ve millet sevgisine sahip olma”, “Bilgi okuryazarı olma /öğrendiği bilgileri araştırma ve inceleme”, “Fedakâr olma” ve “Eleştirel düşünebilme” becerilerinin hayat bilgisi dersi kapsamında kazandırılması konusunda veli ve sınıf öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Belirtilen becerilerin tamamında veliler lehine anlamlı farklılık çıkmıştır. Diğer bir

deyişle veliler, sınıf öğretmenlerine göre hayat bilgisi dersinde öğrencilere belirtilen becerilerin kazandırıldığı konusuna daha fazla katılmaktadır.

- Panel üyeleri arasında “Çiftçiliği temel seviyede öğrenme”, “Marangozluk ve ufak tefek tamir-tadilat işlerini temel seviyede öğrenme”, “Dokumacılığı temel seviyede öğrenme”, “Terziliği ve dikiş dikmeyi temel seviyede öğrenme” becerilerinde uzlaşma sağlanmamıştır.
- 2018-2019 öğretim yılında uygulanan hayat bilgisi dersinin birinci sınıf için hazırlanan 53 hayat bilgisi öğretim programı kazanımından %40’ı yüksek (21 kazanım); %47’si orta (25 kazanım), %13’ü (7 kazanım) ise “düşük” düzeyde kazandırılmaktadır. İkinci sınıf için hazırlanan 50 hayat bilgisi öğretim programı kazanımından %18’si (9 kazanım) yüksek; %64’ü (32 kazanım) orta düzeyde %18’i (9 kazanım) ise düşük düzeyde kazandırıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Üçüncü sınıf için hazırlanan 43 hayat bilgisi öğretim programı kazanımından %21’i (9 kazanım) yüksek; %63’ü (27 kazanım) orta, %16’sı (7 kazanım) ise düşük düzeyde kazandırılabilir. Kazanımların bir, iki ve üçüncü sınıf düzeylerinde genel olarak orta düzeyde kazandırıldığı söylenebilir.

Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlar ışığında şu önerilerde bulunulmuştur:

- Temel eğitimde çocuğun kendini ve içinde bulunduğu çevreyi tanıması amacıyla oluşturulan hayat bilgisi öğretim programının temel yaşam becerileri kazandırmak amacıyla oluşturulduğu göz önüne alındığında eğitim taraflarının belirttiği temel yaşam becerilerinin hayat bilgisi öğretim programında yer almasına yönelik program gözden geçirme çalışmaları yapılması uygun olabilir.
- Günümüzün çok boyutlu, zaman zaman kaotik ve hızlı değişen yaşam koşulları göz önüne alınarak; bireyin kişilik ve benlik gelişimini destekleyen, bireyin kendini tanımasına yardımcı olan, farklı koşullara uyum sağlamasını kolaylaştıran “öğrencinin kendisiyle ilgili farklı özellikleri tanıması”, “gelişimi fark etme ve gelişimi için çaba göstermesi”, “özyönetim”, “stresle başa çıkma”, “öfke kontrolü”, “etik davranma”, “sorumluluk alma”, “planlama ve zaman yönetimi” ve “karar verme ve kararlarını uygulama” becerilerinin hayat bilgisi öğretim programı kapsamında kazandırılması için çalışmalar yapılmalıdır.

- Panel üyeleri arasında “Çiftçiliği temel seviyede öğrenme”, “Marangozluk ve ufak tefek tamir-tadilat işlerini temel seviyede öğrenme”, “Dokumacılığı temel seviyede öğrenme”, “Terziliği ve dikiş dikmeyi temel seviyede öğrenme” becerilerinde uzlaşma sağlanmamış olsa da çocuğun başkalarına bağımlı olmadan hayatını sürdürmesine yardımcı olan farklı iş ve mesleklere yönelik becerilerin yaşam becerileri atölyeleri yoluyla kazandırılması sağlanmalı ve eğitim tarafları bu konuda bilgilendirilmelidir.
- Taraflar arasında uzlaşma sağlanan; ancak 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı kapsamında bir kazanımla ele alınan işbirliği, değişim ve sürekliliği algılama, sorun çözme becerilerine daha fazla kazanımla yer verilmesi gelecekte bireylerin dayanışma içinde yaşama, karşılaştığı sorunları etkili bir şekilde çözebilme, değişimleri başlatma ve değişimlere uyum sağlama becerilerinin gelişmesini sağlayacaktır.
- Delphi panel üyelerince üzerinde uzlaşma sağlanan; ancak 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nda yalnızca birinci sınıfta iki kazanım ile yer verilen “kişisel bakım” becerisinin iki ve üçüncü sınıfta da kazandırılmaya devam edilmesi davranışların pekişmesi ve sürekliliği açısından uygun olabilir.
- 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nda bir, iki veya üçüncü sınıfta kazanımları bulunmayan; ancak panel üyelerince üzerinde uzlaşılan “Karar verme”, “Kariyer bilinci geliştirme”, “Özyönetim” becerilerine her sınıf seviyesinde yer verilmesi çocuğun benlik gelişimi destekleyecektir.
- Taraflar arasında uzlaşma sağlanan “Toplumsal cinsiyet eşit(siz)liğini fark etme, anlama ve sorgulama”, “Dünya üzerinde farklı kültürel yapıların olduğunun farkında olma”, “Ayrımcılık yapmama”, “Dil, din, ırk ayrımı yapmadan bütün insanlara saygı duyma”, “Başkalarını tanıma ve her yönüyle kabul etme”, “Farklı görüşlere saygı duyma”, “Birlikte yaşama kültürü edinme”, “Görev bilincine sahip olma”, “Bir sanat dalında eğitim alma”, “Bir müzik aleti çalabilme”, “Sanatın güzellik ve faydalarını bilme”, “Estetik bilinci kazanmış olma”, “Sanatsal etkinliklere (sergi, tiyatro vb.) katılma”, “Zeka oyunları oynama”, “Dikkat-koordinasyon ve konsantrasyon geliştirici etkinliklere katılma”, “Amaç belirleme”, “Eleştirel düşünebilme”, “Yenilikçi düşünme”, “Yaratıcı düşünme”, “İmgelem yapma”, “Yeni fikirler oluşturma”, “Analitik düşünebilme”, “Yansıtıcı düşünebilme”, “Bir spor dalı ile uğraşma” ve “Oyun oynama” becerilerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı’ndaki becerilerle uyumlu olmadığı sonucuna bağlı

olarak programın belirtilen becerileri kazandırması için program yeniden düzenlenmelidir.

- Hayat bilgisi öğretim programı kazanımlarının genel olarak orta düzeyde kazandırıldığı sonucu göz önüne alındığında tüm öğrencilerin kazanımları yüksek düzeyde gerçekleştirememelerinin nedenleri araştırılmalı ve becerileri yüksek düzeyde kazandıracak koşullar oluşturulmalıdır.
- Bu çalışmada hayat bilgisi dersi bağlamında öğrencilere kazandırılması gerekli görülen temel yaşam becerileri “sıralı anket” şeklinde uygulanan Delphi panelleri ile belirlenmiştir. Bu panellerde belirlenen ve üzerinde uzlaşılan becerilerin neden gerekli görüldüğü gerekçeleri belirlenememiştir. Benzer bir konuda yapılacak yeni çalışmalarda hem “gerekçeli Delphi panelleri” hem de “görüşmeler” yapılarak kazandırılması uygun görülen becerilerin gerekçelerini ortaya koyacak derinlikli veriler elde edilebilir.
- Delphi panel üyelerinin (özellikle uzman araştırmacıların) kentsel alanlarda yaşıyor olması hayat bilgisi dersinde kazandırılması gereken becerilerde kentsel yaşamın gerektirdiği becerilerin öne çıkmasında belirleyici olmuş olabilir. Kentsel ve kırsal alanda ihtiyaç duyulan becerilere odaklanılarak yapılacak benzer çalışmalar alana katkı sağlayacaktır.
- İlkokul öğrencilerinin hangi becerilere ihtiyaç duyduğu “öznenin kendinden hareketle” incelenmelidir. Bu tür bir çalışmada öğrencilerin becerilerinin boylamsal olarak gözlemlenmesi ve görüşme tekniğinin kullanılması zengin verilerin ortaya konmasını sağlayacak ve çocuğun katılım hakkını da destekleyecektir.

KAYNAKLAR

- Abobo, F. (2012). *Challenges facing implemementation of life skills education in secondary schools in Trans-Nzoia West District, Kenya*. Yüksek Lisans Tezi, Kenyatta University School of Education, Nairobi.
- Akfırat, O. N. & Kezer, F. (2016). A program implementation for the development of life skills of primary school 4th grade students. *Journal of Education and Practice*, 7(35), 9-16.
- Akinoğlu, O. (2002). Hayat bilgisi öğretimi. C. Öztürk & D. Dilek (Ed.) *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 1-13). Ankara: Pegem Akademi.
- Akinoğlu, O. (2008). Öğrenme-öğretmende yeni yönelimler. B. Oral (Ed.). *Öğrenme öğretme kuram ve yaklaşımları* içinde (ss. 413- 428). Ankara: Pegem Akademi.
- Alpar, R. (2014). *Spor, sağlık ve eğitim bilimlerinden örneklerle uygulamalı istatistik ve geçerlik-güvenirlik*. Ankara: Detay.
- Altınok-Kalkan, S. (2018). *Ortaokul öğrencilerinde yaşam becerileri ve okul güvenliği*. Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Altun, T., & Güler, T. (2020). Sınıf öğretmenlerinin yenilenen hayat bilgisi programı hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi (YYU Journal of Education Faculty)*, 17(1), 54-78.
- Aslan, R. (2007). *Öğretmen görüşlerine göre ilköğretim birinci basamaktaki öğrencilerin temel bilgi, beceri ve değerleri kazanma düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- Avrupa Birliği Komisyonu. (2016). *Communication from the commission to the European parliament, the council, the European economic and social committee and the committee of the regions a new skills agenda for Europe working together to strengthen human capital, employability and competitiveness*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0381> sayfasından erişilmiştir.
- Avrupa Birliği Komisyonu [European Commission]. (2018). *Commission staff working document accompanying the document proposal for a council recommendation on key competences for lifelong learning*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52018SC0014> sayfasından erişilmiştir.
- Aydın, B. (2007). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Nobel.
- Bal, H. (1991). *John Dewey'in eğitim felsefesi*. İstanbul: Kor.
- Bastık, U. (2019). *Hayat bilgisi dersinde yaşam becerilerinin kazandırılmasına yönelik öğretmen görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Baymur, F. (1954). *Hayat bilgisi dersleri*. İstanbul: Maarif.
- Bektaş, M. (2009). Hayat ve hayat bilgisi dersi. S. Öğülmüş (Ed.). *İlköğretim hayat bilgisi öğretimi ve öğretmen el kitabı* içinde (s. 13-29). Ankara: Pegem Akademi.
- Benson, N., Collin, C. Ginsburg, J., Grand, V., Lazyan, M. & Weeks, M. (2012). *Psikoloji kitabı*. E. Lakşe (Çev. Ed.). İstanbul: Alfa.
- Berk, L. E. (2015). *Bebekler ve çocuklar doğum öncesinden orta çocukluğa* (N. Işıkoğlu-Erdoğan, Çev.). Ankara: Nobel.
- Bıyık-Çalışkan, Ş. (2019). *Sosyal etki kuramı bağlamında kişilerarası toksik iletişimin işyerinde dışlanma davranışı üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Binbaşioğlu, C. (2003). *Hayat bilgisi öğretimi*. Ankara: Nobel.
- Blum, C. S. (1991) *Measurment of life skills*. Doktora Tezi, University of Montana, Montana.
- Bolat, Y. & Balaman, F. (2017). Yaşam becerileri ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *İnsan ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 22-39.

- Botvin, G. J. (1983). *Life skills training: a self-improvement approach to substance abuse prevention: Teacher's Manual*. New York: Smithfield.
- Buyruk, H. (2018). Gelişen teknolojiler, değişen işgücü nitelikleri ve eğitim. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(14), 599-632.
- Bee, H.& Boyd, D. (2009). *Çocuk gelişim psikolojisi*. (O. Gündüz, Çev.). İstanbul: Kaknüs.
- Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *American Psychologist*, 32(7), 513-531.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development*. Cambridge: Harvard University.
- Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development: Research perspectives. *Developmental Psychology*, 22(6), 723-742.
- Brooks, D. K. (1984). *A life-skills taxonomy: defining elements of effective functioning through the use of the delphi technique*. Doktora Tezi, University Of Georgia Graduate Faculty, Athens.
- Buhs, L. M. (1999). *Program evaluation of the American Indian life skills development curriculum with American Indian and caucasian adolescents*. Doktora Tezi, University of South Dakota, South Dakota.
- Cambridge Üniversitesi (2019). *Introduction to the cambridge life competencies framework*. UK: Cambridge University.
- Cervone, D. & Pervin, L. A. (2016). *Kişilik psikolojisi: kuram ve araştırma*. M. Baloğlu (Çev. Ed.) Ankara: Nobel.
- Chauhan, S. (2016). *Development and tryout of a programme on life skills for pre-service teachers*. Doktora Tezi, Sardar Patel University Vallabh Vidyanagar, Gujarat.
- Christensen, L. B., Johnson, R. B. & Turner, L. A. (2015). *Araştırma yöntemleri desen ve analiz* (Çev. Ed. A. Aypay). Ankara: Anı.
- Commission on the Recorganization of Secondary Education (1918). *Cardinal principles of secondary education*. Washington: US Government Printing Office.
- Cornford, I. R. (1996). The defining attributes of 'skill' and 'skilled performance': Some implications for training, learning, and program development. *Australian and New Zealand Journal of Vocational Education Research*, 4(2), 1-25.

- Cresswell, W. J. (2013). *Araştırma deseni: nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları* (Çev. Ed. S.B. Demir). Ankara: Eğiten.
- Cronin, L. C. & Allen, J. (2017). Development and initial validation of the life skills scale for sport. *Psychology of Sport and Exercise*, 28, 105-119.
- Dalton, A. (2009). *Seejane coach: teaching important life skills while coaching towin*. Doktora Tezi, Mills College Oakland, California.
- Danish, S.J. (1996) Interventions for enhancing adolescents' life skills. *The Humanistic Psychologist*, 24(3), 365-381.
- Darden, C. A. (1991). *Evidence of validity of the life-skills development scale: adolescent form and of the constructs of the life-skills model*. Doktora Tezi, The University of Georgia Graduate Faculty, Athens.
- Delbecq, A. L., Van de Ven, A. H., & Gustafson, D. H. (1975). *Group techniques for program planning: A guide to nominal group and Delphi processes*. Glenview, USA: Scott, Foresman and Company.
- Demirel, Ö. (2012). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Deveci, İ., Konuş, F. Z. & Aydın, M. (2018). Investigation in terms of life skills of the 2018 science curriculum acquisitions. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47(2), 765-797.
- Dinah-Chebii, B. (2014). *A study of factors influencing the introduction and implementation of pre-primary school life skills curriculum in Ainamoi division, Kericho county, Kenya*. Yüksek Lisans Tezi, Kenyatta University School of Education, Nairobi.
- Du Plessis, E., & Human, S. P. (2007). The art of the Delphi technique: highlighting its scientific merit. *Health SA Gesondheid*, 12(4), 13-24.
- Duyan V. (2010). *Sosyal hizmet: temelleri, yaklaşımları, müdahale yöntemleri*. Ankara: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği.
- Education for All [EFA]. (2004). *Report of the inter-agency working group on life skills in EFA*. 29-31 Mayıs Paris. UNESCO.
- Eldeleklioğlu, J. (2016). Kişilik gelişimi. M. E. Deniz (Ed.). *Eğitim psikolojisi içinde* (s. 137-164). Ankara: Maya Akademi.
- Ellis, A. K. (2015). *Eğitim programı modelleri*. (A. Arı Çev. Ed.). Konya: Eğitim.

- Erduran-Avcı, D. & Kamer, D. (2018). Views of teachers regarding the life skills provided in science curriculum. *Eurasian Journal of Educational Research*, 18(77), 1-18.
- Evans, R. I. (1976). Smoking in children: developing a social psychological strategy of deterrence. *Preventive Medicine*, 5(1), 122-127.
- Flanagan, J. C. (1978). A research approach to improving our quality of life. *American Psychologists*, 33, 138-147.
- Fosnot, C. T. (2007). *Oluşturmacılık, teori, perspektifler ve uygulama*. (S. Durmuş, Çev.). Ankara: Nobel.
- Fosnot, C. T. & Perry, R. S. (2007). Oluşturmacılık: psikolojik bir öğrenme teorisi. C. T. Fosnot (Ed.). *Oluşturmacılık, teori, perspektifler ve uygulama*. (S. Durmuş, Çev.). Ankara: Nobel.
- Gardner, H. (2011). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. U.K.: Hachette.
- Gander, M. J. & Gardiner, H. W. (1993). *Çocuk ve ergen gelişimi* (B. Onur & A. Dönmez, Çev. Edt.). İstanbul: İmge.
- Gatumu, J. C., & Kathuri, W. N. (2018). An exploration of life skills programme on pre-school children in Embu West, Kenya. *Journal of Curriculum and Teaching*, 7(1), 1-6.
- Gazda, G. M., Balzer, F. J., Childers, W. C., Nealy, A. U., Phelps, R. E. & Walters, R. P. (2005). *Human relations development: a manual for educator*. USA: Pearson Education.
- Geist, M. R. (2010). Using the Delphi method to engage stakeholders: A comparison of two studies. *Evaluation and Program Planning*, 33(2), 147-154.
- Ginter, E.J. & Glauser, A.S. (2012). *Life-skills for college a curriculum for life*. USA: Kendall Hunt.
- Girmen, P. (2012). Eskişehir folklorunda çocuk oyunları ve bu oyunların yaşam becerisi kazandırmadaki rolü. *Milli Folklor*, 24(95), 263-273.
- Gituma, E.K. (2014). *Implementation of life skills education in public primary schools of Nkuene Division, Meru County, Kenya*. Yüksek Lisans Tezi, Kenyatta University School of Education, Nairobi.

- Göktürk-İnce, F. (2014). *Barışçıl yaşam becerileri temalı eğitim programının okul öncesi dönem çocuklarının sosyal uyum ve becerilerine etkisinin incelenmesi (Malatya ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Göl-Güven, M. (2019). Lions-Quest yaşam becerileri programının Türkiye’deki uygulama örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 50, 254-282.
- Greene, R. R. (2002). *Resilience: Theory and research for social work practice*. Washington, DC: NASW .
- Griffith, J. S. (1999) D.A.R.E.-ing to be different? a drug prevention and life skills education programme for primary schools. *Early Child Development and Care*, 158(1), 95-105.
- Gutok, G. L (2011). *Eğitim felsefesi ve ideolojik yaklaşımlar*. (N. Kale, Çev.). Ankara: Ütopya.
- Güleryüz, H. (2008). *Hayat bilgisi öğretimi ve programı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Gümüş, F. (2017). Gelişim kuramları. Y. K. Haspolat, A. Büyükgebiz, İ. Yolbaş & S. Erturğrul (Edt.). *Çocuklarda ve ergenlerde gelişim* içinden (ss. 31-65). Ankara: Orient.
- Güvenç, G., & Aktaş, V. (2006). Ergenlik döneminde yas, toplumsal cinsiyet, bireysel ve ilişkisel tutumlar, benlik değeri ve yaşam becerilerine ilişkin algı arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21(57), 45-64.
- Hanafin, S. (2004). *Review of literature on the Delphi technique*. Dublin: National Children’s Office.
- Hasson, F., & Keeney, S. (2011). Enhancing rigour in the Delphi technique research. *Technological Forecasting and Social Change*, 78(9), 1695-1704.
- Hendricks, P. A. (1996). *Iowa State University extension targeting life skills model*. <https://nj4h.rutgers.edu/shooting-sports/docs/resources/dsptargetlifefskills1-8-03.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Hızlı-Alkan, S. (2016). *Uygulanan Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nın yerelleşmesine yönelik ihtiyaç analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

- Hsu, C. C., & Sandford, B. A. (2007). The Delphi technique: making sense of consensus. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 12(10), 1-8.
- Inhelder, B. (2017). *Çocuk psikolojisi: Jean Piaget* (O. Türkay Çev.). İstanbul: Pinhan.
- International Youth Foundation [IYF]. (2003). *Passport to success*. <https://goodpracticessite.files.wordpress.com/2016/03/passport-to-success.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- İnal, K., & Kaymak, M. (2014). Toplum ve eğitim ilişkisinin bilimi: eğitim sosyolojisi. Öztürk, M., Ç. (Ed.) *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Irusa, S. F. (2014). *School based factors influencing implementation of life skills education curriculum in public primary schools in dagoretti district, Nairobi county*. Yüksek Lisans Tezi, University of Nairobi Department of Education Administration and Planning, Nairobi.
- James, O.(2010). *Awareness and application of life skills education in primary schools in post-conflict areas: a case of Kalaki county Kaberamaido district*. Yüksek Lisans Tezi, Makerere University, Kampala, Uganda.
- Jessor, R., Donovan, J. E., & Costa, F. M. (1991). *Beyond adolescence: problem behaviour and young adult development*. Cambridge: Cambridge University.
- Johnson, B. & Christensen, L. (2014). *Eğitim araştırmaları: eğitimde nicel, nitel ve karma yaklaşımlar*. (S.B. Demir Çev. Ed.). Ankara: Eğiten.
- Junior Achievement România (2019). *Dezvoltarea abilităţilor pentru viaţă*. <https://www.jaromania.org/programe/dezvoltarea-abilitatilor-pentru-viata> sayfasından erişilmiştir.
- Karabağ, G. & İnal, S. (2009). Hayat bilgisi dersinde beceri öğretimi. S. Öğülmüş (Ed.). *İlköğretim hayat bilgisi öğretimi ve öğretmen el kitabı içinde* (ss. 267-478). Ankara: Pegem Akademi.
- Kanyılmaz, B. M. (2018). *Sınıf öğretmenlerinin fen bilimleri dersi öğretim programında yer alan yaşam becerilerinin öğrencilere kazandırılmasına yönelik yaklaşımlarının değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

- Karaman, P. (2019). Hayat Bilgisi Öğretim Programı'ndaki öğelerin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17, 347-367
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Kasapoğlu, K. & Didin, M. (2019). Life skills as a predictor of psychological well-being of pre-service pre-school teachers in Turkey. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 6(1), 70-85.
- Kaya, İ. (2016). *Yaşam becerileri programının (YBP) 4 yaş çocukların problem davranışlarına ve sosyal becerilerine etkisi*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Karagözoğlu, C. & Kemertaş, İ. (2004). *Psikoloji danışma ve rehberlik: eğitimde üçüncü boyut*. İstanbul: Birsen.
- Kaygısız, İ. (1997). Eğitim felsefesi ve Türk eğitim sisteminin felsefi temelleri. *Eğitim ve Yaşam*, 8, 5-15.
- Kazemi, R., Momeni, S. & Abolghasemi, A. (2014). The effectiveness of life skill training on self-esteem and communication skills of students with dyscalculia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 114, 863-866.
- Kılıç, Z. (2010). *İlköğretimde hayat bilgisi dersinde aile katılımı çalışmaları*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Kılıç, Z. (2015). *Hayat bilgisi dersinde öğrencilerin yaşam becerilerinin geliştirilmesinde etkin öğrenme uygulamaları*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Kılıççı, Y. (1992). *Okulda ruh sağlığı*. Ankara: Şafak.
- Kibret, B. Y. (2016). Life skills training program for young people: justifications, foundations and contents. *International Journal of School And Cognitive Psychology*, 3(1), 1-15.
- King'ori, K.S. (2011). *Implementation of life skills education curriculum in public primary schools in Ruiru District, Kenya*. Yüksek Lisans Tezi, , Kenyatta University School of Education, Nairobi.

- Kurtdede-Fidan, N. & Aydoğdu, B. (2018). Life skills from the perspectives of classroom and science teachers. *International Journal of Progressive Education*, 14(1), 32-55.
- Kutsal, D. (2018). *Yaşam becerileri psikoeğitim programının kız meslek lisesi öğrencilerinin yaşam becerilerine ve problem davranışlarına etkisi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Küçükahmet, L. (2000). *Program geliştirme ve öğretim*. Ankara: Nobel.
- Latané, B. (1981). The psychology of social impact. *American psychologist*, 36(4), 343.
- Latané, B. (1996). Dynamic social impact: The creation of culture by communication. *Journal of communication*, 46(4), 13-25.
- Linstone, H. A., & Turoff, M. (1975). Introduction. In H. A. Linstone, M. Turoff & O. Helmer (Edt.). *The delphi method: techniques and applications* (p. 3-12). MA: Addison-Wesley.
- Magnavita, J., J. (2016). *Kişilik kuramları*. Psikoterapi Enstitüsü (Çev.). İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim.
- Mangrulkar, L., Whitman, C. V., & Posner, M. (2001). *Life skills approach to child and adolescent healthy human development*. Pan American Health Organization, Division of Health Promotion and Protection, Family Health and Population Program, Adolescent Health Unit.
- Marieta, K. (2014). *Factors influencing the implementation of life skills education in secondary schools in Kinango District, Kwale County*. Yüksek Lisans Tezi, Kenyatta University School of Education, Nairobi.
- Mccollum, S.B. (2014). *Youth life skills development for 21st century workforce preparedness*. Doktora Tezi, North Carolina State University, North Carolina.
- McGuire, W. J. (1964). Inducing resistance to persuasion. L. Berkowitz (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (ss. 192-230). New York: Academic.
- McKernan, J. (2007). *Curriculum and imagination: process theory, pedagogy and action research*. London And New York: Routledge.

- Meade, E. J. (1969). The changing society and its schools. In L. J. Rubin (Ed.), *Life skills in school and society* (p. 35-52). Washington, D.C.: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2005). *Hayat bilgisi öğretim programları (ilkokul 1.2. ve 3. sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı
- MEB. (2009). *İlköğretim hayat bilgisi öğretim programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı
- MEB. (2015). *Hayat bilgisi öğretim programları (ilkokul 1.2. ve 3. sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2017). *Hayat bilgisi öğretim programları (ilkokul 1.2. ve 3. sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2018a). *Hayat bilgisi öğretim programları (ilkokul 1.2. ve 3. sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2018b). *2023 eğitim vizyonu*. http://2023vizyonu.meb.gov.tr/doc/2023_EGITIM_VIZYONU.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Meyer, K. A. (2015). *Students' perceptions of life skill development in project-based learning schools*. Doktora Tezi, Minnesota State University, Minnesota.
- Mızıkacı, F. & Gözütok, D. (2013). 2005/2009 ilköğretim programı. *Cumhuriyet'in ilanından 2013'e öğretim programlarının analizi hayat bilgisi örneği içinden* (ss.209-250). Ankara: Yargı.
- Miles, B., M. & Huberman, A., M. (1994). *Qualitative data analysis*. London: Sage.
- Milli Eğitim Temel Kanunu. (1973). *T.C. Resmi Gazete*, 14574, 24 Haziran 1973.
- Ministry of Education and Sports in Uganda. (t.y.). *Life skills for primary schools in Uganda: a teacher's handbook*. Uganda: The Republic of Uganda.
- Mukherjee, N., Huge, J., Sutherland, W. J., McNeill, J., Van Opstal, M., Dahdouh-Guebas, F., & Koedam, N. (2015). The Delphi technique in ecology and biological conservation: applications and guidelines. *Methods in Ecology and Evolution*, 6(9), 1097-1109.
- Nagler, E. M., & Lobo, P. (2019). Beyond tobacco prevention: A qualitative study of a school-based life skills intervention for economically disadvantaged youth in Mumbai, India. *Health Education Journal*, 78(4), 399-415.

- Norman, M. N., & Jordan, J. C. (2006). *Targeting life skills in 4-H*. University of Florida Extension.
- OECD (2016). *Beceriler önemlidir: yetişkin becerileri araştırmasının kapsamlı sonuçları*. Ankara: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. <https://www.oecd.org/skills/piaac/Skills-Matter-Turkey-Turkish-version.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Okoli, C., & Pawlowski, S. D. (2004). The Delphi method as a research tool: an example, design considerations and applications. *Information & Management*, 42(1), 15-29.
- Opio, J. (2010). *Awareness and application of life skills education in primary schools in post-conflict areas: a case of Kalaki County Kaberamaido District*. Doktora Tezi, Makerere University Institutional Repository, Uganda.
- Orhan, F., & Dağcı, A. (2015). Ergenlikte dini kimliğin inşası: sosyal öğrenme kuramı açısından bir değerlendirme. *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(7), 115-132.
- Önen, S., Aksoy, İ., Taşar, M. A., & Dallar-Bilge, Y. (2012). Çocuklarda tuvalet eğitimi etkileyen faktörler. *Bakırköy Tıp Dergisi*, 8(3), 111-115.
- Özata-Yücel, E., & Kanyılmaz, B. M. (2018). Fen bilimleri dersi öğretim programında yer alan yaşam becerilerinin ilkökul öğrencilerine kazandırılmasına yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 10-33.
- Özbay, G. (2018). *Pozitif genç gelişimi temelli sınıf rehberliği programının ilkökul öğrencilerinin yaşam becerilerine etkisi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, D. (2015). *Fen bilimleri öğretmenlerinin yaşam becerileri hakkındaki görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Özgülük, B. & Öztemür, G. (2017). Psikanalitik kuram: Sigmund Freud. D. Gençtanırım-Kurt & E. Çetinkaya-Yıldız (Edt.). *Kişilik kuramları: gerçek yaşamdan kişilik analiz örnekleriyle içinden* (s. 66-103) Ankara: Pegem Akademi.
- Özkan, H. H. (2008). Çoklu zekâ kuramı ve eğitim programı öğeleri ilişkisi. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 3(2), 332-344

- Özmete, E. (2008) gençlere yönelik yaşam becerileri ölçeğinin geliştirilmesi geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Milli Eğitim*, 177, 253-270
- Özmete, E. (2011). Building life skills for empowerment of young people: A conceptual analysis. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar e-Dergisi*, 28, 1-10.
- Özmete, E. (2013). *Yaşam becerileri eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, M. K. (2019). Birinci sınıf hayat bilgisi ders kitabının hayat bilgisi dersi öğretim programında yer alan temel beceriler açısından incelenmesi. *TURAN-SAM*, 11(41), 535-541.
- Öztürk, M. (2014). *Yapılandırmacı eğitim kuramının felsefi temelleri*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk, T. (2015). Öğrencilerin hayat bilgisi dersi öğretim programındaki temel becerileri kazanmalarına yönelik öğretmen görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 40 (181), 271-292.
- Öztürk, T., & Kalafatçı, Ö. (2016). İlkokul hayat bilgisi dersi öğretim programının uygulanabilirliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Ihlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 58-74.
- Pan American Health Organization [PAHO]. (2000). *Life skills approach to child and adolescent healthy human development*. <http://www1.paho.org/English/HPP/HPF/ADOL/Lifeskills.pdf>. sayfasından erişilmiştir.
- Peace Corps Information Collection and Exchange [ICE]. (2011). *Life skills manual*. Washington DC.: Information Collection and Exchange.
- Petitpas, A.J, Raalte, J. L., Cornelius, A.E. & Presbrey, J. (2004). A life skills development program for high school student-athletes. *The Journal of Primary Prevention*, 24 (3), 325-334.
- Prakash, N. R. & Devi, S. N. (2015). Assertiveness behaviour of undergraduate students. *Scholarly Research Journal For Interdisciplinary Studies*, 3(16), 2566-2575.
- Romiszowski, A. (2009). Fostering Skill Development Outcomes. In Reigeluth, Charles M. (Eds.), *Instructional design theories and models* (pp. 199-224). New York: Routledge.

- Roselyne, K. (2014). *Teaching life skills curriculum in primary schools in Lurambi division, Kakamega county Kenya*. Yüksek Lisans Tezi, Kenyatta University School of Education, Nairobi.
- Rossmann, M. H., & Carey, D. M. (1973). Adult education and the Delphi technique; an explanation and application. *International Journal of Continuing Education and Training*, 2(3), 247-52.
- Rubin, L. J. (Ed.). (1969). *Life skills in school and society*. Washington, D.C.: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Sackman, H. (1975). *Delphi assessment: Expert opinion, forecasting, and group process*. Rand Corp Santa Monica CA.
- Santrock, J. W. (2015). *Yaşam boyu gelişim: Gelişim Psikolojisi*. (G. Yüksel Çev. Ed.). Ankara: Nobel.
- Sefer, S. R. & Akfırat, O. N. (2009). Yaşam becerilerinin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin kullanılması. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 4(8), s. 99-112.
- Senemoğlu, N. (2006). *Gelişim öğrenme ve öğretim: kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sever, B. (2015). *İlkokul üçüncü sınıf hayat bilgisi programındaki değerlerin öğretmen ve veli görüşlerine göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Shema, A. (2015). *Troubling "family": how primary grade teachers conceptualize and negotiate normative construction of family in elementary education*. Doktora Tezi, University of Rochester Margaret Warner Graduate School of Education and Human Development, Rochester.
- Singh, B. D. & Menon, R. (2016). *Life skills in india: an overview of evidence and current practices in our education system*. <http://www centralsquarefoundation.org/wp-content/uploads/2015/12/Life-Skills-Education-in-India.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Slavin, R. E. (2012). *Eğitim psikolojisi*. (G. Yüksel, Çev. Ed.). Ankara: Nobel.

- Snow, W. H. (1985). Skills training for coping with life changes. L. D. Gilchrist & S.P. Schinke (Edt.). *Preventing social and health problems through life skills training* (ss.83- 89). Center for Social Welfare Research, School of Social Work, University of Washington.
- Sönmez, V., & Alacapınar, F. G. (2013). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı.
- Stacy, B. K. (1981). *Study of the utilization of selected life skills as indicated by family living graduates of Oklahoma secondary schools*. Doktora Tezi, Faculty of the Graduate College, Oklahoma State University, USA.
- Stitt-Gohdes, W. L., & Crews, T. B. (2004). The Delphi technique: a research strategy for career and technical education. *Journal of Career and Technical Education*, 20(2), 55-67
- Stoica, M & Vlasie, F.M. (2012). *Dezvoltarea abilităților de viață curriculum la decizia școlii clasele V – VIII*. Aprobata prin O.M.E.C.T.S. <http://oldsite.edu.ro/index.php/articles/17093> sayfasından erişilmiştir.
- Subasree, R. & Nair, A. R. (2014). The life skills assessment scale: the construction and validation of a new comprehensive scale for measuring life skills. *IOSR Journal Of Humanities And Social Science*, 19(1), 50-58.
- Şahin, A. E. (2001). Eğitim araştırmalarında delphi tekniği ve kullanımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 215-220.
- Şahin, A. E. (2006). Eğitimle ilgili kavramlar. V. Sönmez (Ed.). *Eğitim bilimlerine giriş* içinden (s.1-24). Ankara: Anı.
- Şahin, A. E. (2010). Professional status of elementary teaching in Turkey: a Delphi study. *Teachers And Teaching: Theory And Practice*, 16(4), 437-459.
- Şeref, A. (2008). *III. sınıf yeni hayat bilgisi dersi programı kazanımlarının gerçekleştirme düzeyi*. Yüksek lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tan, Ş. (2008). Öğretim hedeflerinin belirlenmesi. Ş. Tan (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri* içinden (ss. 69-99). Ankara: Pegem.

- Tan, S. (2018). *Life skills education: teachers' perceptions in primary school classrooms in Finland and Singapore*. Yüksek Lisans Tezi, University of Jyväskylä Department of Education, Jyväskylä.
- Taştan-Aksağ, F. (2017). *STEM uygulamalarının öğrencilerin akademik başarı, bilimsel süreç ve yaşam becerileri üzerine etkisi*. Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Topçu-Bilir, Z. (2019). *Yaşam becerileri programının beş yaş çocuklarının yaşam becerileri, benlik algıları ve sosyal duygusal uyum düzeylerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Trawick-Smith, J. (2013). *Erken çocukluk döneminde gelişim: Çok kültürlü bir bakış açısı* (B. Akman, Çev. Ed.). Ankara: Nobel.
- Tuncel, İ. (2012). Program geliştirmenin kuramsal temelleri. H. Şeker (Ed.). *Eğitimde program geliştirme: kavramlar yaklaşımlar*. Ankara: Anı.
- Tuncer, Ö. (2009). *İlköğretim 3. sınıf Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Türköz, G. (2019). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının çeşitli sosyo-bilimsel konulara yönelik kararlarının, gerekçelerinin ve argüman kalitelerinin incelenmesi: Youtube destekli sınıf içi tartışma kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi, Sinop Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Sinop.
- Türkyılmaz, A. (2011). *İlköğretim hayat bilgisi dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi: Balıkesir ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- UNESCO. (1990). *Herkes için eğitim dünya beyannamesi ve temel öğrenme ihtiyaçlarının karşılanması için hareket çerçevesi*. Herkes için Eğitim Konferansı, 5-9 Mart 1990, Jomtien, Tayland.
- UNESCO (2005). *EFA, global monitoring report 2006: literacy for life*. Paris: UNESCO.
- UNICEF. (2012). *Global evaluation of life skills education programmes: evaluation report*. New York: United Nations Children's Fund.

- UNICEF. (2015). Review of the life skills education programme: Maldives. https://www.unicef.org/evaldatabase/files/LSE_Maldives_review_2015.001.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Ülgen, G. & Fidan, E. (2002). *Çocuk Gelişimi*. İstanbul: Millî Eğitim.
- Üstüner, M. (2002). Eğitimin felsefi temelleri. E. Toprakçı (Ed.). *Eğitim üzerine içinde* (s. 91 -118). Ankara: Ütopya.
- Vajargah, K. F., Abolghasemi, M. & Sabzian, F. (2009). The place of life skills education in Iranian primary school curricula. *World Applied Science Journal*, 7(4), s. 432-439.
- Van den Akker, J. (2010). Building bridges: How research may improve curriculum policies and classroom practices. *Beyond Lisbon*, 20, 175-195.
- Vanpatten, B., & Benati, A. G. (2010). *Key terms in second language acquisition*. New York: Continuum International Publishing Group.
- Vasuki, S. G. (2012). *Effectiveness of life skills training on emotional intelligence of prospective teachers in relation to their academic achievement*. Doktora Tezi, Manonmaniam Sundaranary University Centre For Research In Education V.O. C College Of Education, India.
- Vernon, W. (2009). The Delphi technique: a review. *International Journal of Therapy and Rehabilitation*, 16(2), 69-76.
- Visser, M. J. (2005). Life skills training as HIV/AIDS preventive strategy in secondary schools: evaluation of a large-scale implementation process. *SAHARA-J: Journal of Social Aspects of HIV/AIDS*, 2(1), 203-216.
- Weiss, M., Bolter, N. D. & Kipp, L.E. (2014). Assessing impact of physical activity-based youth development programs: validation of the life skills transfer survey (LSTS). *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 85, 263-278.
- Wikipedia (2017). 4-H. <https://en.wikipedia.org/wiki/4-H> sayfasından erişilmiştir.
- Wikipedia (2019). Delphi. <https://en.wikipedia.org/wiki/Delphi> sayfasından erişilmiştir.
- Wilson, J.C.R. (2007). *The effect of a founding international baccalaureate middle years programme on participating seventh grade students' achievement, behavior, extra-curricular involvement, and perceptions of life skills*. Doktora Tezi, University of Nebraska Faculty of The Graduate College, Nebraska.

- World Bank. (2014). *Strengthening life skills for youth: a practical guide to quality programming*. <https://www.iyfnet.org/library/strengthening-life-skills-youth-practical-guide-quality-programming> sayfasından erişilmiştir.
- World Health Organization [WHO]. (1997). *Life skills education for children and adolescents in schools. Introduction and guidelines to facilitate the development and implementation of life skills programmes*. Geneva, Switzerland: World Health Organization.
- WHO. (1999). *Partners in life skills education- conclusions from a united nations inter-agency meeting*. Department Of Mental Health Social Change And Mental Health Cluster World Health Organization.
- WHO. (2003). *Skills for health: skills-based health education including life skills: an important component of a child-friendly/ health-promoting school*. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/42818> sayfasından erişilmiştir.
- Woudenbergh, F. (1991). An evaluation of Delphi. *Technological Forecasting And Social Change*, 40(2), 131-150.
- Wurdinger, S. & Qureshi, M. (2015). Enhancing college students' life skills through project based learning. *Innovative Higher Education*, 40(3), 279-286.
- Yavuzer, H. (2000). *Okul çağı çocuğu*. İstanbul: Remzi.
- Yazgan İnanç, B., & Yerlikaya, E. E. (2008). *Kişilik kuramları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, G. (2019). The views of pre service primary school teachers regarding the concept of basic life skills of life science course. *Educational Policy Analysis and Strategic Research*, 14(3), 64–79.
- Yıldız, S. Ş. (2009). *2005 hayat bilgisi dersi öğretim programının birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (nitel bir araştırma)*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Young, A., Kelley, R. M. & Denney, G. (1997). Evaluation of selected life-skill modules from the contemporary health series with students in grade 6. *Perceptual and Motor Skills, 84*, 811-818.

EKLER

Ek-1. Davet Mektubu

İlkokul Düzeyinde Öğrencilere Kazandırılması Gerekli Temel Yaşam Becerilerinin Hayat Bilgisi Dersi Bağlamında Analizi

Saygıdeğer Hocam,
Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı'nda Prof. Dr. Naciye Aksoy danışmanlığında "İlkokul Düzeyinde Öğrencilere Kazandırılması Gerekli Temel Yaşam Becerilerinin Hayat Bilgisi Dersi Bağlamında Analizi" adlı doktora tezi yapmaktayım. Bu kapsamda Hayat Bilgisi öğretim uzmanlarının ve uygulayıcı olarak sınıf öğretmenlerinin içinde bulunduğumuz yerel ve küresel koşullarda öğrencilere kazandırılması gerekli olan "Temel Yaşam Becerileri"ne ilişkin bir fikir birliği olup olmadığını görmek amacıyla Delphi Tekniği kullanmayı planlamaktayım. Bu alanda Hayat Bilgisi öğretimi dersi vermeniz, Hayat Bilgisi öğretimiyle ilgili mesleki bilgi, birikim ve deneyimlerinize ile bilimsel çalışmalarınızdan dolayı Delphi Paneli Üyesi olarak sizin görüşlerinize gereksinim duymaktayım.

Delphi Paneli uygulama sürecine öncelikle, uzman gruba genel sorular sorularak başlanmakta ve bu sorulara verilen yanıtlardan yeni bir anket formu hazırlanmaktadır. Hazırlanan anket formu likert tipli olup uzman grubu tarafından cevaplanmaktadır. Gelen yanıtlardan ve görüşlerden yararlanılarak istatistiksel analizleri yapılmaktadır. Anketler daha sonra tekrar örneklem grubuna gönderilmekte ve gelen yanıtlar değerlendirmeye alınmaktadır. Uzman grubu arasında bir uzlaşma sağlandığında bu rauntlar sona ermektedir.

Bu çalışma için panelist olarak çalışmaya katılımınızı onaylamanızın ardından ilkökul Hayat Bilgisi dersinde öğrencilere kazandırılması gereken "Temel Yaşam Becerileri" ile ilgili olabildiğince çok fikir üretebilmek için katılımcıların bireysel beyin fırtınası yapmalarını sağlayacak sorulardan oluşan ilk anket formu hazırlanmıştır. Anket formu 2 açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Anketlerden alınan cevaplar listelenip likert tipli bir anket formu oluşturulacaktır. Oluşturulan anket maddeleri arasından öğrencilerin sahip olması gereken temel yaşam becerilerinin kazandırılıp kazandırılmaması gerektiğine ilişkin düşüncenize göre derecelendirmeniz istenecektir. Bu aşamada toplanan veriler analiz edilecektir. Ankette 3. Tur için şekli verilecektir. Görüşlerde uzlaşma sağlanıncaya kadar birkaç kez tekrarlanabilecektir. Son aşama için anket görüşlerinize sunulacak ve nihai değerlendirme yapmanız istenecektir. Bu aşamada elde edilen verilere dayalı olarak en son şekli ile anket, tüm Delphi katılımcıları ile paylaşılacaktır. Bu aşamada ilkökul Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin sahip olması gereken "Temel Yaşam Becerileri"nin belirlendiği kabul edilecektir.

Delphi Paneli ardışık anketler yoluyla işlemektedir. Bu nedenle katılımcıların (uzmanların) bu süreçte devamlılığı araştırmanın ilerleyişi açısından büyük önem arz etmektedir. Katılımcıların başlangıçta araştırmaya katılıp sonradan ayrılmaları araştırma sürecinde önemli problemler yaratmasından dolayı bu tekniğin sınırlılıkları arasında yer alır. Bu problemin üstesinden gelmek üzere Delphi Paneli'ni oluşturacak uzmanlara ön bilgi verilmesi tavsiye edildiği için yukarıdaki açıklamalara yer verilmiştir. Delphi Paneli; farklı bilgi, beceri ve deneyimleri olan uzmanların sorunların ilgili parçalarına katkıda bulunmalarına fırsat tanımaktadır.

Bu çalışma, zorunlu eğitimin ilk basamağı olan ilkökullarda öğrencilerinin Hayat Bilgisi öğretimi kapsamında sahip olması gereken temel yaşam becerilerinin neler olması gerektiği ve mevcut programda yer alan temel yaşam becerileri ile uyumuna bakılacak olup mevcut programın geliştirilmesine katkı sunacağı düşünüleceğinden önemli görülmektedir. Çalışma sırasında toplanan bütün bilgilerin sadece bilimsel amaçlarla kullanılacağını, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında katılımcıların kimliklerinin gizliliğinin sağlanacağını ve haklarının korunacağını taahhüt ederim. Hayat Bilgisi öğretimi konusunda bir uzman olarak bu çalışmaya katılımınız, belirtilen amaçların gerçekleştirilmesinde oldukça önemli bir role sahiptir. Katılım talebine yanıtınızın olumlu yönde olmasını temenni eder. Şimdiden teşekkürlerimi sunarım. Her türlü soru, görüş ve öneriniz için aşağıdaki iletişim bilgilerini kullanabilirsiniz. Saygılarımla...

Arş. Gr. Gülsüm YILDIRIM
Hakkari Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Tel: 0546 601 2627
E-posta: yildirimgulsum27@gmail.com
gulsumyildirim@hakkari.edu.tr

Lütfen mail adresinizi ve çalışmaya katılıp katılmama durumunuzu belirtin. Teşekkür ederim.

İlkokul Düzeyinde Öğrencilere Kazandırılması Gerekli Temel Yaşam Becerilerinin Hayat Bilgisi Dersi Bağlamında Analizi

İçinde bulunduğumuz çağda bir yandan insan hayatını kolaylaştıran hızlı teknolojik ilerlemelere (iletişim teknolojileri, robotik kodlama, insansız araçlar, uzay projeleri vb.) ve buna bağlı toplumsal dönüşümlere, diğer yandan da küresel ısınma, işsizlik, savaşlar, çatışmalar, su ve gıda krizleri, açlık gibi yerel ve küresel sorunlara tanıklık etmekteyiz. Öte yandan OECD Yetişkin Becerileri Araştırması 2016 raporunun sonuçlarına göre Türkiye’de yetişkinler sözel beceriler, sayısal beceriler ve teknoloji yoğun ortamlarda problem çözme becerileri olmak üzere üç beceri alanında da OECD ülkeleri ortalamasının oldukça altında bir performans sergilemiştir. Raporda ayrıca yetişkinlerin zorunlu eğitimin sona ermesiyle beceri kazanamadığı, iş yerinde ve günlük hayatta becerilerini kullanamadıkları da belirtilmektedir. Bu veriler hem bu değişim ve dönüşümlere hızlı bir şekilde uyum sağlayacak hem de yerelde ve küresel düzeyde karşılaştığı sorunlarla etkili bir şekilde mücadele edecek ve çözüm üretecek bireylere duyulan ihtiyacın önemini göstermektedir. Bireylerin çağın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatılması ancak çok boyutlu, bilimsel temellere ve toplumsal uzlaşıya göre tasarlanmış eğitim programları yoluyla ve bireye erken yaşta kazandırılmasıyla mümkündür. Bu açıdan Türkiye eğitim sisteminde cumhuriyetin kuruluşundan bugüne temel eğitim basamağı olan ilkokullar ve bu okullarda verilen hayat bilgisi dersi her zaman önemini koruyan bir ders olagelmıştır. Bu derste çocuğa kazandırılan temel bilgi ve becerilerin kalıcılığı ve yaşam boyu sürecek etkisi nedeniyle “yaşam becerileri eğitimi” programda önemli bir yere sahiptir.

1. E-posta adresi *

DELPHİ PANELİ 1. TUR

2. Yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda hayat bilgisi öğretim programında bulunması gereken temel yaşam becerileri sizce neler olmalıdır? (Lütfen, kişisel bir beyin fırtınası gerçekleştirerek konuya ilişkin, olabildiğince çok sayıda [en az 10] yeterliliği belirleyip listeleyiniz. Belirlediğiniz bu yeterlilik maddeleri diğer katılımcıların belirttikleriyle bir araya getirilip İkinci Delphi Anketi oluşturulacaktır.)

Ek-3. I. Delphi Paneli Uzman Değerlendirme Formu

Sayın Eğitim Program Uzmanı,

“İlkokul Düzeyinde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Temel Yaşam Becerilerinin Hayat Bilgisi Dersi Bağlamında Analizi” adıyla doktora tezi yazmaktayım. Tezim kapsamında Hayat bilgisi öğretim uzmanları öğretmen ve velilerden oluşan uzman grubuna ilk Delphi paneli için katılımcılardan yaşam becerilerini belirtmeleri istenmiştir. Belirlenen yaşam becerileri için uygun bir kalıp oluşturularak “beceri ifadesi” olarak belirtilmiştir. Bu ifadeleri aşağıda belirtilen durumlara uygunlukları bakımından incelemeniz beklenmektedir.

- a. Belirtilen ifade beceri olarak belirtilebilir mi?
- b. Birbiriyle aynı anlamı ifade eden beceriler var mı?
- c. Alt boyutlarda beceriyi açıklamayan ifadeler veya ayrı yazılması gereken alt boyutlar var mıdır?

Belirtilen beceri ifadesi için form üzerinde yer alan **“Uygun Değil”**, **“Düzeltilmesi Uygun”** ve **“Mevcut Şekliyle Kullanılması Uygun”** kategorilerinden birini işaretleyerek belirtiniz. **“Uygun Değil”** ve **“Düzeltilmesi Uygun”** kategorisini işaretlediğiniz durumlarda lütfen görüş ve önerilerinizi yazınız. Verilen beceriler sizlerin eleştirileri doğrultusunda gerekli geliştirmeler yapılarak 2. Delphi Paneli için uzman grubuna gönderilecektir.

Değerli vaktinizi ayırdığınız ve katkıda bulunduğunuz için çok **teşekkür ederim.**

Saygılarımla....

Arş. Gr. Gülsüm YILDIRIM

Hakkari Üniversitesi

Eğitim Fakültesi

Ek-3. (devam) I. Delphi Paneli Uzman Değerlendirme Formu

Beceri ifadesi	UZMAN GÖRÜŞÜ			
	Kategorinin Uygunluk Derecesi			Görüş ve Öneriler
	Uygun Değil	Düzeltilmesi Uygun	Mevcut Şekliyle Kullanılması Uygun	
1. Farklı özelliklerini tanıma becerisi (Fiziksel özelliklerini, duygu, düşünce, ilgi, yetenek ve davranışlarını tanıma becerisi)				
2. Benlik saygısına sahip olma becerisi (Kendini sevmek, öz-yeterliliğe sahip olma becerisi)				
3. Fiziki ve duygusal gelişimiyle ilgili araştırma yapma becerisi (Ergenlik dönemi, cinsel kimliği kazanma, toplumsal cinsiyet rollerini kazanma, kimlik kazanma becerileri)				
4. Farklı zanaatlara yönelik psikomotor beceriler (çiftçilik, marangozluk, dokumacılık, terzi gibi psikomotor beceriler öğrenme)				
5. Kendini koruma becerisi (İstismar, taciz, gibi başkalarından gelecek her türlü kötülük ve zararlı şeylere karşı ne yapacağını ve nasıl korunacağını bilme)				
6. Hayır diyebilme becerisi				
7. Özyönetime sahip olma becerisi (Öğrenmeyi öğrenme, kendi kendine öğrenme, disiplinli çalışma)				
8. Özgüven sahibi olma becerisi				
9. Özbakım becerisi (Tuvalet eğitimi, kişisel temizlik, kişisel bakım, kendi yemeğini yeme)				
10. Doğayı ve çevreyi tanıma becerisi				
11. Doğayı ve çevreyi koruma becerisi (çevresini temiz tutma, bitki ve hayvanları koruma ve sevmek, doğayı ve çevreyi korumak için doğaya zararlı ürünler kullanmama, ekolojik ayak izini azaltma, bitki dikimi yapma)				
12. Doğal afetlere karşı yapabileceklerinin farkında olma becerisi				
13. Kaynakları etkili kullanma becerisi				
14. Sosyal katılım (etkin vatandaşlık) becerisi (demokrasi ve insan haklarını bilme ve sahip çıkma, toplumsal sorunlarla sorumluluk alma ve bu sorunları çözmeye yönelik adımlar atma, sosyal yardım kuruluşlarında görev alma, hak ve sorumlulukların farkında olma, toplumsal bilince sahip olup dezavantajlı gruplara yardımcı olma)				
15. Yerel ve küresel konuları araştırma yapma becerisi (Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konuları araştırma)				
16. Yerel ve küresel konularda sorumluluk alma becerisi (Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konularda sorumluluk alma)				

Ek-3. (devam) I. Delphi Paneli Uzman Değerlendirme Formu

17. Sağlığını koruma ve dengeli beslenme becerisi (Sağlıklı besinler tüketme, gün içerisinde öğünlerine dikkat etme, kendi başına yemek yeme ve kendisi için yemek yapma)				
18. Stresle başa çıkma becerisi				
19. Öfkesini kontrol etme becerisi				
20. Bilinçli tüketici olma becerisi (Harçlığını ihtiyacı kadar tüketme, tasarruf yapma, aldığı ürünün etiketini okuma)				
21. Üretim yapma becerisi (sebze-meyve tanıma ve yetiştirme, üretim ve tüketim arasındaki farkı anlama, üretken olma)				
22. Kurallara uyma becerisi (toplumsal kurallara, trafik kurallarına, nezaket ve görgü kurallarına uyma)				
23. Etik davranma becerisi (arkadaşlarına saygı duyma, olumlu ilişkiler kurma, aile ilişkilerine değer verme, ödevlerinde etik davranma...)				
24. Empati kurma becerisi (sosyal ilişkilerde karşı tarafı anlamalı, diğer insanların duygularına karşı hassas olmalı, farklı görüşlere hoşgörülü davranmalı)				
25. İletişim becerisi (etkin dinleme, kendini özgürce ifade etme, etkili ve güzel konuşma, Türkçeyi doğru kullanma, düşüncelerini yazıya dökme, insanlarla sağlıklı iletişim kurma, özgür tartışma ortamlarında özgün konulardaki münazaralara katılma)				
26. Problem çözme becerisi (kendi sorunlarını çözme, sorunu (problem) tanımlama ve çözüm yollarını arama, sorunlara barışçıl ve demokratik yollarla çözüm bulma)				
27. Çatışma çözme becerisi				
28. İşbirliği yapma becerisi (Grup- takım çalışması yapma, akranlarıyla gerektiğinde işbirliği yapma)				
29. Farklılıklara saygı duyma becerisi (dünya üzerinde farklı kültürel yapıların olduğunun farkında olma, ayrımcılık yapmama, dil, din ırk ayrımı yapmadan bütün insanlara saygı duyma, başkalarını tanıma ve her yönüyle kabul etme, farklı görüşlere saygı duyma, birlikte yaşama kültürü edinme)				
30. Sorumluluk alma becerisi (kendi sorumluluklarının farkında olma ve sorumluluklarını yerine getirme, görev bilincine sahip olma)				
31. Milli ve Kültürel değerlere sahip çıkma becerisi (kültürü ve modern hayatı birlikte yürütme, kültürel mirası öğrenme ve koruma, milli ve din bayramlarına sahip çıkma, tarihi kavrama, vatan ve millet sevgisine sahip olma, evrenselliğin yanı sıra devletçilik fikrine sahip olma, Atatürk ilke ve inkılaplarını bilme, Vatanı sevmek, meslek seçiminde devleti geliştirici mesleklere yönelme)				
32. Araştırma yapma becerisi (ona faydalı olacak bilgileri araştırma, bilgi okuryazarlığı, bilim tarihi araştırma, öğrendiği bilgileri araştırma ve inceleme, çocuklar için düzenlenen sempozyumlara katılma)				
33. Estetik algı becerisi (bir sanat dalında eğitim alma, sanatın güzellik ve faydalarını bilme, estetik bilinci kazanmış olma, sanatsal etkinliklere (sergi, tiyatro vb.) katılma)				
34. Fiziksel okuryazarlık becerisi (bir spor dalında eğitim alma, oyun oynama)				

Ek-3. (devam) I. Delphi Paneli Uzman Değerlendirme Formu

35. Akıl yürütme becerisi (zeka oyunları oynama, dikkat-koordinasyon ve konsantrasyon geliştirici etkinliklere katılma, neden-sonuç arasında bağlantı kurma)				
36. Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma becerisi (teknoloji okuryazarı olma, bilişim yeterliliğine sahip olma, teknolojinin yarar ve zararlarını farkında olma, robotik kodlama yapabilme ve yapay zeka teknolojilerinin farkında olma teknolojiyi yaratıcı kullanma, teknolojiyi insanlık yararına kullanma)				
37. Planlama ve zaman yönetimi becerisi (amaç belirleme, plan yapma ve uygulama, geleceğini planlama, zamanı verimli kullanma, kariyer bilincine sahip olma, okul ve derslerle ilgili plan yapma)				
38. Mekanı doğru algılama becerisi (harita okuma, yönünü bulma, mekanı algılama)				
39. Evrensel ve toplumsal değerlere sahip çıkma becerisi (Sevgi, Hoşgörü, paylaşım, doğruluk, haklarını bilme ve sahip çıkma, demokrasiye sahip çıkma, adil olma, yardımsever, fedakar olma)				
40. Geleneksel değerlere sahip çıkma becerisi (Sofra adabı, büyüklere küçüklere davranış kurallarını bilme, selam verme)				
41. Eleştirel düşünme becerisi (Sorgulama yapma, kanıt kullanma)				
42. Yaratıcı düşünme becerisi (yenilikçi, yaratıcı, imgelem yapma)				
43. Gözlem yapma becerisi (geziler yaparak doğayı gözlemle, canlı-cansız varlıkları gözlemleme,				
44. Analitik düşünme becerisi (parçalı bilgiler arasında bağlantılar kurma)				
45. Girişimcilik becerisi				
46. Karar verme ve uygulama becerisi				
47. Medya okuryazarlığı becerisi				
48. Yansıtıcı düşünme becerisi				
49. Yeni durumlara uyum sağlama becerisi				
50. Ev işlerine yönelik psiko-motor beceriler (ufak tefek tamir-tadilat işleri, kullandıkları ürünleri geri dönüştürme, dikiş dikme, temizliğini yapma vb.)				
51. Değişim ve sürekliliği algılama becerisi				
52. Mutlu olma becerisi				

Ek-4. II. Delphi Paneli

İLKOKUL DÜZEYİNDE ÖĞRENCİLERE KAZANDIRILMASI GEREKLİ TEMEL YAŞAM BECERİLERİNİN HAYAT BİLGİSİ DERSİ BAĞLAMINDA ANALİZİ

"İlkokul Düzeyinde Öğrencilere Kazandırılması Gerekli Temel Yaşam Becerilerinin Hayat Bilgisi Dersi Bağlamında Analizi" adlı doktora tez çalışması kapsamında sizin görüş ve önerileriniz bu araştırma için çok önem taşımaktadır. Bu II. Delphi anketinde Hayat Bilgisi öğretim programında yer alması gereken temel yaşam becerilerinin belirlenmesiyle ilgili daha önce katılımcılar tarafından belirtilen görüşler gruplanmış ve gruplanan görüşlere bir başlık verilmiştir.

II. Delphinin amacı, birinci turda tüm katılımcıların Hayat Bilgisi Öğretim Programı için belirttikleri temel yaşam becerilerini maddeler halinde size sunmak ve bu becerilere hangi düzeyde katıldığınızı belirlemektir. Anket iki bölümden oluşmakta olup ilk bölümde katılımcılarla ilgili kişisel bilgilere yer verilmektedir. Anketin 2. bölümünde ise beceriler ve katılım düzeyinizi içeren Delphi II anketi yer almaktadır. Lütfen her bir beceri maddesine ilişkin görüşünüzü anket üzerindeki 1'den 7'ye kadar sıralı kutucuklardan birini işaretleyerek belirtiniz. Anket üzerinde numaralandırılan 1'den 7'ye kadar olan rakamlar, "Kesinlikle Katılmıyorum"dan "Kesinlikle Katılıyorum"a doğru bir sıralamayı ifade etmektedir.

Arş. Gr. Gülsüm YILDIRIM
Hakkari Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Tel: 0546 601 2627
E-posta: yildirimgulsum27@gmail.com
gulsumyildirim@hakkari.edu.tr

*** Gerekli**

1. Lütfen iletişim için e-mail veya cep telefonu numarası giriniz. *

Kişisel Bilgiler

2. Cinsiyet: *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- ☐ Kadın
☐ Erkek

3. En son mevzun olduğunuz okul : *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- ☐ İlkokul
☐ Ortaokul
☐ Lise
☐ Önlisans-Lisans
☐ Yüksek lisans
☐ Doktora

4. Yaşadığınız il (Lütfen belirtiniz): *

Ek-4. (devam) II. Delphi Paneli

5. Çalışıyor iseniz lütfen mesleğinizi belirtiniz. *

6. Okulda okul aile birliği, sınıf temsilciliği vb. herhangi bir görevimiz var mı? Varsa lütfen belirtiniz. *

II. DELPHİ PANELİ

Bu bölümün amacı, birinci turda tüm katılımcıların Hayat Bilgisi Öğretim Programı için belirttikleri temel yaşam becerilerini maddeler halinde size sunmak ve bu becerilere hangi düzeyde katıldığınızı belirlemektir. Lütfen her bir beceri maddesine ilişkin görüşünüzü anket üzerindeki 1'den 7'ye kadar sıralı kutucuklardan birini işaretleyerek belirtiniz. Anket üzerinde numaralandırılan 1'den 7'ye kadar olan rakamlar, "Kesinlikle Katılmıyorum"dan "Kesinlikle Katılıyorum"a doğru bir sıralamayı ifade etmektedir.

1. Öğrencinin kendisiyle ilgili farklı özelliklerini tanıma becerisi

7. Fiziksel özelliklerini tanıma

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

8. Duygu, düşünce, ilgi, yetenek ve davranışlarını tanıma

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

2. Gelişimini fark etme ve gelişimi için çaba gösterme becerisi

9. Ergenlik dönemiyle ilgili bilgi edinme

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

10. Toplumsal cinsiyet eşit(siz)liğini fark etme, anlama ve sorgulama

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

Ek-4. (devam) II. Delphi Paneli

11. Başarılı kimlik kazanma becerisi

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

3. Farklı iş ve mesleklere yönelik beceriler

12. Çiftçiliği temel seviyede öğrenme

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

13. Marangozluk ve ufak tefek tamir-tadilat işlerini temel seviyede öğrenme

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

14. Dokumacılığı temel seviyede öğrenme

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

15. Terziliği ve dikiş dikmeyi temel seviyede öğrenme

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

4. Kendini koruma becerisi

16. İstismar, taciz gibi başkalarından gelecek her türlü kötülük ve zararlı şeylere karşı ne yapacağını ve nasıl korunacağını bilme

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

5. Hayır diyebilme becerisi

Ek-4. (devam) II. Delphi Paneli

17. Suçluluk duymadan hayır diyebilme

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

6. Özyönetime sahip olma becerisi

18. Öğrenmeyi öğrenme

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

19. Kendi kendine öğrenme

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

20. Disiplinli çalışma

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

7. Özbakım becerisi

21. Tuvalet eğitimi

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

22. Kişisel temizlik ve bakımını yapma

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

Ek-4. (devam) II. Delphi Paneli

23. Yardıma ihtiyaç duymadan yemeğini yeme

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

8. Doğayı-çevreyi tanıma ve koruma becerisi

24. Çevresini temiz tutma becerisi

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

25. Kullandıkları ürünleri geri dönüştürme becerileri edinme

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

26. Bitkileri, sebze-meyveleri tanıma ve yetiştirme

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

27. Bitki ve hayvanları koruma ve sevmeye

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

28. Doğayı ve çevreyi korumak için doğaya zararlı ürünler kullanmama

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

Ek-4. (devam) II. Delphi Paneli

29. Ekolojik ayak izini azaltma

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

30. Doğal afetlere karşı yapabileceklerinin farkında olma ve alınacak önlemleri bilme

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

9. Kaynakları etkili kullanma becerisi

31. Kaynakları etkili kullanmayı bilme

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

10. Sosyal katılım (etkin vatandaşlık) becerisi

32. Demokrasi ve insan haklarını bilme ve sahip çıkma

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

33. Bir birey olarak haklarını bilme ve sahip çıkma

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

34. Toplumsal sorunlarda sorumluluk alma ve bu sorunları çözmeye yönelik adımlar atma

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

Ek-4. (devam) II. Delphi Paneli

35. Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konularda sorumluluk alma

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

36. Sosyal yardım kuruluşlarında görev alma ve dezavantajlı gruplara yardımcı olma

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

11. Sağlıklı ve dengeli beslenme becerisi

37. Sağlıklı besinler tüketme

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

38. Günlük öğünlerine dikkat etme

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

39. Basit yemekler yapabilme

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

40. Besinleri uygun koşullarda saklayabilme

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

12. Stresle başa çıkma becerisi

Ek-4. (devam) II. Delphi Paneli

41. Stresle başa çıkmayı bilme

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

13. Öfkesini kontrol etme becerisi

42. Öfkesini kontrol etmeyi bilme

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

14. Bilinçli tüketici olma becerisi

43. Harçlığını ihtiyacı kadar tüketme

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

44. Tasarruf yapma

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

45. Aldığı ürünün etiketini okuma

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

15. Üretim yapma becerisi

46. Üretken olma

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

Not: Anketin devamı olup Delphi panelinde belirtilen becerilerdir.

Ek-5. III. Delphi Paneli

İLKOKUL DÜZEYİNDE ÖĞRENCİLERE KAZANDIRILMASI GEREKLİ TEMEL YAŞAM BECERİLERİNİN HAYAT BİLGİSİ DERSİ BAĞLAMINDA ANALİZİ

Değerli Hocam,

Türkiye eğitim sisteminde cumhuriyetin kuruluşundan bugüne temel eğitim basamağı olan ilkokullar ve bu okullarda verilen hayat bilgisi dersi her zaman önemini koruyan bir ders olagelmıştır. Bu derste çocuğa kazandırılan temel bilgi ve becerilerin kalıcılığı ve yaşam boyu sürecek etkisi nedeniyle “yaşam becerileri eğitimi” programda önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda hayat bilgisi öğretim programında kazandırılması gereken temel yaşam becerilerinin belirlenmesi ile ilgili yapılan bu araştırmada görüşlerinize verdiğiniz destek için teşekkür ederim.

"İlkokul Düzeyinde Öğrencilere Kazandırılması Gerekli Temel Yaşam Becerilerinin Hayat Bilgisi Bağlamında Analizi"ne yönelik tartışmanın ikinci aşamasını sizin katkılarınızla geride bırakmış bulunmaktayız. Bu III. Delphi anketinde II. Delphi anketinde tüm katılımcıların verdiği cevaplar göz önüne alınmıştır. Bu kapsamda her bir beceri ifadesinin altında bazı istatistiksel bilgiler ve sizin önceki ankette o maddeye vermiş olduğunuz puanlar yer almaktadır.

Örneğin

1. Öğrencinin kendisiyle ilgili farklı özelliklerini tanıma becerisi

Fiziksel özellikleri tanıyabilme

II. DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: 7; Art. Ort : 6.48, S.: 1.04, 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıt verenler: % 2.5, 4 yanıtını verenler : %7.5 , 5,6 veya 7 şeklinde yanıt verenler: %90

Kısaltmalara ilişkin açıklamalar aşağıdaki gibidir:

Art. Ort.: Bir merkezi eğilim ölçüsü olan aritmetik ortalama değeridir. Tüm panelistlerden gelen yanıtların ortalamasını ifade eder.

S: Bir değişim ölçüsü olan standart sapma değeridir. Bu değer puanların çoğu ortalamaya yakın ise küçük ortalamadan uzak ise büyüktür.

Sizden istenen her bir beceri maddesi için aşağıdaki adımları takip etmenizdir:

1. Maddeleri dikkatlice okuyunuz.
2. O beceriye ilişkin II. Delphi anketi istatistiklerini ve sizin o maddeye vermiş olduğunuz puanları inceleyiniz.
3. O maddeye ilişkin tüm istatistikler ile önceki yanıtınız göz önünde bulundurarak nihai değerlendirmenizi yapınız.
4. Yanıtınız seçenekler arasında seçerek işaretleyiniz.

Araştırmaya katılarak destek olduğunuz için teşekkür ederim...

Arş. Gr. Gülsüm YILDIRIM

Hakkari Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Tel: 0546 601 2627

E-posta: yildirimgulsum27@gmail.com

gulsumyildirim@hakkari.edu.tr

* Gerekli

1. E-posta adresi *

III. DELPHİ PANELİ

Bu bölümün amacı, ikinci turda tüm katılımcıların Hayat Bilgisi Öğretim Programı için belirttikleri temel yaşam becerilerini maddeler halinde istatistiksel değerleri ile size sunmak ve bu becerilere hangi düzeyde katıldığınızı belirlemektir. Lütfen her bir beceri maddesine ilişkin görüşünüzü anket üzerindeki 1'den 7'ye kadar sıralı kutucuklardan birini işaretleyerek belirtiniz. Anket üzerinde

Ek-5. (devam) III. Delphi Paneli

numaralandırılan 1'den 7'ye kadar olan rakamlar, "Kesinlikle Katılmıyorum"dan "Kesinlikle Katılıyorum"a doğru bir sıralamayı ifade etmektedir.

1. Öğrencinin kendisiyle ilgili farklı özelliklerini tanıma becerisi

2. Fiziksel özelliklerini tanıma *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :6.11 Std. Sapma: 1.31 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: % 4 4 yanıtını verenler: %5.9 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 90.1
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

3. Duygu, düşünce, ilgi, yetenek ve davranışlarını tanıma *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 6.9 S: 1.48 1,2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: %6.9 4 yanıtını verenler: %9.9 5,6 ya da 7 yanıtlayanlar: %83.2
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

2. Gelişimini fark etme ve gelişimi için çaba gösterme becerisi

4. Ergenlik dönemiyle ilgili bilgi edinme *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 4.83 S: 2.0 1,2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: %26.7 4 yanıtını verenler: %8.9 5,6 ya da 7 yanıtlayanlar: %64.4
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

5. Toplumsal cinsiyet eşit(siz)liğini fark etme, anlama ve sorgulama *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 4.98 S: 2.0 1, 2 ya da 3 yanıtı verenler: %25.7 4 yanıtını verenler: %9.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %64.4
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

6. Başarılı kimlik kazanma becerisi *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 5.79 S: 1.63 1,2 ya da 3 yanıt verenler: % 7.9 4 yanıtını verenler: % 12.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %79.2
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

Ek-5. (devam) III. Delphi Paneli

3. Farklı iş ve mesleklere yönelik beceriler

7. Çiftçiliği temel seviyede öğrenme *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 4.60 S: 2.00 1,2 ya da 3 yanıt verenler: % 30.7
4 yanıtı verenler: % 14.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %54.5
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

8. Marangozluk ve ufak tefek tamir-tadilat işlerini temel seviyede öğrenme *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 4.36 S: 1.95 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 35.6
4 yanıtı verenler: % 12.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %51.5
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

9. Dokumacılığı temel seviyede öğrenme *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 3.90 S: 2.00 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 45.5
4 yanıtı verenler: % 11.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %42.6
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

10. Terziliği ve dikiş dikmeyi temel seviyede öğrenme *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 4,26 S: 2.05 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 40.6
4 yanıtı verenler: % 6.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %52,5
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

4. Kendini koruma becerisi

11. İstismar, taciz gibi başkalarından gelecek her türlü kötülük ve zararlı şeylere karşı ne yapacağını ve nasıl korunacağını bilme *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.:6,18 S: 1.33 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 5.9 4 yanıtı verenler: % 5.00 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %89,1
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

Ek-5. (devam) III. Delphi Paneli

5. Hayır diyebilme becerisi

12. Suçluluk duymadan hayır diyebilme *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 6.01 S: 1.43 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 5.00
4 yanıtı verenler: % 9.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %85.1
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

6. Özyönetime sahip olma becerisi

13. Öğrenmeyi öğrenme *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 5.96 S: 1.46 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 7,9
4 yanıtı verenler: % 9.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %82.2
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

14. Kendi kendine öğrenme *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.:5.87 S: 1.47 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 8.9 4
yanıtı verenler: % 9.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %81.2
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

15. Disiplinli çalışma *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 5.81 S: 1.60 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 11.9
4 yanıtı verenler: % 10.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %77,2
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

7. Özbakım becerisi

16. Tuvalet eğitimi *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 6.08 S: 1.57 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 8,9
4 yanıtı verenler: % 6.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %84,2
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

Not: Anketin devamı olup Delphi panelinde belirtilen beceriler aynı düzenle devam etmektedir.

Ek-6. IV. Delphi Paneli

İLKOKUL DÜZEYİNDE ÖĞRENCİLERE KAZANDIRILMASI GEREKLİ TEMEL YAŞAM BECERİLERİNİN HAYAT BİLGİSİ DERSİ BAĞLAMINDA ANALİZİ

Değerli Veli,

Türkiye eğitim sisteminde cumhuriyetin kuruluşundan bugüne temel eğitim basamağı olan ilkokullar ve bu okullarda verilen hayat bilgisi dersi her zaman önemini koruyan bir ders olagelmıştır. Bu derste çocuğa kazandırılan temel bilgi ve becerilerin kalıcılığı ve yaşam boyu sürecek etkisi nedeniyle "yaşam becerileri eğitimi" programda önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda hayat bilgisi öğretim programında kazandırılması gereken temel yaşam becerilerinin belirlenmesi ile ilgili yapılan bu araştırmada görüşlerinize verdiğiniz destek için teşekkür ederim. Araştırmanın son aşaması olan bu IV. Delphi anketinde 2 bölüm bulunmaktadır. İlk bölümde hayat bilgisi dersinde yer alması gereken temel yaşam becerileri ile ilgili II. ve III. Delphi anketlerinde verdiğiniz cevapların istatistikleri yer almaktadır. İkinci bölümde ise mevcut Hayat Bilgisi Programı kapsamında belirtilen yaşam becerilerinin öğrencilere kazandırılabilme durumuna dönük maddeler yer almaktadır. Sizden beklenen ilk bölümde hayat bilgisi dersi kapsamında olmasını istediğiniz temel yaşama becerilerinin 1" Kesinlikle Katılmıyorum" ile 7 "Kesinlikle Katılıyorum" arasında işaretlemenizdir. İkinci bölümde Hayat Bilgisi öğretimi kapsamında bu becerilerin öğrencilere kazandırılabilme durumunu 1 "Kesinlikle Kazanmamaktadır" ile 7 "Kesinlikle Kazanmaktadır" arasında işaretleme yapmanız beklenmektedir.

Araştırmaya katılarak destek olduğunuz için teşekkür ederim...

Arş. Gr. Gülsüm YILDIRIM

Hakkari Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Tel: 0546 601 2627

E-posta: yildirimgulsum27@gmail.com

gulsumyildirim@hakkari.edu.tr

* Gerekli

IV. DELPHİ PANELİ

"İlkokul Düzeyinde Öğrencilere Kazandırılması Gerekli Temel Yaşam Becerilerinin Hayat Bilgisi Bağlamında Analizi"ne yönelik tartışmanın dördüncü aşamasını sizin katkılarınızla geride bırakmış bulunmaktayız. Bu bölümde Hayat Bilgisi öğretiminde kazandırılması gereken temel yaşam becerileri ile ilgili son aşama olan IV. Delphi anketinde; II. Delphi ve III. Delphi anketinde tüm katılımcıların verdiği cevaplar göz önüne alınmıştır. Bu kapsamda her bir beceri ifadesinin altında bazı istatistiksel bilgiler ve sizin önceki ankette o maddeye vermiş olduğunuz puanlar yer almaktadır.

Örneğin

1. Öğrencinin kendisiyle ilgili farklı özelliklerini tanıma becerisi

Fiziksel özellikleri tanıyabilme

II. DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: 7; Art. Ort : 6.48, S.: 1.04, 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıt verenler: % 2.5, 4 yanıtını verenler : %7.5 , 5,6 veya 7 şeklinde yanıt verenler: %90

III. Delphi Anketi : Sizin yanıtınız: 7; Art. Ort : 6.48, S.: 1.04, 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıt verenler: % 2.5, 4 yanıtını verenler : %7.5 , 5,6 veya 7 şeklinde yanıt verenler: %90

Kısaltmalara ilişkin açıklamalar aşağıdaki gibidir:

Art. Ort.: Bir merkezi eğilim ölçüsü olan aritmetik ortalama değeridir. Tüm panelistlerden gelen yanıtların ortalamasını ifade eder.

S: Bir değişim ölçüsü olan standart sapma değeridir. Bu değer puanların çoğu ortalamaya yakın ise küçük ortalamadan uzak ise büyüktür.

Sizden istenen her bir beceri maddesi için aşağıdaki adımları takip etmenizdir:

1. Maddeleri dikkatlice okuyunuz.

2. O beceriye ilişkin II. Delphi ve III. Delphi anketi istatistiklerini ve sizin o maddeye vermiş olduğunuz puanları inceleyiniz.

3. O maddeye ilişkin tüm istatistikler ile önceki yanıtınız göz önünde bulundurarak nihai

Ek-6. (devam) IV. Delphi Paneli

değerlendirmenizi yapınız.

4. Yanıtınız seçenekler arasında seçerek işaretleyiniz.

Araştırmaya katılarak destek olduğunuz için teşekkür ederim...

1. Öğrencinin kendisiyle ilgili farklı özelliklerini tanıma becerisi

1. Fiziksel özelliklerini tanıma *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :6.11 S: 1.31 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: % 4 4 yanıtını verenler: %5.9 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 90.1, ÜÇÜNCÜ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :6.30 S: 1.06 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: % 1.2 4 yanıtını verenler: %3.5 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 95.3
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

2. Duygu, düşünce, ilgi, yetenek ve davranışlarını tanıma *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. : 6.9 S: 1.48 1,2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: %6.9 4 yanıtını verenler: %9.9 5,6 ya da 7 yanıtlayanlar: %83.2 , ÜÇÜNCÜ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :6.24 S: 1.22 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: % 4.7 4 yanıtını verenler: %3.5 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 91.8
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

2.Gelişimini fark etme ve gelişimi için çaba gösterme becerisi

3. Ergenlik dönemiyle ilgili bilgi edinme *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. : 4.83 S: 2.0 1,2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: %26.7 4 yanıtını verenler:%8.9 5,6 ya da 7 yanıtlayanlar: %64.4 , ÜÇÜNCÜ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :5.42 S: 1.63 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: % 4.7 4 yanıtını verenler: %3.5 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 91.8
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

4. Toplumsal cinsiyet eşit(siz)liğini fark etme, anlama ve sorgulama *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. : 4.98 S: 2.0 1, 2 ya da 3 yanıtı verenler: %25.7 4 yanıtını verenler:%9.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %64.4, ÜÇÜNCÜ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :5.45 S: 1.68 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: % 15.1 4 yanıtını verenler: %7.00 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 77.9
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

Ek-6. (devam) IV. Delphi Paneli

5. Başarılı kimlik kazanma becerisi *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız:Art. Ort.: 5.79 S: 1.63 1,2 ya da 3 yanıt verenler: % 7.9 4 yanıtını verenler:% 12.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %79.2 , ÜÇÜNCÜ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :6.02 S: 1.30 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: %7.00 4 yanıtını verenler: %4.7 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 88.3
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

3. Farklı iş ve mesleklere yönelik beceriler

6. Çiftçiliği temel seviyede öğrenme *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 4.60 S: 2.00 1,2 ya da 3 yanıt verenler: % 30.7 4 yanıtını verenler:% 14.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %54.5 , ÜÇÜNCÜ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :5.06 S: 1.59 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: % 16.3 4 yanıtını verenler: %11.6 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 72.1
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

7. Marangozluk ve ufak tefek tamir-tadilat işlerini temel seviyede öğrenme *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 4.36 S: 1.95 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 35.6 4 yanıtı verenler: % 12.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %51.5 , ÜÇÜNCÜ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :4.90 S: 1.73 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: % 23.3 4 yanıtını verenler: %12.8 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 63.9
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

8. Dokumacılığı temel seviyede öğrenme *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 3.90 S: 2.00 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 45.5 4 yanıtı verenler: % 11.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %42.6 , ÜÇÜNCÜ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :4.56 S: 1.88 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: % 30.2 4 yanıtını verenler: %15.1 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 54.7
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

Ek-6. (devam) IV. Delphi Paneli

9. Terziliği ve dikiş dikmeyi temel seviyede öğrenme *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 4,26 S: 2.05 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 40.6 4 yanıtı verenler: % 6.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %52,5, ÜÇÜNCÜ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :4.66 S: 1.89 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: % 26.7 4 yanıtı verenler: %11.6 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 61.7
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

4. Kendini koruma becerisi

10. İstismar, taciz gibi başkalarından gelecek her türlü kötülük ve zararlı şeylere karşı ne yapacağını ve nasıl korunacağını bilme *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.:6,18 S: 1.33 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 5.9 4 yanıtı verenler: % 5.00 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %89,1, ÜÇÜNCÜ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :6.48 S: 1.12 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: %4.7 4 yanıtı verenler: %2.3 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 93.00
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

5. Hayır diyebilme becerisi

11. Suçluluk duymadan hayır diyebilme *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 6.01 S: 1.43 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 5.00 4 yanıtı verenler: % 9.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %85.1, ÜÇÜNCÜ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :6.27 S: 1.30 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: % 44.7 4 yanıtı verenler: %7.00 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 88.3
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

6. Özyönetime sahip olma becerisi

12. Öğrenmeyi öğrenme *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 5,96 S: 1,46 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 7,9 4 yanıtı verenler: % 9.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %82.2, ÜÇÜNCÜ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :6.31 S: 1.15 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: % 4.7 4 yanıtı verenler: %4.7 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 90.2
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

Ek-6. (devam) IV. Delphi Paneli

13. Kendi kendine öğrenme *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.:5.87 S: 1.47 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 8.9 4 yanıtı verenler: % 9.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %81.2, ÜÇÜNCÜ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :6.13 S: 1.31 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: % 5.8 4 yanıtını verenler: %7.00 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 87.2
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

14. Disiplinli çalışma *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 5,81 S: 1,60 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 11.9 4 yanıtı verenler: % 10.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %77,2, ÜÇÜNCÜ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :6.07 S: 1.34 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: % 7.00 4 yanıtını verenler: %3.5 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 89.5
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

7. Özbakım becerisi

15. Tuvalet eğitimi *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 6,08 S: 1,57 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 8,9 4 yanıtı verenler: % 6.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %84,2, ÜÇÜNCÜ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :6.19 S: 1.42 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: % 7.00 4 yanıtını verenler: %5.8 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 87.2
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

16. Kişisel temizlik ve bakımını yapma *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız:..... Art. Ort.: 6,27 S: 1,24 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 4,00 4 yanıtı verenler: % 5.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %90.1, ÜÇÜNCÜ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :6.34 S: 1.17 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: % 4.7 4 yanıtını verenler: %5.8 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 87.2
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

Ek-6. (devam) IV. Delphi Paneli

17. Yardıma ihtiyaç duymadan yemeğini yeme *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 6.41 S: 1.29 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 4,00 4 yanıtı verenler: % 6.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %89.1, ÜÇÜNCÜ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :6.31 S: 1.26 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: % 3.5 4 yanıtını verenler: %10.5 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 86.00
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

8. Doğayı-çevreyi tanıma ve koruma becerisi

18. Çevresini temiz tutma becerisi *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız:.... Art. Ort.: 6.38 S: 1.21 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 3,00 4 yanıtı verenler: % 6.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %92.1, ÜÇÜNCÜ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :6.52 S: 0.89 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: % 0.00 4 yanıtını verenler: %5.8 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 94.2
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

19. Kullandıkları ürünleri geri dönüştürme becerileri edinme *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız:.....Art. Ort.: 6.02 S: 1.48 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 7.9 4 yanıtı verenler: % 6.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %85.1, ÜÇÜNCÜ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :6.31 S: 1.01 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: % 1.2 4 yanıtını verenler: %7.00 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 91.8
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

20. Bitkileri, sebze-meyveleri tanıma ve yetiştirme *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 5.74 S: 1.42 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 8.9 4 yanıtı verenler: %7.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: % 83.2, ÜÇÜNCÜ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :5.96 S: 1.20 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: % 5.8 4 yanıtını verenler: %5.8 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 88.4
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

Ek-6. (devam) IV. Delphi Paneli

21. Bitki ve hayvanları koruma ve sevmeye *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 6,28 S: 1,25 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 3.00 4 yanıtı verenler: % 6.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %90.1, ÜÇÜNCÜ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :6.56 S: 0.82 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: % 1.2 4 yanıtı verenler: %2.3 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 96.5
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

22. Doğayı ve çevreyi korumak için doğaya zararlı ürünler kullanmama *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 6,00 S: 1.63 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 8.9 4 yanıtı verenler: % 5.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %85.2, ÜÇÜNCÜ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :6.27 S: 1.26 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: % 5.8 4 yanıtı verenler: %4.7 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 89.5
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

23. Ekolojik ayak izini azaltma *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 5.93 S: 1.94 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 16.8 4 yanıtı verenler: % 11.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: % 71.3, ÜÇÜNCÜ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :5. 88 S: 1.49 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: % 9.3 4 yanıtı verenler: %5.8 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 84.9
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

24. Doğal afetlere karşı yapabileceklerinin farkında olma ve alınacak önlemleri bilme *

İKİNCİ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort.: 6.03 S: 1.46 1,2 ya da 3 yanıtı verenler: % 6.9 4 yanıtı verenler: % 5.9 5, 6 ya da 7 yanıtı verenler: %87.2, ÜÇÜNCÜ DELPHİ ANKETİ: Sizin yanıtınız: Art. Ort. :6.20 S: 1.11 1, 2 ya da 3 şeklinde yanıtlayanlar: % 3.5 4 yanıtı verenler: %8.1 5, 6 ya da 7 yanıtlayanlar: 88.4
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Katılıyorum

9. Kaynakları etkili kullanma becerisi

Not: Anketin devamı olup Delphi panelinde belirtilen beceriler aynı düzenle devam etmektedir.

Ek-7. Delphi Panelinde Belirtilen Maddelerin Hayat Bilgisi Dersinde Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Bu bölümde Hayat Bilgisi öğretim programını göz önüne alarak belirtilen temel yaşam becerilerinin öğrencilere kazandırılabilme durumunu ile ilgili olarak 1 "Kesinlikle kazandırılmamaktadır" ile 7 "Kesinlikle Kazandırılmaktadır" arasında işaretleme yapmanız istenmektedir.

1. Öğrencinin kendisiyle ilgili farklı özelliklerini tanıma becerisi

131. Fiziksel özellikleri tanıma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

132. Duygu, düşünce, ilgi, yetenek ve davranışlarını tanıma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

2. Gelişimini fark etme ve gelişimi için çaba gösterme becerisi

133. Ergenlik dönemiyle ilgili bilgi edinme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

134. Toplumsal cinsiyet eşit(siz)liğini fark etme, anlama ve sorgulama *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

135. Başarılı kimlik kazanma becerisi *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

3. Farklı iş ve mesleklere yönelik beceriler

Ek-7. (devam) Delphi Panelinde Belirtilen Maddelerin Hayat Bilgisi Dersinde Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri

136. Çiftçiliği temel seviyede öğrenme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

137. Marangozluk ve ufak tefek tamir-tadilat işlerini temel seviyede öğrenme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

138. Dokumacılığı temel seviyede öğrenme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

139. Terziliği ve dikiş dikmeyi temel seviyede öğrenme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

4. Kendini koruma becerisi

140. İstismar, taciz gibi başkalarından gelecek her türlü kötülük ve zararlı şeylere karşı ne yapacağını ve nasıl korunacağını bilme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

5. Hayır diyebilme becerisi

141. Suçluluk duymadan hayır diyebilme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

Ek-7. (devam) Delphi Panelinde Belirtilen Maddelerin Hayat Bilgisi Dersinde Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri

6. Özyönetime sahip olma becerisi

142. Öğrenmeyi öğrenme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

143. Kendi kendine öğrenme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

144. Disiplinli çalışma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

7. Özbakım becerisi

145. Tuvalet eğitimi *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

146. Kişisel temizlik ve bakımını yapma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

147. Yardıma ihtiyaç duymadan yemeğini yeme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

8. Doğayı-çevreyi tanıma ve koruma becerisi

Ek-7. (devam) Delphi Panelinde Belirtilen Maddelerin Hayat Bilgisi Dersinde Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri

148. Çevresini temiz tutma becerisi *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

149. Kullandıkları ürünleri geri dönüştürme becerileri edinme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

150. Bitkileri, sebze-meyveleri tanıma ve yetiştirme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

151. Bitki ve hayvanları koruma ve sevmeye *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

152. Doğayı ve çevreyi korumak için doğaya zararlı ürünler kullanmama *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

153. Ekolojik ayak izini azaltma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

154. Doğal afetlere karşı yapabileceklerinin farkında olma ve alınacak önlemleri bilme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

Ek-7. (devam) Delphi Panelinde Belirtilen Maddelerin Hayat Bilgisi Dersinde Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri

9. Kaynakları etkili kullanma becerisi

155. Kaynakları etkili kullanmayı bilme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

10. Sosyal katılım (etkin vatandaşlık) becerisi

156. Demokrasi ve insan haklarını bilme ve sahip çıkma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

157. Bir birey olarak haklarını bilme ve sahip çıkma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

158. Toplumsal sorunlarda sorumluluk alma ve bu sorunları çözmeye yönelik adımlar atma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

159. Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konularda sorumluluk alma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

160. Sosyal yardım kuruluşlarında görev alma ve dezavantajlı gruplara yardımcı olma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

11. Sağlıklı ve dengeli beslenme becerisi

Ek-7. (devam) Delphi Panelinde Belirtilen Maddelerin Hayat Bilgisi Dersinde Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri

161. Sağlıklı besinler tüketme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

162. Günlük öğünlerine dikkat etme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

163. Basit yemekler yapabilme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

164. Besinleri uygun koşullarda saklayabilme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

12. Stresle başa çıkma becerisi

165. Stresle başa çıkmayı bilme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

13. Öfkesini kontrol etme becerisi

166. Öfkesini kontrol etmeyi bilme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

14. Bilinçli tüketici olma becerisi

Ek-7. (devam) Delphi Panelinde Belirtilen Maddelerin Hayat Bilgisi Dersinde Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri

167. Harçlığını ihtiyacı kadar tüketme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

168. Tasarruf yapma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

169. Aldığı ürünün etiketini okuma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

15. Üretim yapma becerisi

170. Üretken olma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

171. Üretim ve tüketim arasındaki farkı anlama *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

16. Kurallara uyma becerisi

172. Toplumsal kurallara uyma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

Ek-7. (devam) Delphi Panelinde Belirtilen Maddelerin Hayat Bilgisi Dersinde Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri

173. Trafik kurallarına uyma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

174. Nezaket ve görgü kurallarına uyma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

175. Sofra kurallarını bilme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

176. Büyüklere-küçüklere davranış kurallarını bilme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

17. Etik davranma becerisi

177. Arkadaşlarına saygı duyma

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

178. İnsanlarla olumlu ilişkiler kurma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazanmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazanmaktadır

Not: Anketin devamı olup Tablo 13'te gösterilen beceriler aynı düzenle devam etmektedir.

Ek-8. Delphi Panelinde Belirtilen Maddelerin Hayat Bilgisi Dersinde Kazandırılmasına Yönelik Veli Görüşleri

Bu bölümde, öğrenciler ve okulunuzun içinde bulunduğu koşulları göz önünde bulundurularak belirtilen temel yaşam becerilerinin Hayat Bilgisi öğretim programı kapsamında öğrencilere kazandırılabilme durumunu ile ilgili olarak 1 "Kesinlikle kazandırılmamaktadır" ile 7 "Kesinlikle Kazandırılmaktadır" arasında işaretleme yapmanız beklenmektedir. İlginiz ve katkınız için Teşekkür Ederim.

1. Öğrencinin kendisiyle ilgili farklı özelliklerini tanıma becerisi

132. Fiziksel özellikleri tanıma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

133. Duygularını tanıma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

134. Düşüncelerini bilme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

135. İlgiğini Farketme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

136. Yeteneklerini Tanıma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

137. Davranışlarını tanıma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

Ek-8. (devam) Delphi Panelinde Belirtilen Maddelerin Hayat Bilgisi Dersinde Kazandırılmasına Yönelik Veli Görüşleri

2. Gelişimini fark etme ve gelişimi için çaba gösterme becerisi

138. Ergenlik dönemiyle ilgili bilgi edinme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

139. Toplumsal cinsiyet eşit(siz)liğini fark etme, anlama ve sorgulama *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

140. Başarılı kimlik kazanma becerisi *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

3. Farklı iş ve mesleklere yönelik beceriler

141. Çiftçiliği temel seviyede öğrenme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

142. Marangozluk ve ufak tefek tamir-tadilat işlerini temel seviyede öğrenme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

143. Dokumacılığı temel seviyede öğrenme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

Ek-8. (devam) Delphi Panelinde Belirtilen Maddelerin Hayat Bilgisi Dersinde Kazandırılmasına Yönelik Veli Görüşleri

144. Terziliği ve dikiş dikmeyi temel seviyede öğrenme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

4. Kendini koruma becerisi

145. İstismar, taciz gibi başkalarından gelecek her türlü kötülük ve zararlı şeylere karşı ne yapacağını ve nasıl korunacağını bilme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

5. Hayır diyebilme becerisi

146. Suçluluk duymadan hayır diyebilme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

6. Özyönetime sahip olma becerisi

147. Öğrenmeyi öğrenme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

148. Kendi kendine öğrenme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

Ek-8. (devam) Delphi Panelinde Belirtilen Maddelerin Hayat Bilgisi Dersinde Kazandırılmasına Yönelik Veli Görüşleri

149. Disiplinli çalışma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

7. Özbakım becerisi

150. Tuvalet eğitimi *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

151. Kişisel temizlik ve bakımını yapma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

152. Yardıma ihtiyaç duymadan yemeğini yeme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

8. Doğayı-çevreyi tanıma ve koruma becerisi

153. Çevresini temiz tutma becerisi *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

154. Kullandıkları ürünleri geri dönüştürme becerileri edinme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

Ek-8. (devam) Delphi Panelinde Belirtilen Maddelerin Hayat Bilgisi Dersinde Kazandırılmasına Yönelik Veli Görüşleri

155. Bitkileri, sebze-meyveleri tanıma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

156. Bitkileri, sebze-meyveleri yetiştirme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

157. Bitki ve hayvanları koruma ve sevmeye *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

158. Doğayı ve çevreyi korumak için doğaya zararlı ürünler kullanmama *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

159. Ekolojik ayak izini azaltma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

160. Doğal afetlere karşı yapabileceklerinin farkında olma ve alınacak önlemleri bilme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

9. Kaynakları etkili kullanma becerisi

Ek-8. (devam) Delphi Panelinde Belirtilen Maddelerin Hayat Bilgisi Dersinde Kazandırılmasına Yönelik Veli Görüşleri

161. Kaynakları etkili kullanmayı bilme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

10. Sosyal katılım (etkin vatandaşlık) becerisi

162. Demokrasi ve insan haklarını bilme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

163. Demokrasi ve insan haklarına sahip çıkma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

164. Bir birey olarak haklarını bilme *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

165. Bir birey olarak haklarına sahip çıkma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

166. Toplumsal sorunlarda sorumluluk alma ve bu sorunları çözmeye yönelik adımlar atma *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

Ek-8. (devam) Delphi Panelinde Belirtilen Maddelerin Hayat Bilgisi Dersinde Kazandırılmasına Yönelik Veli Görüşleri

167. **Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konularda sorumluluk alma ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

168. **Sosyal yardım kuruluşlarında görev alma ve dezavantajlı gruplara yardımcı olma ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

11. Sağlıklı ve dengeli beslenme becerisi

169. **Sağlıklı besinler tüketme ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

170. **Günlük öğünlerine dikkat etme ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

171. **Basit yemekler yapabilme ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

172. **Besinleri uygun koşullarda saklayabilme ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

12. Stresle başa çıkma becerisi

Not: Anketin devamı olup Tablo 13'te gösterilen beceriler aynı düzenle devam etmektedir.

Ek-9. Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanımlarının Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri Anketi

HAYAT BİLGİSİ DERSİ KAPSAMINDAKİ KAZANIMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Değerli Öğretmenim,

Bir ülkenin politik, ekonomik, kültürel, hukuksal, teknolojik vb. yapılarının insana bakış açısı o ülkenin eğitiminin amaç ve işleyişinde belirleyici olmaktadır. Eğitimin amaç ve işlevleri özellikle örgün eğitim kademelerinde daha belirgin görülmektedir. Her ülkenin koşullarına göre amaç, yapı ve işleyiş farklılık göstermekle birlikte, genel olarak örgün eğitim sisteminin ilk basamağını ilkokullar oluşturmaktadır. Cumhuriyetin kuruluşundan bugüne temel eğitim basamağı olan ilkokullar ve bu okullarda verilen hayat bilgisi dersi her zaman önemini koruyan bir ders olagelmıştır. Bu derste öğrenciye kazandırılan temel bilgi ve becerilerin yaşam boyu sürecek etkisi nedeniyle "yaşam becerileri eğitimi" programda önemli bir yere sahiptir. Hayat Bilgisi programında yer alan yaşam becerileri öğrencilere kazanımlar yoluyla verilmektedir. Bu çalışma Hayat Bilgisi programındaki yaşam becerilerinin kazanımlarının değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Bu değerlendirmeyi yapabilmek için bir anket hazırlanmıştır. İki bölümden oluşan anketin birinci bölümünde sizinle ilgili kişisel bilgilere dair sorular yer alırken ikinci bölümünde mevcut Hayat Bilgisi Programı kapsamında belirtilen kazanımların öğrencilere kazandırılabilme durumuna dönük maddeler yer almaktadır. Sizden Hayat Bilgisi öğretimi kapsamında 2018-2019 öğretim yılında öğretmeni olduğunuz sınıfı göz önüne alarak bu kazanımların öğrencilere kazandırılabilme durumunu 1 "Kesinlikle Kazandırılmamaktadır" dan 7 "Kesinlikle Kazandırılmaktadır"a uzanan skalada bir derecelendirme yapmanız beklenmektedir.

Araştırmaya katılım gösterip, değerli zamanınızı ayırarak destek olduğunuz için teşekkür ederim...

Arş. Gr. Gülsüm YILDIRIM
Hakkari Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Tel: 0546 601 2627
E-posta: yildirimgulsum27@gmail.com
gulsumyildirim@hakkari.edu.tr

* Gerekli

1. BÖLÜM: Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyet *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- ☐ Erkek
☐ Kadın

2. Lisansta mezun olduğunuz bölüm ve mezun olduğunuz yıl (Lütfen belirtiniz): *

3. Öğrenim Durumunuz: *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- ☐ Lisans Mezunu
☐ Yüksek lisans Mezunu
☐ Doktora Mezunu
☐ Diğer: _____

Ek-9. (devam) Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanımlarının Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri Anketi

4. Görev yaptığınız Okulunuzun Türü: *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- ☐ Devlet Okulu
☐ Özel Okul

5. Görev yaptığınız il(Lütfen belirtiniz): *

6. Öğretmenlik mesleğindeki hizmet süreniz *

7. Göreviniz süresince mesleğimize ilgili çalışmalarınızdan dolayı herhangi bir ödül aldınız mı? (Lütfen belirtiniz.) *

8. 2018-2019 öğretim yılında öğretmenlik yaptığınız sınıf: *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- ☐ 1. sınıf 9. soruya geçin.
☐ 2. sınıf 62. soruya geçin.
☐ 3. sınıf 112. soruya geçin.
☐ Birleştirilmiş Sınıflar (1. ve 2. sınıflar) 155. soruya geçin.
☐ Birleştirilmiş Sınıflar (1., 2. ve 3. sınıflar) 258. soruya geçin.

2. BÖLÜM: 1. Sınıf Hayat Bilgisi Kazanımlarının Değerlendirilmesi

Bu bölümde sizden, öğrenciler ve okulunuzun içinde bulunduğu koşulları göz önünde bulundurarak Hayat Bilgisi öğretim programında yer alan yaşam becerilerine yönelik kazanımların öğrencilere kazandırılabilme durumunu ile ilgili değerlendirme yapmanız beklenmektedir. Lütfen her bir kazanım için 1 "Kesinlikle kazandırılmamaktadır" dan, 7 "Kesinlikle Kazandırılmaktadır"a uzanan skalada size uygun gelen seçeneği işaretleyiniz

İlginiz ve katkınız için tekrar teşekkür ederim.

9. Sınıf içi tanışma etkinliğine katılır. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

10. Kendisiyle akranları arasındaki benzer ve farklı yönleri ayırt eder. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

Ek-9. (devam) Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanımlarının Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri Anketi

11. Okula geliş ve okuldan gidişlerde güvenlik kurallarına uyar. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

12. Sınıfının okul içindeki yerini bulur. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

13. Sınıf içerisinde bulunan ders araç ve gereçleri ile şeref köşesini tanır. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

14. Bayrak töreninde nasıl davranması gerektiğini kavrar. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

15. Okulunun bölümlerini tanır. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

16. Tuvalet kullanma ve temizlik alışkanlığı geliştirir. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

17. Okul çalışanlarını tanır. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

Ek-9. (devam) Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanımlarının Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri Anketi

18. İhtiyaç duyduğu durumlarda okul çalışanlarından yardım alır. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

19. Sınıf içi kuralları belirleme sürecine katılır. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

20. Okul kurallarına uyar. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

21. Okulda iletişim kurarken nezaket kurallarına uyar. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

22. Okul içi etkinliklerde görev almaya istekli olur. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

23. Oyunlara katılmaya ve oyun oynamaya istekli olur. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

24. Okulla ilgili olumlu duygu ve düşünceler geliştirir. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

Ek-9. (devam) Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanımlarının Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri Anketi

25. Kullanacağı ders araç ve gereçlerini seçer. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

26. Aile bireylerini tanıtır. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

27. Aile hayatının önemini kavrar. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

28. Evinin yerini tarif eder. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

29. Evde aile bireyleri ile iletişim kurarken nezaket kurallarına uyar. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

30. Evdeki kaynakları verimli bir şekilde kullanır. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

31. Gün içerisinde neler yapabileceğini planlar. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

Ek-9. (devam) Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanımlarının Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri Anketi

32. İstek ve ihtiyaçları arasındaki farkı ayırt eder. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

33. Kişisel bakımını düzenli olarak yapar. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

34. Sağlığını korumak için alması gereken önlemleri fark eder. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

35. Sağlığı için yararlı yiyecek ve içecekleri seçer. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

36. Gün içerisinde öğünlere uygun ve dengeli beslenir. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

37. Temizlik kurallarına dikkat ederek kendisi için yiyecek hazırlar. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

38. Yemek yerken görgü kurallarına uyar. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

Ek-9. (devam) Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanımlarının Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri Anketi

60. Mevsimleri ve özelliklerini araştırır. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

61. Mevsimlere göre doğada meydana gelen değişiklikleri kavrar. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

ANKET BURADA SONA ERMİŞTİR. ANKETİ DOLDURDUĞUNUZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİM.

Bu formu doldurmayı bırakın.

2. BÖLÜM: 2. Sınıf Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının Değerlendirilmesi

Bu bölümde sizden, öğrenciler ve okulunuzun içinde bulunduğu koşulları göz önünde bulundurarak Hayat Bilgisi öğretim programında yer alan yaşam becerilerine yönelik kazanımların öğrencilere kazandırılabilme durumunu ile ilgili değerlendirme yapmanız beklenmektedir. Lütfen her bir kazanım için 1 "Kesinlikle kazandırılmamaktadır" dan, 7 "Kesinlikle Kazandırılmaktadır"a uzanan skalada size uygun gelen seçeneği işaretleyiniz

İlginiz ve katkınız için tekrar teşekkür ederim.

62. Kendini farklı özellikleriyle tanıtır. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

63. Bireysel farklılıklara saygı duyar. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

64. Okulunun yakın çevresini tanıtır. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

Ek-9. (devam) Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanımlarının Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri Anketi

65. Sınıfla ilgili konularda karar alma süreçlerine katılır. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

66. Kaynakları ve eşyaları özenli kullanır. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

67. Sınıf ve okul içi çalışmalarda arkadaşlarıyla yardımlaşır. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

68. İhtiyaçlarını, isteklerini, duygularını, düşüncelerini ve itirazlarını nezaket kuralları içerisinde açık bir şekilde ifade eder. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

69. Rutin bir günde neleri, hangi zaman diliminde yaptığını açıklar *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

70. Sınıfta ve okulda grupla yapılan etkinliklere katılır ve grupla çalışma kurallarına uyar. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

71. Sınıfta ve okulda arkadaşlarıyla oyun oynarken kurallara uyar. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

Ek-9. (devam) Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanımlarının Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri Anketi

72. Parasını ihtiyaçları doğrultusunda bilinçli bir şekilde harcar. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

73. Yaşadığı evin adresini bilir. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

74. Evinde sorumluluk almaktan ve yapmaktan hoşlandığı işleri açıklar. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

75. Evdeki kişisel eşyalarını temiz ve düzenli kullanır. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

76. Evdeki kaynakları tasarruflu kullanmanın aile bütçesine katkıları konusunda görüşlerini belirtir. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

77. Yakın akrabalarını tanıtır. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

78. Aile bireyleri ve akrabalar arasındaki dayanışma ve yardımlaşmaya örnekler verir. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

Ek-9. (devam) Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanımlarının Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri Anketi

79. Dengeli beslenme için vücudun ihtiyaç duyduğu besin maddelerini tanır. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

80. Dengeli beslenmeyi dikkate alarak kendisi için yiyecek hazırlar. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

81. Yemek yerken görgü kurallarına uyar. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

82. Sağlıklı büyüme ve gelişme ile kişisel bakım, spor, uyku ve beslenme arasındaki ilişkiyi fark eder. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

83. Sağlığını korumak için yaşadığı evi ve çevreyi temiz tutar. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

84. Sağlıkla ilgili hizmet veren kurumları ve meslekleri tanır. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

85. Kendisinin ve toplumun sağlığını korumak için ortak kullanım alanlarında temizlik ve hijyen kurallarına dikkat eder. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

Ek-9. (devam) Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanımlarının Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri Anketi

107. Mevsimleri ve mevsimlere göre doğadaki değişiklikleri kavrar. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

108. Doğal olayları sonucu oluşan doğal afetlere örnekler verir. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

109. İnsanların çevre üzerinde olumsuz etkilerine örnekler verir. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

110. İnsanların hangi davranışlarının çevre kirliliğine neden olduğunu gözlemler. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

111. Tüketilen maddelerin geri dönüşümüne katkıda bulunur. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

ANKET BURADA SONA ERMİŞTİR. ANKETİ DOLDURDUĞUNUZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİM.

Bu formu doldurmayı bırakın.

2. BÖLÜM: 3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının Değerlendirilmesi

Bu bölümde sizden, öğrenciler ve okulunuzun içinde bulunduğu koşulları göz önünde bulundurarak Hayat Bilgisi öğretim programında yer alan yaşam becerilerine yönelik kazanımların öğrencilere kazandırılabilme durumunu ile ilgili değerlendirme yapmanız beklenmektedir. Lütfen her bir kazanım için 1 "Kesinlikle kazandırılmamaktadır" dan, 7 "Kesinlikle Kazandırılmaktadır"a uzanan skalada size uygun gelen seçeneği işaretleyiniz

İlginiz ve katkınız için tekrar teşekkür ederim.

Ek-9. (devam) Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanımlarının Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri Anketi

112. Sınıfının ve okulunun krokisini çizer. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

113. Okulunun özelliklerine ilişkin bilgileri arkadaşları ile paylaşır. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

114. Okuldaki sosyal yardımlaşma ve dayanışmayla ilgili çalışmalara katılır. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

115. Arkadaşlık ilişkilerinde temel değerleri kavrar. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

116. Bireysel farklılıklara saygı duyar. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

117. Okula ilişkin istek ve ihtiyaçlarını okul ortamında demokratik yollarla ifade eder. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

118. Ev adresinin krokisini çizerek gösterir. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

Ek-9. (devam) Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanımlarının Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri Anketi

119. Evde kullanılan alet ve teknolojik ürünlerin hayatımıza olan katkılarını örneklendirir. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

120. Evdeki basit işleri yapar. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

121. Komşuluk ilişkilerinin ailesine ve kendisine olan katkılarına örnekler verir. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

122. Aile büyüklerinin çocukluk dönemlerinin özellikleri ile kendi çocukluk döneminin özelliklerini karşılaştırır. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

123. Evde nelerden ve nasıl tasarruf edilebileceğine örnekler verir. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

124. Bilinçli tüketici özellikleri göstererek sağlıklı yiyecek ve içecekleri satın alır. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

125. Sağlığını korumak için mevsimlere özgü yiyeceklerle beslenir. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

Ek-9. (devam) Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanımlarının Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri Anketi

126. **Vücudun gereksinimi olan besinleri yeterli miktarlarda ve uygun zamanlarda tüketir. ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

127. **Yemek yerken görgü kurallarına uyar. ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

128. **Kendisinin ve toplumun sağlığını korumak için ortak kullanım alanlarında temizlik ve hijyen kurallarına dikkat eder. ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

129. **Trafikte güvenliğini için farklı hava koşullarında nelere dikkat edeceğini bilir. ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

130. **Trafik işaretlerinin anlamlarını kavrar. ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

131. **Evde kullanılan elektrikli aletler ve diğer araç-gereçlerin güvenli kullanımını sağlayacak temel kuralları bilir. ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

132. **Okulda, evde ve çevrede yaralanma, boğulma, zehirlenme, yanma gibi kazaların önlenmesi için nelere dikkat edeceğini bilir. ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

Ek-9. (devam) Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanımlarının Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri Anketi

133. İlaç kullanımı ile ilgili nelere dikkat edeceğini bilir. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

134. Herhangi bir sağlık problemi, alerjik durumu, sürekli kullandığı ilaç vb. varsa bunları yazılı olarak yanında bulundurması gerektiğini bilir. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

135. Okulda ve evde meydana gelebilecek kazaları önlemek için alınması gereken tedbirleri listeler. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

136. Afetlerin etkilerinden korunmak için alınması gereken güvenlik tedbirlerine örnekler verir. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

137. Çevresinde güvenliğini tehdit eden bir kişi ya da durum olduğunu hissetmesi halinde ne yapacağını ve kimlerden yardım isteyebileceğini bilir. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

138. Yaşadığı yeri Türkiye haritası üzerinde gösterir. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

139. Yakın çevresinde bulunan yönetim birimlerini fark eder. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1	2	3	4	5	6	7	
Kesinlikle Kazandırılmamaktadır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle Kazandırılmaktadır

Not: Anketin devamı olup 2018-2019 yılına ait tüm kazanımlar ele alınmıştır.

Ek-10. Delphi Anket Maddeleri ile 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Karşılaştırılması

Maddeler	Hayat bilgisi Programı Kazanımları
Fiziksel özelliklerini tanıma	HB.2.1.1. Kendini farklı özellikleriyle tanıtır. <i>Fiziksel özellikleri, hoşlandıkları, yapabildikleri ve yapmak istedikleri üzerinde durulur.</i>
Duygu, düşünce, ilgi, yetenek ve davranışlarını tanıma	HB.3.1.1. Güçlü yönlerini ve güçlendirilmesi gereken yönlerini fark eder. <i>Öğrencilerin ilgi alanları ve becerilerinden (işbirliği, planlı ve verimli çalışma, iletişim vb.) hareketle konu açıklanır. Öğrencilerden öz değerlendirme yapmaları istenir. Güçlü yönleri takdir edilirken güçlendirilmesi gereken yönlerini geliştirebilecekleri üzerinde durulur.</i>
Toplumsal cinsiyet eşit(siz)liğini fark etme, anlama ve sorgulama	
Başarılı kimlik kazanma becerisi	HB.3.1.10. İlgi duyduğu meslekleri ve özelliklerini araştırır. <i>Toplumsal yaşamda her mesleğin gerekli ve saygın olduğu, çeşitli mesleklerin günlük yaşamdaki yeri ve toplumsal iş bölümü üzerinde durulur. Örneklenerek meslekler öğrencinin yakın çevresinden seçilir.</i>
İstismar, taciz gibi başkalarından gelecek her türlü kötülük ve zararlı şeylere karşı ne yapacağını ve nasıl korunacağını bilme	HB.1.4.4. Çevresindeki kişilerle iletişim kurarken güvenlik kurallarını uygular. <i>İnsanlarla iletişimde kişisel haklarını ihlal eden herhangi bir davet veya teklifle karşılaştığında etkili reddetme davranışı gösterme üzerinde durulur.</i> HB.3.4.5. Güvenliğini tehdit eden bir kişi olduğunda ne yapacağını ve kimlerden yardım isteyebileceğini açıklar. <i>Güvenliğini tehdit eden bir kişi olduğunda yanından uzaklaşma, kaçma, yüksek sesle veya bağırarak yardım isteme, ailesini haberdar etme, güvenlik personeline başvurma gibi durumların gerekliliği üzerinde durulur.</i> HB.3.4.6. Günlük yaşamında güvenliğini tehdit edecek bir durumla karşılaştığında neler yapabileceğine örnekler verir. <i>Olağanüstü durumlardan; akran baskısı, suç kaynağı kişi ve gruplar, terör, savaş, deprem ve sel sırasında yapılması gerekenler üzerinde durulur.</i>
Suçluluk duymadan hayır diyebilme	HB.1.4.4. Çevresindeki kişilerle iletişim kurarken güvenlik kurallarını uygular. <i>İnsanlarla iletişimde kişisel haklarını ihlal eden herhangi bir davet veya teklifle karşılaştığında etkili reddetme davranışı gösterme üzerinde durulur.</i>
Öğrenmeyi öğrenme	
Kendi kendine öğrenme	---
Disiplinli çalışma	
Tuvalet eğitimi	HB.1.3.1. Kişisel bakımını düzenli olarak yapar. <i>El, yüz yıkama ve dişleri usulüne uygun olarak fırçalama, banyo yapma, saç tarama, tuvalet eğitimi ile günlük kıyafetlerini giyme ve özenli kullanma üzerinde durulur. Ayrıca kişisel bakımda sürekliliğin sağlanması vurgulanır. Kişisel bakımını yaparken kaynakların verimli kullanılması gerektiğine değinilir.</i> HB.1.3.2. Sağlığını korumak için alması gereken önlemleri fark eder. <i>Kişisel temizliğini yapma, mevsime uygun giyinme, meyve ve sebzeleri tüketmeden önce yıkama, ve spor yapma, bulaşıcı hastalıklardan korunma yolları, akılcı ilaç kullanımı, diş hekimine ve doktora gitmenin gerekliliği üzerinde durulur.</i>
Kişisel temizlik ve bakımını yapma	HB.2.3.1. Sağlıklı büyüme ve gelişme ile kişisel bakım, spor, uyku ve beslenme arasındaki ilişkiyi fark eder. HB.2.3.4. Sağlıklı bir yaşam için temizliğin gerekliliğini açıklar. <i>Kişisel temizlik ve çevre temizliği üzerinde durulur.</i>
Yardıma ihtiyaç duymadan yemeğini yeme	HB.1.3.6. Yemek yerken görgü kurallarına uyar. <i>Okulda yemeğini yerken; yemeğe dua ile başlama, temiz bir şekilde üstüne dökmeden yeme, ayakta ve dolaşarak yemek yememe, ağızda lokma varken konuşmama ve peçete kullanma gibi hususlar üzerinde durulur. İhtiyacı kadar yemek yeme, ekmek ve yiyecek israfını önleme konuları vurgulanır.</i> HB.1.3.5. Temizlik kurallarına dikkat ederek kendisi için yiyecek hazırlar. <i>Kesici alet, ocak ve fırın kullanmadan hazırlayabileceği yiyecekler üzerinde durulur. Yemeğe başlamadan önce ellerini yıkaması gerektiği hatırlatılır.</i>

Ek-10. (devam) Delphi Anket Maddeleri ile 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Karşılaştırılması

Çevresini temiz tutma	HB.1.6.4. Doğayı ve çevresini temiz tutma konusunda duyarlı olur. <i>Doğayı ve çevreyi temiz tutmak için gerekenlerin yapılması ve bu konuda çevredekilerin nezaket kuralları çerçevesinde uyarılması üzerinde durulur.</i> HB.2.3.4. Sağlıklı bir yaşam için temizliğin gerekliliğini açıklar. <i>Kişisel temizlik ve çevre temizliği üzerinde durulur.</i> HB.3.6.5. Doğa ve çevreyi koruma konusunda sorumluluk alır. <i>Daha iyi yaşanabilir bir çevre için su, hava ve toprak gibi doğal kaynakların temiz tutulması, uygun kullanılması ve ağaç dikilmesinin önemi üzerinde durulur. Ayrıca konuyla ilgilenen sivil toplum kuruluşları temel düzeyde tanıtılır.</i>
Kullandıkları ürünleri geri dönüştürme becerileri edinme	HB.3.6.6. Geri dönüşümün kendisine ve yaşadığı çevreye olan katkısına örnekler verir. <i>Plastik, kâğıt, pil ve cam gibi maddelerin toplanma şekilleri ve tekrar kullanıma sunulma alanları örneklenir. Bu sürecin çevreye olan katkıları vurgulanır. Sayılan maddelerden birini kullanmak ve farklı işlev kazandırmak suretiyle sürdürülebilirlikte rol alabilecekleri fark ettirilir.</i> HB.1.6.5. Geri dönüşümü yapılabilecek maddeleri ayırt eder. <i>Plastik, kâğıt, pil, bitkisel yağ ve cam gibi maddeler üzerinde durulur.</i> HB.2.6.4. Tüketilen maddelerin geri dönüşümüne katkıda bulunur. <i>Plastik, kâğıt, pil ve cam gibi maddelerin tekrar kullanıma alanları örneklenir. Bitkisel yağın uygun olmayan şekilde atılma/yok edilmesi durumları örneklenerek doğada ve gündelik hayatta oluşabilecek zararlara dikkat çekilir.</i>
Bitkileri, sebze-meyveleri tanıma ve yetiştirme	HB.3.6.1. İnsan yaşamı açısından bitki ve hayvanların önemini kavrar. HB.3.6.2. Meyve ve sebzelerin yetiştirme koşullarını araştırır. <i>Yakın çevresinde yetiştirilen bir meyve veya sebze örneği üzerinden konu açıklanır.</i> HB.2.6.1. Bitki ve hayvanların yaşamaları için gerekli olan şartları karşılaştırır. HB.2.6.2. Bitki yetiştirmenin ve hayvan beslemenin önemini fark eder. <i>İmkânlar dâhilinde öğrencilerin uygulamalı olarak bitki yetiştirmeleri, fidan dikmeleri ve hayvan beslemeleri sağlanır.</i>
Bitki ve hayvanları koruma ve sevmeye	HB.1.6.3. Yakın çevresinde bulunan hayvanları ve bitkileri korumaya özen gösterir. HB.1.6.5. Geri dönüşümü yapılabilecek maddeleri ayırt eder. <i>Plastik, kâğıt, pil, bitkisel yağ ve cam gibi maddeler üzerinde durulur.</i> HB.2.6.4. Tüketilen maddelerin geri dönüşümüne katkıda bulunur. <i>Plastik, kâğıt, pil ve cam gibi maddelerin tekrar kullanıma alanları örneklenir. Bitkisel yağın uygun olmayan şekilde atılma/yok edilmesi durumları örneklenerek doğada ve gündelik hayatta oluşabilecek zararlara dikkat çekilir.</i> HB.3.6.6. Geri dönüşümün kendisine ve yaşadığı çevreye olan katkısına örnekler verir. <i>Plastik, kâğıt, pil ve cam gibi maddelerin toplanma şekilleri ve tekrar kullanıma sunulma alanları örneklenir. Bu sürecin çevreye olan katkıları vurgulanır. Sayılan maddelerden birini kullanmak ve farklı işlev kazandırmak suretiyle sürdürülebilirlikte rol alabilecekleri fark ettirilir.</i>
Doğayı ve çevreyi korumak için doğaya zararlı ürünler kullanmama	HB.1.6.4. Doğayı ve çevresini temiz tutma konusunda duyarlı olur. <i>Doğayı ve çevreyi temiz tutmak için gerekenlerin yapılması ve bu konuda çevredekilerin nezaket kuralları çerçevesinde uyarılması üzerinde durulur.</i> HB.3.6.4 İnsanların doğal unsurlar üzerindeki etkisine yakın çevresinden örnekler verir. <i>İnsanların doğal çevre üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri üzerinde durulur. Olumlu etkilerine de örnekler verilmesine özen gösterilir. Nesli tükenmekte olan canlılara örnekler verilir.</i> HB.3.6.5. Doğa ve çevreyi koruma konusunda sorumluluk alır. <i>Daha iyi yaşanabilir bir çevre için su, hava ve toprak gibi doğal kaynakların temiz tutulması, uygun kullanılması ve ağaç dikilmesinin önemi üzerinde durulur. Ayrıca konuyla ilgilenen sivil toplum kuruluşları temel düzeyde tanıtılır.</i>
Ekolojik ayak izini azaltma	

Ek-10. (devam) Delphi Anket Maddeleri ile 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Karşılaştırılması

Doğal afetlere karşı yapabileceklerinin farkında olma ve alınacak önlemleri bilme	HB.2.6.5. Doğa olaylarını tanıır. Doğa olaylarından yağmur, dolu, kar, sis ve rüzgâr üzerinde durulur. Doğal olayların zarar verici olmaması için alınabilecek önlemler üzerinde durulur. HB.2.6.6. Doğal afetlere örnekler verir. Sel, heyelan, çığ, fırtına, hortum ve deprem gibi doğal afetler üzerinde durulur. Doğal afetler sırasında yardım eden Kızılay ve AFAD gibi kuruluşlar tanıtılır. HB.2.6.7. Doğa olayları ve doğal afetlere karşı alınabilecek önlemleri açıklar. Deprem öncesi, anında ve sonrasında nasıl davranılması gerektiği de açıklanır.
Kaynakları etkili kullanmayı bilme	HB.3.3.1. Kişisel bakımını yaparken kaynakları verimli kullanır. HB.1.2.5. Evdeki kaynakları verimli bir şekilde kullanır. Elektrik, su ve kişisel temizlik malzemelerinin tasarruflu kullanımı üzerinde durulur. HB.3.1.9. Okul kaynaklarının etkili ve verimli kullanımına yönelik özgün önerilerde bulunur. HB.2.1.6. Okul kaynaklarını ve eşyalarını kullanırken özen gösterir. Elektrik, su, temizlik malzemeleri ile okula ait ders araç ve gereçlerinin kullanımında tasarrufa özen gösterilmesi gibi konular üzerinde durulur. HB.2.2.6. Evdeki kaynakları tasarruflu kullanmanın aile bütçesine katkılarını araştırır. Konu işlenirken tablo okuma becerilerinin geliştirilmesi sağlanır.
Demokrasi ve insan haklarını bilme ve sahip çıkma	---
Bir birey olarak haklarını bilme ve sahip çıkma	---
Toplumsal sorunlarda sorumluluk alma ve bu sorunları çözmeye yönelik adımlar atma	HB.3.5.4. Ülkesinin gelişmesi ile kendi görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi arasında ilişki kurar. Vatanseverlik, çalışkan olma, işini en iyi şekilde ve eksiksiz yapma üzerinde durulur. Bu değerlerin yansımalarının bireylerden başlayacağına değinilir.
Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konularda sorumluluk alma	HB.3.5.7. Ülkemizde yaşayan farklı kültürdeki insanların sorunlarına yönelik sosyal sorumluluk projelerine katılır. Ülkelerinden zorunlu veya isteğe bağlı göç etmiş kişilerden hareketle konu açıklanır.
Sosyal yardım kuruluşlarında görev alma ve dezavantajlı gruplara yardımcı olma	HB.3.5.7. Ülkemizde yaşayan farklı kültürdeki insanların sorunlarına yönelik sosyal sorumluluk projelerine katılır. Ülkelerinden zorunlu veya isteğe bağlı göç etmiş kişilerden hareketle konu açıklanır.
Sağlıklı besinler tüketme	HB.3.1.7. Okuldaki sosyal yardımlaşma ve dayanışmayla ilgili çalışmalara katılmaya istekli olur. HB.1.3.3. Sağlığı için yararlı yiyecek ve içecekleri seçer. Dengeli beslenme için tüketmemiz gereken temel bitkisel ve hayvansal besinler vurgulanır. Dengeli beslenirken yiyecek ayırt etmeme, kaynağı belli olmayan gıdalar ile açıkta ve/veya sokakta satılan gıdalar, gazlı içecekler gibi ürünlerin tüketiminin sağlığa zararları üzerinde durulur.
Günlük öğünlerine dikkat etme	HB.1.3.4. Gün içerisinde öğünlere uygun ve dengeli beslenir. HB.3.3.3. Sağlığını korumak için mevsimlere özgü yiyeceklerle beslenir. HB.3.3.4. Sağlığını korumak için yeterli ve dengeli beslenir. Sağlıklı büyümek için dengeli beslenmenin gerekliliği vurgulanır. Ayrıca obezite, diyabet, çölyak ve besin alerjisi gibi sağlık sorunlarına da dikkat çekilir. Yiyecek israfından kaçınmanın önemi üzerinde durulur.
Basit yemekler yapabilme	HB.2.3.2. Dengeli beslenmeye uygun öğün listesi hazırlar. HB.1.3.5. Temizlik kurallarına dikkat ederek kendisi için yiyecek hazırlar. Kesici alet, ocak ve fırın kullanmadan hazırlayabileceği yiyecekler üzerinde durulur. Yemeğe başlamadan önce ellerini yıkaması gerektiği hatırlatılır.
Besinleri uygun koşullarda saklayabilme	---
Stresle başa çıkmayı bilme	---

Ek-10. (devam) Delphi Anket Maddeleri ile 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Karşılaştırılması

Öfkesini kontrol etmeyi bilme	HB.2.1.10. Okulda arkadaşlarıyla oyun oynarken kurallara uyar. <i>Oyun oynarken arkadaşlarına karşı nezaket dili kullanma, işbirliği içinde olma, öfkesini kontrol etme, arkadaşlarına zarar vermeme, oyunu kazanma veya kaybetmenin doğal bir durum olması gibi konular üzerinde durulur.</i>
Harçlığını ihtiyacı kadar tüketme	HB.2.1.11. Okulda parasını ihtiyaçları doğrultusunda bilinçli bir şekilde harcar. <i>İstek ve ihtiyaç kavramlarından hareketle paranın tutumlu kullanımı üzerinde durulur.</i>
Tasarruf yapma	HB.1.2.5. Evdeki kaynakları verimli bir şekilde kullanır. <i>Elektrik, su ve kişisel temizlik malzemelerinin tasarruflu kullanımı üzerinde durulur.</i> HB.2.1.6. Okul kaynaklarını ve eşyalarını kullanırken özen gösterir. <i>Elektrik, su, temizlik malzemeleri ile okula ait ders araç ve gereçlerinin kullanımında tasarrufa özen gösterilmesi gibi konular üzerinde durulur.</i> HB.2.2.6. Evdeki kaynakları tasarruflu kullanmanın aile bütçesine katkılarını araştırır. <i>Konu işlenirken tablo okuma becerilerinin geliştirilmesi sağlanır.</i>
Aldığı ürünün etiketini okuma	HB.3.3.2. Yiyecek ve içecekler satın alınırken bilinçli tüketici davranışları gösterir. <i>Yiyecek satın alınan yer, ürünün rengi, şekli, kokusu, son kullanma tarihi ve içeriklerine dikkat ederek alışveriş yapma üzerinde durulur.</i>
Üretken olma	---
Üretim ve tüketim arasındaki farkı anlama	---
Toplumsal kurallara uyma	HB.1.1.11. Sınıf içi kuralları belirleme sürecine katılır. <i>Sınıf eşyalarını özenli kullanma, sınıfını temiz tutma, iletişimde zamanlamaya dikkat etme ile (dinleme, söz alarak konuşma, yerinde konuşma vb.) arkadaşlarına ve arkadaşlarının eşyalarına zarar vermeme, kendisini ve çevresini temiz tutma gibi kuralların gerekliliğinden hareketle konu açıklanır. Sınıf içi kuralların öğrencilerin de katılımıyla belirlenmesine özen gösterilir.</i> HB.1.1.12. Okul kurallarına uyar. <i>Merdiven iniş çıkış kurallarına uyma, pencereden aşağıya sarkmama, kablo ve prizlere dokunmama, okul eşyalarını özenli kullanma, sınıf, koridor, okul bahçesi, yemek yenilen ortam, okula geliş ve derse giriş saatleri, çöp kovasını kullanma, kantinde sıraya girme gibi konuların üzerinde durulur.</i> HB.1.2.4. Evde aile bireyleri ile iletişim kurarken nezaket kurallarına uyar. <i>Evde aile bireyleriyle iletişim kurarken duygularını, düşüncelerini ve isteklerini nezaket kuralları çerçevesinde uygun ses tonu, mimik ve kelimelerle dile getirmesi üzerinde durulur. Evdeki diğer bireylerin odasına girerken izin istemesi gerektiği vurgulanır.</i>
Trafik kurallarına uyma	HB.1.4.3. Okula geliş ve gidişlerinde trafik kurallarına uyar. <i>Karşıya geçme, yaya kaldırımı olan ve olmayan yerlerde yürüme ve yaya olarak trafikte görünürlikle ilgili önlemleri alma üzerinde durulur. Trafik işaret levhalarının (dur, geç, yaya geçidi, dikkat, okul geçidi, bisiklet giremez gibi çocuğun yaşamıyla doğrudan ilişkili olanlar) olduğu ve işaretlerin olmadığı yerlerde ne yapacağını bilme (altı ve üst geçitler, yaya geçitleri, okul geçitleri, ışıklı trafik işaret cihazlarının ve trafik polislerinin olduğu yerler, duran bir aracın önünden ve arkasından geçme vb.) ele alınır.</i> HB.2.4.2. Ulaşım araçlarıyla yolculuk yaparken güvenlik kurallarına uyar. <i>Özel araçlar, toplu taşıma araçları ve okul servisi gibi araçlarla seyahat ederken güvenlik kurallarına uyma (emniyet kemeri ve çocuk koltuğu kullanma, pencerelerden sarkmama, sürücüyü ve etrafını rahatsız etmeme, ayakta ve üzeri açık araçlarda yolculuk yapmama, araca binme ve araçtan inme kuralları vb.) üzerinde durulur.</i> HB.3.4.2. Trafikte kurallara uymanın gerekliliğine örnekler verir. HB.1.1.3. Okula geliş ve okuldan gidişlerde güvenlik kurallarına uyar. <i>Servis araçlarında uyulması gereken temel kurallar, yaya geçidi, kaldırım ve yolların kullanımı ile tanıdığı ve tanımadığı kimselerle iletişimde nelere dikkat etmesi gerektiği konuları üzerinde durulur.</i>

Ek-10. (devam) Delphi Anket Maddeleri ile 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Karşılaştırılması

Nezaket ve görgü kurallarına uyma	HB.1.6.4. Doğayı ve çevresini temiz tutma konusunda duyarlı olur. <i>Doğayı ve çevreyi temiz tutmak için gerekenlerin yapılması ve bu konuda çevredekilerin nezaket kuralları çerçevesinde uyarılması üzerinde durulur.</i> HB.2.1.8. Okulda iletişim kurarken kendini anlaşılır ve açık bir dille ifade eder. <i>İhtiyaçlarını, isteklerini, olaylar karşısındaki duygularını, düşüncelerini ve itirazlarını nezaket kuralları çerçevesinde empatik bir dille ifade etmenin gerekliliği vurgulanır.</i> HB.2.1.9. Okulda iletişim kurarken dinleme kurallarına uyar. HB.2.1.10. Okulda arkadaşlarıyla oyun oynarken kurallara uyar. <i>Oyun oynarken arkadaşlarına karşı nezaket dili kullanma, işbirliği içinde olma, öfkesini kontrol etme arkadaşlarına zarar vermeme, oyunu kazanma veya kaybetmenin doğal bir durum olması gibi konular üzerinde durulur.</i> HB.3.1.8. Okula ilişkin istek ve ihtiyaçlarını okul ortamında demokratik yollarla ifade eder. <i>Nezaket kurallarına uyarak kendini ifade etme, sosyal süreçlere katılma, basit düzeyde dilekçe yazma ve dilek kutusu oluşturma gibi konular üzerinde durulur.</i>
Sofra kurallarını bilme	HB.1.3.6. Yemek yerken görgü kurallarına uyar. <i>Okulda yemeğini yerken; yemeğe dua ile başlama, temiz bir şekilde üstüne dökmeden yeme, ayakta ve dolaşarak yemek yememe, ağzında lokma varken konuşmama ve peçete kullanma gibi hususlar üzerinde durulur. İhtiyacı kadar yemek yeme, ekme ve yiyecek israfını önleme konuları vurgulanır.</i> HB.2.3.3. Yemek yerken görgü kurallarına uyar. <i>Evde ve diğer sosyal ortamlarda (lokanta, pastane, yemekhane, misafirlik vb.) yemek yeme kuralları üzerinde durulur. İhtiyacı kadar yemek yeme ve ekme israfını önleme konuları vurgulanır.</i>
Büyüklere-küçüklere davranış kurallarını bilme	HB.1.1.13. Okulda iletişim kurarken nezaket kurallarına uyar. <i>Öğretmeni, arkadaşları ve okul çalışanları ile ilişkilerinde “teşekkür ederim, merhaba, günaydın, iyi günler, hoşça kal, lütfen, özür dilerim, rica ederim” gibi nezaket ifadelerinin kullanılmasının gerekliliği üzerinde durulur. Başkalarının odasına girerken (öğretmenler odası, müdür odası, hizmetli odası, sınıfı vb.) izin istemesi gerektiği vurgulanır.</i>
Arkadaşlarına saygı duyma	HB.2.1.7. Sınıfta ve okulda yapılan etkinliklerde grupta çalışma kurallarına uyar. <i>Grupla çalışmanın temel kuralları ve işbirliğinin gerekliliği vurgulanarak okul etkinliklerinde arkadaşlarıyla adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk ve yardımseverlik değerleri çerçevesinde konu ele alınır.</i>
İnsanlarla olumlu ilişkiler kurma	HB.3.2.2. Komşuluk ilişkilerinin ailesi ve kendisi açısından önemine örnekler verir. <i>Komşuluk ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için gerekli hak ve yükümlülükler bağlamında ele alınır.</i> HB.2.2.1. Yakın akrabalarını tanıtır. <i>Akraba kavramından hareketle konu açıklanır. Akrabalara (hala, teyze, dayı, amca, kuzen, enişte vb.) örnekler verilir. Hısım, kavram anlamına girilmeden örneklerle basitçe açıklanır. Boşanma, evden ayrılma ve ölüm gibi nedenlerle ebeveynlerin birbirinden ayrıldığı ailelerin çocuklarının bulunduğu sınıflarda kazanım işlenirken daha özenli davranılmalıdır.</i> HB.2.2.2. Akrabalık ilişkilerinin önemini kavrar. <i>Akrabalığı bir arada tutan değerlerle (sevgi, saygı, bağlılık, şefkat, vefa vb.), işbirliği ve dayanışmanın akrabalık ilişkilerine katkıları üzerinde durulur.</i> HB.3.2.1. Aile büyüklerinin çocukluk dönemlerinin özellikleri ile kendi çocukluk döneminin özelliklerini karşılaştırır. <i>Aile büyüklerinin doğdukları ve büyüdüğü yerler, yapmaktan hoşlandıkları işler, oynadıkları oyunlar ve dönemin teknolojik imkânları gibi konular ele alınır.</i>
Aile ilişkilerine değer verme	

Ek-10. (devam) Delphi Anket Maddeleri ile 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Karşılaştırılması

Ödevlerinde etik davranma	---
Sosyal ilişkilerde karşı tarafı anlama	HB.1.2.1. Aile bireylerini tanıtır. Aile kavramı açıklanarak anne, baba, kardeş, dede ve nine gibi kişilerin isimleri ve belirgin özellikleri üzerinde durulur. Ailesinde boşanma, ölüm, evden ayrılma gibi yaşantıları olan çocukların bulunduğu sınıflarda kazanım işlenirken duyarlı davranılmalıdır. HB.1.2.2. Aile hayatının önemini kavrar. Aileyi bir arada tutan değerlerle (sevgi, saygı, bağlılık, şefkat, vefa vb.) aile içi işbirliği ve dayanışmanın aile düzenine katkıları üzerinde durulur. HB.3.1.2. Davranışlarının kendisini ve arkadaşlarını nasıl etkilediğini fark eder. Olumlu veya olumsuz davranışlar sergilemesinin, bireysel yaşamına ve arkadaşlarıyla ilişkilerine etkisi üzerinde durulur. HB.3.1.3. Arkadaşlarının davranışlarının kendisini nasıl etkilediğini fark eder. Arkadaşlarının sergilediği olumlu veya olumsuz davranışlar karşısında, kendisinin nasıl etkilendiği üzerinde durulur. HB.3.1.4. Arkadaşlık sürecinde dikkat edilmesi gereken hususları kavrar. Arkadaşlık bağlarının oluşturulması, korunması, güçlendirilmesi ve dostluğa dönüştürülmesine aracı olacak tutum ve değerlerin (saygı, dayanışma, birbirinin sorunlarına karşı duyarlılık, karşılıklı zarafet, güven ve kibarlık vb.) üzerinde durulur
Diğer insanların duygularına karşı hassas olma	---
Etkin dinleme	HB.1.1.11. Sınıf içi kuralları belirleme sürecine katılır. Sınıf eşyalarını özenli kullanma, sınıfını temiz tutma, iletişimde zamanlamaya dikkat etme ile (dinleme, söz alarak konuşma, yerinde konuşma vb.) arkadaşlarına ve arkadaşlarının eşyalarına zarar vermeme, kendisini ve çevresini temiz tutma gibi kuralların gerekliliğinden hareketle konu açıklanır. Sınıf içi kuralların öğrencilerin de katılımıyla belirlenmesine özen gösterilir. HB.2.1.9. Okulda iletişim kurarken dinleme kurallarına uyar.
Kendini özgürce ifade etme	HB.2.1.8. Okulda iletişim kurarken kendini anlaşılır ve açık bir dille ifade eder. İhtiyaçlarını, isteklerini, olaylar karşısındaki duygularını, düşüncelerini ve itirazlarını nezaket kuralları çerçevesinde empatik bir dille ifade etmenin gerekliliği vurgulanır. HB.2.1.9. Okulda iletişim kurarken dinleme kurallarına uyar. HB.2.1.4. Sınıfla ilgili konularda karar alma süreçlerine katılır. Farklı görüş ve çözümler çerçevesinde sınıf içi etkinliklerin belirlenmesi, planlanması, sınıf kurallarının oluşturulması, pano hazırlama ve sınıfın süslenmesi gibi konular üzerinde durulur. Karar alma sürecinde uygun iletişim dili kullanılması gerektiği vurgulanır. Ayrıca kararların öğrencilerin de katılımıyla alınmasına özen gösterilir.
Etkili ve güzel konuşma	---
Düşüncelerini yazıya dökme	---
İnsanlarla sağlıklı iletişim kurma	HB.2.1.8. Okulda iletişim kurarken kendini anlaşılır ve açık bir dille ifade eder. İhtiyaçlarını, isteklerini, olaylar karşısındaki duygularını, düşüncelerini ve itirazlarını nezaket kuralları çerçevesinde empatik bir dille ifade etmenin gerekliliği vurgulanır.
Özgür tartışma ortamlarında özgün konulardaki münazaralara katılma	---
Kendi sorunlarını çözme	---
Sorunu (problem) tanımlama ve çözüm yollarını arama	---
Sorunlara barışçıl ve demokratik yollarla çözüm bulma	---
Grup- takım çalışması yapma	HB.2.1.7. Sınıfta ve okulda yapılan etkinliklerde grupta çalışma kurallarına uyar. Grupla çalışmanın temel kuralları ve işbirliğinin gerekliliği vurgulanarak okul etkinliklerinde arkadaşlarıyla adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk ve yardımseverlik değerleri çerçevesinde konu ele alınır.

Ek-10. (devam) Delphi Anket Maddeleri ile 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Karşılaştırılması

Akranlarıyla gerektiğinde işbirliği yapma	HB.2.1.10. Okulda arkadaşlarıyla oyun oynarken kurallara uyar. <i>Oyun oynarken arkadaşlarına karşı nezaket dili kullanma, işbirliği içinde olma, öfkesini kontrol etme, arkadaşlarına zarar vermeme, oyunu kazanma veya kaybetmenin doğal bir durum olması gibi konular üzerinde durulur.</i>
Çatışma çözme	----
Dünya üzerinde farklı kültürel yapıların olduğunun farkında olma	HB.2.5.7. Ülkemizde yaşayan farklı kültürdeki insanların yaşam şekillerine ve alışkanlıklarına saygı duyar. <i>Ülkelerinden zorunlu veya isteğe bağlı göç etmiş kişilerden hareketle konu açıklanır.</i> HB.1.5.4. Ülkemizde, farklı kültürlerden insanlarla bir arada yaşadığını fark eder. <i>Ülkelerinden zorunlu veya isteğe bağlı göç etmiş kişilerden hareketle konu açıklanır.</i>
Ayrımcılık yapmama	---
Dil, din, ırk ayrımı yapmadan bütün insanlara saygı duyma	HB.2.1.2. Bireysel farklılıklara saygı duyar. HB.2.5.7. Ülkemizde yaşayan farklı kültürdeki insanların yaşam şekillerine ve alışkanlıklarına saygı duyar. <i>Ülkelerinden zorunlu veya isteğe bağlı göç etmiş kişilerden hareketle konu açıklanır.</i>
Başkalarını tanıma ve her yönüyle kabul etme	HB.2.1.2. Bireysel farklılıklara saygı duyar.
Farklı görüşlere saygı duyma	HB.2.5.7. Ülkemizde yaşayan farklı kültürdeki insanların yaşam şekillerine ve alışkanlıklarına saygı duyar. <i>Ülkelerinden zorunlu veya isteğe bağlı göç etmiş kişilerden hareketle konu açıklanır.</i>
Birlikte yaşama kültürü edinme	-----
Kendini/başkalarını sevmeye	HB.2.2.4. Evde, üzerine düşen görev ve sorumluluklarını fark eder. <i>Odasını, çalışma masasını, oyuncaklarını, giysilerini temiz ve düzenli tutmanın gerekliliği empatik bir dille açıklanır.</i>
Kendi sorumluluklarının farkında olma ve sorumluluklarını yerine getirme	HB.3.2.4. Evde üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirir. <i>Sofra hazırlama, bitki yetiştirme, evcil hayvanları besleme, bakım, onarım ve bahçe bakımı gibi konular ele alınır.</i> HB.3.5.4. Ülkesinin gelişmesi ile kendi görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi arasında ilişki kurar. <i>Vatanseverlik, çalışkan olma, işini en iyi şekilde ve eksiksiz yapma üzerinde durulur. Bu değerlerin yansımalarının bireylerden başlayacağına değinilir.</i>
Görev bilincine sahip olma	HB.3.5.4. Ülkesinin gelişmesi ile kendi görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi arasında ilişki kurar. <i>Vatanseverlik, çalışkan olma, işini en iyi şekilde ve eksiksiz yapma üzerinde durulur. Bu değerlerin yansımalarının bireylerden başlayacağına değinilir.</i>
Milli kültürü ve modern hayatı birlikte yürütme	HB.1.5.2. Yakın çevresindeki tarihî, doğal ve turistik yerleri fark eder. HB.2.5.6. Yakın çevresindeki kültürel miras öğelerini araştırır. <i>Gelenek ve görenekler, yemek, giyim, kuşam, müzik ve yöresel oyunlar ile ilgili araştırma yapımları sağlanır.</i> HB.3.5.3. Yakın çevresinde yer alan tarihî, doğal ve turistik yerlerin özelliklerini tanır. <i>Yakın çevresinde bulunan cami, çeşme, han, hamam, müze, kale, tarihî çarşılar, köprüler, millî parklar vb. yerler hakkında araştırma yaptırılarak sınıfta arkadaşlarıyla paylaşması sağlanır.</i>
Kültürel mirası öğrenme ve koruma	HB.1.5.6. Millî gün, bayram, tören ve kutlamalara katılmaya istekli olur. <i>29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı, 15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günü, 30 Ağustos Zafer Bayramı ve bu günler için yapılan hazırlıklar ile çocuklar için anlamı üzerinde durulur.</i> HB.1.5.7. Dinî gün ve bayram kutlamalarına istekle katılır. <i>Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramında evde ve çevresinde yapılan hazırlıklar, bayramlaşma, ikramlar ve çocuklar için bayramın anlamı gibi konular üzerinde durulur. Ayrıca diğer dinî günlere de değinilir.</i> HB.2.5.4. Millî gün ve bayramların önemini kavrar. <i>Millî gün ve bayramların millî birlik ve beraberliği sağlamadaki rolü vurgulanır.</i> HB.2.5.5. Dinî gün ve bayramların önemini kavrar. <i>Dinî gün ve bayramların paylaşma ve dayanışmaya etkisi ele alınır.</i>
Millî ve dini bayramlara sahip çıkma	

Ek-10. (devam) Delphi Anket Maddeleri ile 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Karşılaştırılması

Tarihi kavrama	HB.2.5.2. Türk bayrağının ve İstiklâl Marşı'nın vatani ve milleti için önemini fark eder. <i>Türk bayrağı ve İstiklâl Marşı'nın bağımsızlığı ve özgürlüğü temsil ettiği vurgulanır. Mehmet Âkif Ersoy'un İstiklâl Marşı' nı yazarken yaşadığı duygu durumu ve ülkenin içinde bulunduğu şartlar özetlenebilir.</i> HB.2.5.3. Atatürk'ün çocukluğunu araştırır. <i>Atatürk'ün başarılı bir öğrenci olması, ailesine değer vermesi ve çocukluk anıları üzerinde durulur.</i>
Vatan ve millet sevgisine sahip olma	HB.3.5.6. Millî birlik ve beraberliğin toplum hayatına katkılarını araştırır. <i>15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günü'nün bireysel özgürlüğü ve ülkesinin bağımsızlığına katkısı ile millî birlik ve beraberliğin toplumumuza katkıları üzerinde durulur.</i> HB.3.5.8. Atatürk'ün kişilik özelliklerini araştırır. <i>Atatürk'ün arkadaşlarıyla işbirliği içerisinde çalışması; başkalarının görüşlerine değer vermesi; kararlılık, akıl yürütme, inandırıcılık, insan, vatan ve millet sevgisi gibi özellikleri üzerinde durulur.</i>
Evrenselliğin yanı sıra devletçilik fikrine sahip olma	HB.2.5.2. Türk bayrağının ve İstiklâl Marşı'nın vatani ve milleti için önemini fark eder. <i>Türk bayrağı ve İstiklâl Marşı'nın bağımsızlığı ve özgürlüğü temsil ettiği vurgulanır. Mehmet Âkif Ersoy'un İstiklâl Marşı' nı yazarken yaşadığı duygu durumu ve ülkenin içinde bulunduğu şartlar özetlenebilir.</i>
Atatürk ilke ve inkılaplarını bilme ve sahip çıkma	HB.3.5.8. Atatürk'ün kişilik özelliklerini araştırır. <i>Atatürk'ün arkadaşlarıyla işbirliği içerisinde çalışması; başkalarının görüşlerine değer vermesi; kararlılık, akıl yürütme, inandırıcılık, insan, vatan ve millet sevgisi gibi özellikleri üzerinde durulur.</i> HB.1.5.5. Atatürk'ün hayatını bilir. <i>Görsel ve işitsel materyallerle Atatürk'ün doğum yeri, anne ve babasının adı, ölüm yeri ve Anıtkabir üzerinde durulur.</i>
Meslek seçiminde devleti geliştirici mesleklere yönelme	---
Kendisine faydalı olacak bilgileri araştırma	HB.3.5.9. Yaptığı çalışmalarla ülkemize katkıda bulunmuş kişileri araştırır. <i>Engin Arık, Jale İnan, Mehmet Âkif Ersoy, Mehmet Ali Kâğıtçı, Naim Süleymanoğlu, Nene Hatun, Nuri Demirağ, Vecihi Hürkuş, Zihni Derin gibi bireylerin kişisel özelliklerinin başarılı olmalarına etkisi üzerinde durulur.</i> HB.3.6.2. Meyve ve sebzelerin yetiştirme koşullarını araştırır. <i>Yakın çevresinde yetiştirilen bir meyve veya sebze örneği üzerinden konu açıklanır.</i>
Bilgi okuryazarı olma/öğrendiği bilgileri araştırma ve inceleme	---
Bilim tarihini araştırma	HB.3.5.9. Yaptığı çalışmalarla ülkemize katkıda bulunmuş kişileri araştırır. <i>Engin Arık, Jale İnan, Mehmet Âkif Ersoy, Mehmet Ali Kâğıtçı, Naim Süleymanoğlu, Nene Hatun, Nuri Demirağ, Vecihi Hürkuş, Zihni Derin gibi bireylerin kişisel özelliklerinin başarılı olmalarına etkisi üzerinde durulur.</i>
Çocuklar için düzenlenen bilimsel etkinliklere katılma	---
Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konuları araştırma	
Bir sanat dalında eğitim alma	
Bir müzik aleti çalabilme	
Sanatın güzellik ve faydalarını bilme	
Estetik bilinci kazanmış olma	
Sanatsal etkinliklere (sergi, tiyatro vb.) katılma	
Zeka oyunları oynama	
Dikkat-koordinasyon ve konsantrasyon geliştirici etkinliklere katılma	
Neden-sonuç arasında bağlantı kurma	
Medya okuryazarı olma	
	HB.1.3.7. Kitle iletişim araçlarını kullanırken beden sağlığını korumaya özen gösterir. <i>Televizyon, telefon ve bilgisayar gibi kitle iletişim araçlarını bilinçli kullanmanın önemi üzerinde durulur. Kitle iletişim araçları kullanılırken dikkat edilmesi gereken noktalar ile bu araçları yanlış kullanmanın insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri vurgulanır.</i>

Ek-10. (devam) Delphi Anket Maddeleri ile 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Karşılaştırılması

Teknoloji okuryazarı olma	HB.2.4.5. Teknolojik araç ve gereçlerin güvenli bir şekilde kullanımı konusunda duyarlı olur. <i>Teknolojik ürünlerin güvenli bir şekilde kullanımı konusunda çevresindekileri gerekli durumlarda nezaket kuralları çerçevesinde uyarması üzerinde durulur.</i>
Teknolojinin yarar ve zararlarını farkında olma	HB.1.4.6. Teknolojik araç ve gereçleri güvenli bir şekilde kullanır. <i>Bilgisayar, televizyon, cep telefonu, tablet, oyun konsolu ve elektrikli ev aletleri gibi elektronik araç ve gereçlerin güvenli kullanımı üzerinde durulur. İnternet ve bilgisayar oyunları gibi teknoloji bağımlılığına neden olabilecek durumlar karşısında dikkatli olunması gerektiği vurgulanır.</i> HB.1.3.7. Kitle iletişim araçlarını kullanırken beden sağlığını korumaya özen gösterir. <i>Televizyon, telefon ve bilgisayar gibi kitle iletişim araçlarını bilinçli kullanmanın önemi üzerinde durulur. Kitle iletişim araçları kullanılırken dikkat edilmesi gereken noktalar ile bu araçları yanlış kullanmanın insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri vurgulanır.</i>
Bilişim yeterliliğine sahip olma	---
Robotik kodlama yapabilme ve yapay zeka teknolojilerinin farkında olma	---
Teknolojiyi yaratıcı ve insanlık yararına kullanma	HB.3.2.5. Evde kullanılan alet ve teknolojik ürünlerin hayatımıza olan katkılarına örnekler verir.
Amaç belirleme	HB.1.2.6. Gün içerisinde neler yapabileceğini planlar. <i>Oyun oynama, ders çalışma, dinlenme, uyuma, beslenme, ailesi ve arkadaşlarıyla birlikte nitelikli zaman geçirme ile kitle iletişim araçlarını kullanma gibi işlere ayrılan süre üzerinde durulur.</i>
Günlük yaşam ve okul-derslerle ilgili plan yapma ve uygulama	HB.3.2.7. Planlı olmanın kişisel yaşamına olan katkılarına örnekler verir. <i>Oyun oynama, ders çalışma, kitap okuma, dinlenme, uyuma, beslenme, ailesi ve arkadaşlarıyla birlikte nitelikli zaman geçirme ile kitle iletişim araçlarını kullanma gibi işlerin planlanmasının hayatımıza kattığı kolaylıklar üzerinde durulur.</i> HB.2.2.8. Gün içerisinde planladığı işleri uygular. <i>Oyun oynama, ders çalışma, kitap okuma, dinlenme, uyuma, beslenme, ailesi ve arkadaşlarıyla birlikte nitelikli zaman geçirme ile kitle iletişim araçlarını kullanma gibi işlere ayrılan süre üzerinde durulur.</i>
Geleceğiyle ilgili plan yapma	HB.2.2.9. İstek ve ihtiyaçlarını öncelik sırasına göre listeler. HB.2.1.3. Ders araç ve gereçlerini günlük ders programına göre hazırlar. <i>Okul çantasının ders programına göre günlük olarak hazırlanması ve gereksiz ağırlaştırılmaması vurgulanır.</i>
Zamanı verimli kullanma	HB.2.2.8. Gün içerisinde planladığı işleri uygular. <i>Oyun oynama, ders çalışma, kitap okuma, dinlenme, uyuma, beslenme, ailesi ve arkadaşlarıyla birlikte nitelikli zaman geçirme ile kitle iletişim araçlarını kullanma gibi işlere ayrılan süre üzerinde durulur.</i>
Kariyer bilincine sahip olma	HB.2.3.5. Sağlıkla ilgili hizmet veren kurumları ve meslekleri tanıır. <i>Hastane, aile sağlığı merkezi/sağlık ocağı, eczane gibi kurumlar ile doktorluk, hemşirelik, eczacılık ve diş hekimliği gibi meslekler üzerinde durulur.</i> HB.3.1.10. İlgi duyduğu meslekleri ve özelliklerini araştırır. <i>Toplumsal yaşamda her mesleğin gerekli ve saygın olduğu, çeşitli mesleklerin günlük yaşamdaki yeri ve toplumsal iş bölümü üzerinde durulur. Örneklenerek meslekler öğrencinin yakın çevresinden seçilir</i>
Harita okuma	HB.2.5.1. Harita ve küre üzerinde ülkesini, başkentini ve yaşadığı yeri gösterir. HB.3.1.5. Sınıfının ve okulunun krokisini çizer. HB.3.2.3. Evinin bulunduğu yerin krokisini çizer. <i>Evinin yakın çevresinde bulunan belirgin mekânlardan hareket edilir.</i>
Yönünü bulma	HB.1.2.3. Evinin yerini tarif eder. <i>Evinin yanında, karşısında, önünde, arkasında, sağında ve solunda neler olduğu ele alınır. Öğrencinin ev adresini ve aile üyelerinden en az birinin telefon numarasını yazılı olarak yanında bulundurmaması ve bu bilgileri kimlerle paylaşmasının güvenli olacağı vurgulanır. Öğrenme ortamında krokilerin oyunlaştırılarak kullanımı sağlanabilir.</i> HB.2.1.5. Okulunun yakın çevresini tanıtır. <i>Okulun yeri ve konumunun; çevresindeki yapı, kurum, sokak, cadde vb. yerlere göre tanıtılması üzerinde durulur.</i>

Ek-10. (devam) Delphi Anket Maddeleri ile 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Karşılaştırılması

Mekanı algılama	HB.1.1.4. Sınıfın okul içindeki yerini bulur. Yönle ilgili; sağında, solunda, önünde, arkasında, altında, üstünde, yanında, karşısında gibi temel kavramlar üzerinde durulur. HB.1.1.5. Sınıf içerisinde bulunan ders araç ve gereçleri ile şeref köşesini tanıır. HB.1.1.7. Okulunun bölümlerini tanıır. Öğrencilere sınıfın okul içindeki yeri gösterilir. Ayrıca diğer bölümler gezdirilerek idari kısım, öğretmenler odası, rehberlik servisi, kantin, kütüphane, spor salonu, lavabo ve okulda bulunan birimler tanıtılır. HB.1.5.1. Yaşadığı yeri bilir. Aile büyüklerinden, yaşadıkları yerin (mahalle/köy/ilçe/il) isimleri, yetiştirilen ürünler vb. belirgin özellikleri hakkında bilgi edinmeleri istenir. HB.2.1.5. Okulunun yakın çevresini tanıtır. Okulun yeri ve konumunun; çevresindeki yapı, kurum, sokak, cadde vb. yerlere göre tanıtılması üzerinde durulur.
Sevgi, hoşgörü, paylaşım, doğruluk gibi değerlere sahip olma	HB.3.1.4. Arkadaşlık sürecinde dikkat edilmesi gereken hususları kavrar. Arkadaşlık bağlarının oluşturulması, korunması, güçlendirilmesi ve dostluğa dönüştürülmesine aracı olacak tutum ve değerlerin (saygı, dayanışma, birbirinin sorunlarına karşı duyarlılık, karşılıklı zarafet, güven ve kibarlık vb.) üzerinde durulur. HB.3.5.4. Ülkesinin gelişmesi ile kendi görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi arasında ilişki kurar. Vatanseverlik, çalışkan olma, işini en iyi şekilde ve eksiksiz yapma üzerinde durulur. Bu değerlerin yansımalarının bireylerden başlayacağına değinilir. HB.3.5.8. Atatürk'ün kişilik özelliklerini araştırır. Atatürk'ün arkadaşlarıyla işbirliği içerisinde çalışması; başkalarının görüşlerine değer vermesi; kararlılık, akıl yürütme, inandırıcılık, insan, vatan ve millet sevgisi gibi özellikleri üzerinde durulur. HB.2.1.7. Sınıfta ve okulda yapılan etkinliklerde grupta çalışma kurallarına uyar. Grupla çalışmanın temel kuralları ve işbirliğinin gerekliliği vurgulanarak okul etkinliklerinde arkadaşlarıyla adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk ve yardımseverlik değerleri çerçevesinde konu ele alınır. HB.2.2.2. Akrabalık ilişkilerinin önemini kavrar. Akrabaları bir arada tutan değerlerle (sevgi, saygı, bağlılık, şefkat, vefa vb.), işbirliği ve dayanışmanın akrabalık ilişkilerine katkıları üzerinde durulur.
Demokrasiye sahip çıkma	
Adil olma	
Yardımsever olma	
Fedakar olma	
Eleştirel düşünebilme	
Yenilikçi düşünme	
Yaratıcı düşünme	
İmgelem yapma	
Yeni fikirler oluşturma	

Ek-10. (devam) Delphi Anket Maddeleri ile 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Karşılaştırılması

Geziler yaparak doğayı gözlemleme	HB.3.6.3. Doğadan yararlanarak yönleri bulur. <i>Güneş, karınca yuvaları ve yosunları gözlemleme gibi doğal yön bulma yöntemleri üzerinde durulur.</i>
Canlı-cansız varlıkları gözlemleme	HB.2.6.8. Güneş'i gözlemleyerek yönleri gösterir. <i>Ana yönler üzerinde durulur.</i> HB.2.5.8. Yakın çevresinde yapılan üretim faaliyetlerini gözlemler. <i>Sanayi, tarım ve hayvancılık gibi iş kollarından hareketle konu açıklanır</i> HB.1.6.6. Güneş, Ay, Dünya ve yıldızları gözlemler. <i>Güneş, Ay, Dünya ve yıldızların şekli ve büyüklüğü gibi konular üzerinde durulur.</i>
Gözlediklerini kaydetme ve aktarma	HB.1.6.1. Yakın çevresinde bulunan hayvanları gözlemler. <i>Yakın çevresinde bulunan hayvanlar (balıklar, kuşlar, sürüngenler, böcekler ve evcil hayvanlar vb.), bu hayvanların nelerle beslendikleri ve nerede barındıkları üzerinde durulur. Gözlem yapılacaksa gerekli güvenlik önlemleri alınır.</i> HB.1.6.2. Yakın çevresinde bulunan bitkileri gözlemler. <i>Yakın çevresinde bulunan bahçe bitkileri, yabani bitkiler ve ağaçlar, bitkilerin zaman içinde nasıl değiştiğini (bitkilerin büyümesi, yapraklarını dökmesi ve açması ile çiçek açması vb.) gözlemler. Gözlemlerinden yararlanılarak bu hususlar üzerinde durulur.</i>
Gözlemleri arasında karşılaştırma yapma ve bunları bağdaştırma	HB.3.6.3. Doğadan yararlanarak yönleri bulur. <i>Güneş, karınca yuvaları ve yosunları gözlemleme gibi doğal yön bulma yöntemleri üzerinde durulur.</i>
Analitik düşünebilme	---
Girişimci olma	---
Karar verme ve kararlarını uygulayabilme	HB.2.2.5. Aile içi karar alma süreçlerine katılır. HB.2.1.4. Sınıfla ilgili konularda karar alma süreçlerine katılır. <i>Farklı görüş ve çözümler çerçevesinde sınıf içi etkinliklerin belirlenmesi, planlanması, sınıf kurallarının oluşturulması, pano hazırlama ve sınıfın süslenmesi gibi konular üzerinde durulur. Karar alma sürecinde uygun iletişim dili kullanılması gerektiği vurgulanır. Ayrıca kararların öğrencilerin de katılımıyla alınmasına özen gösterilir.</i> HB.2.2.8. Gün içerisinde planladığı işleri uygular. <i>Oyun oynama, ders çalışma, kitap okuma, dinlenme, uyuma, beslenme, ailesi ve arkadaşlarıyla birlikte nitelikli zaman geçirme ile kitle iletişim araçlarını kullanma gibi işlere ayrılan süre üzerinde durulur.</i>
Yansıtıcı düşünebilme	---
Bir spor dalı ile uğraşma	HB.1.3.2. Sağlığını korumak için alması gereken önlemleri fark eder. <i>Kişisel temizliğini yapma, mevsime uygun giyinme, meyve ve sebzeleri tüketmeden önce yıkama, spor yapma, bulaşıcı hastalıklardan korunma yolları, akılcı ilaç kullanımı, diş hekimine ve doktora gitmenin gerekliliği üzerinde durulur.</i>
Oyun oynama	HB.1.1.15. Oyunlara katılmaya ve oyun oynamaya istekli olur. <i>Oyun aracılığıyla eğlenmesine, oyunun kurallarına uyum sağlamasına, oyunda uygun davranışlar sergilemesine, arkadaşlık kurmasına, kendini ve başkalarını tanımasına vb. rehberlik edilir.</i> HB.2.1.10. Okulda arkadaşlarıyla oyun oynarken kurallara uyar. <i>Oyun oynarken arkadaşlarına karşı nezaket dili kullanma, işbirliği içinde olma, öfkesini kontrol etme, arkadaşlarına zarar vermeme, oyunu kazanma veya kaybetmenin doğal bir durum olması gibi konular üzerinde durulur.</i>
Değişim ve sürekliliği algılayabilme	HB.1.6.8. Mevsimlere göre doğada meydana gelen değişiklikleri kavrar. <i>Mevsimlere göre doğadaki değişiklikler ile bu değişikliklerin bitkiler, hayvanlar ve insanlar üzerindeki etkilerinin neler olduğu üzerinde durulur.</i> HB.3.2.1. Aile büyüklerinin çocukluk dönemlerinin özellikleri ile kendi çocukluk döneminin özelliklerini karşılaştırır. <i>Aile büyüklerinin doğdukları ve büyüdükları yerler, yapmaktan hoşlandıkları işler, oynadıkları oyunlar ve dönemin teknolojik imkânları gibi konular ele alınır.</i>

Ek-11. 2015 ve 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programlarının Kazanımlarının Karşılaştırılması

2015 Hayat Bilgisi Öğretim Programı	2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı
2. Sınıf Kazanımları	Kazanımlar
2.1.1. Kendini farklı özellikleriyle tanıtır. <i>Fiziksel özellikleri, hoşlandıkları, yapabildikleri ve yapmak istedikleri üzerinde durulacaktır.</i>	HB.2.1.1. Kendini farklı özellikleriyle tanıtır. Fiziksel özellikleri, hoşlandıkları, yapabildikleri ve yapmak istedikleri üzerinde durulur.
2.1.2. Bireysel farklılıklara saygı duyar. <i>Fiziksel ve zihinsel engellilik, ilgi ve yetenekler gibi bireysel farklılıklar ele alınacaktır. Ayrıca farklı özelliklere sahip bireyleri olduğu gibi kabul etme, onların kullandığı cihazlara dikkat etme gibi unsurlar üzerinde durulacaktır.</i>	HB.2.1.2. Bireysel farklılıklara saygı duyar. HB.2.5.7. Ülkemizde yaşayan farklı kültürdeki insanların yaşam şekillerine ve alışkanlıklarına saygı duyar. Ülkelerinden zorunlu veya isteğe bağlı göç etmiş kişilerden hareketle konu açıklanır.
2.1.3. Okulunun yakın çevresini tanıtır. <i>Okulun yeri ve konumunun; çevresindeki yapı, kurum, sokak, cadde vb. yerlere göre tanımlanması üzerinde durulacaktır.</i>	HB.2.1.5. Okulunun yakın çevresini tanıtır.
2.1.4. Sınıfla ilgili konularda karar alma süreçlerine katılır. <i>Farklı görüş ve çözümler çerçevesinde sınıf içi etkinliklerin belirlenmesi ve planlanması, sınıf kurallarının belirleme, pano hazırlama ve sınıfın süslenmesi gibi konular üzerinde durulacaktır. Kararlara katılma konusunda nasıl bir iletişim dili kullanılacağı ve birlikte çalışmanın temel kuralları vurgulanacaktır.</i>	HB.2.1.4. Sınıfla ilgili konularda karar alma süreçlerine katılır. <i>Farklı görüş ve çözümler çerçevesinde sınıf içi etkinliklerin belirlenmesi, planlanması, sınıf kurallarının oluşturulması, pano hazırlama ve sınıfın süslenmesi gibi konular üzerinde durulur. Karar alma sürecinde uygun iletişim dili kullanılması gerektiği vurgulanır. Ayrıca kararların öğrencilerin de katılımıyla alınmasına özen gösterilir.</i>
2.1.5. Kaynakları ve eşyaları özenli kullanır. <i>Elektrik, su ve temizlik malzemelerinin, çeşitli eşyaların, ders araç ve gereçlerinin kullanımında tasarrufa özen gösterilmesi gibi konular üzerinde durulacaktır.</i>	HB.2.1.6. Okul kaynaklarını ve eşyalarını kullanırken özen gösterir. <i>Elektrik, su, temizlik malzemeleri ile okula ait ders araç ve gereçlerinin kullanımında tasarrufa özen gösterilmesi gibi konular üzerinde durulur.</i> HB.3.3.1. Kişisel bakımını yaparken kaynakları verimli kullanır. HB.3.1.9. Okul kaynaklarının etkili ve verimli kullanımına yönelik özgün önerilerde bulunur.
2.1.6. Sınıf ve okul içi çalışmalarda arkadaşlarıyla yardımlaşır. <i>Konu; sevgi, saygı, hoşgörü, paylaşma, adil davranma, dürüstlük ve güven çerçevesinde ele alınacaktır.</i>	
2.1.7. İhtiyaçlarını, isteklerini, duygularını, düşüncelerini ve itirazlarını nezaket kuralları içerisinde açık bir şekilde ifade eder. <i>İhtiyaçlarını, isteklerini, olaylar karşısında duygularını, düşüncelerini ve itirazlarını çekingenlik göstermeden açık ve anlaşılır bir dil ile ifade edebilme becerisini geliştirmek için etkinlikler yapılacaktır.</i>	HB.2.1.8. Okulda iletişim kurarken kendini anlaşılır ve açık bir dille ifade eder. <i>İhtiyaçlarını, isteklerini, olaylar karşısındaki duygularını, düşüncelerini ve itirazlarını nezaket kuralları çerçevesinde empatik bir dille ifade etmenin gerekliliği vurgulanır.</i> HB.2.1.9. Okulda iletişim kurarken dinleme kurallarına uyar.
2.1.8. Rutin bir günde neleri, hangi zaman diliminde yaptığını açıklar. <i>Öğrencinin bir gün içinde neler yaptığını zaman ile ilişkilendirerek ifade etmesinin sağlanması, zamanı kullanma ve planlama becerisinin geliştirilmesi üzerinde durulacaktır.</i>	HB.2.1.3. Ders araç ve gereçlerini günlük ders programına göre hazırlar. <i>Okul çantasının ders programına göre günlük olarak hazırlanması ve gereksiz ağırlaştırılmaması vurgulanır.</i> HB.2.2.8. Gün içerisinde planladığı işleri uygular. <i>Oyun oynama, ders çalışma, kitap okuma, dinlenme, uyuma, beslenme, ailesi ve arkadaşlarıyla birlikte nitelikli zaman geçirme ile kitle iletişim araçlarını kullanma gibi işlere ayrılan süre üzerinde durulur.</i> HB.3.2.7. Planlı olmanın kişisel yaşamına olan katkılarına örnekler verir. <i>Oyun oynama, ders çalışma, kitap okuma, dinlenme, uyuma, beslenme, ailesi ve arkadaşlarıyla birlikte nitelikli zaman geçirme ile kitle iletişim araçlarını kullanma gibi işlerin planlanmasının hayatımıza kattığı kolaylıklar üzerinde durulur.</i>
2.1.9. Sınıfta ve okulda grupla yapılan etkinliklere katılır ve grupla çalışma kurallarına uyar.	HB.2.1.7. Sınıfta ve okulda yapılan etkinliklerde grupla çalışma kurallarına uyar. <i>Grupla çalışmanın temel kuralları ve işbirliğinin gerekliliği vurgulanarak okul etkinliklerinde arkadaşlarıyla adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk ve yardımseverlik değerleri çerçevesinde konu ele alınır.</i>
2.1.10. Sınıfta ve okulda arkadaşlarıyla oyun oynarken kurallara uyar. <i>Oyun oynarken arkadaşlarına karşı uygun dil kullanma, onlara zarar vermeme, oyunu kazanma veya kaybetmenin doğal bir durum olması gibi konular üzerinde durulacaktır.</i>	HB.2.1.10. Okulda arkadaşlarıyla oyun oynarken kurallara uyar. <i>Oyun oynarken arkadaşlarına karşı nezaket dili kullanma, işbirliği içinde olma, öfkesini kontrol etme, arkadaşlarına zarar vermeme, oyunu kazanma veya kaybetmenin doğal bir durum olması gibi konular üzerinde durulur.</i>

Ek-11. (devam) 2015 ve 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programlarının Kazanımlarının Karşılaştırılması

2.1.11. Parasını ihtiyaçları doğrultusunda bilinçli bir şekilde harcar. <i>İstek ve ihtiyaç kavramlarından hareketle paranın tutumlu kullanımı üzerinde durulacaktır.</i>	HB.2.1.11. Okulda parasını ihtiyaçları doğrultusunda bilinçli bir şekilde harcar. <i>İstek ve ihtiyaç kavramlarından hareketle paranın tutumlu kullanımı üzerinde durulur.</i>
2.2.1. Yaşadığı evin adresini bilir. <i>Köy, kasaba, şehir, mahalle, sokak, numara gibi adres bilgilerini sözlü ve yazılı olarak ifade edebilmesi ve tanımadığı kişilerle paylaşmaması üzerinde durulacaktır.</i>	HB.2.2.3. Yaşadığı evin adresini bilir. <i>Yaşadığı evin adresini, velisinin veya aile üyelerinden en az birinin telefon numarasını sözlü ve yazılı olarak ifade edebilmesi üzerinde durulur.</i>
2.2.2. Evinde sorumluluk almaktan ve yapmaktan hoşlandığı işleri açıklar.	HB.2.2.4. Evde, üzerine düşen görev ve sorumluluklarını fark eder. <i>Odasını, çalışma masasını, oyuncaklarını, giysilerini temiz ve düzenli tutmanın gerekliliği empatik bir dille açıklanır.</i>
2.2.3. Evdeki kişisel eşyalarını temiz ve düzenli kullanır. <i>Giysilerini, çalışma masasını ve oyuncaklarını temiz ve düzenli tutma gibi konular ele alınacaktır. Ayrıca kişisel olarak kullandığı odasının da temiz tutulması gerektiği üzerinde durulacaktır.</i>	HB.2.2.4. Evde, üzerine düşen görev ve sorumluluklarını fark eder. <i>Odasını, çalışma masasını, oyuncaklarını, giysilerini temiz ve düzenli tutmanın gerekliliği empatik bir dille açıklanır.</i>
2.2.4. Evdeki kaynakları tasarruflu kullanmanın aile bütçesine katkıları konusunda görüşlerini belirtir.	HB.2.2.6. Evdeki kaynakları tasarruflu kullanmanın aile bütçesine katkılarını araştırır. <i>Konu işlenirken tablo okuma becerilerinin geliştirilmesi sağlanır.</i>
2.2.5. Yakın akrabalarını tanıtır. <i>Akraba kavramından hareketle konu açıklanacaktır.</i>	HB.2.2.1. Yakın akrabalarını tanıtır. <i>Akraba kavramından hareketle konu açıklanır. Akrabalara (hala, teyze, dayı, amca, kuzen, enişte vb.) örnekler verilir. Hısım, kavram anlamına girilmeden örneklerle basitçe açıklanır. Boşanma, evden ayrılma ve ölüm gibi nedenlerle ebeveynlerin birbirinden ayrıldığı ailelerin çocuklarının bulunduğu sınıflarda kazanım işlenirken daha özenli davranılmalıdır.</i>
2.2.6. Aile bireyleri ve akrabalar arasındaki dayanışma ve yardımlaşmaya örnekler verir.	HB.2.2.2. Akrabalık ilişkilerinin önemini kavrar. <i>Akrabaları bir arada tutan değerlerle (sevgi, saygı, bağlılık, şefkat, vefa vb.), işbirliği ve dayanışmanın akrabalık ilişkilerine katkıları üzerinde durulur.</i>
2.3.1. Dengeli beslenme için vücudun ihtiyaç duyduğu besin maddelerini tanıır. <i>Yumurta, peynir, et, süt, ekmek, su, meyve ve sebze gibi örnekler üzerinden konu açıklanacaktır.</i>	HB.1.3.5. Temizlik kurallarına dikkat ederek kendisi için yiyecek hazırlar. <i>Kesici alet, ocak ve fırın kullanmadan hazırlayabileceği yiyecekler üzerinde durulur. Yemeğe başlamadan önce ellerini yıkaması gerektiği hatırlatılır.</i>
2.3.2. Dengeli beslenmeyi dikkate alarak kendisi için yiyecek hazırlar. <i>Uyarı: Kesici alet, ocak ve fırın kullanmadan hazırlayabileceği yiyecekler üzerinde durulmalıdır.</i>	HB.2.3.3. Yemek yerken görgü kurallarına uyar. <i>Evde ve diğer sosyal ortamlarda (lokanta, pastane, yemekhane, misafirlik vb.) yemek yeme kuralları üzerinde durulur. İhtiyacı kadar yemek yeme ve ekmek israfını önleme konuları vurgulanır.</i>
2.3.3. Yemek yerken görgü kurallarına uyar.	HB.2.3.1. Sağlıklı büyüme ve gelişme ile kişisel bakım, spor, uyku ve beslenme arasındaki ilişkiyi fark eder.
2.3.4. Sağlıklı büyüme ve gelişme ile kişisel bakım, spor, uyku ve beslenme arasındaki ilişkiyi fark eder.	HB.2.3.4. Sağlıklı bir yaşam için temizliğin gerekliliğini açıklar. <i>Kişisel temizlik ve çevre temizliği üzerinde durulur.</i>
2.3.5. Sağlığını korumak için yaşadığı evi ve çevreyi temiz tutar.	HB.2.3.5. Sağlıkla ilgili hizmet veren kurumları ve meslekleri tanıır. <i>Hastane, aile sağlığı merkezi/sağlık ocağı, eczane gibi kurumlar ile doktorluk, hemşirelik, eczacılık ve diş hekimliği gibi meslekler üzerinde durulur.</i>
2.3.6. Sağlıkla ilgili hizmet veren kurumları ve meslekleri tanıır. <i>Hastane, toplum sağlığı merkezi, eczane gibi kurumlar; doktorluk, hemşirelik, eczacılık ve diş hekimliği gibi meslekler üzerinde durulacaktır.</i>	HB.3.3.5. Kendisinin ve toplumun sağlığını korumak için ortak kullanım alanlarında temizlik ve hijyen kurallarına uyar. <i>Ortak kullanıma açık mekânları, tuvalet ve lavaboları temiz, hijyen kurallarına uygun kullanmanın önemi üzerinde durulur.</i>
2.3.7. Kendisinin ve toplumun sağlığını korumak için ortak kullanım alanlarında temizlik ve hijyen kurallarına dikkat eder.	HB.1.4.3. Okula geliş ve gidişlerinde trafik kurallarına uyar. <i>Karşıya geçme, yaya kaldırımı olan ve olmayan yerlerde yürüme ve yaya olarak trafikte görünürlikle ilgili önlemleri alma üzerinde durulur. Trafik işaret levhalarının (dur, geç, yaya geçidi, dikkat, okul geçidi, bisiklet giremez gibi çocuğun yaşamıyla doğrudan ilişkili olanlar) olduğu ve işaretlerin olmadığı yerlerde ne yapacağını bilme (alt ve üst geçitler, yaya geçitleri, okul geçitleri, ışıklı trafik işaret cihazlarının ve trafik polislerinin olduğu yerler, duran bir aracın önünden ve arkasından geçme vb.) ele alınır.</i>
2.4.1. Yaya olarak trafik kurallarına uyar. <i>Karşıdan karşıya geçme, yaya kaldırımı olan ve olmayan yerlerde yürüme ve yaya olarak trafikte görünürlikle ilgili önlemleri alma üzerinde durulacaktır.</i>	

Ek-11. (devam) 2015 ve 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programlarının Kazanımlarının Karşılaştırılması

2.4.2. Ulaşım araçları ile yolculuk ederken kurallara uyar.

Özel araçlar, toplu taşıma araçları ve okul servisi gibi araçlarda güvenlik açısından zorunlu olan kurallar üzerinde durulacaktır.

HB.2.4.1. Ulaşım türlerini ve araçlarını sınıflandırır.

Kara yolu, hava yolu, demir yolu, deniz yolu gibi ulaşım yolları ile bu yollarda kullanılan taşıtlar üzerinde durulur.

HB.2.4.2. Ulaşım araçlarıyla yolculuk yaparken güvenlik kurallarına uyar.

Özel araçlar, toplu taşıma araçları ve okul servisi gibi araçlarla seyahat ederken güvenlik kurallarına uyma (emniyet kemeri ve çocuk koltuğu kullanma, pencerelerden sarkmama, sürücüyü ve etrafını rahatsız etmeme, ayakta ve üzeri açık araçlarda yolculuk yapmama, araca binme ve araçtan inme kuralları vb.) üzerinde durulur.

2.4.3. Tanıdığı veya tanımadığı kişilerle iletişim kurarken nelere dikkat etmesi gerektiğini bilir.

Gerçek yaşam ve sanal ortamdaki iletişimden hareketle konu açıklanacaktır.

HB.1.4.4. Çevresindeki kişilerle iletişim kurarken güvenlik kurallarını uygular.

İnsanlarla iletişimde kişisel haklarını ihlal eden herhangi bir davet veya teklifle karşılaştığında etkili reddetme davranışı gösterme üzerinde durulur.

2.4.4. Oyun oynamak için güvenli alanları seçer ve oyun araçlarını güvenli kullanır.

Seçili alanlarda bulunan oyun araçlarının güvenli kullanımının yanı sıra bisiklet, kayak, paten, kızak vb. araçları kullanırken kask takma, uygun kıyafetler giyme ve hız yapmama gibi konular üzerinde durulacaktır.

HB.2.4.6. Oyun alanlarındaki araçları güvenli bir şekilde kullanır.

Yakın çevresindeki oyun alanlarında bulunan oyun araçlarının güvenli kullanımının yanı sıra bisiklet, kayak, paten, kızak vb. araçları kullanırken kask takma, uygun kıyafetler giyme ve hız yapmama gibi konular ele alınır. Ayrıca güvenli oyun alanı dışına kaçan oyun araçlarının peşinden koşulmaması gerektiği üzerinde durulur.

2.4.5. Teknolojik araç ve gereçleri güvenli bir şekilde kullanır.

Bilgisayar, televizyon, cep telefonu, tablet ve oyun konsolu gibi elektronik araçların güvenli şekilde kullanılması üzerinde durulacaktır. Ayrıca elektrik süpürgesi, çamaşır makinesi, fırın, ocak gibi elektrikli ev aletleri ile ateş ve ateşli her türlü araç ve gereci yetişkinler olmadan kullanmanın tehlikeleri üzerinde durulur.

HB.2.4.5. Teknolojik araç ve gereçlerin güvenli bir şekilde kullanımı konusunda duyarlı olur.

Teknolojik ürünlerin güvenli bir şekilde kullanımı konusunda çevresindekileri gerekli durumlarda nezaket kuralları çerçevesinde uyarması üzerinde durulur.

HB.3.4.7. Oyun alanlarındaki araçları güvenli bir şekilde kullanır.

Yakın çevresindeki oyun alanlarında bulunan oyun araçlarının güvenli kullanımının yanı sıra bisiklet, kayak, paten, kızak vb. araçları kullanırken kask takma, uygun kıyafetler giyme ve hız yapmama gibi konular ele alınır. Ayrıca güvenli oyun alanı dışına kaçan oyun araçlarının peşinden koşulmaması gerektiği üzerinde durulur.

2.4.6. Acil durumlarda yardım alabileceği kurumların yanı sıra, yakın çevresindeki kişilerin hangilerinden yardım alacağını bilir.

Gereksiz ihbarda bulunmanın sakıncaları vurgulanarak itfaiye 110, ambulans 112, polis imdat 155 ve jandarma 156, AFAD 122; aile, kadın, çocuk, özürlü ve sosyal hizmet danışma hattı alo 183 kurum ve telefon numaraları ele alınacaktır.

HB.2.4.4. Acil durumlarda yardım alabileceği kurumları ve kişileri bilir.

Ailesi ve yakın çevresinin telefon numaralarını bilmenin önemi vurgulanır. Ayrıca gereksiz ihbarda bulunmanın sakıncaları vurgulanarak itfaiye 110, ambulans 112, polis imdat 155 ve jandarma 156, AFAD 122; Aile, Kadın, Çocuk, Yaşlı ve Engelli Sosyal Destek Hattı Alo 183 kurum ve telefon numaraları ele alınır.

2.4.7. İlaç kullanımı ile ilgili nelere dikkat edeceğini bilir.

Reçetesiz ilaç kullanılmaması ve ilaçların yetişkin kontrolünde kullanılması gerekliliği üzerinde durulacaktır.

2.4.8. Herhangi bir sağlık problemi, alerjik durumu, sürekli kullandığı ilaç vb. varsa bunları yazılı olarak yanında bulundurması gerektiğini bilir.

HB.2.5.6. Yakın çevresindeki kültürel miras öğelerini araştırır.

Gelenek ve görenekler, yemek, giyim, kuşam, müzik ve yöresel oyunlar ile ilgili araştırma yapmaları sağlanır.

2.5.1. Yakın çevresindeki kültürel miras öğelerine örnekler verir.

Gelenek ve görenekler, yemek, giyim, kuşam, müzik ve folklor gibi konulardan örnekler üzerinde durulacaktır.

HB.2.5.8. Yakın çevresinde yapılan üretim faaliyetlerini gözlemler.

Sanayi, tarım ve hayvancılık gibi iş kollarından hareketle konu açıklanır.

2.5.2. Yakın çevresinde yapılan üretim faaliyetlerini gözlemler.

Sanayi, tarım ve hayvancılık gibi iş kollarından hareketle konu açıklanacaktır.

HB.2.5.1. Harita ve küre üzerinde ülkesini, başkentini ve yaşadığı yeri gösterir.

2.5.3. Harita ve küre üzerinde Türkiye'nin yerini gösterir.

HB.2.5.2. Türk bayrağının ve İstiklâl Marşı'nın vatani ve milleti için önemini fark eder.

2.5.4. Türk bayrağının ve İstiklâl Marşı'nın vatanını ve milletini temsil ettiğini fark eder.

Türk bayrağı ve İstiklâl Marşı'nın bağımsızlığı ve özgürlüğü temsil ettiği vurgulanır. Mehmet Âkif Ersoy'un İstiklâl Marşı'nı yazarken yaşadığı duygu durumu ve ülkenin içinde bulunduğu şartlar özetlenebilir.

Ek-11. (devam) 2015 ve 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programlarının Kazanımlarının Karşılaştırılması

2.5.5. Millî bayramlar ile ilgili etkinliklere katılır. <i>29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı ve 30 Ağustos Zafer Bayramı ile bu bayramların anlamı üzerinde durulacaktır.</i>	HB.2.5.4. Millî gün ve bayramların önemini kavrar. <i>Millî gün ve bayramların millî birlik ve beraberliği sağlamadaki rolü vurgulanır.</i>
2.5.6. Millî bayramlar ile Atatürk ilişkisini kavrar. <i>Öğrencinin gelişim seviyesine uygun olarak 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı'nın millî bayram olmasının Millî Mücadele ile ilişkisi ve Atatürk'ün liderliği üzerinde durulur.</i>	
2.5.7. Dinî bayramların paylaşım ve dayanışma için özel günler olduğunu fark eder. <i>Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramı'nda ev ve çevresinde bayram öncesi hazırlıklar, bayramlaşma, ikramlar ve çocuklar için bayramın anlamı gibi konular üzerinde durulacaktır.</i>	HB.2.5.5. Dinî gün ve bayramların önemini kavrar. <i>Dinî gün ve bayramların paylaşma ve dayanışmaya etkisi ele alınır.</i>
2.6.1. Bitkilerin büyümesinde ve sağlıklı kalmasında uygun ısı, hava ve suyun etkisini gözlemleyerek tanımlar. <i>Bitkilerin tohumdan veya bitki soğanından çimlenmesi, büyümesi ve sağlıklı kalmasında ısı, hava ve suyun nasıl bir etkisinin olduğu gözlemlenerek gözlem sonuçları kaydedilir ve paylaşılır.</i>	HB.2.6.1. Bitki ve hayvanların yaşaması için gerekli olan şartları karşılaştırır.
2.6.2. Bitki yetiştirme ve ağaç dikmenin doğaya olan katkılarını kavrar. <i>Uyarı: İmkânlar dâhilinde öğrencilerin uygulamalı olarak bitki yetiştirme ve ağaç dikmeleri sağlanmalıdır.</i>	HB.2.6.2. Bitki yetiştirmenin ve hayvan beslemenin önemini fark eder. <i>İmkânlar dâhilinde öğrencilerin uygulamalı olarak bitki yetiştirmeleri, fidan dikmeleri ve hayvan beslemeleri sağlanır.</i>
2.6.3. Hayvanların hayatlarını sürdürebilmesi için su, hava ve besinlere ihtiyacı olduğunu açıklar.	
2.6.4. Çevresinde bulunan bitki ve hayvanları korur.	
2.6.5. Güneşin hareketlerini gözlemleyerek yönleri gösterir. <i>Ana yönler üzerinde durulacaktır.</i>	HB.2.6.8. Güneş'i gözlemleyerek yönleri gösterir. <i>Ana yönler üzerinde durulur.</i>
2.6.6. Mevsimleri ve mevsimlere göre doğadaki değişiklikleri kavrar. <i>Mevsimlere göre doğadaki değişiklikler; bu değişikliklerin bitkiler, hayvanlar ve insanlar üzerindeki etkilerinin gözlemlenmesi ile bu etkilerin ifade edilmesi üzerinde durulacaktır.</i>	
2.6.7. Doğa olayları sonucu oluşan doğal afetlere örnekler verir. <i>Sel, heyelan, çığ, fırtına, hortum, deprem gibi afetler üzerinde durulacaktır.</i>	HB.2.6.3. Yakın çevresindeki doğal unsurların insan yaşamına etkisine örnekler verir. <i>Yakın çevresindeki doğal unsurların (iklim koşulları, yer şekilleri, toprağın verimliliği, su kaynakları vb.) insanlar üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri ele alınır.</i> HB.2.6.5. Doğa olaylarını tanıtır. <i>Doğa olaylarından yağmur, dolu, kar, sis ve rüzgâr üzerinde durulur. Doğa olayların zarar verici olmaması için alınabilecek önlemler üzerinde durulur.</i> HB.2.6.6. Doğal afetlere örnekler verir. <i>Sel, heyelan, çığ, fırtına, hortum ve deprem gibi doğal afetler üzerinde durulur. Doğal afetler sırasında yardım eden Kızılay ve AFAD gibi kuruluşlar tanıtılır.</i> HB.2.6.7. Doğa olayları ve doğal afetlere karşı alınabilecek önlemleri açıklar. <i>Deprem öncesi, anında ve sonrasında nasıl davranılması gerektiği de açıklanır</i>
2.6.8. İnsanların çevre üzerinde olumsuz etkilerine örnekler verir. <i>Ormanların yok edilmesi, erozyon ve çevre kirliliği gibi konular üzerinde durulacaktır.</i>	HB.3.6.4 İnsanların doğal unsurlar üzerindeki etkisine yakın çevresinden örnekler verir. İnsanların doğal çevre üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri üzerinde durulur. Olumlu etkilerine de örnekler verilmesine özen gösterilir. Nesli tükenmekte olan canlılara örnekler verilir.
2.6.9. İnsanların hangi davranışlarının çevre kirliliğine neden olduğunu gözlemler.	
2.6.10. Tüketilen maddelerin geri dönüşümüne katkıda bulunur. <i>Plastik, kâğıt, pil, bitkisel yağ ve cam gibi maddelerin tekrar kullanılabilmesi için yapılması gerekenler üzerinde durulacaktır.</i>	HB.2.6.4. Tüketilen maddelerin geri dönüşümüne katkıda bulunur. <i>Plastik, kâğıt, pil ve cam gibi maddelerin tekrar kullanılma alanları örneklenir. Bitkisel yağın uygun olmayan şekilde atılma/yok edilmesi durumları örneklenerek doğada ve gündelik hayatta oluşabilecek zararlara dikkat çekilir.</i>

Ek-11. (devam) 2015 ve 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programlarının Kazanımlarının Karşılaştırılması

3. Sınıf Kazanımlar	Kazanımlar
3.1.1. Sınıfının ve okulunun krokisini çizer.	HB.3.1.5. Sınıfının ve okulunun krokisini çizer.
3.1.2. Okulunun özelliklerine ilişkin bilgileri arkadaşları ile paylaşır. <i>Okulunun tarihi, başarıları, mezun olan önemli kişiler gibi konular üzerinde durulacaktır.</i>	HB.3.1.6. Okulunun bireysel ve toplumsal katkılarının fark eder. <i>Öğrenim gördüğü okulun; eğitsel, sosyal ve kültürel etkinliklerle öğrencilere ve topluma yaptığı katkıları takip etmesi sağlanır.</i>
3.1.3. Okuldaki sosyal yardımlaşma ve dayanışmayla ilgili çalışmalara katılır.	HB.3.1.7. Okuldaki sosyal yardımlaşma ve dayanışmayla ilgili çalışmalara katılmaya istekli olur.
3.1.4. Arkadaşlık ilişkilerinde temel değerleri kavrar. <i>Arkadaş ilişkilerinde doğruluk, saygı, sevgi, hoşgörü, yardımseverlik ve başkalarının haklarını gözetme gibi değerler üzerinde durulacaktır.</i>	HB.3.1.2. Davranışlarının kendisini ve arkadaşlarını nasıl etkilediğini fark eder. <i>Olumlu veya olumsuz davranışlar sergilemesinin, bireysel yaşamına ve arkadaşlarıyla ilişkilerine etkisi üzerinde durulur.</i> HB.3.1.3. Arkadaşlarının davranışlarının kendisini nasıl etkilediğini fark eder. <i>Arkadaşlarının sergilediği olumlu veya olumsuz davranışlar karşısında, kendisinin nasıl etkilendiği üzerinde durulur.</i> HB.3.1.4. Arkadaşlık sürecinde dikkat edilmesi gereken hususları kavrar. <i>Arkadaşlık bağlarının oluşturulması, korunması, güçlendirilmesi ve dostluğa dönüştürülmesine aracı olacak tutum ve değerlerin (saygı, dayanışma, birbirinin sorunlarına karşı duyarlılık, karşılıklı zarafet, güven ve kibarlık vb.) üzerinde durulur.</i>
3.1.5. Bireysel farklılıklara saygı duyar. <i>Fiziksel ve zihinsel engellilik, ilgi ve yetenekler gibi bireysel farklılıklar ele alınacaktır. Ayrıca farklı özelliklere sahip bireyleri olduğu gibi kabul etme, onların kullandığı cihazlara dikkat etme gibi unsurlar üzerinde durulacaktır.</i>	HB.2.1.2. Bireysel farklılıklara saygı duyar.
3.1.6. Okula ilişkin istek ve ihtiyaçlarını okul ortamında demokratik yollarla ifade eder. <i>Kendini ifade etme, sosyal süreçlere katılma ve dilek kutusu oluşturma gibi konular üzerinde durulacaktır.</i>	HB.3.1.8. Okula ilişkin istek ve ihtiyaçlarını okul ortamında demokratik yollarla ifade eder. <i>Nezaket kurallarına uyarak kendini ifade etme, sosyal süreçlere katılma, basit düzeyde dilekçe yazma ve dilek kutusu oluşturma gibi konular üzerinde durulur.</i>
3.2.1. Ev adresinin krokisini çizerek gösterir.	HB.3.2.3. Evinin bulunduğu yerin krokisini çizer. <i>Evinin yakın çevresinde bulunan belirgin mekânlardan hareket edilir.</i>
3.2.2. Evde kullanılan alet ve teknolojik ürünlerin hayatımıza olan katkılarını örneklendirir.	HB.3.2.5. Evde kullanılan alet ve teknolojik ürünlerin hayatımıza olan katkılarını örnekler verir.
3.2.3. Evdeki basit işleri yapar. <i>Yemek sofrasının hazırlanması, bitki yetiştirme, evcil hayvanları besleme, bakım-onarım, bahçe bakımı gibi el becerilerini geliştirmeye dayalı işler ele alınacaktır.</i>	HB.3.2.4. Evde üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirir. <i>Sofra hazırlama, bitki yetiştirme, evcil hayvanları besleme, bakım, onarım ve bahçe bakımı gibi konular ele alınır.</i>
3.2.4. Komşuluk ilişkilerinin ailesine ve kendisine olan katkılarını örnekler verir.	HB.3.2.2. Komşuluk ilişkilerinin ailesi ve kendisi açısından önemine örnekler verir. <i>Komşuluk ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için gerekli hak ve yükümlülükler bağlamında ele alınır.</i>
3.2.5. Aile büyüklerinin çocukluk dönemlerinin özellikleri ile kendi çocukluk döneminin özelliklerini karşılaştırır. <i>Aile büyüklerinin doğdukları ve büyüdükları yerler, yapmaktan hoşlandıkları işler, oynadıkları oyunlar ve dönemin teknolojik imkânları gibi konular ele alınacaktır.</i>	HB.3.2.1. Aile büyüklerinin çocukluk dönemlerinin özellikleri ile kendi çocukluk döneminin özelliklerini karşılaştırır. <i>Aile büyüklerinin doğdukları ve büyüdükları yerler, yapmaktan hoşlandıkları işler, oynadıkları oyunlar ve dönemin teknolojik imkânları gibi konular ele alınır.</i>
3.2.6. Evde nelerden ve nasıl tasarruf edilebileceğine örnekler verir. <i>Elektrik, su, para, giyecek ve yiyeceklerin kullanımı ele alınacak, özellikle ekmek israfının önlenmesi ile ihtiyaç fazlası ekmeğin değerlendirilmesi gibi konular üzerinde durulacaktır.</i>	HB.3.2.6. Evdeki kaynakların etkili ve verimli kullanımına yönelik özgün önerilerde bulunur. <i>Elektrik, su, para, giyecek ve yiyeceklerin kullanımı ele alınır, özellikle ekmek israfının önlenmesi ile ihtiyaç fazlası gıda maddelerinin değerlendirilmesi gibi konular üzerinde durulur. Kazanım işlenirken tablo ve grafik okuma becerileri ön plana alınmalıdır.</i>
3.3.1. Bilinçli tüketici özellikleri göstererek sağlıklı yiyecek ve içecekleri satın alır. <i>Yiyecek satın alınan yer, ürünün rengi, şekli, kokusu, son kullanma tarihi ve içeriklerine dikkat ederek alışveriş yapma üzerinde durulacaktır.</i>	HB.3.3.2. Yiyecek ve içecekler satın alınırken bilinçli tüketici davranışları gösterir. <i>Yiyecek satın alınan yer, ürünün rengi, şekli, kokusu, son kullanma tarihi ve içeriklerine dikkat ederek alışveriş yapma üzerinde durulur.</i>

Ek-11. (devam) 2015 ve 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programlarının Kazanımlarının Karşılaştırılması

3.3.2. Sağlığını korumak için mevsimlere özgü yiyeceklerle beslenir.	HB.2.3.6. Mevsimine uygun meyve ve sebze tüketiminin insan sağlığına etkilerini fark eder.
3.3.3. Vücudun gereksinimi olan besinleri yeterli miktarlarda ve uygun zamanlarda tüketir. <i>Sağlıklı büyümeyi sağlayabilmek için dengeli beslenmenin gerekliliği vurgulanacaktır. Ayrıca obezite ve diyabet gibi sağlık sorunlarına da dikkat çekilecektir.</i>	HB.3.3.3. Sağlığını korumak için mevsimlere özgü yiyeceklerle beslenir. HB.3.3.4. Sağlığını korumak için yeterli ve dengeli beslenir. <i>Sağlıklı büyümek için dengeli beslenmenin gerekliliği vurgulanır. Ayrıca obezite, diyabet, çölyak ve besin alerjisi gibi sağlık sorunlarına da dikkat çekilir. Yiyecek israfından kaçınmanın önemi üzerinde durulur.</i>
3.3.4. Yemek yerken görgü kurallarına uyar. <i>Yemekhane, lokanta ve pastane gibi işletmelerde yemek yeme kuralları üzerinde durulacaktır.</i>	HB.1.3.6. Yemek yerken görgü kurallarına uyar. <i>Okulda yemeğini yerken; yemeğe dua ile başlama, temiz bir şekilde üstüne dökmeden yeme, ayakta ve dolaşarak yemek yememe, ağzında lokma varken konuşmama ve peçete kullanma gibi hususlar üzerinde durulur. İhtiyacı kadar yemek yeme, ekme ve yiyecek israfını önleme konuları vurgulanır.</i>
3.3.5. Kendisinin ve toplumun sağlığını korumak için ortak kullanım alanlarında temizlik ve hijyen kurallarına dikkat eder.	HB.3.3.5. Kendisinin ve toplumun sağlığını korumak için ortak kullanım alanlarında temizlik ve hijyen kurallarına uyar. <i>Ortak kullanıma açık mekânları, tuvalet ve lavaboları temiz, hijyen kurallarına uygun kullanmanın önemi üzerinde durulur.</i>
3.4.1. Trafikte güvenliği için farklı hava koşullarında nelere dikkat edeceğini bilir.	
3.4.2. Trafik işaretlerinin anlamlarını kavrar. <i>Yaya veya yolcu olarak trafikte güvenliği için öncelikli olan trafik işaretleri üzerinde durulacaktır</i>	HB.3.4.1. Trafik işaretleri ve işaret levhalarını tanıtır. <i>Öğrencilerin güvenliği için öncelikli olan trafik işaretleri ve işaret levhaları (yaya geçidi, okul geçidi, ıslıklı trafik işaret cihazı, mecburi yaya yolu, yaya giremez, kontrolsüz demir yolu geçidi ve bisiklet giremez vb.) üzerinde durulur.</i>
3.4.3. Evde kullanılan elektrikli aletler ve diğer araç-gereçlerin güvenli kullanımını sağlayacak temel kuralları bilir.	HB.3.4.2. Trafikte kurallara uymanın gerekliliğine örnekler verir.
3.4.4. Okulda, evde ve çevrede yaralanma, boğulma, zehirlenme, yanma gibi kazaların önlenmesi için nelere dikkat edeceğini bilir.	HB.3.4.3. Yakın çevresinde meydana gelebilecek kazaları önlemek için alınması gereken tedbirleri açıklar. <i>Yakın çevresinde meydana gelebilecek kazalara örnekler vermesi sağlanır. Kesik, yaralanma, boğulma, zehirlenme ve yanma gibi kazalara karşı alınabilecek basit önlemler üzerinde durulur.</i>
3.4.5. İlaç kullanımı ile ilgili nelere dikkat edeceğini bilir.	
3.4.6. Herhangi bir sağlık problemi, alerjik durumu, sürekli kullandığı ilaç vb. varsa bunları yazılı olarak yanında bulundurması gerektiğini bilir.	---
3.4.7. Okulda ve evde meydana gelebilecek kazaları önlemek için alınması gereken tedbirleri listeler.	HB.3.4.4. Acil bir durum olduğunda ne yapacağını ve kimlerden yardım isteyebileceğini açıklar.
3.4.8. Okulda ve evde meydana gelebilecek acil durumlarda neler yapılması gerektiğine ilişkin örnekler verir.	<i>Acil durumlarda alandan uzaklaşma, çıkış kapılarını ve yangın çıkış yerlerini kullanmanın gerekliliği üzerinde durulur. Herhangi bir acil durumda kendisine ulaşılacak bir yakınına ait iletişim bilgilerine sahip olmanın önemi vurgulanır.</i>
3.4.9. Afetlerin etkilerinden korunmak için alınması gereken güvenlik tedbirlerine örnekler verir.	
3.4.10. Çevresinde güvenliğini tehdit eden bir kişi ya da durum olduğunu hissetmesi halinde ne yapacağını ve kimlerden yardım isteyebileceğini bilir.	HB.3.4.6. Günlük yaşamında güvenliğini tehdit edecek bir durumla karşılaştığında neler yapabileceğine örnekler verir. <i>Olağanüstü durumlardan; akran baskısı, suç kaynağı kişi ve gruplar, terör, savaş, deprem ve sel sırasında yapılması gerekenler üzerinde durulur.</i>
	HB.3.4.5. Güvenliğini tehdit eden bir kişi olduğunda ne yapacağını ve kimlerden yardım isteyebileceğini açıklar. <i>Güvenliğini tehdit eden bir kişi olduğunda yanından uzaklaşma, kaçma, yüksek sesle veya bağırarak yardım isteme, ailesini haberdar etme, güvenlik personeline başvurma gibi durumların gerekliliği üzerinde durulur.</i>
3.5.1. Yaşadığı yeri Türkiye haritası üzerinde gösterir.	---
3.5.2. Yakın çevresinde bulunan yönetim birimlerini fark eder.	HB.3.5.1. Yakın çevresinde bulunan yönetim birimlerini ve yöneticilerini tanıır. <i>Muhtarlık, belediye başkanlığı, kaymakamlık ve valilik gibi yönetim birimlerine gezi yapmaya özen gösterilir.</i> HB.3.5.2. Ülkemizin yönetim şeklini açıklar. <i>Cumhuriyet kavramı üzerinde durularak cumhuriyetin getirdiği hak ve özgürlükler vurgulanır.</i>

Ek-11. (devam) 2015 ve 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programlarının Kazanımlarının Karşılaştırılması

3.5.3. Çevresinde yer alan tarihi eserleri ve özelliklerini tanıır. <i>Yakın çevrede bulunan cami, çeşme, han, hamam, müze, kale, tarihi çarşılar, köprüler vb. yerler hakkında araştırma yaptırılarak sınıfta sunumu sağlanacaktır.</i>	HB.3.5.3. Yakın çevresinde yer alan tarihî, doğal ve turistik yerlerin özelliklerini tanıtır. <i>Yakın çevresinde bulunan cami, çeşme, han, hamam, müze, kale, tarihi çarşılar, köprüler, millî parklar vb. yerler hakkında araştırma yaptırılarak sınıfta arkadaşlarıyla paylaşması sağlanır.</i>
3.5.4. Yakın çevresinde yapılan üretim faaliyetlerinin aşamalarını inceler. <i>Sanayi, tarım ve hayvancılık gibi iş kollarından hareketle konu açıklanacaktır.</i>	
3.5.5. Ülkesinin gelişmesi ile kendi görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi arasında bağlantı kurar. <i>Çalışkan olma, işini en iyi şekilde ve eksiksiz yapmaya gayret gösterme üzerinde durulacaktır.</i>	HB.3.5.4. Ülkesinin gelişmesi ile kendi görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi arasında ilişki kurar. <i>Vatanseverlik, çalışkan olma, işini en iyi şekilde ve eksiksiz yapma üzerinde durulur. Bu değerlerin yansımalarının bireylerden başlayacağına değinilir.</i>
3.5.6. Milletin ortak mallarını özenli kullanır ve korur. <i>Milletin ortak mallarından olan okullar, camiler, toplu ulaşım araçları, otobüs durakları, parklar ve oyun alanları, spor salonları, stadyumlar, levha ve işaretler gibi kamu mallarının korunması üzerinde durulacaktır.</i>	HB.3.5.5. Ortak kullanım alanlarını ve araçlarını korur. <i>Okullar, camiler, toplu taşıma araçları, otobüs durakları, parklar, oyun alanları, spor salonları ve stadyumlar gibi kamu mallarının korunması üzerinde durulur.</i>
3.5.7. Millî bayramlar ile ilgili etkinliklere katılır. <i>29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı ve 30 Ağustos Zafer Bayramı ve bu bayramların anlamı üzerinde durulacaktır.</i>	
3.5.8. Millî Mücadele'de Atatürk'ün liderliğini açıklar. <i>Millî mücadelede halkın fedakârlıkları, Çanakkale ve 30 Ağustos Zaferleri açıklanarak Atatürk'ün liderliği üzerinde durulacaktır.</i>	HB.3.5.8. Atatürk'ün kişilik özelliklerini araştırır. <i>Atatürk'ün arkadaşlarıyla işbirliği içerisinde çalışması; başkalarının görüşlerine değer vermesi; kararlılık, akıl yürütme, inandırıcılık, insan, vatan ve millet sevgisi gibi özellikleri üzerinde durulur.</i>
3.5.9. Dinî bayramların paylaşım ve dayanışma için özel günler olduğunu fark eder. <i>Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramı'nda evde ve çevresinde bayram öncesi hazırlıklar, bayramlaşma, ikramlar, çocuklar için bayramın anlamı gibi konular üzerinde durulacaktır.</i>	
3.6.1. Doğadan yararlanarak yönleri bulur. <i>Güneş, karınca yuvaları ve yosunları gözlemlene gibi doğal yön bulma yöntemleri üzerinde durulacaktır.</i>	HB.3.6.3. Doğadan yararlanarak yönleri bulur. <i>Güneş, karınca yuvaları ve yosunları gözlemlene gibi doğal yön bulma yöntemleri üzerinde durulur.</i>
3.6.2. Meyve ve sebzelerin nasıl ve nerede yetiştirildiğinin farkına varır.	HB.3.6.2. Meyve ve sebzelerin yetiştirme koşullarını araştırır. <i>Yakın çevresinde yetiştirilen bir meyve veya sebze örneği üzerinden konu açıklanır.</i>
3.6.3. Yaşadığı yerde doğal çevrenin insan üzerindeki etkilerine örnekler verir. <i>Yaşanılan yerin iklim koşulları, yer şekilleri, toprağın verimliliği ve su kaynakları gibi doğal çevrenin özelliklerinin insana olan etkileri üzerinde durulacaktır.</i>	
3.6.4. Yaşadığı yerde insanların doğal çevrede yaptıkları değişikliklere örnekler verir.	HB.3.6.4 İnsanların doğal unsurlar üzerindeki etkisine yakın çevresinden örnekler verir. <i>İnsanların doğal çevre üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri üzerinde durulur. Olumlu etkilerine de örnekler verilmesine özen gösterilir. Nesli tükenmekte olan canlılara örnekler verilir.</i>

Ek-11. (devam) 2015 ve 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programlarının Kazanımlarının Karşılaştırılması

3.6.5. Çevresinde bulunan bitki ve hayvanları korur.	HB.3.6.1. İnsan yaşamı açısından bitki ve hayvanların önemini kavrar.
3.6.6. Doğa ve çevreyi koruma konusunda sorumluluk alır. <i>Daha iyi yaşanılabilir bir çevre için su, hava ve toprak gibi doğal kaynakların temiz tutulması, uygun kullanılması ve ağaç dikilmesinin önemi üzerinde durulacaktır. Ayrıca konuyla ilgilenen sivil toplum kuruluşları temel düzeyde tanıtılacaktır.</i>	HB.3.6.5. Doğa ve çevreyi koruma konusunda sorumluluk alır. <i>Daha iyi yaşanılabilir bir çevre için su, hava ve toprak gibi doğal kaynakların temiz tutulması, uygun kullanılması ve ağaç dikilmesinin önemi üzerinde durulur. Ayrıca konuyla ilgilenen sivil toplum kuruluşları temel düzeyde tanıtılır.</i>
3.6.7. Geri dönüşüme bireysel olarak nasıl katkı sağlayacağını bilir.	HB.3.6.6. Geri dönüşümün kendisine ve yaşadığı çevreye olan katkısına örnekler verir. <i>Plastik, kâğıt, pil ve cam gibi maddelerin toplanma şekilleri ve tekrar kullanıma sunulma alanları örneklenir. Bu sürecin çevreye olan katkıları vurgulanır. Sayılan maddelerden birini kullanmak ve farklı işlev kazandırmak suretiyle sürdürülebilirlikte rol alabilecekleri fark ettirilir.</i>

Ek-12. I. Delphi Paneli Sonucunda Eğitim Taraflarının Belirttiği Temel Yaşam Becerileri

Temel Yaşam Becerileri	Temel Yaşam Becerileri
1. Öğrencinin Kendisiyle İlgili Farklı Özelliklerini Tanıma Becerisi Fiziksel özelliklerini tanıma Duygu, düşünce, ilgi, yetenek ve davranışlarını tanıma	22.Farklılıklara Saygı Duyma Becerisi Dünya üzerinde farklı kültürel yapıların olduğunun farkında olma Ayrımcılık yapmama
2.Gelişimini Fark Etme ve Gelişimi İçin Çaba Gösterme Becerisi Ergenlik dönemiyle ilgili bilgi edinme Toplumsal cinsiyet eşit(siz)liğini fark etme, anlama ve sorgulama Başarılı kimlik kazanma becerisi	Dil, din, ırk ayrımı yapmadan bütün insanlara saygı duyma Başkalarını tanıma ve her yönüyle kabul etme Farklı görüşlere saygı duyma Birlikte yaşama kültürü edinme
3. Farklı İş ve Mesleklere Yönelik Beceriler Çiftçiliği temel seviyede öğrenme Marangozluk ve ufak tefek tamir-tadilat işlerini temel seviyede öğrenme Dokumacılığı temel seviyede öğrenme Terziliği ve dikiş dikmeyi temel seviyede öğrenme	Kendini/başkalarını sevmek 23. Sorumluluk Alma Becerisi Kendi sorumluluklarının farkında olma ve sorumluluklarını yerine getirme Görev bilincine sahip olma
4. Kendini Koruma Becerisi İstismar, taciz gibi başkalarından gelecek her türlü kötülük ve zararlı şeylere karşı ne yapacağını ve nasıl korunacağını bilme	24. Milli ve Kültürel Değerlere Sahip Çıkma ve Saygı Duyma Becerisi Milli kültürü ve modern hayatı birlikte yürütme Kültürel mirası öğrenme ve koruma
5. Hayır Diyebilme Becerisi Suçluluk duymadan hayır diyebilme	Milli ve dini bayramlara sahip çıkma Tarihi kavrama
6. Özyönetime Sahip Olma Becerisi Öğrenmeyi öğrenme Kendi kendine öğrenme Disiplinli çalışma	Vatan ve millet sevgisine sahip olma Evrenselliğin yanı sıra devletçilik fikrine sahip olma Atatürk ilke ve inkılaplarını bilme ve sahip çıkma Meslek seçiminde devleti geliştirici mesleklere yönelme
7. Özbakım Becerisi Tuvalet eğitimi Kişisel temizlik ve bakımını yapma Yardıma ihtiyaç duymadan yemeğini yeme	25. Araştırma Yapma Becerisi Kendisine faydalı olacak bilgileri araştırma Bilgi okuryazarı olma/öğrendiği bilgileri araştırma ve inceleme Bilim tarihini araştırma
8. Doğayı-Çevreyi Tanıma ve Koruma Becerisi Çevresini temiz tutma becerisi	Çocuklar için düzenlenen bilimsel etkinliklere katılma Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konuları araştırma
Kullandıkları ürünleri geri dönüştürme becerileri edinme Bitkileri, sebze-meyveleri tanıma ve yetiştirme Bitki ve hayvanları koruma ve sevmek Doğayı ve çevreyi korumak için doğaya zararlı ürünler kullanmama Ekolojik ayak izini azaltma	26. Estetik Algı Becerisi Bir sanat dalında eğitim alma Bir müzik aleti çalabilme Sanatın güzellik ve faydalarını bilme Estetik bilinci kazanmış olma

Ek-12. (devam) I. Delphi Paneli Sonucunda Eğitim Taraflarının Belirttiği Temel Yaşam Becerileri

Doğal afetlere karşı yapabileceklerinin farkında olma ve alınacak önlemleri bilme Sanatsal etkinliklere (sergi, tiyatro vb.) katılma

9. Kaynakları Etkili Kullanma Becerisi

Kaynakları etkili kullanmayı bilme

10. Sosyal Katılım (Etkin Vatandaşlık) Becerisi

Demokrasi ve insan haklarını bilme ve sahip çıkma

Bir birey olarak haklarını bilme ve sahip çıkma

Toplumsal sorunlarda sorumluluk alma ve bu sorunları çözmeye yönelik adımlar atma

Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konularda sorumluluk alma

Sosyal yardım kuruluşlarında görev alma ve dezavantajlı gruplara yardımcı olma

11. Sağlıklı ve Dengeli Beslenme Becerisi

Sağlıklı besinler tüketme

Günlük öğünlerine dikkat etme

Basit yemekler yapabilme

Besinleri uygun koşullarda saklayabilme

12. Stresle Başa Çıkma Becerisi

Stresle başa çıkmayı bilme

13.Öfkesini Kontrol Etme Becerisi

Öfkesini kontrol etmeyi bilme

14. Bilinçli Tüketici Olma Becerisi

Harçlığını ihtiyacı kadar tüketme

Tasarruf yapma

Aldığı ürünün etiketini okuma

15. Üretim Yapma Becerisi

Üretken olma

Üretim ve tüketim arasındaki farkı anlama

16.Kurallara Uyma Becerisi

Toplumsal kurallara uyma

Trafik kurallarına uyma

Nezaket ve görgü kurallarına uyma

Sofra kurallarını bilme

Büyüklerle-küçüklerle davranış kurallarını bilme

17. Etik Davranma Becerisi

Arkadaşlarına saygı duyma

27. Akıl Yürütme Becerisi

Zeka oyunları oynama

Dikkat-koordinasyon ve konsantrasyon geliştirici etkinliklere katılma

Neden-sonuç arasında bağlantı kurma

28. Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanma Becerisi

Medya okuryazarı olma

Teknoloji okuryazarı olma

Teknolojinin yarar ve zararlarını farkında olma

Bilişim yeterliliğine sahip olma

Robotik kodlama yapabilme ve yapay zeka teknolojilerinin farkında olma

Teknolojiyi yaratıcı ve insanlık yararına kullanma

29. Planlama ve Zaman Yönetimi Becerisi

Amaç belirleme

Günlük yaşam ve okul-derslerle ilgili plan yapma ve uygulama

Geleceğiyle ilgili plan yapma

Zamanı verimli kullanma

30. Kariyer Bilinci Geliştirme Becerisi

Kariyer bilincine sahip olma

31. Mekânı Doğru Algılama Becerisi

Harita okuma

Yönünü bulma

Mekânı algılama

32. Evrensel Değerlere Sahip Çıkma Becerisi

Sevgi, hoşgörü, paylaşım, doğruluk gibi değerlere sahip olma

Demokrasiye sahip çıkma

Adil olma

Yardımsaver olma

Fedakâr olma

33. Eleştirel Düşünme Becerisi

Eleştirel düşünebilme

34. Yaratıcı Düşünme Becerisi

Yenilikçi düşünme

Ek-12. (devam) I. Delphi Paneli Sonucunda Eğitim Taraflarının Belirttiği Temel Yaşam Becerileri

İnsanlarla olumlu ilişkiler kurma	Yaratıcı düşünme
Aile ilişkilerine değer verme	İmgelem yapma
Ödevlerinde etik davranma	Yeni fikirler oluşturma
18. Empati Kurma Becerisi	35. Gözlem Yapma Becerisi
Sosyal ilişkilerde karşı tarafı anlama	Geziler yaparak doğayı gözlemleme
Diğer insanların duygularına karşı hassas olma	Canlı-cansız varlıkları gözlemleme
19. İletişim Becerisi	Gözlediklerini kaydetme ve aktarma
Etkin dinleme	Gözlemleri arasında karşılaştırma yapma ve bunları bağdaştırma
Kendini özgürce ifade etme	36. Analitik Düşünme Becerisi
Etkili ve güzel konuşma	Analitik düşünebilme
Düşüncelerini yazıya dökme	37. Girişimcilik Becerisi
İnsanlarla sağlıklı iletişim kurma	Girişimci olma
Özgür tartışma ortamlarında özgün konulardaki münazaralara katılma	38. Karar Verme ve Kararlarını Uygulama Becerisi
20. Problem Çözme Becerisi	Karar verme ve kararlarını uygulayabilme
Kendi sorunlarını çözme	39. Yansıtıcı Düşünme Becerisi
Sorunu (problem) tanımlama ve çözüm yollarını arama	Yansıtıcı düşünebilme
Sorunlara barışçıl ve demokratik yollarla çözüm bulma	40. Bedensel Okuryazarlık Becerisi
Çatışma çözme	Bir spor dalı ile uğraşma
21. İşbirliği Yapma Becerisi	Oyun oynama
Grup-takım çalışması yapma	41. Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi
Akranlarıyla gerektiğinde işbirliği yapma	Değişim ve sürekliliği algılayabilme

Ek-13. Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılması Gereken Temel Yaşam Becerilerine İlişkin II. Delphi Paneli Bulguları (N=101)

Temel Yaşam Becerileri	$\bar{x}$	SS	ÇAF	Medyan	%			Uzlaşım a*
					1-3	4	5- 7	
1. Öğrencinin Kendisiyle İlgili Farklı Özelliklerini Tanıma Becerisi								
Fiziksel özelliklerini tanıma	6,10	1,31	2	7	4,0	5,9	90,1	K
Duygu, düşünce, ilgi, yetenek ve davranışlarını tanıma	5,95	1,47	2	7	6,9	9,9	83,2	K
2. Gelişimini Fark Etme ve Gelişimi İçin Çaba Gösterme Becerisi								
Ergenlik dönemiyle ilgili bilgi edinme	4,83	2,00	4	5	26,7	8,9	64,4	UY
Toplumsal cinsiyet eşit(siz)liğini fark etme, anlama ve sorgulama	4,98	2,03	4	5	25,7	9,9	64,4	UY
Başarılı kimlik kazanma becerisi	5,79	1,62	2	7	7,9	12,9	79,2	K
3. Farklı İş ve Mesleklere Yönelik Beceriler								
Çiftçiliği temel seviyede öğrenme	4,60	2,00	4	5	30,7	14,9	54,5	UY
Marangozluk ve ufak tefek tamir-tadilat işlerini temel seviyede öğrenme	4,36	1,95	3	5	35,6	12,9	51,5	UY
Dokumacılığı temel seviyede öğrenme	3,90	1,99	3	4	45,5	11,9	42,6	UY
Terziliği ve dikiş dikmeyi temel seviyede öğrenme	4,26	2,05	3,5	5	40,6	6,9	52,5	UY
4. Kendini Koruma Becerisi								
İstismar, taciz gibi başkalarından gelecek her türlü kötülük ve zararlı şeylere karşı ne yapacağını ve nasıl korunacağını bilme	6,18	1,32	1	7	5,9	5,0	89,1	K
5. Hayır Diyebilme Becerisi								
Suçluluk duymadan hayır diyebilme	6,01	1,43	2	7	5,0	9,9	85,1	K
6. Özyönetime Sahip Olma Becerisi								
Öğrenmeyi öğrenme	5,96	1,46	2	7	7,9	9,9	82,2	K
Kendi kendine öğrenme	5,87	1,47	2	7	8,9	9,9	81,2	K
Disiplinli çalışma	5,81	1,59	2	7	11,9	10,9	77,2	K
7. Özbakım Becerisi								
Tuvalet eğitimi	6,08	1,57	1	7	8,9	6,9	84,2	K
Kişisel temizlik ve bakımını yapma	6,27	1,24	1	7	4,0	5,9	90,1	K
Yardıma ihtiyaç duymadan yemeğini yeme	6,41	1,28	0,5	7	4,0	6,9	89,1	K
8. Doğayı-Çevreyi Tanıma ve Koruma Becerisi								
Çevresini temiz tutma becerisi	6,37	1,20	1	7	2,0	5,9	92,1	K
Kullandıkları ürünleri geri dönüştürme becerileri edinme	6,02	1,48	1	7	7,9	6,9	85,1	K
Bitkileri, sebze-meyveleri tanıma ve yetiştirme	5,74	1,42	2	6	8,9	7,9	83,2	K
Bitki ve hayvanları koruma ve sevmeye	6,27	1,25	1	7	3,0	6,9	90,1	K
Doğayı ve çevreyi korumak için doğaya zararlı ürünler kullanmama	6,00	1,63	2	7	8,9	5,9	85,1	K
Ekolojik ayak izini azaltma	5,38	1,93	3	6	16,8	11,9	71,3	UY
Doğal afetlere karşı yapabileceklerinin farkında olma ve alınacak önlemleri bilme	6,03	1,45	1	7	6,9	5,9	87,1	K
9. Kaynakları Etkili Kullanma Becerisi								

Ek-13. (devam) Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılması Gereken Temel Yaşam Becerilerine İlişkin II. Delphi Paneli Bulguları (N=101)

Kaynakları etkili kullanmayı bilme	6,00	1,41	2	7	6,9	9,9	83,2	K
10. Sosyal Katılım (Etkin Vatandaşlık) Becerisi								
Demokrasi ve insan haklarını bilme ve sahip çıkma	5,93	1,54	2	7	10,9	4,0	85,1	K
Bir birey olarak haklarını bilme ve sahip çıkma	6,08	1,54	1	7	9,9	4,0	86,1	K
Toplumsal sorunlarda sorumluluk alma ve bu sorunları çözmeye yönelik adımlar atma	5,68	1,71	2	6	14,9	5,0	80,2	K
Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve Yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konularda sorumluluk alma	5,28	1,93	3	6	19,8	6,9	73,3	UY
Sosyal yardım kuruluşlarında görev alma ve dezavantajlı gruplara yardımcı olma	5,27	1,92	3	6	19,8	7,9	72,3	UY
11. Sağlıklı ve Dengeli Beslenme Becerisi								
Sağlıklı besinler tüketme	6,16	1,31	1,5	7	5,9	4,0	90,1	K
Günlük öğünlerine dikkat etme	6,10	1,36	2	7	6,9	2,0	91,1	K
Basit yemekler yapabilme	5,05	1,99	3,5	5	24,8	8,9	66,3	UY
Besinleri uygun koşullarda saklayabilme	5,46	1,64	3	6	13,9	12,9	73,3	UY
12. Stresle Başa Çıkma Becerisi								
Stresle başa çıkmayı bilme	5,26	1,88	3	6	18,8	11,9	69,3	UY
13.Öfkesini Kontrol Etme Becerisi								
Öfkesini kontrol etmeyi bilme	5,51	1,84	3	6	19,8	6,9	73,3	K
14. Bilinçli Tüketici Olma Becerisi								
Harçlığını ihtiyacı kadar tüketme	6,01	1,50	2	7	5,9	8,9	85,1	K
Tasarruf yapma	5,90	1,47	2	7	7,9	6,9	85,1	K
Aldığı ürünün etiketini okuma	5,90	1,62	2	7	10,9	7,9	81,2	K
15. Üretim Yapma Becerisi								
Üretken olma	5,50	1,78	3	6	17,8	9,9	72,3	UY
Üretim ve tüketim arasındaki farkı anlama	5,78	1,58	2	6	7,9	11,9	80,2	K
16.Kurallara Uyma Becerisi								
Toplumsal kurallara uyma	6,08	1,44	1	7	7,9	11,9	80,2	K
Trafik kurallarına uyma	6,20	1,38	1	7	6,9	5,0	87,1	K
Nezaket ve görgü kurallarına uyma	6,08	1,45	2	7	7,9	5,0	87,1	K
Sofra kurallarını bilme	6,11	1,40	1	7	7,9	3,0	89,1	K
Büyüklerle-küçüklerle davranış kurallarını bilme	6,10	1,41	1,5	7	7,9	2,0	90,1	K
17. Etik Davranma Becerisi								
Arkadaşlarına saygı duyma	6,09	1,43	1	7	7,9	2,0	89,1	K
İnsanlarla olumlu ilişkiler kurma	6,17	1,32	1	7	6,9	3,0	90,1	K
Aile ilişkilerine değer verme	6,29	1,26	1	7	5,0	5,0	90,0	K

Ek-13. (devam) Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılması Gereken Temel Yaşam Becerilerine İlişkin II. Delphi Paneli Bulguları (N=101)

Ödevlerinde etik davranma	6,06	1,49	1,5	7	7,9	6,9	85,2	K
18. Empati Kurma Becerisi								
Sosyal ilişkilerde karşı tarafı anlama	5,92	1,49	2	7	8,9	6,9	82,2	K
Diğer insanların duygularına karşı hassas olma	5,94	1,46	2	7	7,9	7,9	84,2	K
19. İletişim Becerisi								
Etkin dinleme	6,01	1,54	1,5	7	8,9	6,9	84,2	K
Kendini özgürce ifade etme	6,07	1,43	1,5	7	7,9	5,9	86,1	K
Etkili ve güzel konuşma	5,92	1,46	2	7	9,9	2,0	88,1	K
Düşüncelerini yazıya dökme	5,69	1,73	2	7	12,9	8,9	78,2	K
İnsanlarla sağlıklı iletişim kurma	6,03	1,47	2	7	6,9	5,9	87,1	K
Özgür tartışma ortamlarında özgün konulardaki münazaralara katılma	5,45	1,72	2,5	6	16,8	7,9	75,2	K
20. Problem Çözme Becerisi								
Kendi sorunlarını çözme	5,94	1,53	2	7	11,9	5,0	83,2	K
Sorunu (problem) tanımlama ve çözüm yollarını arama	5,86	1,62	2	7	10,9	5,9	83,2	K
Sorunlara barışçıl ve demokratik yollarla çözüm bulma	5,87	1,55	2	7	8,9	8,9	82,2	K
Çatışma çözme	5,66	1,62	2	6	12,9	6,9	80,2	K
21. İşbirliği Yapma Becerisi								
Grup-takım çalışması yapma	6,04	1,43	1,5	7	5,9	9,9	84,2	K
Akranlarıyla gerektiğinde işbirliği yapma	6,11	1,42	1	7	6,9	7,9	85,1	K
22.Farklılıklara Saygı Duyma Becerisi								
Dünya üzerinde farklı kültürel yapıların olduğunun farkında olma	5,93	1,53	2	7	7,9	10,9	81,2	K
Ayrımcılık yapmama	6,02	1,51	2	7	7,9	7,9	84,2	K
Dil, din, ırk ayrımı yapmadan bütün insanlara saygı duyma	6,18	1,46	1,5	7	6,9	5,9	87,1	K
Başkalarını tanıma ve her yönüyle kabul etme	6,02	1,48	2	7	6,9	6,9	86,2	K
Farklı görüşlere saygı duyma	6,03	1,49	2	7	7,9	5,0	87,1	K
Birlikte yaşama kültürü edinme	6,02	1,55	2	7	8,9	5,0	86,1	K
Kendini/başkalarını sevme	6,20	1,35	1	7	5,9	3,0	91,1	K
23. Sorumluluk Alma Becerisi								
Kendi sorumluluklarının farkında olma ve sorumluluklarını yerine getirme	6,10	1,38	1	7	5,9	4,0	90,1	K
Görev bilincine sahip olma	6,05	1,45	1	7	6,9	6,9	86,2	K
24. Milli ve Kültürel Değerlere Sahip Çıkma ve Saygı Duyma Becerisi								
Milli kültürü ve modern hayatı birlikte yürütme	5,75	1,47	2	6	11,9	6,9	81,2	K
Kültürel mirası öğrenme ve koruma	5,93	1,46	2	7	7,9	8,9	83,2	K
Milli ve dini bayramlara sahip çıkma	6,05	1,57	1	7	8,9	2,0	89,1	K

Ek-13. (devam) Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılması Gereken Temel Yaşam Becerilerine İlişkin II. Delphi Paneli Bulguları (N=101)

Tarihi kavrama	5,76	1,52	2	6	10,9	7,9	81,2	K
Vatan ve millet sevgisine sahip olma	6,10	1,56	1	7	9,9	5,0	85,1	K
Evrenselliğin yanı sıra devletçilik fikrine sahip olma	5,46	1,70	3	6	13,9	12,9	73,3	UY
Atatürk ilke ve inkılaplarını bilme ve sahip çıkma	5,82	1,58	2	7	10,9	12,9	76,2	K
Meslek seçiminde devleti geliştirici mesleklere yönelme	5,21	1,83	3	6	17,8	13,9	68,3	UY
25. Araştırma Yapma Becerisi								
Kendisine faydalı olacak bilgileri araştırma	5,93	1,49	2	7	6,9	11,9	81,2	K
Bilgi okuryazarı olma/öğrendiği bilgileri araştırma ve inceleme	5,89	1,55	2	7	7,9	10,9	81,2	K
Bilim tarihini araştırma	5,13	1,80	3	6	21,8	8,9	69,3	UY
Çocuklar için düzenlenen bilimsel etkinliklere katılma	5,59	1,66	2	6	13,9	9,9	76,2	K
Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konuları araştırma	5,11	1,93	3	5	22,8	11,9	65,3	UY
26. Estetik Algı Becerisi								
Bir sanat dalında eğitim alma	5,11	2,10	4	6	27,7	6,9	65,3	UY
Bir müzik aleti çalabilme	5,08	2,08	4	6	27,7	5,9	66,3	UY
Sanatın güzellik ve faydalarını bilme	5,33	1,89	3	6	18,8	11,9	69,3	UY
Estetik bilinci kazanmış olma	5,37	1,91	3	6	21,8	4,0	74,3	UY
Sanatsal etkinliklere (sergi, tiyatro vb.) katılma	5,47	1,88	3	6	17,8	7,9	74,3	UY
27. Akıl Yürütme Becerisi								
Zeka oyunları oynama	5,89	1,53	2	5	9,9	5,9	84,2	K
Dikkat-koordinasyon ve konsantrasyon geliştirici etkinliklere katılma	5,72	1,69	2	7	17,8	4,0	78,2	K
Neden-sonuç arasında bağlantı kurma	6,02	1,46	2	7	10,9	4,0	85,1	K
28. Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanma Becerisi								
Medya okuryazarı olma	5,33	1,85	3	6	19,8	7,9	72,3	UY
Teknoloji okuryazarı olma	5,40	1,73	3	6	15,8	14,9	69,3	UY
Teknolojinin yarar ve zararlarını farkında olma	5,72	1,75	2	7	12,9	9,9	77,2	K
Bilişim yeterliliğine sahip olma	5,56	1,66	2	6	16,8	6,9	76,2	K
Robotik kodlama yapabilme ve yapay zeka teknolojilerinin farkında olma	4,94	2,16	4	6	27,7	7,9	64,4	UY
Teknolojiyi yaratıcı ve insanlık yararına kullanma	5,45	2,02	3	7	20,8	7,9	71,3	UY
29. Planlama ve Zaman Yönetimi Becerisi								
Amaç belirleme	5,73	1,61	2	6	13,9	6,9	79,2	K
Günlük yaşam ve okul-derslerle ilgili plan yapma ve uygulama	5,91	1,53	2	7	10,9	7,9	81,2	K
Geleceğiyle ilgili plan yapma	5,69	1,64	2	6	11,9	7,9	80,2	K
Zamanı verimli kullanma	5,90	1,55	2	7	9,9	7,9	82,2	K

Ek-13. (devam) Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılması Gereken Temel Yaşam Becerilerine İlişkin II. Delphi Paneli Bulguları (N=101)

30. Kariyer Bilinci Geliştirme Becerisi								
Kariyer bilincine sahip olma	5,34	1,83	3	7	17,8	10,9	71,3	UY
31. Mekanı Doğru Algılama Becerisi								
Harita okuma	5,41	1,78	2,5	6	17,8	6,9	75,2	K
Yönünü bulma	5,81	1,61	2	6	12,9	4,0	83,2	K
Mekanı algılama	5,75	1,59	2	6	11,9	8,9	79,2	K
32. Evrensel Değerlere Sahip Çıkma Becerisi								
Sevgi, hoşgörü, paylaşım, doğruluk gibi değerlere sahip olma	6,15	1,40	1	7	6,9	6,9	86,1	K
Demokrasiye sahip çıkma	5,89	1,59	2	7	11,9	5,9	82,2	K
Adil olma	6,11	1,50	2	7	8,9	5,0	86,1	K
Yardımsever olma	6,27	1,37	1	7	5,0	5,9	89,1	K
Fedakar olma	5,96	1,51	2	7	7,9	7,9	84,2	K
33. Eleştirel Düşünme Becerisi								
Eleştirel düşünebilme	5,66	1,77	2	7	16,8	5,9	77,2	K
34. Yaratıcı Düşünme Becerisi								
Yenilikçi düşünme	5,73	1,70	2	7	13,9	7,9	78,2	K
Yaratıcı düşünme	5,77	1,77	2	7	13,9	7,9	78,2	K
İmgelem yapma	5,42	1,84	3	6	17,8	10,9	71,3	UY
Yeni fikirler oluşturma	5,72	1,74	2	7	15,8	3,0	81,2	K
35. Gözlem Yapma Becerisi								
Geziler yaparak doğayı gözlemleme	5,81	1,62	2	7	9,9	9,9	80,2	K
Canlı-cansız varlıkları gözlemleme	5,95	1,53	2	7	8,9	5,0	86,1	K
Gözlediklerini kaydetme ve aktarma	5,69	1,70	2	6	11,9	5,9	82,2	K
Gözlemleri arasında karşılaştırma yapma ve bunları bağdaştırma	5,66	1,82	2	6	14,9	5,9	79,2	K
36. Analitik Düşünme Becerisi								
Analitik düşünebilme	5,33	1,93	3	6	19,8	10,9	69,3	UY
37. Girişimcilik Becerisi								
Girişimci olma	5,51	1,83	2,5	6	15,8	8,9	75,2	K
38. Karar Verme ve Kararlarını Uygulama Becerisi								
Karar verme ve kararlarını uygulayabilme	5,73	1,68	3	7	13,9	10,9	75,2	UY
39. Yansıtıcı Düşünme Becerisi								
Yansıtıcı düşünebilme	5,50	1,73	3	6	13,9	11,9	74,3	UY
40. Bedensel Okuryazarlık Becerisi								
Bir spor dalı ile uğraşma	5,51	1,92	3	7	18,8	7,9	73,3	UY

Ek-13. (devam) Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılması Gereken Temel Yaşam Becerilerine İlişkin II. Delphi Paneli Bulguları (N=101)

Oyun oynama	6,28	1,39	1	7	5,9	3,0	91,1	K
41. Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi								
Değişim ve sürekliliği algılayabilme	5,70	1,66	3	6	12,9	11,9	75,2	UY

*K: Ölçütü karşıladığı yönünde uzlaş, UY: Uzlaşma Yok

Ek-14. Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılması Gereken Temel Yaşam Becerilerine İlişkin III. Delphi Paneli Bulguları (N=86)

Temel Yaşam Becerileri	$\bar{x}$	SS	ÇAF	Medyan	%			Uzlaşma*
					1	2	3	
1. Öğrencinin Kendisiyle İlgili Farklı Özelliklerini Tanıma Becerisi								
Fiziksel özelliklerini tanıma	6,30	1,06	1	7	1,2	3,5	95,3	K
Duygu, düşünce, ilgi, yetenek ve davranışlarını tanıma	6,24	1,22	1	7	4,7	3,5	91,8	K
2. Gelişimini Fark Etme ve Gelişimi İçin Çaba Gösterme Becerisi								
Ergenlik dönemiyle ilgili bilgi edinme	5,42	1,63	2,3	6	4,7	3,5	91,8	K
Toplumsal cinsiyet eşit(siz)liğini fark etme, anlama ve sorgulama	5,45	1,68	2	6	15,1	7	77,9	K
Başarılı kimlik kazanma becerisi	6,02	1,30	2	7	7,0	4,7	88,3	K
3. Farklı İş ve Mesleklere Yönelik Beceriler								
Çiftçiliği temel seviyede öğrenme	5,06	1,59	2,3	5	16,3	11,6	72,1	K
Marangozluk ve ufak tefek tamir-tadilat işlerini temel seviyede öğrenme	4,90	1,73	2	5	23,3	12,8	63,9	UY
Dokumacılığı temel seviyede öğrenme	4,56	1,88	3	5	30,2	15,1	54,7	UY
Terziliği ve dikiş dikmeyi temel seviyede öğrenme	4,66	1,89	3	5	26,7	11,6	61,7	UY
4. Kendini Koruma Becerisi								
İstismar, taciz gibi başkalarından gelecek her türlü kötülük ve zararlı şeylere karşı ne yapacağını ve nasıl korunacağını bilme	6,48	1,12	1	7	4,7	2,3	93,0	K
5. Hayır Diyebilme Becerisi								
Suçluluk duymadan hayır diyebilme	6,27	1,30	1	7	4,7	7	88,3	K
6. Özyönetime Sahip Olma Becerisi								
Öğrenmeyi öğrenme	6,31	1,15	1	7	4,7	4,7	90,6	K
Kendi kendine öğrenme	6,13	1,31	2	7	5,8	7	87,2	K
Disiplinli çalışma	6,07	1,34	2	7	7,0	3,5	89,5	K
7. Özbakım Becerisi								
Tuvalet eğitimi	6,19	1,42	1	7	7,0	5,8	87,2	K
Kişisel temizlik ve bakımını yapma	6,34	1,17	1	7	4,7	5,8	89,5	K
Yardıma ihtiyaç duymadan yemeğini yeme	6,31	1,26	1	7	3,5	10,5	86,0	K
8. Doğayı-Çevreyi Tanıma ve Koruma Becerisi								
Çevresini temiz tutma becerisi	6,52	0,89	1	7	-	5,8	94,2	K
Kullandıkları ürünleri geri dönüştürme becerileri edinme	6,31	1,01	1	7	1,2	7,0	91,8	K
Bitkileri, sebze-meyveleri tanıma ve yetiştirme	5,96	1,20	2	6	5,8	5,8	88,4	K
Bitki ve hayvanları koruma ve sevmeye	6,56	0,82	1	7	1,2	2,3	96,5	K
Doğayı ve çevreyi korumak için doğaya zararlı ürünler kullanmama	6,27	1,26	1	7	5,8	4,7	89,5	K
Ekolojik ayak izini azaltma	5,88	1,49	2	6	9,3	5,8	84,9	K
Doğal afetlere karşı yapabileceklerinin farkında olma ve alınacak önlemleri bilme	6,20	1,11	1	7	3,5	8,1	88,4	K
9. Kaynakları Etkili Kullanma Becerisi								

Ek-14. (devam) Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılması Gereken Temel Yaşam Becerilerine İlişkin III. Delphi Paneli Bulguları (N=86)

Kaynakları etkili kullanmayı bilme	6,24	1,15	1	7	3,5	7,0	89,5	K
10. Sosyal Katılım (Etkin Vatandaşlık) Becerisi								
Demokrasi ve insan haklarını bilme ve sahip çıkma	6,04	1,44	2	7	5,8	7,0	87,2	K
Bir birey olarak haklarını bilme ve sahip çıkma	6,27	1,19	1	7	4,7	4,7	90,6	K
Toplumsal sorunlarda sorumluluk alma ve bu sorunları çözmeye yönelik adımlar atma	5,98	1,43	2	7	8,1	7,0	84,9	K
Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konularda sorumluluk alma	5,50	1,49	2	6	11,6	8,1	80,3	K
Sosyal yardım kuruluşlarında görev alma ve dezavantajlı gruplara yardımcı olma	5,58	1,55	2,3	6	10,5	14,0	75,5	K
11. Sağlıklı ve Dengeli Beslenme Becerisi								
Sağlıklı besinler tüketme	6,38	1,13	1	7	4,7	2,3	93,0	K
Günlük öğünlerine dikkat etme	6,30	1,06	1	7	4,7	2,3	93,0	K
Basit yemekler yapabilme	5,29	1,81	3	6	18,6	10,5	70,9	UY
Besinleri uygun koşullarda saklayabilme	5,72	1,40	2	6	10,5	7,0	82,5	K
12. Stresle Başa Çıkma Becerisi								
Stresle başa çıkmayı bilme	5,72	1,48	2	6	11,6	7,0	81,4	K
13.Öfkesini Kontrol Etme Becerisi								
Öfkesini kontrol etmeyi bilme	5,99	1,43	1,3	7	9,3	5,8	84,9	K
14. Bilinçli Tüketici Olma Becerisi								
Harçlığını ihtiyacı kadar tüketme	6,17	1,31	1	7	7,0	4,7	88,3	K
Tasarruf yapma	6,20	1,20	1	7	7,0	2,3	90,7	K
Aldığı ürünün etiketini okuma	6,23	1,19	1	7	5,8	5,8	88,4	K
15. Üretim Yapma Becerisi								
Üretken olma	5,84	1,41	2	6	11,6	5,8	82,6	K
Üretim ve tüketim arasındaki farkı anlama	6,15	1,16	1	7	4,7	8,1	87,2	K
16.Kurallara Uyuma Becerisi								
Toplumsal kurallara uyma	6,28	1,17	1	7	4,7	4,7	90,6	K
Trafik kurallarına uyma	6,48	1,01	1	7	4,7	1,2	94,1	K
Nezaket ve görgü kurallarına uyma	6,44	1,08	1	7	4,7	2,3	93,0	K
Sofra kurallarını bilme	6,29	1,10	1	7	4,7	3,5	91,8	K
Büyüklerle-küçüklerle davranış kurallarını bilme	6,30	1,10	1	7	3,5	5,8	90,7	K
17. Etik Davranma Becerisi								
Arkadaşlarına saygı duyma	6,42	0,94	1	7	2,3	2,3	95,4	K
İnsanlarla olumlu ilişkiler kurma	6,45	0,88	1	7	1,2	2,3	96,5	K

Ek-14. (devam) Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılması Gereken Temel Yaşam Becerilerine İlişkin III. Delphi Paneli Bulguları (N=86)

Aile ilişkilerine değer verme	6,51	0,86	1	7	--	5,8	94,2	K
Ödevlerinde etik davranma	6,26	1,25	1	7	5,8	2,3	91,9	K
18. Empati Kurma Becerisi								
Sosyal ilişkilerde karşı tarafı anlama	6,21	1,06	1	7	4,7	3,5	91,8	K
Diğer insanların duygularına karşı hassas olma	6,17	1,15	1	7	5,8	2,3	91,9	K
19. İletişim Becerisi								
Etkin dinleme	6,27	1,26	1	7	4,7	3,5	91,8	K
Kendini özgürce ifade etme	6,27	1,15	1	7	4,7	3,5	91,8	K
Etkili ve güzel konuşma	6,17	1,27	1	7	8,1	1,2	90,7	K
Düşüncelerini yazıya dökme	5,94	1,49	1,3	7	11,6	3,5	84,9	K
İnsanlarla sağlıklı iletişim kurma	6,23	1,26	1	7	5,8	3,5	90,7	K
Özgür tartışma ortamlarında özgün konulardaki münazaralara katılma	5,74	1,50	2	6	10,5	7,0	82,5	K
20. Problem Çözme Becerisi								
Kendi sorunlarını çözme	6,20	1,24	1	7	8,1	2,3	89,6	K
Sorunu (problem) tanımlama ve çözüm yollarını arama	6,08	1,33	1	7	7,0	5,8	87,2	K
Sorunlara barışçıl ve demokratik yollarla çözüm bulma	6,15	1,30	1	7	5,8	4,7	89,5	K
Çatışma çözme	5,99	1,33	1	7	5,8	5,8	88,4	K
21. İşbirliği Yapma Becerisi								
Grup-takım çalışması yapma	6,19	1,22	1	7	5,8	4,7	89,5	K
Akranlarıyla gerektiğinde işbirliği yapma	6,26	1,11	1	7	3,5	4,7	91,8	K
22. Farklılıklara Saygı Duyma Becerisi								
Dünya üzerinde farklı kültürel yapıların olduğunun farkında olma	6,12	1,34	1	7	7,0	5,8	87,2	K
Ayrımcılık yapmama	6,34	1,29	1	7	5,8	3,5	90,7	K
Dil, din, ırk ayrımı yapmadan bütün insanlara saygı duyma	6,33	1,33	1	7	7,0	2,3	90,7	K
Başkalarını tanıma ve her yönüyle kabul etme	6,23	1,34	1	7	5,8	3,5	90,7	K
Farklı görüşlere saygı duyma	6,30	1,36	1	7	5,8	4,7	89,5	K
Birlikte yaşama kültürü edinme	6,45	1,26	1	7	4,7	5,8	89,5	K
Kendini/başkalarını sevmeye	6,44	1,05	1	7	3,5	1,2	95,3	K
23. Sorumluluk Alma Becerisi								
Kendi sorumluluklarının farkında olma ve sorumluluklarını yerine getirme	6,36	1,02	1	7	3,5	1,2	95,3	K
Görev bilincine sahip olma	6,31	1,13	1	7	3,5	7,0	89,5	K
24. Milli ve Kültürel Değerlere Sahip Çıkma ve Saygı Duyma Becerisi								
Milli kültürü ve modern hayatı birlikte yürütme	5,94	1,34	2	6	9,3	5,8	84,9	K
Kültürel mirası öğrenme ve koruma	6,22	1,15	1	7	4,7	4,7	90,6	K

Ek-14. (devam) Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılması Gereken Temel Yaşam Becerilerine İlişkin III. Delphi Paneli Bulguları (N=86)

Milli ve dini bayramlara sahip çıkma	6,26	1,30	1	7	5,8	3,5	90,7	K
Tarihi kavrama	6,00	1,28	2	7	4,7	8,1	87,2	K
Vatan ve millet sevgisine sahip olma	6,29	1,31	1	7	7,0	4,7	88,3	K
Evrenselliğin yanı sıra devletçilik fikrine sahip olma	5,73	1,60	2	6	11,6	11,6	76,8	K
Atatürk ilke ve inkılaplarını bilme ve sahip çıkma	6,17	1,29	1	7	5,8	7,0	87,2	K
Meslek seçiminde devleti geliştirici mesleklere yönelme	5,57	1,73	3	6	11,6	14,0	74,4	UY
25. Araştırma Yapma Becerisi								
Kendisine faydalı olacak bilgileri araştırma	6,11	1,28	1	7	3,5	10,5	86	K
Bilgi okuryazarı olma/öğrendiği bilgileri araştırma ve inceleme	6,12	1,30	1	7	5,8	9,3	84,9	K
Bilim tarihini araştırma	5,36	1,50	2	6	9,3	12,8	77,9	K
Çocuklar için düzenlenen bilimsel etkinliklere katılma	5,94	1,36	2	6	7,0	7,0	86,0	K
Dünya vatandaşlığı, küresel ısınma, kadın hakları, açlık ve yoksullukla mücadele, savaşlar, göçler gibi konuları araştırma	5,61	1,57	2	6	15,1	4,7	80,2	K
26. Estetik Algı Becerisi								
Bir sanat dalında eğitim alma	5,52	1,77	2	6	17,4	4,7	77,9	K
Bir müzik aleti çalabilme	5,42	1,84	2	6	19,8	3,5	76,7	K
Sanatın güzellik ve faydalarını bilme	5,57	1,62	2	6	12,8	8,1	79,1	K
Estetik bilinci kazanmış olma	5,62	1,59	2	6	14,0	4,7	81,3	K
Sanatsal etkinliklere (sergi, tiyatro vb.) katılma	5,78	1,58	2	6	12,8	4,7	82,5	K
27. Akıl Yürütme Becerisi								
Zeka oyunları oynama	6,08	1,41	2	7	9,3	3,5	87,2	K
Dikkat-koordinasyon ve konsantrasyon geliştirici etkinliklere katılma	5,91	1,47	2	7	11,6	7,0	81,4	K
Neden-sonuç arasında bağlantı kurma	6,20	1,33	1	7	8,1	4,7	87,2	K
28. Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanma Becerisi								
Medya okuryazarı olma	5,76	1,49	2	6	11,6	5,8	82,6	K
Teknoloji okuryazarı olma	5,74	1,46	2	6	14,0	4,7	81,3	K
Teknolojinin yarar ve zararlarını farkında olma	6,14	1,27	2	7	4,7	4,7	90,6	K
Bilişim yeterliliğine sahip olma	5,86	1,40	2	6	10,5	5,8	83,7	K
Robotik kodlama yapabilme ve yapay zeka teknolojilerinin farkında olma	5,37	1,87	2	6	16,3	7,0	76,7	K
Teknolojiyi yaratıcı ve insanlık yararına kullanma	5,80	1,69	2	7	12,8	4,7	82,5	K
29. Planlama ve Zaman Yönetimi Becerisi								
Amaç belirleme	6,06	1,31	1	7	8,1	5,8	86,1	K
Günlük yaşam ve okul-derslerle ilgili plan yapma ve uygulama	6,12	1,25	1	7	7,0	4,7	88,3	K
Geleceğiyle ilgili plan yapma	5,97	1,35	2	6,5	8,1	3,5	88,4	K

Ek-14. (devam) Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılması Gereken Temel Yaşam Becerilerine İlişkin III. Delphi Paneli Bulguları (N=86)

Zamanı verimli kullanma	6,01	1,35	2	7	7,0	3,5	89,5	K
30. Kariyer Bilinci Geliştirme Becerisi								
Kariyer bilincine sahip olma	5,63	1,53	2	6	12,8	8,1	79,1	K
31. Mekanı Doğru Algılama Becerisi								
Harita okuma	5,73	1,41	2	6	9,3	8,1	82,6	K
Yönünü bulma	5,85	1,47	2	6	11,6	4,7	83,7	K
Mekanı algılama	5,93	1,37	2	6	8,1	7,0	84,9	K
32. Evrensel Değerlere Sahip Çıkma Becerisi								
Sevgi, hoşgörü, paylaşım, doğruluk gibi değerlere sahip olma	6,37	1,15	1	7	4,7	4,7	90,6	K
Demokrasiye sahip çıkma	6,24	1,31	1	7	8,1	3,5	88,4	K
Adil olma	6,43	1,15	1	7	4,7	3,5	91,8	K
Yardımsever olma	6,48	1,10	1	7	3,5	3,5	93,0	K
Fedakar olma	6,14	1,36	1	7	7,0	5,8	87,2	K
33. Eleştirel Düşünme Becerisi								
Eleştirel düşünebilme	6,11	1,31	1	7	7,0	3,5	89,5	K
34. Yaratıcı Düşünme Becerisi								
Yenilikçi düşünme	6,07	1,36	1	7	8,1	4,7	87,2	K
Yaratıcı düşünme	6,12	1,41	1	7	9,3	3,5	87,2	K
İmgelem yapma	5,74	1,51	2	6	11,6	7,0	81,4	K
Yeni fikirler oluşturma	6,06	1,48	1,3	7	10,5	14,0	75,5	K
35. Gözlem Yapma Becerisi								
Geziler yaparak doğayı gözlemleme	6,14	1,28	1	7	8,1	1,2	90,7	K
Canlı-cansız varlıkları gözlemleme	6,30	1,27	1	7	7,0	1,2	91,8	K
Gözlediklerini kaydetme ve aktarma	6,16	1,33	1	7	7,0	2,3	90,7	K
Gözlemleri arasında karşılaştırma yapma ve bunları bağdaştırma	6,07	1,48	1	7	9,3	1,2	89,5	K
36. Analitik Düşünme Becerisi								
Analitik düşünebilme	5,74	1,60	2	6	11,6	7,0	81,4	K
37. Girişimcilik Becerisi								
Girişimci olma	5,92	1,52	1,3	6,5	11,6	3,5	84,9	K
38. Karar Verme ve Kararlarını Uygulama Becerisi								
Karar verme ve kararlarını uygulayabilme	6,06	1,36	1	7	8,1	3,5	88,4	K
39. Yansıtıcı Düşünme Becerisi								
Yansıtıcı düşünebilme	5,88	1,44	2	6	7,0	8,1	84,9	K
40. Bedensel Okuryazarlık Becerisi								

Ek-14. (devam) Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Kazandırılması Gereken Temel Yaşam Becerilerine İlişkin III. Delphi Paneli Bulguları (N=86)

Bir spor dalı ile uğraşma	5,84	1,61	2	6,5	11,6	3,5	84,9	K
Oyun oynama	6,50	1,05	1	7	3,5	2,3	94,2	K
41. Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi								
Değişim ve sürekliliği algılayabilme	6,06	1,40	1,3	7	8,1	7,0	84,9	K

*K: Ölçütü karşıladığı yönünde uzlaş, UY: Uzlaşma Yok

Ek-15. Etik Kurul İzni

T.C.
HAKKARİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
**BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU KURUL
KARARI**

Oturum Tarihi
09/06/2020

Oturum Saati
14:00

Oturum Sayısı
2020/12

Kurul Karar No
1

09/06/2020 tarihinde saat 14:00'da Prof.Dr. Erdoğan BADA başkanlığında, aşağıda imzaları bulunan üyelerin katılımlarıyla toplanarak gündemdeki konu/konuları görüşmüş ve aşağıdaki karar/kararları almıştır.

Prof. Dr. Naciye AKSOY ve Araştırma Görevlisi Gülsüm YILDIRIM 'ın "İlkokul Düzeyinde Öğrencilere Kazandırılması Gerekli Temel Yaşam Becerilerinin Hayat Bilgisi Dersi Bağlamında Analizi" başlıklı çalışmalarının etik açıdan uygun bulunmasına ve konunun Rektörlük Makamına arzına;

Oy birliği ile karar verilmiştir.

Kurul Üyeleri:

Prof.Dr. Erdoğan BADA
Başkan

Prof.Dr. Erdoğan BADA
Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Fatih YEŞİLYURT
Üye

Doç.Dr. Mehmet Sait TAYLAN
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Şengal BAĞCI TAYLAN
Üye

Av. Mehmet TANLAK
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Macit ERTUŞ
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Abdülmenaf GÜL
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Erdal BİNGÖL
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Ayhan GÜLER
Üye

Raportör:
Nurcan ÖNEN
Sekreter

Evrakı Doğrulamak için : http://ebys.hakkari.edu.tr/en/Vision/Validate_Doc.aspx?V=BE6L2V3L

Merzan Mah. Küçük Sanayi Sitesi Arkası 433. Sok. No:51 Merkez/HAKKARİ
Tel: (0438) 2121212
E-Posta: :

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Nurcan ÖNEN
Faks: 0 438 212 1211
Elektronik ağı: www.hu.edu.tr

Sayfa / 1

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek-16. Özgeçmiş

KİŞİSEL BİLGİLER

Soyadı, Adı : YILDIRIM GÜLSÜM

Doğum Yeri : Suruç

Yabancı Dil : İngilizce (KPDS 65/ YÖKDİL 81.25)

ÖĞRENİM BİLGİSİ

- Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Muallim Rifat Eğitim Fakültesi 2007- 2011 İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Lisans Programı
- Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü 2012-2015 İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı
- Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü 2015-2020 Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Doktora Programı

GÖREVLER

- Hakkâri Üniversitesi, Eğitim Fakültesi 2011-2012 İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği A.B.D., Araştırma Görevlisi
- Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü 2012-2015 İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği A.B.D., Araştırma Görevlisi (35. Madde)
- Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü 2016- 2017 İlköğretim Bölümü, Sınıf Eğitimi A.B.D., Araştırma Görevlisi (35. Madde)
- Hakkari Üniversitesi, Eğitim Fakültesi 2017- ... İlköğretim Bölümü, Sınıf Eğitimi A.B.D., Araştırma Görevlisi

YAYINLAR

Makaleler

Yıldırım, G. (2019). Türkiye Cumhuriyeti'nde dünden bugüne toplu öğretim anlayışı. *Doğu Anadolu Sosyal Bilimlerde Eğilimler Dergisi*, 3(2).

Yıldırım, G. (2019). The views of pre service primary school teachers regarding the concept of basic life skills of life science course. *Educational Policy Analysis and Strategic Research*, 14(3), 64–79.

Yıldırım, G. (2019). Fuat Baymur's views on life study teaching. *European Journal of Education Studies*, 6(7). Yıldırım, G. ve Gültekin M. (2017). İlkokul 4. sınıf fen ve teknoloji dersinde bağlam temelli öğrenme uygulamaları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (Özel Sayı), 81-101.

Sözer, M. A. ve Yıldırım G. (2017). Yapılandırmacı Anlayışa Göre Ahlaka Eğitimi ve Türk Toplum Yapısına Uygunluğu. *Journal of Turkish Studies*, 12(4), 471-484.

Sözer, M. A. ve Yıldırım G. (2017). Yapılandırmacı Perspektiften 3. Sınıf Hayat Bilgisi Öğretiminin İncelenmesi: Ders- Öğretmen Kılavuz Kitapları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 451-469.

Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında (proceedings) basılan bildiriler:

Yıldırım, G. (2019). *Sınıf Öğretmenlerinin Temel Yaşam Becerilerine İlişkin Zihinsel Şemaları: Hakkari İli Örneği*. Presented at the 2. Uluslararası Temel Eğitim Kongresi, 23-27 Ekim 2019 Muğla, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi (Özet Bildiri/Sözlü Sunum)

Yıldırım, G., & Dayan, G. (2019). *3. Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitabındaki Metinlerin Çocuk Edebiyatında İzlek-Tema Bağlamında İncelenmesi*. Presented at the 2. Uluslararası Temel Eğitim Kongresi (UTEK) 23-27 Ekim 2019 Muğla, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi. (Tam Bildiri/Sözlü Sunum)

Yıldırım, G. (2019). *Sınıf öğretmeni adaylarının hayat bilgisini dersine yönelik zihinsel şemaları: Gazi Üniversitesi*. Presented at the 12. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, 25-28 Nisan 2019, Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi (Özet Bildiri/Sözlü Sunum)

Yıldırım G. (2018). *Sınıf öğretmeni adaylarının hayat bilgisi dersi "temel yaşam becerileri"ne ilişkin görüşleri*. V. International Eurasian Educational Research Congress (EJER) (Özet Bildiri/Sözlü Sunum)

Doğan A. ve Yıldırım G. (2018). *BİLSEM Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Dağılımları ve Mutluluk Düzeylerinin İncelenmesi*. 17. Uluslararası sınıf Öğretmenliği Sempozyumu (Özet Bildiri/Sözlü Sunum)

Berikan B. ve Yıldırım G. (2018). *Sınıf Eğitimi Öğretmen Adaylarının STEM Yaklaşımına Yönelik Sahip Oldukları Zihinsel Şemaların Belirlenmesi*. 17. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu (Özet Bildiri/Sözlü Sunum)

Yıldırım G. ve Ulusoy M. (2017). *Öğretmen görüşlerine göre ilköğretim ve yazma öğretiminde öğrencilerin bilgi kaynaklarının kullanımı*. II. Uluslararası Doğunun Batısı Batının Doğusu Konferansı (Özet Bildiri/Sözlü Sunum)

Aksoy N., Çoban Sural Ü. ve Yıldırım G. (2017). *Gender Representation In The 4th Grade Human Rights, Citizenship And Democracy Text Book*. International Conference on Critical Education (Özet Bildiri/Sözlü Sunum)

Yıldırım G. ve Mammadov R. (2017). *Milli Eğitim Okullarında Mobbing Çalışmaları Üzerine Bir İçerik Analizi*. IV. International Eurasian Education Research Congress (EJER) (Özet Bildiri/Sözlü Sunum)

Sözer, M. A. ve Yıldırım G. (2016). *Pragmatizmin Eğitime Yansıması Olan Yapılandırmacılığın Değer Eğitimine Bakış Açısı*. XVIII. Congress AMSE-AMCE-WAER

Yıldırım, G. ve Gültekin M. (2016). *İlkokul 4. Sınıf Fen Ve Teknoloji Dersinde Bağlam Temelli Öğrenme Uygulamaları*. XVIII Congress AMSE-AMCE-WAER

Sözer, M. A. ve Yıldırım G. (2016). *Yapılandırmacı Perspektiften 3. Sınıf Hayat Bilgisi Öğretiminin İncelenmesi: Ders Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitabı*. XV. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu.

Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında basılan bildiriler

Gültekin M. Ve Yıldırım G. (2014). *Sınıf Öğretmenlerinin Kişisel Ve Mesleki Gereksinimleri Konusunda Meslektaşlarına Önerileri*. XIII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, 29-31 Mayıs 2014, Dumlupınar Üniversitesi, (Özet Bildiri/Sözlü Sunum), Kütahya.

Yıldırım G. (2013). *Hayat Bilgisi Dersinde Sorumluluk Becerisinin yeri*. 22. Eğitim Bilimleri Kurultayı, 5-7 Eylül 2013 Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, (Özet Bildiri/Sözlü Sunum), Eskişehir.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..